

Gönüllü
Emeğin
Emekçisi

YÜCEL ÇAĞLAR

Kalkınmaya Katkı Verenler

Gönlü
Emeğin
Emekçisi

YÜCEL ÇAĞLAR

Kalkınmaya Katkı Verenler

Gönüllü Emeğin Emekçisi: **Yücel Çağlar**
Kalkınmaya Katkı Verenler -3

Yayına Hazırlayan

Ali Kapucu

Editör

Yıldırım Lise

Katkı Verenler

Ali Kaplan

Celal İnal

Deniz Çağlar

Ercan Eroğlu

Fotoğraflar

Ada Karabıyık

Ahmet Demirtaş

Ertan Karabıyık

Kurtuluş Karasın

Yıldırım Lise

Yücel Çağlar

Proje Koordinatörü

Ertan Karabıyık

Tasarım

Kurtuluş Karasın

www.kurtuluskarasin.com

Baskı ve Cilt

Altan Matbaası / 312 294 8 394

www.altanmatbaacilik.com

ISBN 978-975-98363-4-4

1. Baskı, 1000 Adet

Ankara, Aralık 2014

Kalkınma Atölyesi, 2014

Bu yayının bir kamu malıdır. Kaynak gösterilerek alıntılar yapılabilir, elektronik olarak dağıtılabilir.

KALKINMA
ATÖLYESİ

Kalkınma Atölyesi

Bilim, Kültür, Eğitim, Araştırma, Uygulama, Üretim ve İşletme Kooperatifi

Dodurga Mah. Poligon Sitesi 30-A, Türkönüt

Çankaya-Ankara

+ 90 541 457 31 90

<http://www.kalkinmaatolyesi.org>

www.facebook.com/kalkinmaatolyesi

[@kalkinmaatolyesi](https://twitter.com/kalkinmaatolyesi)

info@kalkinmaatolyesi.org

Birlikteliğimiz boyunca
her türlü hırsızlığıma
sabırla karşılamaya
çalışan güzel ve çilekeş
Nurlum'a sevgilerim ve
teşekkürlerimle...

Daha çoğunu anımsamak isterdim	Perde 1	21
Kırk yıl düşünsem, aklıma gelir miydi?	Perde 2	29
Sarıköz öyle istemişti	Perde 3	47
Zorlu yıllar	Perde 4	63
“Yeni bir dünya” kuruluyor ve...	Perde 5	99
Türklerden dernek olur mu?	Perde 6	129
Yaşam devam ediyor...	Perde 7	170
Sona beş kala...	Perde 8	193
Özeleştirinin dayanılmaz gerekliliği	Perde 9	207

Bence...

“İnsanın kendini anlatmasından daha zor ve daha faydalı hiçbir şey yoktur.”

Montaigne

Toplumsal ve kültürel gelişmenin ölçütlerinden birisi de yaşantıların rastlantılarla biçimlenme düzeyi olsa gerek. Örneğin; ülkemizde çoğu insanın yaşamını rastlantılar belirliyor. Sanırım, aile yapılarının, yerleşik değer yargılarının, toplumsal ilişkilerin yanı sıra bir türlü sürekliliği sağlanamamış olsa da geçerli öğretim düzeninin, son yıllarda ise kitle iletişim araçlarının yönlendirmeleri bu rastlantıların oluşumunda belirleyici oluyor. Öyle ki, en azından benim kuşağımda olanların çoğu için bu belirleyiciliğin biçimi ve düzeyi de büyük ölçüde rastlantısal bence. Kuşkusuz, tümüyle böyle olmaması gerekiyor. Keşke yaşantımızı ilgi duyduğumuz, yeteneklerimizi gönlümüzce yaşama geçirebileceğimiz bir alanda özgürce kurabilme şansımız olsaydı...

Özellikle günümüz koşullarında böylesi bir dileğin, deyim yerindeyse “olmayacak duaya âmin demekten” öteye geçmeyeceğinin bilincindeyim. Kime ne zararı olabilir ki; yetmiş yıla yakın bir yaşantıdan sonra bile böylesi bir dileği, umudu aklımdan geçirmeden edemiyorum yine de. İsterdim ki, hiç olmazsa çalışma yaşamımı gönlümce kurgulayabilseydim. Ne ki, en azından yaşantımın ilk otuz yılını ben kurgulayamadım.

Peki; gönlümce kurgulayabilseydim eğer, büyük ölçüde rastlantıyla girdiğim çalışma alanında yaşadıklarımın, ne bileyim, sözgelimi yüzde birini yaşayabilir miydim? Doğrusu, bilemiyorum. Şimdi durup düşünüyorum da, çalışma yaşantımda şanslı rastlantılar yaşamışım çoğunlukla. “Yaşasın rastlantılar!” ya da “Yaşantımda her şeyi rastlantılar belirledi!” demiyorum kuşkusuz.

Toplumsal, kültürel, ekonomik ve siyasal değişme ve gelişmelerin yanı sıra seçimlerimin, emeğimin, özverilerimin, çeşitli özverilerde bulunmalarına neden olduklarımın, yanlışlıklarımın, öfkelerimin, sevinçlerimin de benim “ben” olmama katkısını nasıl göz ardı edebilirim ki; edemem. Peki ama ben kimim, neyim; neler yaptım da “ben” oldum; “ben” oldum da ne oldu? Bilmiyorum; siz karar verirsiniz artık.

Böyle bir andaç hazırlamayı arada bir de olsa aklımdan geçirmiyor değil-
dim doğrusu. Ama kime ne denli yararlı olabileceğini kestiremiyordum.
Leylâ Erbil'in 2013 yılında yayımlanan son kitabı "Tuhaf Bir Erkek"te öne
sürdüğü;

"...

bir deney olarak
hayatı kaydetmenin
yeni kuşaklara
yardımı dokunmaz
o yüzden
yazarlara sadece
acınır
en doğrusu
kimseye akıl vermeden
yaşamak ve ölmektir."

gibi düşünüyordum gerçekten de. Ancak, Ertan Karabıyık benden daha
gözü kara çıktı; böyle bir öneri getirince, üstelik bu çalışmayı sevgili dos-
tum Ali Kapucu'yla birlikte yapacağımı öğrenince duraksamaksızın kabul
ettim; içtenlikle teşekkür ediyorum.

Güzelim Türkçemizin kurallarını bildiğimi sanırdım. Kızım Deniz'in bulduğu
yazım yanlışlarını görünce ne denli yanıldığımı anladım. Kara kızım bana,
bu yaşımda da öğreneceklerimin olduğunu gösterdi; sağolsun.

Elimden geldiğince en aza indirmeye, nesnel olmaya çalıştım ama yine
de unuttuğum, yanlış anımsadığım, doğru yorumlayamadıklarım, deyim
yerindeyse "kendime yonttuğum" da olmuştur kuşkusuz. Bence en iyisi,
bunları hoş görüp olabildiğince yararlanmaya çalışmak. Bu düşüncemi
paylaşıyorsanız eğer, bilmelisiniz ki zorlu bir yolculuk yapacaksınız. Öy-
leyse "yolunuz açık olsun!"

Yücel ÇAĞLAR
2014, Ankara

Ne acı; yaşadıklarımızı yeniden ve baştan yaşayamıyoruz. Dolayısıyla “dünkü” yanlışlarımızı düzeltemiyor, eksiklerimizi tamamlayamıyor, kırdığımız gönülleri onaramıyor; kısacası, kişisel tarihimizi yeniden yazamıyoruz. Ancak; yaşantımızı olabildiğince nesnel olarak sergileyebiliyorsak eğer, yararlanabilecek birilerinin çıkabileceğini umut edebiliriz sanırım. Böylesi bir umutlanmayı hak ettiğime inanıyorum. Sizi bilmem ama görünüşe bakılırsa, torunum Kaan da böyle düşünüyor.

Yaşamak; her zaman, her ortamda, her biçimde ama onurla, sevinçle,
hüzünle, öfkeyle, dirençle...

Editörden...

Örnek aldığınız bir insanın yaşam öyküsünü anlatan bir kitabının editörlüğünü yapmak hem çok keyifli hem de riskli gelirdi bana. Ne zaman Yücel Çağlar'ın mücadelesini yani "Yücel Abi"nin hayatını, gönüllü emeklerini ve ilkeli yolcuğunun sizlere aktarılmasında görev aldım, o zaman anladım ki, bu iş, bugüne kadar yaptığım en keyifli ve anlamlı işlerden biri oldu.

Kurucu üyelerinden biri olmakla övündüğüm Kalkınma Atölyesi, gençlerin sosyal kalkınmaya katılması için "Kalkınmaya Katkı Verenler Programı"nı 2012 yılında oluşturdu. Bu programın en önemli araçlarından biri Kalkınmaya Katkı Verenler yayın serisidir. Bu serinin 3. kitabı olan "Yücel Çağlar: Gönüllü Emeğin Emekçisi", her zaman kendime örnek almaya çalıştığım "Yücel Abi"nin yetmiş yıla yakın yaşam yolcuğunu ve kendi ilkeleri doğrultusunda yürüdüğü uzun, ince, çileli yolu anlatıyor.

"Yücel Abi", ormanlarımızın korunması, orman köylerinin kalkınması ve çağdaş demokratik bir ülke olma yolunda adımlar atılması için ülkemizin dört bir yanında profesyonel ve gönüllü çalışmalar yapmıştır. Bunlar içinde en çok gönüllü çalışmaların, gönüllü emeğin altının çizilmesi gerekiyor. Birçok sivil toplum örgütü ve platformunun kurulmasında görev almış; gönüllü emek vermiş bir eylemcinin mücadelesini kendi kaleminden anlatıyor, bu kitap.

Kendisini 2000'li yılların başında daha iyi tanıma fırsatım oldu, Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği çatısı altında beraber birçok çalışma yaptık. Onunla ortak çalışmalarımızdan ve sohbetlerimizden kendime hep dersler çıkardım. Beni her gördüğünde "Seninle şöyle yaylada bir türlü gürüşemedik!" deyişinin anlamını bu kitap üzerinde çalışırken anladım. Çocukluğunda büyükler onu köydeki çocuklarla gürüşürmüş. Belki de çocukluğundaki bu anlardır "Yücel Abi"nin inatçılığının, bir konuyu sonuna kadar kovalamasının ve doğruları yüksek sesle söylemesinin kaynağı.

"Yücel Abi" ile sizlerin tanışması için "Yücel Çağlar: Gönüllü Emeğin Emekçisi" kitabının hazırlanmasında emeği geçen tüm dostlarıma teşekkür ederim. Umarım bu kitabı okuduğunuzda "Yücel Abi"nin yaktığı meşale sizleri de aydınlatır ve güçlenerek, çağdaş bir ülke olma yolunda adımlarımızı daha güçlü atarız.

Keyifli okumalar...

Yıldırım Lise

Ankara, 2014

Yayına Hazırlayandan Notlar...

Kalkınma Atölyesi, yaşamlarını dünyamızın değişik coğrafyalarında yaşayan insanların geleceğe daha güvenle bakabilecekleri bir toplum yaratma ideallerine ve bu yöndeki mücadelelerine farklı araç ve yaklaşımlarla katkı veren kişi ve kurumları gençlerle buluşturmak, toplum yararına yapılan farklı çalışmalardan haberdarlık düzeyini yükseltmek, gençlerin kalkınma çalışmalarına katılmalarını desteklemek ve sosyal kalkınma çalışmalarında bir bellek oluşturmak amacıyla Kalkınmaya Katkı Verenler Programı'nı uygulamaya koymuştur.

Bu program iki ayrı bileşenden oluşmaktadır. Öncelikle, farklı mesleki disiplinlere sahip ve kalkınma çalışmalarının sosyal-kültürel veya ekonomik ya da çevresel boyutlarında uzun yıllar aktif görev ve sorumluluklar üstlenen ve bu çabalarını toplumla bütünleştiren, toplum gözünde başarılı sayılan kişilerin yaşam öyküleri ile harmanlanmış şekildeki toplumsal kalkınmaya yönelik çalışmalarının yazılmasıdır. Bir diğer bileşeni ise, iletişim ağırlıklı bir dizi etkinliklerle yayına konu olan kişi ve kurumların gençlerle buluşturulmasını öngörmektedir.

Kalkınmaya Katkı Verenler Programı kapsamındaki yayınların hazırlanmasında farklı bir süreç izlenmektedir. Yayınların birinci aşaması, gönüllülerle birlikte yazım çerçevesinin belirlenmesi ve toplumsal etkinliklerin öz yaşamı içerecek şekilde kaleme alınmasından oluşmaktadır. Bu süreç, hayat hikâyesi yazılacak kişilerin yaşam evrelerinin ve toplumsal kalkınmaya yönelik çalışmalarının geniş kesimlerce bilinmesini sağlayıcı ayrıntılı sayılabilecek bir konu başlıkları listesi, yazım çerçevesinin oluşturulması ve ardından gönüllülerle birlikte yazım etkinliklerinin tamamlanması şeklinde gerçekleşmektedir. Bir sonraki aşamada ise ortaya çıkan metnin görselleştirilmesi, tasarımının yapılması, editörlük çalışması ve nihai olarak da basımın gerçekleştirilmesiyle sona ermektedir. Bu kapsamda yayımlanan kitapların, yukarıda belirtilen amaçlar çerçevesinde kısmen amatör sayılabilecek bir çabayla ortaya konulduğu ve klasik biçimiyle öykü, deneme, değini, anı, biyografi veya inceleme, araştırma biçimindeki yayınlardan farklı bir içerikte hazırlanmıştır. Bu anlamda kitapların kurgusu ve akışı bilinen yazınsal eserlerden bir hayli farklılık göstermektedir.

Hayat hikâyeleri yazılan kişileri, farklı platformlarda gençlerle buluşturmak, gençlerin oldukça geniş bir yelpazede yürütülen ve bu anlam-

da zengin deneyimlere sahip kişilerle tanışması ve iletişime girmesini sağlamak, toplum yararına yapılan çalışmaları “eksiği ve fazlasıyla” bu kişilerin kendi ağızlarından dinleyebilmelerine olanak yaratmak programın bir diğer bileşenini oluşturmaktadır.

Programın bir diğer, belki de en önemli faaliyet grubunu ise, gençleri yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası sosyal kalkınma çalışmalarına katılım konusunda cesaretlendirmek. Genç kuşakların kalkınma çalışmaları içinde yer almanın yarattığı kişisel haz ve zenginliklerle tanışmasına sağlayarak, oldukça geniş bir yelpazeye yayılan toplumsal kalkınma alanında gönüllü veya profesyonel şekilde çalışmalar içinde yer alıp, uzun dönemli kariyer planlarına katkı sağlamaktır. Ayrıca Kalkınmaya Katkı Verenler Programı kapsamında yayınlanacak hayat hikâyelerini okuyan gençler arasında ayrı bir iletişim platformu kurmaktır.

Bu kitapta hayat hikayesini ve bitmez- tükenmez enerjisiyle ülkeyi bir uçtan diğerine koşarak birikimlerini meslektaşlarıyla ve öteki yurttaşlarla paylaşmaya çaba gösteren, çeşitli kırsal kalkınma etkinliklerinde bulunan ve bu süreçte içinde çeşitli görevler üstlendiği çalışmalarına eleştirel gözle bakabilen Yücel Çağlar, çalışmalarını ağırlıklı ormanlarımız ve ormancılık sorunlarının kamuoyunun gündeminde tutulmasına yönelten bir bilim ve eylem insanıdır.

Yücel Çağlar, dar gelirli küçük esnaf -zanaatkâr bir babanın ve çok çocuklu bir ailenin üyesi olarak çocukluk ve gençlik yıllarını İstanbul’da geçirmiştir. Tüm dünyadaki ve ülkemizdeki “68 Kuşağı” devrimci eylemlerinden etkilenmiş, üniversite yıllarında politik hareketler ve eylemler içinde bulunmuştur. Otuzbeş yılı geçen çalışma yaşamı süresince ve sonrasında ülkemizin ormanlarını ve dağlarını karış karış gezmiştir. Bu geziler doğaldır bir doğa düşkününün gezileri olarak gerçekleşmiştir. Olanakları elverdiğince, bu “elverme” durumu, düşünülenin ötesinde, genelde tüm fiziki, sağlık koşullarını zorlayarak, içinde yer aldığı çeşitli platformlarda orman ve çevre sorunlarına, emek üzerindeki çeşitli haksızlıklara karşı politika üreten, eylem ve proje girişimlerinde bulunanların gönüllü destekçisi, başta meslektaşları olmak üzere, doğa korumacı ve çevrecilerin, iş arkadaşlarının ve herkesin “Yücel Abisi” olmuştur.

Yücel Çağlar, 12 Eylül Darbesi sonrası yaratılan korku ve sindirme hareketleri sonucu, geniş toplumsal sınıf ve tabakaları etkileme etkisi ve gücü azalan, sol politik hareketlerin ve eski yol arkadaşlarının önemli

bir bölümünün “farklı bir kulvara geçtiği” zamanda bile emekten yana duruş ve olaylara toplumsal yapı ve sınıfsal temelden bakabilme kişiliğini hiçbir zaman değiştirmemiştir. Yücel Çağlar “emeğin en yüce değer olduğu” savını tüm yaşamı boyunca içselleştirmiş ve buna uygun hareket etmiştir. İçinde bulunulan duruma daha geniş perspektiften bakabilme becerisi ve sorunları bilimsel ve kültürel açıdan çözümleme yetisi ve yetkinliği onu her zaman farklı kılmış ve fazlasıyla hak edilmiş saygın bir konumda olmasına yol açmıştır.

Kitabın ilerleyen sayfalarında okuyacağınız gibi, Yücel Çağlar, yayımlanmış onlarca kitabı yanı sıra yayınlanmayan çok sayıdaki inceleme ve araştırma raporları yazmış; yıllar süren radyo programları hazırlamış; ulusal kalkınma planı çalışmalarına katılmış; çok sayıda kongre, sempozyum, panel ve söyleşiler düzenlemiş; düzenlenenlere çeşitli biçim ve düzeylerde katkı sağlamış; yedi yıl süreyle TÜBİTAK Tarım, Gıda Teknolojileri ve Ormancılık Grubu üyeliğinde bulunmuş ve onlarca araştırmacının yürütülmesinde sorumluluk almıştır. Ormancılığa Katkı, Çevre ve Ormancılık dergilerini çıkarmış ve deyim yerindeyse tek başına uzun süre yayın hayatında kalmasını sağlamıştır. Bu yolla yangınlardan, ağaçlandırma veya üretim planlarına kadar farklı boyutlarıyla ormancılık çalışmalarına, orman köylüleri ve orman işçilerinin içinde bulundukları durum ve sorunların kamuoyu gündeminde kalmasına katkı sağlamıştır. Tüm bu çabalar ülkemizde orman, orman köyü ve köylüleri alanında yayın, araştırma sayısının giderek azaldığı bir ortamda konunun daha fazla “çoraklaşmasını” engelleyici bir su damlası, yağmur işlevi görmüştür. Uzun yıllar yönetici olarak görev aldığı Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği’nin önemli faaliyetlerinden biri olan Dendroloji (Ağaçbilim) ve Orman Ekolojisi Okulu aracılığıyla insanlara ülkemizdeki başlıca ağaç, ağaççık ve çalı türlerinin tanınması, ağaç ve orman sevgisinin kökleşmesi için kuramsal ve açıklamalı geziler düzenlenmesine öncülük etmiştir.

Yücel Çağlar’ın ormanlarımız ve ormancılığımıza ilişkin doğruları her koşulda dile getirmekten çekinmeyen ilkeli, kimilerine göre de “inatçı tutum” ve dürüst davranışları, “yiğidi öldür ama hakkını ver” deyimine uygun şekilde, farklı toplumsal bakış veya mesleki yaklaşıma sahip kişilerin bile saygı ve takdir duygularını dile getirmesine yol açmıştır. İçinde yer aldığı platform veya örgütlerin kendini yenileyememe zaafı ve zaman içinde aynı şeyleri tekrar eden kimlik ve konumları, kimileyin

heyecan ve umudunun zayıflamasına yol açsa da Yücel Çağlar, neredeyse kendisiyle özdeşleşen sivil toplum örgütleri kurmuş, uzun süre yöneticiliklerini üstlenmiş, gönüllü oluşumların ve demokratik kitle örgütlerinin sorunlarını bizzat içinde yaşayarak deneyimlemiştir.

İçinde bulunduğumuz dönemin genel geçer değerlerine yönelmeden, unvan, bilgi ve deneyimlerini maddi değerlere dönüştürme çabasına girmeden ve çoğunlukla da bu tür davranış içinde olanlara yüksek sesle karşı çıkan Yücel Çağlar, her zaman gönüllü emeğin bir eri olmayı yeğlemiştir. Onun her uğraşında gözetmeye özen gösterdiği bu ilkeyi, sonraki yıllardaki çalışma arkadaşlarından Banu Avcıoğlu (Dündar), şöyle tanımlamıştır: [Gönüllü "gönüllü emek"]. Evet; Yücel Çağlar, gönüllü olarak gerçekten de "gönüllü" olabilmış; öyle kalabilmış; "başarılı" sayılabilecek ne yapabilmişse gönüllü emeğiyle yapmıştır. Olanakların elverdiği her durumda "kolektif emeği" öne çıkarma özeni ile birlikte değerlendirildiğinde, "gönüllü gönüllüğünün", Onun için ne anlama geldiğini kavrayabilmek daha da kolaylaşacaktır. Kısacası; Yücel Çağlar için kısacık bir tanım gerekse; "gönüllü kolektif emek eri" yeterli olacaktır sanırım.

Anlatılan birçok hikâyenin ve içinde bulunduğumuz toplumsal dönüşümün canlı birer tanığı olduğumuz biz yetişkinler kadar, genç kuşaklara da değişik boyutlarıyla öğretici olacağını düşündüğümüz bu yayın, bir anı kitabının oldukça ötesindedir. Hemen bir solukta okunacak sürükleyicilik veya akıcılıktan uzak gibi görünen bu kitabı, bölüm, bölüm ya da tekrarlar şeklinde okuyacağınızı umuyoruz.

Orman ve emek dostu Yücel Çağlar, Kalkınma Atölyesi'nin bu programına katılmayı içtenlikle kabul etmiş; her zamanki özverili çabasıyla ana çerçevesini birlikte oluşturduğumuz yayını basıma hazırlamıştır. Kalkınmaya Katkı Verenler serisinin formatı gereği yayının görsel malzemelerle arzulan son şekline ulaşması, beklenenden biraz fazla zaman almıştır.

Bu kitap görsel materyallerle birlikte ortak emekle hazırlanmıştır. Sizlerin olumlu olumsuz nitelikteki her türlü yorum ve önerilerini bekliyor, yol açıcı okumalar diliyoruz.

Ali Kapucu
Ankara, 2014

Başlarken...

Uzunca bir zaman düşündüm: Ne anlatabilirim; "başarılarımı" mı "başarısızlıklarımı" mı? İyi ama "başarı" ne demek? Hangi alanlardaki "başarılarımı/ başarısızlıklarımı" anlatacağım? Sonra; yanıtlanması gereken bir soru daha var: Kime, neye göre "başarıdan/ başarısızlıktan" söz edebileceğim?

Çalışma yaşamımın otuzbir yılını, Milli Prodüktivite Merkezi gibi bir görevi de "başarı/başarısızlık" sayılabilecek durumları sorgulamak, böylesi sorgulamalarda kullanılabilecek ölçüt ve ölçme tekniklerini geliştirmek ve yaymak olan bir kurumda geçirdim. Dolayısıyla, benim için bu türden soruları yanıtlamak, en azından teknik yönden zor olmasa gerek.

Sözgelimi, kişinin; uğraş verdiği alanda üretebildiklerinin niceliği ve/veya niteliği, örneğin yazdığım kitapların, yazıların, eğitsel etkinliklerin çokluğu ve gördüğü ilgi; başta aile olmak üzere, sevdiklerini ne denli mutlu edebildiği; çocuklarını ne denli "iyi" birer yurttaş olarak yetiştirebildiği; çalışma yaşamında ulaştığı yönetsel konum; yöneticileri ile yönettiklerinin hoşnutluk düzeyi; etkinliklerinin ne denli "kamu yararına" olabildiği; ödüllerin alındığı yerler, gerekçeleri ve sayısı; tüm caydırıcı, saptırıcı, kaytarmaya yöneltici baskı ve özendirmelere karşın ne denli ilkeli ve kararlı olabildiği bir ölçüt olabilir mi? Evet, olabilir bence. "Mutluluğun resmini yapabilmek" denli zor

da olsa, uygun değerlendirme teknikleri geliştirilebilir. Hele bir de, değerlendiren ile değerlendirilecek olanlar aynı kişi değilse, “başarı-sı/başarısızlığı” sorgulama kolaylaşabilir bile. Sanıyorum, hem değerlendirilen hem de değerlendiren için ortak zorluk, gerektiğinde nesnel ve açık sözlü olabilmekte ortaya çıkabilecektir. Ancak, değerlendiren ile değerlendirilecek olanların aynı kişi olması, doğrusu, hiç de kolay bir durum değil. Ben, büyük ölçüde bu konumdayım ve bu konumumun gereklerini yeterince yerine getirip getiremeyeceğimi bilmiyorum.

Öte yandan, olumlu bir özellik olarak söylemiyorum: 1960’lı yılların sonundan bugünlere değin giderek olgunlaşan, tanımlanabilir bir dünya görüşünün gereklerini yerine getirmeye çalıştım, çalışıyorum. Ancak ne yazık ki henüz herhangi bir siyasal örgütün üyesi olamadım. Olabilirdim de kuşkusuz; böyle bir tutumun evrensel ve dokunulmaması gereken bir hak olduğunu, olabildiğince genişletilmesi gerektiğini düşünüyorum ve savunuyorum çünkü. Bu dünya görüşümü hiçbir zaman saklama gereği duymadım; aksine, dilimden söylememe, duygu ve düşüncelerimden eylemlerime, yaşamımın her alanına yansıtmaya çalıştım. Ne denli yansıtabildim, onu da bilmiyorum. Doğal olarak, bu tutumumun “bedelini” çeşitli zamanlarda ve biçimlerde ödemek durumunda kaldım.

Böyle bir yaşantının “muasebesini”, en azından şimdiye değin yapmadım; şimdi de yapmayacağım. Belki başka bir zaman, başka bir ortamda yapabilirim. Ancak, şimdi öncelikli sorunum bu değil. Ortada, bilincine varışından sonra hiç de boş geçmediğini düşündüğüm 48-50 yıllık bir yaşantı var; benden bu yaşantıyı kısaca özetlemem istendi. Şimdi önceliğim, bu isteği olası okurlara olabildiğince yararlı olabilecek biçimde yerine getirebilmek.

Yeniden başa döneceğim: “Başarı” ve “başarısızlık” durumlarını, benzetmem yerindeyse paranın iki yüzü gibi değerlendiriyorum. Bana göre, ikisi ancak birlikte var olabiliyor. Ama ben, nedenleri gerektiğince çözümlenebilmiş başarısızlıkların daha öğretici olduğunu düşünüyorum. Yalnız, biliyorsunuz; her paranın bir de kenar yüzü var nedense çoğunlukla hiç sözü edilmeyen. “Bu yüzde olup bitenler bana kalsın!” dememeye çalışacağım. Becerebilecek denli yürekli miyim, bilmiyorum; göreceğiz.

Peki, ben kimim? Şöyle de sorabilirim: Size hangi beni anlatacağım? İsmiyle, cismiyle, yaptıklarıyla, yapmadıklarıyla, fırsat buldukça dile

getirmeye çalıştıklarıyla, düşündükleriyle bir Yücel var. Bu Yücel'i anlatmak çok kolay. Ama bir de "ben var benden içeri"; onu size kolayına kaçmadan nasıl anlatabileceğim peki? Bilmiyorum ama deneyeceğim.

Sözleri Ümit Yaşar Oğuzcan'ın, bestesi Avni Anıl'ın olan ünlü şarkıyı bilirsiniz; "Biraz kül, biraz duman; o benim işte..." Bu şarkının sözlerine öykünerek söylemek istiyorum;

"Biraz" inatçı, "biraz" duygusal, "biraz" korkak, "biraz" romantik, "biraz" ukala, "biraz" demokrat, "biraz" faşist, "biraz" alıngan, "biraz" mazoşist, "biraz" ağır işçi, "biraz" paranoyak, "biraz" yürekli, "biraz" ütopyacı, "biraz" komünist, "biraz" gerçekçi, "biraz" içten pazarlıklı, "biraz" içten, "biraz" dobra...

O benim işte! Doğaldır ki, bu nitelemelerdeki "biraz"ın ne denli olduğu duruma göre değişiyor; bir ölçü veremem kuşkusuz. Ama belki siz, beni daha yakından tanıyan arkadaşlar, dostlar böyle bir değerlendirmeyi daha kolay yapabilirsiniz.

Gerekmedikçe çalışma alanıma özgü terimleri kullanmamaya özen gösterdim. Yaşantılarımı ancak genel toplumsal, kültürel ve siyasal koşullarla ilişkilendirerek sergilemeyi yöntemsel olarak gerekli gördüm. Bu nedenle, yaşantımı açıklayıcı olabileceğini düşündüğüm biçimde aşamalandırdım. Her aşamada yaşadıklarımı sergiledikten sonra "çerçeve yorumlar" yapmaya çalıştım. Olabildiğince kısa tutmaya özen gösterdiğim bu "çerçeve yorumların" o dönem yaşantılarından çıkardığım dersler ve geliştirebildiğim önermeler olarak değerlendirelebileceğini düşündüm.

Neden bilmiyorum; yaşantımın çeşitli evreleri için, tiyatro oyunlarındaki anlamıyla "Perde" başlığını açtım. Yaşamı, kendimiz yazıp koşulların elverdiğince başkişisi kendimiz olan bir oyun olarak algılıyorum belki de; bilmiyorum.

"Öğrenici bir yolculuk" yapmanızı, ayıracağınız zamana değmesini dilerim.

A photograph of a forest floor. The ground is covered in a thick layer of green moss. Several fallen logs are scattered across the scene, some partially covered in moss. In the background, there are thin tree trunks and more moss-covered ground. The lighting is soft, suggesting a shaded forest environment.

“Daha çoğunu anımsamak
isterdim”

I. Perde

“ Yetmiş yıla yakın yaşantınızı temelde kaç döneme ayırabilirsiniz? diye sorsanız, içime sindirebilecek bir yanıt verebilmek için epeyce düşünürdüm doğrusu; geçmiş yaşantılar birbirinden kolaylıkla ayrılamıyor ki. Belki iç içe geçmiş, birini diğerinden kolaylıkla ayırıp soyutlayamayacağım daireler, üçgenler, kareler, dikdörtgenlerle; birbirleriyle kesişen ve kesişmeyen değişik renk ve kalınlıklarda düz, kırık, kesikli çizgilerle daha iyi görselleştirilebilirdim yetmiş yıla yakın yaşantımı.”

İnsanın kendisini anlatması ama “kolayına kaçmadan”, nesnelliğini olabildiğince yitirmeden kendisini yazması gerçekten de “zor zanaatmış”; kestirememişim. Hele “dününüze” ışık tutabilecek bilgi ve belgeleri daha önce sistemli olarak toplayıp uygun biçimde saklamamış, tanıklık yapabileceklerin çoğunu yitirmiş; üstüne üstlük bir de bu tür anlatmaların tekniğini yeterince bilmiyorsanız eğer bu işin bu denli zor olacağını kırk yıl düşünseniz akıl edemezsiniz. Şimdi kalkıp da; “Yetmiş yıla yakın yaşantınızı temelde kaç döneme ayırabilirsiniz?” diye sorsanız, içime sindirebilecek bir yanıt verebilmek için epeyce düşünürdüm doğrusu; geçmiş yaşantılar birbirinden kolaylıkla ayrılamıyor ki. Belki iç içe geçmiş, birini diğerinden kolaylıkla ayırıp soyutlayamayacağım daireler, üçgenler, kareler, dikdörtgenlerle; birbirleriyle kesişen ve kesişmeyen değişik renk ve kalınlıklarda düz, kırık, kesikli çizgilerle daha iyi görselleştirilebilirdim yetmiş yıla yakın yaşantımı. Böylesi hem sizin hem de benim için çok daha kolay olurdu bence. Ancak, bu yeterli olabilir miydi, kestiremiyorum.

Emdiğim süt burnumdan geldi doğrusu.

Bebeklikten çocukluğuma ilk adımlarım

Ben, Babam ve Annem (sağda)

Annem, Ben ve ilk iki kardeşlerimle

Rastlantılar: “Üç kısım, tekmili birden!”

1946 yılında Adapazarı’nda doğmuşum ama Adapazarı’nın neresinde, onu bilmiyorum; artık soracağım kimse kalmadı çünkü. Annem ve babam da Adapazarılıymış; annem Çaybaşı Yeniköy, Abhaza kökenli olan babam ise Balballı köylerinde doğup büyümüş; sonra Adapazarı’na göçmüşler. Ya-

man bir avcı olduğu söylenen babam, yurdun çeşitli yörelerinde inşaatçılık yapmış. 1950'li yılların başında ise İstanbul'a, Üsküdar'a gelmişiz. Gelmişiz ama annemizin köyüyle ilişkilerimiz hiç kesilmemiş. Çocukları dörtleyince, yaz aylarında köye göndermişler bizleri. Şimdi, son derece önemli bir kalp hastalığı olduğunu ancak genç yaşta yitirince anlayabildiğimiz annemizin Abaza köy düğünlerinin aranan bir gönüllü çalgıcısı olduğunu öğrendiğimde nasıl şaşırdığımı; babamın uzun süreli yokluklarında annemin, bizleri yetiştirmek için ne denli emek verdiğini, sıkça kente gelen akrabaları ağırlamak için katlandığı özverileri anımsıyorum da hüzünleniyorum doğrusu. Çocuk sayısının sonradan altıya çıktığını düşündükçe bu hüznüm daha da artıyor.

Babamın uzun süreli yokluklarında annemin, bizleri yetiştirmek için ne denli emek verdiğini, sıkça kente gelen akrabaları ağırlamak için katlandığı özverileri anımsıyorum da, hüzünleniyorum doğrusu.

Çocukluk işte...

Aklımda kalanlardan çocukluğumun en azından bir döneminin; sözgelimi 1960 sonrasının pek de "parlak" geçtiğini söyleyemem. Ailemin anımsayabildiğim az sayıdaki yönlendirmesinden birisi, ilkokul çağlarında yaz tatillerinde gittiğimiz köydeki Kur'an kurslarına gönderilmem idi. Ya hoşnut kalmadım ya da zorluğundan yıldı; sürdüremedim. "Köydeki şehirli çocuk"tum ne de olsa (!) Köyün çocukları ama daha çok da bir kamu görevlisinin çocuğuyla arkadaşlık ediyordum. Onlar bize gördüklerini, biz onlara öğrendiklerimizi aktarıyorduk. Büyüklerimiz ise, neden bilmem, bizleri çokça güreştiriyordu. Sanıyorum, köylü çocukların bizleri kolaylıkla yenmesinden pek hoşnut oluyorlardı. Yendiğimi hiç anımsamıyorum. Bu duruma fena halde "bozulduğumu" anımsıyorum ama. Yenildiğimi hemen Ayça'ya yetiştiriyorlardı çünkü. Ayça kim mi, Ayça köydeki "sevgilim"; henüz altı yedi yaşında iken köyden Adapazarı'na kaçırmaya çalıştığım kız!

Köyden kente kaçmalarım bununla sınırlı değildi üstelik. Çoğu kez köyden pek uzaklaşmadan yakalanıyorduk. Ama bir kez kardeşimle, şimdi köye 15 km uzaklıkta olduğunu öğrendiğim Adapazarı'na ulaşmayı başarmıştık. Sonraki yıllarda gerçekleştirdiğim "uzun yürüyüşleri" anımsıyorum da, "Bu kaçışların tadının damağımda kalması mı beni yürüyüşsever yaptı acaba?" diye düşünmüyor değilim.

Ortaokul öğrencisi Çaybaşıyeniköy'de

Köyde kalışımın kazandırdığı bir tutku da radyo oldu. Kocaman pillerle beslenen "salon radyosunda", "Radyo Tiyatrosu"nu -yoksa, "Arkası Yarın" mı idi?- büyük heyecanla bekler, ertesi gün de gün boyu söyler; akşam ne olacağını kestirmeye çalışırdık.

Annem ve babam günlerce süren orman yangınları için karalar bağladığını söylerdi. Bir de odun gereksinmemizi orman kaçakçılarından sağlamamıza çok içerlermişim.

Babamı ziyaretim (Mithatpaşa Selanik Caddesi kesişimi) 1963, Ankara

Çalışırken de şarkılar, türküler söylenir, masallar anlatılır, dedikodular yapılırdı. Şimdi düşünüyorum da, o zamanlar "imeceler" her anlamda toplumsallaşma işlevini gören etkinliklerdi.

Köy yaşantılarımdan, şimdilerde önemini çok daha iyi kavradığım iki durumdan söz etmeden geçemeyeceğim. Çaybaşıyeniköy, bu yöredeki öteki köyler gibi ormanlarla çevrili bir köydü ve içinden Sakarya Nehri'nin kolların biri -Çaybaşıköyü'nün "Çay"ı olsa gerek- geçerdii. Başlangıçta hemen hemen yalnızca Abazalar yaşardı. Karadenizliler sonradan geldi sanıyorum; geldiler ve giderek de çoğunluğu oluşturdular. Belki inanmayacaksınız; annem ya da babam, yalnız kaldığımda çoğu zaman ormanları seyreder, günlerce süren orman yangınları için karalar bağladığını söylerdi. Bir de odun gereksinmemizi orman kaçakçılarından sağlamamıza çok içerlermişim. Nedenini bilmiyorum. Ama sanırım ormanları çok sevmem ya da gördükleri ekolojik işlevleri bilmemden kaynaklanmıyordu bu ilgilim. Çocukluk işte...

Sözünü edeceğim ikinci durum ise, "imece" birliktelikleriydi. O zamanlarda ve bizim köyde de "imece" mi denirdi, anımsamıyorum. Ama dört gözle beklediğim etkinliklerden birisi de bu "imecelerdi". Hasat zamanlarında köylüler birbirlerinin işlerini kadınlı erkekli birlikte görür; kaç-göç olmazdı. Çalışırken de şarkılar, türküler söylenir, masallar anlatılır, dedikodular yapılırdı. Şimdi düşünüyorum da, o zamanlar "imeceler" her anlamda toplumsallaşma işlevini gören etkinliklerdi. Sürdürülebilir miydi; bence evet, en azından köylerde sürdürülebilir; belki kentsel yaşama da taşınabilirdi. Yitip gitmesine en az köy enstitüleri denli üzüldüğüm etkinliklerden birisidir "imeceler".

Keşke İngiliz yazar, sanat eleştirmeni John Berger'in duyarlılık ve anlatım becerisine sahip olabilseydim de, sizlere köy yaşantılarımı gönlümce anlatabilseydim.

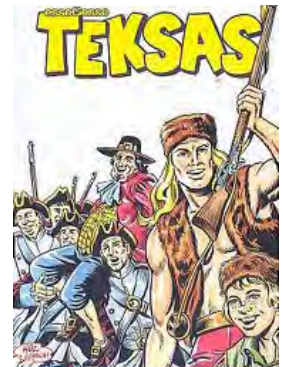
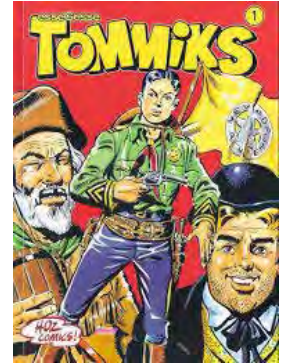
Başka İstanbul yok !

Tüm gençliğim, öğrenim yaşantım İstanbul'da geçti. Üsküdar'daki Taşmehtep İlkokulu'nu, binbir güçlülle de Paşakapısı Ortaokulu'nu ve Haydarpaşa Lisesi'ni bitirebildim. Sokaklarda, arsalarda, bir yolunu bulabildiğimizde de "nizami" sahalarda top peşinde koşturarak; Salacak Plajı'nda, Çiftekayalar ve Harem kıyılarında yüzme öğrenerek; Kızkulesi kayalıklarında çıkardığımız midyeleri kıyıda bir teneke üzerinde pişirip yiyerek; Salacak Gazinosu'nda Çaybahçesi'nde arkadaşlarla saatlerce söyleşerek; babamın yönlendirmesiyle Ramazan aylarında oruç tutup teravih namazlarına giderek; Haydarpaşa Lisesi'nin Türk sanat müziği korosuyla "konserler vererek"; Orhan (Dizman) ve Recep (Kılıç) ile Boğaz kıyılarında uzun yürüyüşler ya-

parak; önce babamın marangoz işliğinde sonra bir avukatın yanında çalışarak; Üsküdar Halkevi'ndeki etkinliklere katılarak; sık sık âşık olup yağmurlarda bol bol ıslanarak, bu yüzden ağır bir böbrek rahatsızlığı geçirerek; lisede ödev gereği felsefeyle tanışarak, atletizmin her türüsüne başlayıp sonunu getiremeyerek; sonradan ünlü bir felsefecimiz olan sınıf arkadaşım Ahmet İnam'ın zekâsını, bildiklerini ve yazdıklarını kıskanarak; 1960'lı yıllarda ailece ekonomik sıkıntılarla tanışarak; kısacası, dünyadan habersiz, deyim yerindeyse "avare kasnak" gibi yaşayarak; şimdi yazarının Richard Atwater olduğunu öğrendiğim ama nasıl edindiğimi anımsayamadığım "Boyacının Penguenleri" ile Tom Miks, Zagor, Texas vb. çizgi romanlar dışında göstermelik olsun bir tek kitap okumayarak geçirilmiş çocukluk, ilk gençlik yılları...

Haydarpaşa lisesi 1.sınıf

1950'li yılların ikinci yarısı ile 1960'lı yılların Türkiye'sinde, orta ve zaman zaman da az gelirli ailenin çocukları başka nasıl bir ilk gençlik yaşayabilirdi, bilemiyorum. Doğrusu, çok da farklı yaşantıları olduğunu sanmıyorum. Yaşama kültürü, koşulları ve biçimlerinde bizler gibilerin pek de etkili olamadığı değişme ve gelişmeler içinde, çoğunlukla rastlantıların peşine takılmış olarak oradan oraya rastgele sürükleniyorduk. Ne devlet, ne aile, ne okul, ne de "mahalle" yönlendiriyordu bizleri. Yönlendirmemesi belki de iyi oluyordu, kim bilir.

Ne var ki, zamanla "rastlantıların", yetenekli çoğu arkadaşımıza iyilikler, güzellikler getirmediğini seziyordum kuşkusuz. Ancak henüz soru sormayı akıl edemiyordum. Dolayısıyla, sözgelimi "Neden böyle oluyor?" diye sormak aklımdan bile geçmiyordu. Ama böyle bir sorgulama yapmasam da için için üzüldüğümü anımsıyorum.

Yarı köylü yarı kentli olmanın “dayanılmaz güçlüğü”...

2000’li yıllarda dile pelesenk edilen şu “mahalle baskısının” bir türü de, ikili kimliğin yol açtığı dışlamalar olsa gerek. Köye geldiğimizde “şehirli çocuk”; önce Adapazarı sonradan İstanbul’da ise “köylü çocuk” olmak az üzmedi beni. Köydeki neyse de, kentteki bayağı aşağılamaydı doğrusu. Köyde yalnızca büyüklerimizin yaşitlarıyla güreştirip yenilmemden hoşnut olmaları, azıcık da olsa alay etmeleri dışında bir dışlanma yaşadığımı anımsamıyorum. Ama kente, önce Adapazarı’nda ve daha çok da İstanbul’da basbayağı “örgütlü” diyebileceğim bir dışlamaydı; özellikle de dilime takılırlardı.

Örneğin; Amerika diyemezdim “Amarika” derdim. Bu bile yetiyordu onlara. Doğaldır ki, bununla yetinmezler, her fırsatta beni dışarıda bırakmak için bir neden bulurlardı ya da ben öyle düşünürdüm. Saç tıraşım, beslenme alışkanlıklarım, çekingenliğim ve utangaçlığım, giyinme biçimim sözgelimi. Ortaokul yıllarıma değin bu dışlanmayı aşamadığımı anımsıyorum. Bu durumun bende ancak otuzlu yıllarda aşmaya başladığım bir özgüvensizlik yarattığını düşünüyorum. Örneğin, kız arkadaşlarla öteki yaşıtım erkek arkadaşlarım samimi olamıyor, yabancıların bulunduğu bir yerde topluluk karşısında konuşamıyor, dans edemiyor, sözlü sınavlarda bildiklerimi bile gerektiğinde dillendiremiyordum.

Oysa, diğer yaşıtlarım gibi ben de âşık olabiliyor; beğenilmek ve çevremdekiler tarafından aranmak istiyordum doğallıkla. İlk ve ortaokul arkadaşlarımdan hiçbirisinin adının aklıma gelmemesi de bu içe kapanıklığının sonuçlarından biri olsa gerek. Neyse ki, sorunlu saydığım yıllarım geçmiş, liseye başlamıştım.

Haydarpaşa Liseli olmak...

2000’li yıllarda reklamcıların çokça kullandığı bir söylem de “...olmak ayrıcalıktır!”; evet, bence Haydarpaşa Liseli olmak da bir “ayrıcalıktır”! Galatasaray, Robert Kolej, Kabataş, Pertevniyal liseleri ne ise, bana göre Haydarpaşa Lisesi de hem olumlu hem de olumsuz yanlarıyla namı bir liseydi ve sizin hangisine yöneleceğiniz tümüyle rastlantıya bağlıydı. İlk sınıfta ortalarda kaldığımı söyleyebilirim. Ama ikinci, özellikle de üçüncü sınıfta, deyimi hoş görün, “yırtmıştım” artık.

Dönemin koşullarına göre sınıflarımız oldukça kabalıktı. Böyle iken öğretmenlerimizin, özellikle de matematikçimizin (Ayten Hanım), takma adı “Venüs” olan ama öz ismini anımsayamadığım felsefecimizin, İngilizceci-

2000’li yıllarda reklamcıların çokça kullandığı bir söylem de “...olmak ayrıcalıktır!”; evet, bence Haydarpaşa Liseli olmak da bir “ayrıcalıktır”!

mizin (Altan Bey), son zamanlarda da fizikçimizin (Mürvet Hanım) bizlerde kalıcı izler bıraktığını söyleyebilirim. Bazı hocalarımın soyadlarını ve felsefecimizin de adını anımsamıyorum. Üzülüyorum ve utanıyorum; hayırsızım ben, hayırsızım! Öyle ki, artık lise ders kitapları da beni “kesmiyordu”. İTÜ’nün örneğin elektrik ve optik ders kitaplarından; Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu’nun iki ciltlik “Sosyalizm” kitabından çalışıyordum derslerimi. Bu dönemde Mimar Sinan’ın Üsküdar’daki Şemsi Ahmet Paşa Camii’nin (Kuşkonmaz Camii) sonradan kitaplığa dönüştürülmüş “külliyesi”, sözcüğün tam anlamıyla vazgeçemediğimiz “mekânımız” olmuştu. Öyle ki, sonraki yıllarda kurduğumuz çakma futbol takımının adını bile “Kütüphanespor” koymuştuk!

Kalabalık ve donanımlı bir liseydi Haydarpaşa Lisesi. Beden eğitimi derslerine giren öğretmenlerimiz, örneğin “Boncuk Ömer” ve “Ateş” dönemlerinin önemli sporcularıydı. Avni Anıl, Bülent Ulusu, Can Bartu, Cemal Süreyya, Cevat Geray, Ecvet Güresin, Göksel Arsoy, Nihat Behram, Taner Timur, Safa Önal, Server Tanilli, Sunay Akın, Vedat Günyol, övmek gibi olmasın, Haydarpaşa Lisesi’ni bitirmiştii.

Haydarpaşa Lisesi’nin yaşamımda uzun yıllar süren izler bıraktığını söyleyebilirim. Türk sanat müziği ile başlayan müzikle ilgim sonraki yıllarda yeni boyutlar kazandı. Spora, özellikle de futbola ilgim yakın zamanlara değin sürdü. Sanıyorum araştırmacılıkta karar kılmamın önemli bir nedeni de felsefe öğretmenimizin yönlendirmesi oldu. Ömrümce çoğu durumda özgürce “takılabildiysem, şimdilerde bile birazcık (!) aykırıysam, yer yöre ayırt etmeksizin kolaylıkla dost ve düşman edinebilmişsem, 1980 sonrasında çokça örneğine tanıklık ettiğim dönemliklerini görmedikçe dostluklarımı sürdürebildiysem ve akıllı “harbi düşmanlarıma” her zaman saygı duyabildiysem; bugün de “kararlı bir kişi” sayılıyorsam eğer bunları, Haydarpaşa Lisesi’ndeki günlerimin onur duyduğum kazanımları sayarım.

Lise yıllarımda bir spor anı

“Kırk yıl düşünsem, aklıma gelir miydi?”

2. Perde

“ 1960’lı yıllarda istediğiniz alanda yüksek öğrenim yapma şansınız göreceli olarak daha yüksekti; şimdilerdeki gibi, “ne çıkarsa şansına” denebilecek denli rastlantısal değildi. Ne var ki, hangi alanda yüksek öğrenim yapmanızın yeteneklerinize daha “uygun” olacağını söyleyebilecek kişi ve kuruluşlar yoktu. Dolayısıyla alanınızı çoğunlukla sağdan soldan duyduğunuz “bilgilerle”, özentilerle, koşullarınıza göre sağlayabileceğini sandığınız kimi kazanımları göz önünde bulundurarak seçmek durumundaydınız. ”

Orman mühendislerinin ne iş yaptıklarını, çalışma koşullarını bilmezdim; orman mühendisi bir tanışım da yoktu ki, nereden bilebilecektim. Mahalle, ortaokul ve lise sınıf arkadaşlarımdan Orhan (Dizman) Orman Fakültesi'nde her öğrenciye burs, iki katlı bina projelerini çizip imzalama yetkisini verdiklerini, ehliyet alınmasını zorunlu kıldıklarını ballandıra ballandıra anlatınca öylesine bir tercih yaptım.

Bildiğiniz gibi, ülkemizde üniversite öğrenimi yapmak, uzunca bir dönem çoğunlukla bir meslek edinmek anlamına gelmiştir; başka bir anlamı yoktur. Sanıyorum, şimdilerde de pek farklı değil. Bu nedenle, yüksek öğrenim yapabilme şansını bulabilmişler, bir bakıma yaşam döngülerini de biçimlendirme olanağına kavuşmuş olabiliyordu. Ayrıca, 1960'lı yıllarda istediğiniz alanda yüksek öğrenim yapma şansınız göreceli olarak daha yüksekti; şimdilerdeki gibi, "ne çıkarsa şansına" denebilecek denli rastlantısal değildi. Ne var ki, hangi alanda yüksek öğrenim yapmanızın yeteneklerinize daha "uygun" olacağını söyleyebilecek kişi ve kuruluşlar yoktu. O zamanlar, şimdilerde yaygın olan alan tanıtım ve "kariyer" günleri düzenlenmez, gazetelerde üniversite/fakülte reklamları yapılmazdı. Dolayısıyla alanınızı çoğunlukla sağdan soldan duyduğunuz "bilgilerle", özentilerle, koşullarınıza göre sağlayabileceğini sandığınız kimi kazanımları göz önünde bulundurarak seçmek durumundaydınız. Benim alan seçimim de öyle oldu işte.

Ah, bir de orman mühendisi kimdir, ne iş yapar bir bilseydim...

Hiç bilmezdim. Öteki arkadaşlarım gibi benim de doğru ya da yanlış hiçbir zaman yönlendirilmediğimi söylemiştim. Bu, iyi bir şans mıydı bizler için; bilemiyorum doğrusu. O nedenle, biraz sonra anlatacağım, varlığını yakın arkadaşımdan öğrendiğim İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi'ne tümüyle bir rastlantı sonucu girdim. Başka bir söyleyişle; orman mühendisi olmak, bu amaçla İÜ Orman Fakültesi'ne gitmek aklımın ucundan bile geçmiyordu. Söylediğim gibi, orman mühendislerinin ne iş yaptıklarını, çalışma koşullarını bilmezdim; orman mühendisi bir tanışım da yoktu ki, nereden bilebilecektim. Mahalle, ortaokul ve lise sınıf arkadaşlarımdan Orhan (Dizman) bunu İÜ Orman Fakültesi'nde her öğrenciye burs, iki katlı bina projelerini çizip imzalama yetkisini verdiklerini, ehliyet alınmasını zorunlu kıldıklarını ballandıra ballandıra anlatınca öylesine bir tercih yaptım. Öylesine diyorum çünkü nereden aklıma geldiyse mimar olmak, bu amaçla da İstanbul Teknik Üniversitesi'ne gitmek istiyordum.

Lisenin son iki yılında sanıyorum, iyi bir "inektim". Sözelimi; matematik ve özellikle de geometri derslerim gerçekten de çok iyi idi; gerçek ismini anımsayamadığım ama çekiciliğinden dolayı "Venüs" adı takılan öğretmenimizin yetkin öğreticiliğinden olsa gerek, felsefe ve psikolojiyle iyi geçiniyordum. Orhan denli olmasa da fiziğim fena sayılmazdı. Önceleri hiç sevmediğim derslerin başında gelmesine karşın öğretmenimizin bitmez

İÜ Fen Fakültesi, Botanik Laboratuvarı'nda...

Orman Faklteli ğrenciler (Soldan Sağa: Yücel ağlar, Zati Eron, Tuncay Neyişçi ve Tefvik Baltacı

tükenmez çabalarıyla fizik dersi tutkunlarından birisi olup ıktım. Kısa-cası, İT'ye ben girmeyecektim de kim girecekti... Sonra, orası olmazsa ve de ekonomik durumumuz iyileşirse ODTÜ'nn Mimarlık Fakültesi neden olmasın(dı). Olmadı ama. Tam da sınav günlerinde bir sağlık sorunu yaşıyınca İT'y kazanamadım; parasal olanaksızlık nedeniyle ODTÜ'ye başvuramadım bile. Dolayısıyla, 1965 yılında, istemeye istemeye Orman Fakültesi'ne yazıldım. O denli isteksizdim ki, ilk yıl nedense ne ğrenci kimliğimi çıkarttım ne de burs için başvurudum.

Ertesi yıl İT sınavlarına yeniden girmeyi düşünüyordum çünkü. İlk yıl, öteki fakültelerin öğrencileriyle ortaklaşa aldığımız derslerin, özellikle de botaniğin çekiciliğine karşın, Orman Fakültesi ğrencisi olmak, şimdilerin söylemiyle bir türlü "sarmadı beni". Ama herkes gibi ben de ikinci sınıfa geçtim.

"Orman fakültelileşmeye" başlıyordum artık...

1960'lı yıllarda Orman Fakültesi'nde ikinci ve sonraki sınıfların ğretimi, Sarıyer-Büyükdere yakınlarındaki Belgrad Ormanları içindeki Bahçeköy'de yapılıyordu. Hemen hemen herkes, önceleri yurt olarak kullanılan ve öğrenciler arasında "Sirkeci" olarak anılan bir koğuşta kalıyordu. Ben-se, neden anımsamıyorum, sanırım ailemin ekonomik koşullarının giderek

Bahçeköy'de İÜ Orman Fakültesi'ne giden çınarlı yolun, beni nerelere götürebileceğini nereden bilebilirdim ki...

Fakülte yanındaki Bahçeköy Orman İşletmesi bahçesi...

Fakülte içinde yer alan ormanda sınıf arkadaşlarımla bir yürüyüş anı...

Belgrad ormanlarında bir yürüyüş...

kötüleşmesi nedeniyle mimarlık öğrenimi yapmaktan vazgeçmiştim artık. Daha önce söylemiştim ya, burs alabiliyordum çünkü. Dolayısıyla; bir bakıma benim de elim mahkûmdu Orman Fakültesi'nde öğrenim görmeye. Ancak, hâlâ ileride ne yapacağımı bilmiyordum. Orman Fakültesi'ni bitirebilsem de orman mühendisliği yapmayı düşünmüyordum.

İkinci sınıf da bu kararsızlıklar içinde geçti. Geçti ama "orman fakültelileşmeye" başlıyordum sanırım artık. Daha çok Üsküdar'dan arkadaşlarla "takılıyordum"; ancak bu fazla sürmedi. Yurdun her yanından, çoğu kırsal kökenli yeni arkadaşlar edinmeye, ders konularına ilgi duymaya başladım yavaş yavaş. Yine de, yakınlaştığımız arkadaşlarla daha çok zaman geçiriyordum. Neler mi yapıyorduk; en azından başlangıçta daha çok Tuncay'ın (Neyişçi) yönlendiriciliğinde, "üniversiteli gençler" olmaya çabalıyorduk. İstanbul'da ve İstanbul dışına geziler yapıyor; sinemalara, tiyatrolara gidiyor, anlamasak da resim sergilerini geziyor; özentiyile de olsa Atilla İlhan okumaya çalışıyor, "kız tavlama"ya" çabılıyor ama bir türlü başarılı olamıyor; fakülte takımında futbol oynuyor; sınıfımızdan kardeş bellediğimiz kız arkadaşlarımıza "koruyuculuk" yapmaya kalkışıyor; derslere, sınavlara girip çıkıyor; kimileyin ilk girişte geçiyor kimileyin de "çakıyorduk". Hepimizin "daimi mekânı" Bahçeköy'dü artık. Nabi (Belkıs) dışında hepimiz yurttaki kalıyorduk. Dolayısıyla, birlikte geçirdiğimiz zaman daha da uzuyordu. İşte bu yine rastlantısal uzun süreli birliktelik, sanıyorum, aynı düzey ve biçimde olmasa da hepimizin "biçimlenmesine" önemli katkılar yaptı.

İkinci sınıfı da bitirmiştik ama aklımız hâlâ bir karış havadaydı. Olanaklarımızın elverdiğince "üniversiteli" olmanın tadını alabildiğine çıkarmanın dışında çok az şeyle ilgileniyorduk. "İlgileniyorduk" diyorum, 4-5 kişilik arkadaş ve zaman zaman bize katılan kız sınıfaşlarımız ile birlikteliğimiz

"Orman fakültelileşmeye" başlıyordum sanırım artık; ancak bu fazla sürmedi: Yurdun her yanından, çoğu kırsal kökenli yeni arkadaşlar edinmeye, ders konularına ilgi duymaya başladım yavaş yavaş.

Orman Fakülteli arkadaşlarımla...

1960'lı yıllarda futbolculuk...

Disko76 takımı, Gırgır Ligi maçına çıkıyor...

En azından ben, ormanları hiç ama hiç tanıımıyordum; orman işletmeciliğinde neler yapılır bilmiyordum; “orman köylüleri” kimdir, nasıl yaşarlar, sorunları nelerdir konularını bir kez bile sorgulamış değildim.

giderek pekişiyordu. Neredeyse kapalı bir “klana” dönüşmüştük. 1967 yılı yazında yaptığımız “mecburi staj”, birlikteliğimizdeki öteki arkadaşları nasıl etkiledi, doğrusu bir değerlendirme yapamayacağım. Sanırım benim gibi onlar da ormanlarla, ormancılığımızla, “orman köylüleriyle” ilk kez tanıştı. Çünkü Belgrad Ormanı’nın hemen yanı başında öğrenim görmemize, derslerde de anlatılmış olmasına ve o derslerden geçmemize karşın, yine en azından ben, ormanları hiç ama hiç tanıımıyordum; orman işletmeciliğinde neler yapılır bilmiyordum; “orman köylüleri” kimdir, nasıl yaşarlar, sorunları nelerdir konularını bir kez bile sorgulamış değildim.

Ne var ki, bu “stajların” teknik bilgilerimizi artırdığını, bizlere yeni beceriler kazandırdığını, derslerde öğrendiklerimizi pekiştirdiğini söyleyemem. Gerçekte “stajlar” bu yönüyle çoğumuz için pek de önemli değildi; en azından benim için önemli olan, alacağım birikmiş “staj ücretiydi” çünkü. Artvin Orman Başmüdürlüğü’nün (Bölge Müdürlüğü) Borçka Orman İşletme Müdürlüğü’ne bağlı Balcı Orman Bölge (İşletme) Şefliği’nde farklı sınıfdaşlarımla yaptığım “stajın” benim için yeni bir yolculuğun başlangıcı olacağını nereden bilebilirdim ki?

Bu “stajda” can sıkıntısından olsa gerek ağaç kesme, tomruklama, sürütme-taşıma işçilerini, köylüleri ziyaret edip bilgiç bilgiç konuşmalarımızla “kafalarını ütölemeyi”; ayılarla karşılaşma korkusuyla ormanlarda dolaşp ağaçlarla tanışmayı; Karçal Dağı’nın zirvesine çıkmayı; tez canlı, çabuk çabuk konuşan ve durduk yerde (!) bizleri azarlayan Fuat Ardiç’i kızdırmayı, Ferit Toplu’yu uzaktan gıdıklamayı, bizimle kalan öğretmen adayı Che ve Çetin Altan hayranı köylü bir arkadaşımıza takılmayı iş edinmiştik.

Prof. Dr. Tahsin Tokmanoğlu’nun dersinde. Ne çektin be “Tahsin Abi”?

Yaşamında ilk kez ormancılık koşullarıyla karşılaşan, daha önce hiç bilmediği ilişkilere tanık olan kentli gençler olarak, başka ne yapabildik ki? Şimdi düşünüyorum da; 1988 yılında Muğla'da bir orman yangınına söndürme çalışmalarını yönetirken yanarak ölen Fuat (Ardıç), orman mühendisliği yapmayı hepimizden çok önce kafasına koymuştu. Onu şimdilerde de çok özliyorum; toprağı bol olsun. Fakülteyi hepimizden önce bitirip çok da iyi orman mühendisi olmuştu. Bense, "stajı" bitirip İstanbul'a döneceğimiz günü ipe çekiyordum. Yine de bu "stajda" yaşadıklarımızın, bilgisizce de olsa gözlemleyebildiklerimizin, en azından ülkemizde orman mühendisliğinin ne denli özgün koşullarda yapılmaya çalışıldığının ayırımına varmamı sağladığını söylemeliyim. Gerçekten de varmış mıydım acaba? Üçüncü sınavta yaşayacaklarımız bunu da gösterecekti. Sanırım, gösterdi de.

Ağaçlarla böylesine yakın olacağımı nasıl bilebilirdim ki...

Haydarpaşa Lisesi anfisinde sınıf arkadaşlarımla...

Ormanlarımızdaki ateş, sonraki yıllarda Fuat'ımızı (Ardıç) da yakacaktı... Bartın

Disko76'lılar ve "yandaşları" (!)

Staj arkadaşlarıyla, Bartın

Fakülte otobüsleriyle bir arazi çalışmasına katılım...

“Disko76”ı bilir misiniz?

Nereden bileceksiniz; bilemezsiniz. Ancak, herhangi bir dönemdaş meslektaşına sorarsanız, kesinlikle anımsayacaktır. Kısaca da olsa anlatmak istiyorum; benim, belki de hepimiz için “rastlantısal” olarak yaşanmış anlamlı bir deneyimdi çünkü.

Daha önce sözünü ettiğim “klandan” Tuncay (Neyişçi), Gürel (Şirin), Orhan (Dizman), Zeki (Boran) -toprağı bol olsun!- ve Hüseyin (Usta) ile ben, kaldığımız yurttaki odamızın numarasını alarak “Disko76” adını yakıştırmıştık birlikteliğimize. Öyle ki, özel bir “logomuz” da vardı:

disco76

Kaldığımız yurttaki odamızın numarasını alarak “Disko 76” adını yakıştırmıştık birlikteliğimize. Öyle ki, özel bir “logomuz” bile vardı. Odamızı özel olarak donatmış, yurt müdürünün de katıldığı bir törenle özel bir açılış bile yapmıştık.

Odamızı özel olarak donatmış, yurt müdürünün de katıldığı bir törenle özel bir açılış bile yapmıştık. “Disko76” olarak çeşitli “sosyal” etkinlikler düzenliyorduk. Sanıyorum fakültede sevenlerimiz denli bizlerden için için hoşnutsuzluk duyanlar da vardı. Dışarıdan bakıldığında özenilecek etkinlikler; sözgelimi, İstanbul dışına geziler, basketbol sahasında futbol turnuvaları düzenliyor; çoğu arkadaşımızın gıpta edebilecekleri bir birliktelik sergiliyorduk.

Disko76'nın açılış gecesinde... Soldan sağa; ben, Zeki Boran, Orhan Dizman, Zati Eron ve Gürel Şirin. Oturan arkadaşım Neşet Daniş

Tüm bunlar çoğunlukla kırsal kökenli ailelerden gelen, İstanbul'la ilk kez tanışan, bir kesimi giderek Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) çizgisinde siyasallaşan arkadaşlarımızın öğrenim gördüğü bir fakülte ve öğrenci yurdunda yaşıyordu.

Dolayısıyla, "Disko76" tarafından sergilenen tutumlar, gerçekleştirilmiş olan etkinlikler bu arkadaşlarımızın çoğu tarafından yadırganmış olabilir. Ancak, yadırgayanlar yalnızca onlar değildi; "solcu", "komünist" sayılan arkadaşlarımız da "Disko76"ya sıcak bakmıyordu sanırım. Öyle de olsa, "Disko76" birlikteliği, en azından sıradanlığa bir "reddiye" idi bence; gerekli ve yararlı bir reddiye... "Niçin gerekli, kimler için yararlıydı?" derse-niz, söyleyeyim. Öncelik bizler için; "Disko76"da, deyim yerindeyse gözümüz gönlümüz açıldı.

Dahası, "Disko76", varlığından ve etkinliklerinden "rahatsız" olan arkadaşlarımıza bile pek çok yönde yol açtı. Bunların küçümsenecek bir yararlılık olmadığını düşünüyorum.

Avrupa ülkelerinde, giderek de ülkemizde, “öğrenci hareketleri” çığ gibi büyüyor, nitelik değiştiriyordu.

“Disko76”lılıktan “solculuğa”...

Üçüncü sınıfa başladığımızda, artık orman mühendisi olmaya istekli miydim, anımsamıyorum. Ama “büyümüştüm” artık. Derslere daha çok ilgi gösteriyor, kitabı olmayan -ki, çoğunun yoktu- derslerde not tutuyor, sonra onları özenle temize çekiyor; Belgrad Ormanı’nda sıkça uzun yürüyüşler yapıyor; yurdun çalışma odalarında daha çok kalıyor, dolayısıyla İstanbul’a daha seyrek iniyordum. Ancak, bir eksikliğimi giderek daha yakıcı biçimde duyumsuyordum. Avrupa ülkelerinde, giderek de ülkemizde, “öğrenci hareketleri” çığ gibi büyüyor, nitelik değiştiriyordu. Bizse, “Disko76” olarak ortalıkta dolanıyor; günümüzü gün ediyor, olup bitenlerin nedenlerini sorgulamıyorduk bile. Ancak, gelişmeler o denli hızlı oluyordu ki bilinçli olarak yapmasanız da “birileri” size hangi taraftan olduğunuzu yakıştırıyordu. Neden bilmem, artık “Disko76” olarak bizler de “solcu” sayılıyorduk! Önceleri hiçbirimizin belirgin bir siyasal eğilimi yoktu. Ancak, öğrenciler arasında siyasal eğilimler yavaş yavaş etkin olmaya başlamış, çatışmalara dönüşüyordu.

“Disko76” olarak Fakülte Öğrenci Temsilciliği seçimlerinde “Devrimci Grup” destekçisi olduk. Bu eğilimimizi sergilemek amacıyla yurdun iki katını kaplayacak bir bez afiş bile yaptırmıştık. Neden “Devrimci Grup” destekçisi olduğumuzu anımsamıyorum. Sanırım öteki eğilimlerin davranış biçimleri, söylemleri -dikkatinizi çekmek isterim; düşünceleri değil!- bize itici geliyordu ya da ilgimizi çekmiyordu. Bu eğilimimiz öylesine ciddiye alındı ki, bir gece yurttta kaldığımız oda, “komünistlerin karargâhı” olduğu gerekçesiyle “komando” öğrenci arkadaşlarımız tarafından “basılıp” tahrip bile edildi.

Dağlar duruyor ama Fuat Ardıç artık yok...

Öte yandan; “solcu” sayılmak bizleri, en azından beni hiç de rahatsız etmiyordu doğrusu; dahası “solcu” olmayı giderek daha çok benimsedim. “Peki, neden?” dersiniz, yanıtlım yine çok kısa olacak: Anımsamıyorum. Ancak, “küçük” bir sorun vardı: “Solcu” olmak ne demekti, bilmiyordum. Öğrenmeye çalıştım. Başlangıçta, hiç de zor değildi “solcu” olmak; kantinde “solcu” olarak tanınan arkadaşlarla oturmak, zaten çok az sayıda olan “sol” yayınları rastgele okumak, çoğu durumda okumak bir yana, bulundurmak bile yetiyordu “solcu” olarak bilinmeye. Artık İstanbul’a sinemaya, tiyatroya gitmekten çok Doğan Avcıoğlu, İlhan Selçuk gibi aydınların konferanslarını izlemek, İstiklal Caddesi’ndeki kitap sergilerini gezmek, başta İTÜ olmak üzere çeşitli üniversitelerde, fakültelerde düzenlenen forumlara, yürüyüşlere katılmak için iniyordum. Neden bilmem, sanırım bir tür “içgüdüsel” olarak, bu koşuşturmalarım sırasında felsefeyle liseden kalma tanışıklığımı da yeniden canlandırmaya çabalıyordum.

1968 yılında tüm Avrupa ülkelerine yayılan “öğrenci olayları” ülkemize de yansınca, deyim yerindeyse bu tür etkinliklere katılımım da yoğunlaştı doğallıkla. Orman Fakültesi’ndeki çoğu kırsal kökenli arkadaşımız ise, o günlerin söylemiyle, MHP yanlısı “komandolar” olmuştu. İçinde bulundukları siyasal hareketin gereklerini yapmaya çalışıyor; öğrenci yurdumuzu işgal ediyor, “solcu” bilinen arkadaşlarımıza şiddet uyguluyor, deyim yerindeyse, nefes aldırıyorlardı fakültede. Şiddet ülkenin her yanında, ağırlıklı da “üniversite kenti” İstanbul’da ve yine ağırlıklı Orman Fakültesi’nde giderek yoğunlaşıyordu; fakülteler sıklıkla kapanıyordu.

1968 sonunda Ankara’daki Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi’nden sonra Orman Fakültesi ile Bahçeköy’deki öğrenci yurdu da, çoğunluğu dışarıdan getirilen “komando” tanımlı öğrencilerce işgal edilmiş; “solcu” olarak tanınan öğrenciler dövülerek yurttan atılmıştı.

Artık, şiddetle birlikte ölümler de başlamıştı ve giderek artıyordu. Kamuoyunda “Kanlı Pazar” olarak anılan saldırı, deyim yerindeyse “dolduruşa getirilmiş” toplulukların “gerektiğinde” ne denli kıyıcı olabileceğinin acı bir göstergesiydi. Daha çok İstanbul’da yoğunlaşan şekliyle siyasal iktidar ve ABD, özellikle o günlerde İstanbul’da bulunan “6. Filo” karşıtı çeşitli eylemler yapıyordu. Bu kapsamda, 16 Şubat 1969 Pazar günü 76 demokratik kitle örgütünün çağrısı üzerine Taksim’de bir miting yapılacaktı. Ancak öncesinde Komünizmle Mücadele Derneği ile Milli Türk Talebe Birliği’nin öncülüğünde “Bayrağa Saygı” mitingi düzenlenmiş; bu mitingde açıkça “komünistlere” saldırılması çağrısı da yapılmıştı.

Şiddet ülkenin her yanında, ağırlıklı da “üniversite kenti” İstanbul’da ve yine ağırlıklı İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi’nde giderek yoğunlaşıyordu; fakülteler sıklıkla kapanıyordu.

Mayıs 1968'de Sorbonne'de öğrencilerin işgal ettiği bir anfi

Beyazıt Meydanı'nda toplanıp yürüyerek Taksim'e geldiğimizde alandaki kalabalık, polisin yandaş tutumuyla da desteklenerek gruba saldırdı. Saldırının tam ortasında kalmış; sonraki yıllarda Orman Genel Müdürlüğü'nde (OGM) genel müdür yardımcılığı yapacak orman fakülteli bir sınıfdışı, elinde sopayla tek bir getirerek saldıranların arasında görmüştüm. Neye uğradığımızı şaşırmıştık.

Yürüyüşçülerin bir kısmı alana girmiş, geri kalanların önleri ise, tam da benim önümde, polisler tarafından kesilmişti. Alanda sözcüğün tam anlamıyla bir kıyım yaşanıyordu ve biz Taksim'e giremiyorduk. Polis bizlere de saldırınca İTÜ'ye sığınmak zorunda kaldık. Sonra da öğrendik ki, o saldırıda iki arkadaşımız öldürülmüştü. Öldürülmeler toplu kıyımlara dönüşmüştü ve bu sürece devletin "gizli" güçlerinin de katıldığı söyleniyordu. Sözcüleri, aynı yıl içinde Vedat Demircioğlu, Taylan Özgür, Battal Mehetoğlu'nun ardından Orman Fakültesi öğrencisi Mehmet Cantekin arkadaşımız da bu türden saldırılarda öldürülmüştü.

6. Filo'nun İstanbul'a gelişini protesto eden öğrenciler... (Öğünmek gibi olmasın; ben de oralarda bir yerdeydim...)

Olup bitenler karşısında, duyarsız kalınabilir miydi? Vedat, Taylan, Battal ve Mehmet kalamayanlardandı; kalamadıkları için de öldürüldüler. Peki neden? İstemleri son derece demokratikti ve yurtseverlik gereği idi: "Tam Bağımsız, Gerçek Demokratik Türkiye!" Bu istemin 2010'lu yıllarda da geçerli olduğunu düşünüyor; bu istemlerinden ötürü öldürülenleri sevgi ve saygıyla anıyorum.

O günlerde tanık olduklarım, yaşadıklarım sanırım ne olmam gerektiğine ilişkin kararımı pekiştirmişti. Üç boyutlu bir yaşantım olmuştu artık: "Solcu" olmanın gereklerini yapmak, yapıp yapmayacağıma henüz kesin kararımı vermemiş olsam da giderek artan bir tutkuyla orman mühendisi olmak ve "avare kaskaklığı" sürdürmek... Hangisine öncelik, ağırlık vereceğimi, üçünü birbirleriyle nasıl bağdaştırabileceğimi yine daha çok rastlantılar belirleyecekti.

“Avrupa görmüş” orman mühendisi mi oluyorum ne?

Tuncay 1968 yazında bir bursla Almanya'ya “staja” gitmişti. Dönüşünde hem Almancasını ilerletmiş hem de çok sesli müziğin ünlü bestecilerinin uzunçalarını ve taşınabilir bir pikap getirmişti. Anlattıklarının etkisiyle bizleri de bir Almanya tutkusu sarmıştı. Dördüncü sınıftaydık ancak bilgi, görgü ve becerilerimiz dördüncü sınıf öğrencilerinden beklenen düzeyde değildi sanırım. Çoğumuz kazasız belasız mezun olma derdine düşmüştü.

Üniversiteler çatışmalar nedeniyle sık sık ve uzun süreli olarak kapatılıyordu. Öte yandan, Tuncay'ın Almanya aşısı tutmuştu. 1969 yazında pek çok arkadaşla birlikte ben de Almanya'ya, Münih yakınlarındaki bir ilçenin ormancılık biriminde “staja” gittim. Yakınmak için söylemiyorum; stajdan yana şansımız mı yoktu ne; daha çok orman işçiliği yaptık iki ay boyunca. Yine de yabancı bir ülkenin insanlarıyla tanışmanın, davranış biçimlerini gözlemlemenin bizlere çok şeyler kazandırdığını söyleyebilirim. Üstelik Güney Avrupa'nın öteki ülkelerini görme, dahası ormancılık çalışmalarını izleyebilme olanağını da bulduk. Ama benim için özel bir kazanımı oldu bu “staj” döneminin; Tuncay'ın yol açıcılığıyla çok sesli müzikle tanıştım. Nedenini daha sonra açıklayacağım; yıllar sonra bu tanışıklığın yaşantımı, özellikle de orman mühendisliği gerektiğinde boyutlandırabilmem yönünden de ne denli önemli bir şans olduğunu kavrayacaktım.

Tuncay arkadaşımız 1968 yazında bir bursla Almanya'ya “staja” gitmişti. Döndükten sonraki anlattıklarının etkisiyle bizleri de bir Almanya tutkusu sarmıştı. 1969 yazında pek çok arkadaşla birlikte ben de Almanya'ya staja gittim.

“Staj” bitince kimi arkadaşlarımız yurda döndü; biz birkaç arkadaş dönmedik. Yurta öğrenci olayları daha da büyümüş olarak sürüyor, üniversiteler yine sıkça kapanıyordu. Merkezi Hamburg yakınlarında bulunan çok ünlü bir fidancılık işletmesi Pine und Pine, başvurumuzu kabul edince biz de Almanya’da kalmaya karar verdik. Bence, iyi yapmadık. “Staj” staj olmaktan hepten çıkmış, Almanya’nın her yanında isteyene kiralandığımız ağaçlandırma işçileri olup çıkmıştık. Kuşkusuz, bu da bir deneyimdi; ancak, deyim yerindeyse, “astarı yüzünden pahalı” bir deneyim... Neyse, “Avrupa görmüş” bir orman mühendisi (!) idim artık.

Yeterince para biriktirip, alacaklarımızı alıp bir an önce yurda dönmek için çalışıyordum. Ülkemizde çatışmalar artmış, kan gövdeyi götürüyor; bu koşullarda fakülteyi bitirenler mesleğe başlıyordu. Ben Almanya’da “staj” yaparken annemi yitirmişim ama nedense, kimbilir belki de çok önemsedikleri “stajı” bırakıp dönerim kaygısıyla bana bildirmemişler.

Öğrenince daha fazla kalamazdım; kardeşlerim, özellikle en küçüğümüz olan kız kardeşim henüz 6-7 yaşlarındaydı; dört ağabeyi arasında gerektiğinde yetiştirilemeyeceğini düşününce yurda döndüm. Döndüm, sınavlara girip hepsini geçtim ama Tuncay ile birlikte “teknik geziye katılmadığımız” gerekçesiyle bitirmiş sayılmamız için üç ay daha bekledik. Bitirme belgesini ancak fakültenin bahçesinde yapılan bir “teknik geziden” (!) sonra alabildik. Artık orman mühendisi olmuştum. Ama ne yapacağıma bu aşamada bile henüz karar vermemiştim.

“ Yaşamımızda Rastlantıların Yeri ”

Yaşantının rastlantısal saydığım gelişmeleri yalnızca burada özetlemeye çalıştıklarımla sınırlı değil kuşkusuz. Sonraki yıllarda da yine ancak rastlantısallıkla açıklayabileceğim başka belirleyici gelişmeler oldu. Bence bir insanın yaşamında rastlantısallığın bu denli belirleyici olması, hem bireysel hem de toplumsal olarak az gelişmişliğin göstergelerinden biri sayılabilir. Özellikle sanat, bilim, araştırmacılık, spor ve doğa temelli etkinlik alanlarında böyle olmaması gerekir kanımca. Pek çok bilgi ve beceri eğitim ve öğretimle sonradan büyük ölçüde kazanılabiliyor. Ancak, örneklediğim alanlarda yalnızca eğitim ve öğretimin yeterli olamayacağını; söz konusu alanların gerektirdiği doğal yetilere sahip olunmasının gerekli olduğunu düşünüyorum. Dahası; doğal yetisinin yanı sıra, bu alanlarda emek verme istek ve kararlılığına sahip olanların doğru yönlendirilmesinin de zorunlu olduğuna inanıyorum.

Şimdilerde ne denli olanaklı, bilemiyorum; sanıyorum önceki dönemlerden daha fazla. Ancak, benim kuşağımın çoğunlukla böyle bir olanağı yoktu. Dolayısıyla; rastlantısal olarak bu alanlardan birisinde var olma, üretme istek ve kararlılığına sahip olanlar için gerektiğince yönlendirici olmak, bu istek ve kararlılığı yaşama etkinliklerine içselleştirmek, özellikle yüksek öğretimin öncelikli amaçlarından birisi olmalı. Yanlış mı düşünüyorum sizce? Oysa bizler, ülkemizde en iyi durumda bile her düzeyde öğretim kurumlarında hemen hemen yalnızca bilgi aktarıcılık işlevinin yerine getirilmeye çalışıldığı bir dönemin çıktılarıydık. Rastlantıların bizi sürüklediği alanlarda, şansımızın ve doğal yetilerimizin elverdiğince başarılı, daha da önemlisi, mutlu olabilecektik. Bu, güvenilemeyecek, nasıl işleyeceği ve sonlanabileceği belirsiz, geri dönüşü olmayan bir süreçti kuşkusuz. Ama biz, haydi genelleme yapmayayım, ben, en azından otuzlu yaşlarıma değin böyle yaşadım, ne yapabilirdim ki başka? Şimdi soruyorum kendime: Böyle bir yaşantının bireysel ve toplumsal getirisi ve götürüsü ne oldu; maliyetini kimler nasıl ödedi; yeterince ödeyebildi mi; ödeyemediyse bunun sorumlusu kimdi acaba? Açıktır ki bu, hem bireysel hem de toplumsal olarak kolayca içinden çıkılamayacak ama yapılması gereken bir sorgulamadır kanımca.

Öte yandan; rastlantıların beni orman mühendisi olma sürecine sokması, iyi bir şans mıydı acaba? Doğrusu, başlangıçta, bunun pek de iyi bir şans olmadığını düşünüyordum; ama ya sonra?

“Sarıkız, öyle
istemişti...”

3. Perde

“ Orman Fakóltesi’ne girmek zorunda kalışımı, bitirip orman mühendisi olmayı kötü bir şans sayıyordum. Ama meslek yaşamıma Edremit’te, Kazdağları’ndaki ormanlarda başlamamı ise iyi bir şans olarak değerlendirişordum. Peki; biri olmadan ötekisi olabilir miydi dersiniz? Yaşadıklarımı anımsadıkça, ben “olabilirdi” diyemiyorum. ”

Düşünüyorum da; insanoğlunun yaşamındaki şanslı ve şansız dönemler çoğu zaman paranın iki yüzü gibi yaşıyor. Birini sürdürürken ötekisini de yaşayabiliyorsunuz gerçekte. Ancak, çoğu kez bu yalın gerçeğin ayır-dında olamıyor; baskın olanın ardından sürükleniyor, onu öne çıkarıyorsunuz. Orman Fakültesi'ne girmek zorunda kalışımı, bitirip orman mühendisi olmayı kötü bir şans sayıyordum. Ama meslek yaşamıma Edremit'te, Kazdağları'ndaki ormanlarda başlamamı ise iyi bir şans olarak değerlendiriyordum. Peki; biri olmadan ötekisi olabilir miydi dersiniz? Yaşadıklarımı anımsadıkça, ben "olabilirdi" diyemiyorum. Sanıyorum, orman mühendisliği benim yazgımdı; ayırdına ancak yıllar sonra varabildiğim mutlu bir yazgı.

Kazdağları'nda, işçi barakası önünde...

Ah o Kazdağları yok mu o Kazdağları...

Orman Pamuk'un ilk baskısı 1994 yılında yapılan "Yeni Hayat" adlı romanını bilirsiniz sanırım. Romanına; "Bir gün bir kitap okudum ve bütün hayatım değişti." tümcesiyle başlayan Pamuk, devam eder:

"Daha ilk sayfalarındayken bile, kitabın gücünü öyle hissettim ki içimde, oturdüğüm masadan ve sandalyeden gövdemin kopup uzaklaştığını sandım. Ama gövdemin benden kopup uzaklaştığını sanmama rağmen, sanki bütün varlığım ve her şeyimle her zamankinden daha çok sandalyede ve masanın başındaydım ve kitap bütün etkisini yalnız ruhumda değil beni ben yapan her şeyde gösteriyordu."

Abarttığımı düşünüyorsunuz sanırım. Kimbilir, belki de gerçekten abartıyorumdur. Ama, “Seni bu denli tutkun bir orman mühendisi olma yolculuğuna çıkaran neydi ?” diye soracak olursanız, hiç duraksamaksızın; “Kazdağları’nda yaşadıklarım, gözlemlerim, öğrendiklerim, duyumsadıklarım!” yanıtını verirdim.

Aldığımız burs nedeniyle Orman Genel Müdürlüğü’nde (OGM) zorunlu hizmet yükümlülüğümüz vardı. Dolayısıyla, hemen çalışmaya başladım. Askerlik öncesinde istediğimiz Orman Bölge Müdürlüğü’ne atanabiliyorduk; İstanbul’a yakınlığını göz önünde bulundurarak Balıkesir’i tercih ettim ve atamam oldu. Oradan da Edremit Orman İşletme Müdürlüğü’nde görevlendirildim. 1970’in Kasım ayında, yağmurlu çok soğuk bir akşamüzeri Edremit’e geldim.

Ertesi gün Edremit’in pazarıymış; küçük bir otelde zorlukla yer bulabildim. Aklim İstanbul’da bıraktıklarım, özellikle küçük kız kardeşimizdeydi. Edremit’te kalmayı düşünmüyor, bir yolunu bulup İstanbul’a dönmeyi kafamda kuruyor; bunun için gerekirse meslekten ayrılmayı bile düşünüyordum. Onbeş yirmi günde bir İstanbul’a gidiyor, evdekilerle ilgileniyor ve dönüyordum. Edremit’te, aralarında liseden de sınıf arkadaşım olan Tanner’in de (Savaşan) bulunduğu birkaç arkadaşım ise henüz fakülteyi bitirememiş, “staj” yapıyorlardı. Onların varlığı, öğrenciliğin gamsız sayılabilecek havasını sürdürmemi kolaylaştırıyordu.

Kış dolayısıyla hemen hemen hiçbir iş olmadığından okumaya; Edremit’te dostlar edinmeye çalışıyordum; ediniyordum da. Hangi birisinden söz edeyim. Fotoğraf sanatçısı olan İlhan Arda, Kazdağları’nda yerleşik Türkmenlerle ilgili araştırmalar yapan Ankara Üniversitesi Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi öğretim üyesi Atilla Erden, Mehmet Alan Türkmenlerinden Kazdağları Orman İşçileri Sendikası Başkanı orman işçisi Ali Tulum, bu yeni dostlarımdandı sözgelimi. Edremit’i, Edremit’in başta Mehmetalan olmak üzere köylerini, Altınoluk’u, Assos’u, Türkmenleri onlardan öğrendiğimi söyleyebilirim. Bu, bahar aylarına değin böyle sürdü.

“Seni bu denli tutkun bir orman mühendisi olma yolculuğuna çıkaran neydi?” diye soracak olursanız, hiç duraksamaksızın; “Kazdağları’nda yaşadıklarım, gözlemlerim, öğrendiklerim, duyumsadıklarım!” yanıtını verirdim.

Genç orman mühendisi,
Yücel Çağlar

Anlaşılan Kazdağları'nın Sarıkız'ı da benim orman mühendisliği yapmamı istemişti bir kez ve benim başka bir seçeneğim yoktu. Nasıl karşı durabilirdim ki; durmadım, duramadım.

Tanrım, ne şanslıyım! Geçici olarak görevlendirilmem bitince merkezi Edremit'e 5 km uzaklıkta, Kazdağları'nın hemen altındaki Zeytinli Belde-si'nde bulunan Zeytinli Orman Bölge (işletme) Şefliği'nde, Orman Bölge Şefi Abdullah Altıparmak'ın "refikliği" (yardımcılığı) yapmama karar verilmişti. Muğla Orman Bölge Müdür Yardımcılığı görevindeyken saçma sapan bir soğuk algınlığı sonrasında yitirdiğimiz Abdullah Altıparmak, Gurgendağ Orman Bölge Şefi Ali Özbekrem (Bahçeköylü Ali) ile Mehmet Benlioğlu (Kayserili); sınıfdaşları arasında "Döğol" (Charles de Gaulle) olarak anılan İşletme Müdürümüz Turgut Akyüz "iyi bir orman mühendisi", Ali Özbekrem'in genç yaşta yitirdiğimiz eşi Beylan Abla ise "iyi bir insan nasıl olunur?" sorusunun tartışmasız somut yanıtlarıydı sanki. Onlar benim gerçek yaşam öğretmenlerimdi; yalnızlıktan kıvrandığım günlerde çocuklarıyla birlikte can yoldaşlarımdı; özellikle de Beylan Abla ve işletmenin yerleşkesindeki çocuklar...

Anlaşılan Kazdağları'nın Sarıkız'ı da benim orman mühendisliği yapmamı istemişti bir kez ve benim başka bir seçeneğim yoktu. Nasıl karşı durabilirdim ki; durmadım, duramadım.

İstihsal, istihsal, istihsal (!) ve...

Bahar gelip yollar açılınca ormana çıkmaya başladık. Zeytinli Orman Bölge Şefi'nin "refiği" olmamla birlikte benim için bambaşka bir dünyanın kapıları açılıyordu. Bu öyle bir dünya idi ki, benim yetişme döneminde yaşadıklarım ve öğrendiklerimle uzak yakın hiçbir ilişkisi yoktu. Her şey ama her şey yeni, yepyeni idi benim için. Belki inanmayacaksınız ama şimdiden söylemek isterim: Bu yeniler, yepyenilerle karşılaşma, "karşılaşma" da ne demek, yaşama sürecim, tüm meslek yaşantım boyunca giderek yoğunlaştı. Şimdi orman mühendisliğini "profesyonel" olarak yapmıyorum; yapmıyorum ama bu süreç yine de sürüyor. Ne zaman sonlanır, bilemiyorum artık; doğrusu, bilmek de istemiyorum.

Kazdağları'nda dehşetle ayrımına vardığım ilk şey, orman ekosistemlerini hemen hemen hiç tanımayışım oldu. Bence böyle bir tanışma için teknik bilgi tek başına kesinlikle yeterli değildi. Oysa bizler yalnızca bilgiyle donatılmıştık. Üstelik bu bilgilerin yeterli olduğunu da düşünmüyordum. Orman ekosistemlerini anlayabilmek ise, daha başka donanımlar gerektiriyordu. Ne ki bu, çok sonraları ayırdına vardığım bir gereklilikti. Çünkü o zaman orman ekosistemlerini anlamamız da pek gerekmiyordu. Orman amenajman (yönetim) planlarının belirlediği yer ve zamanlarda olabildiğince çok "istihsal" yapmak, daha açık bir söyleyişle; kesilecek ağaçları belirleyip

Bu yeniler, yepyenilerle karşılaşma, "karşılaşma" da ne demek, yaşama sürecim, tüm meslek yaşantım boyunca giderek yoğunlaştı.

damgalamak ve kestirmek, tomrukladmak, sınıflandırmak ve/veya yakacak odun hazırlayıp zamanında satış depolarına taşıtmak; yangın söndürme ve kaçak kesimleri önleme ağırlıklı “orman koruma” çalışmaları yapmak; bu amaçlarla yeni orman yolları açmak ve bozulmuş olanları onarmak, köylülerin orman ürünü gereksinmelerini belirleyip karşılamak; orman muhafaza memurlarını denetlemek gibi etkinlikler tüm zamanımızı alıyordu.

Şimdi bu günlerin yaygın anlayışıyla karşıma çıkıp; “Ağaç kesmek mi?”-” deyip küçümsemeyin ya da 2010’lu yılların yüzeysel duyarlılığıyla kalkıp da kınamayın sakın. Bu, orman mühendisliği etkinliklerinin belki de hem en teknik hem de en ekonomik ve toplumsal boyutunu oluşturuyordu. Çünkü söz konusu planların gösterdiği hedefler doğrultusunda kesilecek ağaçları belirlemek, öncelikle, ağaç kesilecek orman ekosistemini her ögesiyle yeterince tanımayı gerektiriyordu. Bu, yalnızca kuramsal bilgiyle yapılabilecek bir iş değildi.

Teknik bilginin, çok boyutlu, dinamik gözlem yapabilme yetisinin yanı sıra yeterince deneyimli olmayı da zorunlu kılıyordu. Orman bölge şefim Abdullah Altıparmak ise teknik yönden de son derece birikimli, yönetsel yönden de çok titizdi. Bu nedenle uzunca bir süre bana kesilecek ağaçları belirleme ve işaretleme (damgalama) işini vermedi. Dahası, deneme olarak yaptırdıklarının yanlışlıklarını da benden habersiz ormana çıkıp düzeltirdi. Doğrusu bu tutumu çok gücüme giderdi, giderdi ama bunu pek de belli etmezdim sanırım. Öte yandan, Abdullah Altıparmak, aynı zamanda çok da sert bir yöneticiydi çünkü; çekinirdim. Sonunda becerebileceğimi düşünmeye başlamış olacak ki, bana da kesilecek ağaçları belirleme ve işaretleme işini verdi. İnanır mısınız, dünyalar benim oldu; çok sevindim. Özgüvenim artmış; yürüme, personelle konuşma biçimim bile değişmişti. Nasıl değişmesin ki; öteki orman bölge şefleriyle birlikte yaptığımız kesilecek ağaçları belirleme ve işaretleme çalışmaları iş dönüşünde topluca tartışılır. Bu tartışmalar sırasında Abdullah Altıparmak beni bayağı gözetir, anlattıklarımın üzerine fazla söz ettirmezdi. Eh, ben Abdullah Altıparmak’ın “refiği” idim; açıklamalarım meslektaş ağabeylerimce dinleniyordu; o denli olacaktı artık (!)

Yüce dağların kuytularında
düşüncelere dalma...

Ormancılık çalışmalarında kullanılan
araçlardan biri...

Kaynak: <http://geyremedy.com/tahtacilarin-yasam-mucadelesi/tahtacilar-1/>

İlk “yenilgi”...

Kazdağları'nda aldığım ve yaşamım boyunca da aklımdan çıkaramadığım bir başka “yenilgi” ise ağaç kesme, tomruklama ve taşıma işlerini yapan köylülerin çalışma biçimleri ve koşullarının iyileştirilmesi konularında oldu.

Meslek yaşantım boyunca peşimi bırakmayan iç sızıntılarımdan birisi de ağaç kesme, tomruklama ve taşıma işçiliği yapan köylülerin yaşadıkları ve çalışma koşulları oldu. Osmanlıdan bu yana “vahidi fiyat” (birim fiyat) olarak anılan bedel ödeme düzeniyle çalıştırılan bu köylülerin yaşadıklarını uzunca bir süre “dert edindim”; şimdilerde de ediniyorum. Aman Tanrım; nasıl yaşıyor, nasıl çalışıyorlardı; insan olan insanın etkilenmemesi olanaksızdı! Ağaç kesme, tomruklama ve taşıma işlerini yapmayı üstlenen köylüler ailecek çalışacakları ormana çıkıyor; yapraklı dallar ile kilimlerden ve naylonlardan yaptıkları derme çatma barınaklarına yerleşiyor; çoluk çocuk, genç yaşlı, erkek kadın hep birlikte çalışıyorlardı. Ağaç kesme, kabuk soyma, taşıma araç ve gereçleri ne derslerde ne de Almanya'da gördüklerimize benziyordu; gerçekten de son derece ilkeldi. Almanya'da ağaç devirme yarışmaları yaparken oyuncak gibi kullanabildiğimiz motorlu bıçkılar ve son derece ergonomik baltalar, kabuk soyma demirleri gibi araçlar ülkemizde henüz bilinmiyordu bile.

Şimdilerde orman ekosistemlerimizde pek kalmadı; kesilecek ağaçların çapları çoğunlukla 100-150-200 cm olan ve yaşları da 250-300-400 yıllık idi. Çoğu birkaç kez de yangın geçirmişti; bu nedenle hem çok iri dallı hem de sert odunluydu. Bu yüzden, iki işçinin, ki bunlardan birisi çoğunluk işçilerinin eşleri oluyordu, bir ağacı kesip devirmesi saatler sürebiliyordu. Devrildiğinde kimi ya parçalanıyor kimileri de bir daha çıkarılamayacak yerlere yuvarlanıyor; onca emek boşa gidiyordu. Bu çalışmalar sırasında ağır yaralanmaya, ölümlere, taşıma hayvanlarının sakatlanmasına yol açan “kazalar” ise neredeyse herkesçe olağan karşılanıyordu. Üstlendikleri işi “vahidi fiyatla” yaptıkları için hukuksal olarak işçi sayılmıyor; dolayısıyla ne sendikalarda örgütlenebiliyor ne de sosyal güvenlik, toplu sözleşme, grev gibi haklardan yararlanabiliyorlardı.

Son derece ağır bir iş yapıyor olmalarına, dolayısıyla yüksek kalorili beslenme gereğine karşın ağırlıkla çay, zeytin, peynir, kavun-karpuz, üzüm, domates, salatalık, tahin helva, giderek bayatlayan ekmek gibi yiyeceklerle besleniyorlardı. Sıkça yanlarına gidiyor, kolay kolay yanlarından ayrılmıyor; kimi zaman da kaldıkları o derme çatma barakalarında kalıyordum.

Meslek yaşantım boyunca peşimi bırakmayan iç sızıntılarımdan birisi de ağaç kesme, tomruklama ve taşıma işçiliği yapan köylülerin yaşadıkları ve çalışma koşulları oldu.

KAZ-OR-İŞ'in başkanı
Mehmet Alanlı, Ali Tulum

Sonradan öğrendim ki, sözgelimi Almanya'da bir faşist saldırıda linç edilerek öldürülen Neşet Daniş gibi meslektaşların önderlik etmeleriyle Kazdağı Orman İşçileri Sendikası (KAZ-OR-İŞ) kurulmuş. Ancak, KAZ-OR-İŞ, hukuksal dayanağı olmadığı için etkin olamıyordu. Olamasın, bir sendikaları vardı ya; gücüm yettiğince destek olmaya çalıştım. Ne yazık ki, ben de hem bilgi hem de deneyim ve beceri olarak bu çalışmaları gerektiğince yapabilecek durumda değildim. Yalnızca İstanbul'a gittikçe sendikanın yönetim yeri kirası için parasal yardım toplayabiliyor, kitaplar alıyor ya da bendeki kitapları onlara verebiliyor; aklımın ve bilgimin elverdiğince eğitimsel etkinlikler düzenleyebiliyordum. Ancak, 12 Mart darbesi olmuştu ve bu türden etkinliklere göz açtırılmıyordu. Benim adım ise "DEV-GENÇ"li bölge şefi"ne çıkmıştı. İşletmedeki meslektaş ağabeylerimce arada bir uyarılıyordum. Uyarılar bir kulağımdan girip ötekisinden çıkıyordu çıkmasına ama ben de artık dostluğumu sunmanın dışında pek az şey yapabiliyordum. İçim yanıyordu; gözlerimin önünde olup bitenlere dayanamıyordum.

Özellikle hasat edilen yakacak odunun (ki, sonradan bir kısmı "endüstriyel odun" sayılarak küçüklü büyüklü odun kökenli ürün sanayicilerine satılabiliyordu) ticaretinin getirisiyle bunları hasat eden köylülerin kazançlarını karşılaştırdıncı, deyim yerindeyse "isyanları oynuyordum." "Hiç olmazsa bir kooperatif kurabilseler bari..." diye düşünmeye başladım; gerekli kimi girişimlerde de bulundum. Ancak, giderek koyulaştırılan faşizan baskıların etkisiyle sonunu getiremedim. Başta Yılmaz Güney olmak üzere, ilgilenebileceğini düşündüğüm birçok "aydınımıza" yardım çağrılarını yaptım; orman işçilerini konu alan bir film senaryosu bile yazdım ancak yanıt bile alamadım; çeşitli yayın organlarına yazılar yazdım, çoğu yayımlanmadı. Sanırım, gözden uzak olmaları "akıldan da, gönülden de uzak olmalarına" yol açıyordu. Haydi, "dün" böyleydi ama sonraki yıllarda, örneğin günümüzde bile böyle olması nasıl açıklanabilir, bilmiyorum.

Deyim yerindeyse ağaç kesme, tomruklama ve taşıma işçiliği yapan köylülere "kafayı takmıştım". Bu işçilik düzeninin hukuksal dayanaklarını öğrenince, bu "takıntı", giderek bir öfkeye dönüştü. Nasıl dönüşmesin ki; OGM'nin yürürlüğe koyduğu "Asli Orman Mahsullerinin İstihsal İmal, Nakil ve Satış Hazırlıkları Hakkında 161 Sayılı Tebliğ", gerçekte sözcüğün tam anlamıyla bir "köleleştirme" belgesiydi. Sözgelimi; bu genelgenin ekinde yer verilen ve tek yanlı olarak hazırlanarak işin başında, neye imza ettiklerinin ayırında bile olmayan köylülere imzalatılan "Vahidi Fiyat Şartnamesi".

Başta Yılmaz Güney olmak üzere, ilgilenebileceğini düşündüğüm birçok "aydınımıza" yardım çağrılarını yaptım; orman işçilerini konu alan bir film senaryosu bile yazdım, çoğu yayımlanmadı. Sanırım gözden uzak olmaları "akıldan da, gönülden de uzak olmalarına" yol açıyordu.

“Vahidi Fiyat Şartnamesi”

Madde 1	...aşağıdaki işler dâhilinde çalışmayı kabul ve taahhüt ederiz.
Madde 2	Emvalin beher m ³ 'ünün istihsalı için muhammen bedel...; nakil, tasnif ve istif için de ...lidir.
Madde 8	Şartname hükümlerinin devamı müddetince her türlü usulsüz hareketten ve tahriplerden işçiler müteselsilen sorumlu olacaktırlar.
Madde 38	İş yapılmadan önce hiçbir surette avans verilmeyecektir.
Madde 53	İşçilik ve nakliyattan ötürü her nevi vergi ve resimler işçiye ait olacaktır.
Madde 54	Tedbirsizlikten ötürü vuku bulacak her nevi iş kazalarının işçiler mesul tutulacaktır.

"Dün" böyleydi, bugün de böyle...

Vahidi Fiyat Şartnamesi, köylülerin yerel aracı ve tefecilere bağımlılığını pekiştirip kalıcılaştırıyor, onları sıkça yaşadıkları iş kazaları karşısında korunaksız bırakıyor, akıl almadık ilkelikte, son derece düşük verimli iş araç gereçlerini kullanmalarına yol açıyordu.

"Bu kadar da olur mu?" demeyin; oluyordu ve bu, kimseleri, işçilik yapan köylüleri bile rahatsız etmiyordu. Kısacası; "alan da veren de durumdan hoşnut" görünüyordu. Hoş, etmese ne olurdu ki! 1956 yılında çıkarılan 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 2010'lu yıllarda da yürürlükte olan 40. maddesinde; *"Yapılacak işe yukarıda belirtilen kooperatiflerin ve köylülerin iş güçlerinin yeterli bulunmaması veya işe ehil olmamaları veya aşırı fiyat istemeleri veya işin dağıtımı veya yapılması ile ilgili konularda çözülmesi mümkün olmayan ihtilaflar çıkarmaları gibi hallerde, bu işler; işyerine civar olmayan orman köylerini kalkındırma kooperatiflerine veya köylülere yaptırılabilir gibi taahhüt yolu ile de yaptırılabilir."* kuralı vardı "kapı gibi".

Bu koşullar; köylülerin yerel aracı ve tefecilere bağımlılığını pekiştirip kalıcılaştırıyor, onları sıkça yaşadıkları iş kazaları karşısında korunaksız bırakıyor, akıl almadık ilkelikte, son derece düşük verimli iş araç gereçlerini kullanmalarına yol açıyor, "vahidi fiyatların" (birim fiyatların) belirlenmesini, işlerini sürdürebilmelerini devlet orman işletmeleri müdürlüklerinin/orman bölge şefliklerinin, dolayısıyla da siyasal iktidarların insafına bırakıyordu. Örneğin; 52. maddesinde; *"Kesim, imalat ve nakil işinin yapılabilmesi işçilere imkân nispetinde balta, bıçkı, kama, sapın, çevirme çengeli, soyma demiri, emniyet kemeri, dal budama testeresi ve zincir, alet gibi malzeme verilebilir"* kuralına da yer veriliyordu. "Peki, veriliyordu da ne oluyordu?" dersiniz; ben hiç verildiğini görmedim.

Oysa "iyi" sayılabilecek kuralları da vardı bu "şartnamelerin". Daha önce söylediğim gibi; ağaç kesme, tomruklama ve taşıma işçileri, ancak ilk çağlarda rastlanabilecek denli ilkel araç ve gereçleri kullanmayı sürdürüyorlardı. Öyle ki, kullandıkları araç ve gereçlerin, ne Fakültede "İş Bilgisi" dersinde bize gösterilip anlatılan ne de Almanya'daki "stajımız" sırasında kullandıklarımızla uzak-yakın bir ilgisi vardı. Pek çok konuda olduğu gibi, bu alanda da "böyle gelmiş böyle gider" yargısı egemendi. "Vahidi Fiyat Şartnamesinin" söz konusu kuralını öne sürerek kimi girişimlerde bulundum. Önceleri bu girişimlerimden herhangi bir sonuç alamadım; "eski köye yeni adet getirmek" olarak algılanıyordu sanırım.

Israrcı oldum. Sonunda, işletmenin deposunda yurt dışından yardım olarak ne zaman ve neden gönderildiğini kimselerin bilmediği, kimi iş araç ve gereçlerinin bulunduğunu öğrendim. Bizim işçilerin kullandığı geleneksel iki kişilik "üçgen dişli" bıçklara göre iş verimi çok yüksek olan iki ve tek kişilik "rende dişli" bıçklar ile özel bileme takımları, baltalar, çevirme

çengelleri gibi... Henüz üzerlerindeki koruyucuları bile çıkarılmamıştı. İşçilik yapan köylülere dağıtmak için izin istedim, verdiler; binbir güçlükle dağıttım. Aklım yettiğince nasıl kullanılabileceğini, daha da önemlisi nasıl bilenebileceğini göstermeye çalıştım. Bildiğiniz gibi; “yeni ayakkabı ayağı sıkır”. Başlangıçta yadırgamışlardı doğallıkla; ancak, kısa sürede alışıp benden çok daha iyi kullanmaya başladılar.

Edremit Orman İşletmesi’ndeki görevimin son zamanlarında motorlu testere kullanılmaya başlanmıştı. İşçilik yapacak köylülerinin bu testere-lerin nasıl kullanılacağına ilişkin bir eğitimden geçirilmesi gerekiyordu. Gerekiyordu ama bu gereklilik hemen hemen hiç yerine getirilmiyordu. OGM’nin o zamanlar oluşturduğu işçi eğitim merkezlerinde eğitim çalışmaları yapılıyordu; ancak çok az kişi eğitilebiliyor, eğitilebilenlerin çoğunluğu ise işletmelerde hasat edilen orman ürünlerinin ölçülmesi, taşıma belgelerinin düzenlenmesi gibi işlerde “memur” gibi işlendiriliyordu. Sonraki yıllarda bu merkezler de kapatıldı.

Ağaç kesme, tomruklama ve taşıma işçileri yazgılarıyla baş başa bırakıldı. Dahası; ağaç kesme, tomruklama ve taşıma işçileri, 2000’li yıllarda yaygınlaştırılmasına çalışılan “dikili ağaç satışı” (kesme, taşıma, tomruklama işinin, işin zorluğu da dikkate alınmadan ağaç başına belirlenen birim fiyat üzerinden işlendirme) uygulamasıyla, sözcüğün tam anlamıyla “köleleştirildi”. Bense bu gerçeği işçi sınıfının sorunlarını dert edinenlerin (!) bile gündemine getiremedim; “yazıklar olsun bana” demeyeyim de ne diyeyim? Tek avuntum, köylülerin beni isimle çağırarak denli yakın görmeleriydi; orman bölge şefi, başka bir söyleyişle onların “patronu” olmuştum ama onlar bana yalnızca “Yücel” demeyi yeğliyordu. “Züğürt tesellisi!” mi diyorsunuz; olabilir.

Neye yanıyorum biliyor musunuz?

Yetmişli yaşlara yaklaşabilmiş insanların bir sorunu da “günah çıkarmak” olsa gerek. “Keşke...” sözcüğünün kullanılma sıklığı da, sanırım bu nedenle yaşanmaya koşut olarak artıyor. Alın size bir “keşke” daha: Keşke, ormancılığımızın en zorlu, en çilekeş ama bir o denli de en işlevsel birimi olan “orman işletme şefliklerini” (ORİŞ) daha çok dert edinebilseydim; çok daha insancıl ve yetkin yönetsel birimler olması için yeterince çaba görebilseydim; keşke... Neden bu denli yazıklandığımı merak ediyorsunuz sanırım. Ancak, etmeseniz de kısaca anlatacağım; bu birimlerde içtenlik ve özveriyle görev yapmaya çalışanlara karşı gönül borcum var çünkü. Yalnızca benim mi, bence tüm orman ve insanseverlerin.

Bursa Ormancılık Müzesi

Yetmişli yaşlara yaklaşabilmiş insanların bir sorunu da “günah çıkarmak” olsa gerek. “Keşke...” sözcüğünün kullanılma sıklığı da, sanırım bu nedenle yaşanmaya koşut olarak artıyor.

ORİŞ'lerin sorumluluğundaki "orman" sayılan yerlerin genişliği, yüklendiği görevleri gerektiğince yapabilecek genişlikte olması zorunludur. Zorunludur ancak bu zorunluluk nedense bir türlü yerine getirilmez.

Orman işletmeciliği ile ilgili aklınıza gelebilecek her türlü kararı ve planı uygulayan birimlerdir ORİŞ'ler. Öyle ki, bu karar ve planlar, her yönüyle doğru olsalar bile, gerektiği gibi uygulanmadıklarında orman ekosistemlerinde kolaylıkla onarılamayacak yıkımlara yol açabilir. Üstelik bu yıkımlara yalnızca orman ekosistemlerinde değil, sözelimi kısıtlı kamusal kaynakların savurganlığının yanı sıra başta "orman köylüleri" olmak üzere toplum ile ormancılık düzeni arasında uzlaşmaz çelişki ve çatışmalara da neden olabilir. Dolayısıyla, ORİŞ'lerde işlendirilecek teknik personelin uygun ruhsal ve bedensel özellikler ile yeterli bilgi ve beceriye sahip olması, araç-gereç ve yetkiyle donatılması, orman ekosistemlerinin devamlılığının da "olmazsa olmaz" koşuludur.

Öte yandan; ORİŞ'lerdeki çalışmaların çeşitliliği ve yoğunluğu, sorumluluğundaki "orman" sayılan yerlerin genişliği, içindeki ve yakındaki toplumsal, kültürel ve ekonomik koşulları ile orman ekosistemlerinin yine genişliği ve yapısal özelliklerine bağlıdır. Bu nedenlerle ORİŞ'lerin sorumluluğundaki "orman" sayılan yerlerin genişliği, yüklendiği görevleri gerektiğince yapabilecek genişlikte olması zorunludur. Zorunludur ancak bu zorunluluk nedense bir türlü yerine getirilmez. Sözelimi; ORİŞ'lerin sorumlu olduğu "orman" sayılan alan genişliği ülkemizde ortalama 170 bin dekar iken, örneğin Orta Avrupa ülkelerinde 5-20 bin dekar arasında değişmektedir. Üstelik, azımsanmayacak sayıda ORİŞ'te bir teknik personel birkaç ORİŞ'in sorumluluğunu "vekaleten" üstlenmek durumunda kalabilmektedir.

Ek olarak; ORİŞ'lerdeki teknik personel, ülkemizdeki ormancılık düzeninin, deyim yerindeyse "şamar oğlanlarıdır"; siyasetçilerin, çoğu kez onlar tarafından yönlendirilen köylülerin, kimileyin de üstleri konumundaki meslektaşlarının "şamar oğlanları"... Öyle ki, ORİŞ yöneticisi teknik personel önünde sonunda üzerindeki baskılara direnemez duruma gelir; giderek sağlığını yitirir ya da konumunu ve/veya görev yerini değiştirmek için olmadık yollara başvurmak zorunda kalır. Böylece, ORİŞ'ler, ormancılığımızın, deyim yerindeyse "orman mühendisi kıyım düzenekleri" olarak işlevlerini sürdürür. Değiştirilmesi hemen hemen hiç kimsenin aklına bile gelmeyen bu düzenek onlarca yıldır işletilebiliyorsa, bu durumun anlamlı bir açıklaması olması gerekir değil mi? Ben böyle bir açıklama yapamadım; belki siz anlamlı bir açıklama getirebilirsiniz. Şimdi anladınız mı bir kez daha neden yandığımı? Bu bağlamda, hiç olmaz ise onlara, yaşadıklarını en güzel dillendiren meslektaşım Lütfi İncekaş'ın -toprağı bol olsun!- dizeleleriyle bir kez daha teşekkür edeyim.

BÖLGE ŞEFİ

Ormanları, depoları Allah'a
Ham yolları yağmura emanetti.
Karısı rahmetli
Doğumdan gitti.

Gece demedi gündüz demedi,
İcra eyledi 40 san'atı.
Yokuşta tikanır, inişte kapanırdı
İhtiyar atı.

Ne balo geçerci aklından ne de sinema,
Zaturre olmadı ama
Sağ dizinde romatizma var
Pantolonunda yama...

Yegâne kârı temiz hava, temiz su
Huzur-u Mahşerde yine söylerim
Günahı yoktu doğrusu.
Yediye bölündü, yedi dağı bekledi
Kilitsiz küreksiz yed-i emindi
Kar yedi, dolu yedi, küfür yedi,
Kuru ekmek yedi.
Yedi kişi yedi imzalı telle
Yedi dedi.

Müdür kumpasladı,
Müfettiş alnından damgaladı.
Evvela mevcuda

Sonra nakline kesildi nakliyesi.
Ne soluğu çıktı, ne sesi.
Beraat etti bir şey çıkmadı ama
Terfiden kaldı,

Bu bir Bölge Şefidir
Düşünse olur deli
Bir Bölge Şefi ki usulüne göre
Damgalı, nakliyeli.
Hulâsayı kelâm dostlar,
Şef şekil değiştirene kadar
Seyyar...

Lütfi İNCEKAŞ

Açıklama

İcra Eylemek:
Yapmak, uygulamak

İhtiyar At:
Orman bölge şeflerinin,
önceleri makam arabası
yoktu; ulaşım için at
kullanılırdı.

Yedi-emin:
Mahkeme konusu
eşyaların vb geçici
olarak güvenilir kişilere
teslim edilmesi

Kumpaslamak:
Ağaçların çapını ölçme
aygıtı (İncekaş, burada
benzetme yapıyor)

Mevcut:
Depodaki hasat edilen
orman ürünlerinin
nitelik ve niceliğinin
yazıldığı belge

Nakliye:
Bir yerden başka bir
yere taşınan orman
ürünlerinin gideceği
yeri, ürünün nitelik ve
niceliğini, taşıyıcının adı
vb bilgileri içeren belge

Damgalamak:
Kesilecek ağaçlar,
kesilip tomruklanmış,
işlenme yerindeki
durumlarında ayrı ayrı
uygulanan damgalama
işlemi.

“Öğrenme bitimsiz bir süreçtir”

Bize orman mühendisliğinin, en azından ülkemizde, toplumsal, kültürel ve dolayısıyla siyasal boyutları da olan bir etkinlik alanı olduğunu öğretmemişlerdi; ama haksızlık yapmayayım: Belki öğretmişlerdi de ben öğrenememiştim (!). Şimdilerde ise söz konusu boyutların, her mühendislik alanında olduğu gibi orman mühendisliğinde de kesinlikle en az teknik iş ve işlemler denli önemsenmesi gerektiğini düşünüyorum. Ancak, 1970’li yıllarda bu yalın gerçeğin ayırdına gerektiğince varamamışım. Deyim yerindeyse; “topu taca atmıyorum” ama ayırdına varabilmem için birileri yol göstermişti de ben mi görememiş ya da dönemin baskıcı koşulları nedeniyle görmezden gelmeyi yeğlemiştim?

Yakınmak olsun diye söylemiyorum: Uzun yıllar kamu görevlisi olmanın “olmazsa olmaz” ilkelerinden sayılan “devleti yüceltmek”, “devletin olanı korumak, artırmak”, 1970’li yıllarda hâlâ baş tacı ediliyordu. “Buyurgan devlet”, yaşamın her alanını şimdikilerden çok daha kapsamlı olarak biçimlendirebiliyordu. Dolayısıyla, böylesi koşullarda, benim kuşağımın da mühendisliği yalnızca “mühendisçe” yapmaya çabalaması yadırganacak bir tutum olmasa gerek. Böyle yetiştirilmiştik çünkü. Ama orman mühendisliğinin toplumsal, kültürel ve siyasal boyutlarında da gerekenleri yapabilmek, özel bilgi ve beceriler gerektiriyordu. Şimdilerde son derece sevimsiz bir söylemle “müşteri” olarak anılan toplumun farklı sınıf ve katmanlarının, hiç olmazsa davranış biçimlerini ve nedenlerini açıklayabilecek denli bilgi ve beceriyle donatılmış olabilseydik... Donatılmamıştık. Dolayısıyla çoğu kez ya çatışmayı göze alabilmeyi ya da “idare etmeyi” seçmek durumunda kalıyorduk. İçtenlikli, özverili ama rastlantısal çabalar yeterli oluyordu.

“Peki; bu koşullarda el yordamıyla, belki de yıkıp dökerek yapmaya çalıştıkların bir işe yaradı mı?” diye sorarsanız, çok kısa olarak yanıtlayabilirim: Öğrenmenin bitimsiz bir süreç olduğunu anladım bir kez. Yıllar geçtikçe, yaşantım dallanıp budaklandıkça bu gerçeği çok daha yakıcı biçimde kavrayabilecektim. Bu, önemli bir aşamaydı benim için. Ancak, bir de neleri, kimlerden nasıl öğrenebileceğimi bilebilseydim... Bilmiyordum. Bilebilseydim, deyim yerindeyse, “astarı yüzünden pahalı” deneyimleri daha az yaşar, dolayısıyla daha küçük maliyetler ödemek durumunda kalırdım sanırım. Bu, 1970’li yıllarda çoğu kişi için bir tür yazgıydı belki. Şimdilerde pek de öyle olmadığını düşünüyorum: Çok daha önemli deneyimleri, görgüleri, bilgileri son derece düşük maliyetlerle, kimi durumlarda ise herhangi bir maliyete de katlanmaksızın edinebilmenin olanaklı olduğuna inanıyorum. Bu vargım doğruysa eğer, geriye, yapılması gereken ne kalıyor?

“Zor yıllar...”

4. Perde

“ 1970’li yılların özellikle ikinci yarısında, ülkemizde sözcüğün tam anlamıyla bir “cadı kazanı” yaşanıyordu. Herkes yanabilir, yakılabilirdi: yandı ve yakıldı da. Böylesi bir ortamda bedensel ve ruhsal olarak sağlıklı kalabilmek bile büyük bir “şans”, “başarı” sayılırdı. Ancak “bu şansı ya da başarıyı yakalayabilenler ne denli mutluydu?” dersiniz, doğrusu bilemiyorum. ”

1998 yılında yitirdiğimiz ozan yazar Mehmed Kemal, özellikle 1940-1945 döneminin aydınlarını, demokratlarını çektikleri acılardan, karşılaştıkları baskılardan hareketle “Acılı Kuşak” olarak nitelendirmiş; 1967 yılında bu adla bir de anı kitabı yayımlamıştı.

Düşünüyorum da, böyle bir niteleme, 1970’li yıllarda öğrenci, kamu görevlisi, işçi, demokratik kitle örgütü yöneticisi olanların çoğu için gerçekten de çok zayıf kalır. Özellikle 1970’lerin ikinci yarısında ülkemizde sözcüğün tam anlamıyla bir “cadı kazanı” yaşanüyordu. Herkes yanabilir, yakılabilir-di; yandı ve yakıldı da. Böylesi bir ortamda bedensel ve ruhsal olarak sağlıklı kalabilmek bile büyük bir “şans”, “başarı” sayılırdı. Ancak “Bu ‘şansı’ ya da ‘başarıyı’ yakalayabilenler ne denli mutluydu?” dersiniz, doğrusu, bilemiyorum. Bu koşullarda mesleksi gerekler de yerine getirilemiyordu doğal olarak.

Ne yaparsınız; yüzlerce gencin, aydının, bilim insanının, teknokratın, işçinin öldürülmesine, sakat bırakılmasına mı yanar; en temel kamu hizmetlerinin gerektiğince verilememesine, kamusal kaynakların partizanca kullanılmasına mı öfkelenir; giderek çeşitlenip yoğunlaşan baskılara karşı mı durur; ailenizi koruyup kollamaya mı çalışırsınız; hangi birisini? Bir seçim yapmak zorundaydınız. Ben, yapamadım. Sonra; yanmak, öfkelenmek ya da ailenizi sakınmakla yetinilebilir miydiniz?

Moğollar’ın ünlü şarkısının sözleriyle;

“Bir şey yapmalı,
bir şey yapmalı,
bir şey yapmalı!”.

Evet, “bir şeyler yapılmalıydı” ama ne? Büyük ölçüde el yordamıyla da olsa, yapılması gerektiğini düşündüklerimi becerebildiğim ölçüde birbirleriyle ilişkilendirerek yapmaya karar verdim. 1970’li yılların ikinci yarısı bu kararım doğrultusundaki arayışlarım ve çabalarımın geçti.

Hem benim özelimde hem de ülke genelinde çok zor yıllardı gerçekten de. Özelimdekiler o denli önemli değil kuşkusuz. Yine de, en azından sonraki yaşantımı etkileyenleri çok kısa olarak özetleyeceğim.

Askere gittim. 12 Mart darbesi öncesinde arananların çoğu da yedek subay okulundaydı. Kıta hizmetimi İzmir’in Seferihisar ilçesinde yaptım. Erleri döven bir teğmene karşı çıkıp kavgaya tutuştuğum için Askeri Mahkeme’de yargılanıp elli gün hapis cezası aldım. Askerlik kısaltıldığı için para cezasına çevrildi ve çıkarılan aftan yararlandım.

“Bir şeyler yapılmalıydı”
ama ne? Büyük ölçüde
el yordamıyla da olsa,
yapılması gerektiğini
düşündüklerimi
becerebildiğim ölçüde
birbirleriyle ilişkilendirerek
yapmaya karar verdim.

Askerlik sonrasında ilk görev yerim, ormanı pek az olan Siirt Orman İşletmesi'nde "Merkez Orman Bölge Şefi" olarak çalışmaya başladım. "Ormanı bol", dolayısıyla ormancılık yapabileceğim bir yere atanmamı istedim, yapılmadı. O dönem Orman Genel Müdürlüğü, "orman bakımı (silvikültür) mühendisliği" yapacak orman mühendislerini deyim yerindeyse "mumla arıyordu"; başvurdum, yine yanıt alamadım.

Aynı yıl, daha sonra ayrıntılı olarak sözünü edeceğim Ankara'daki Ormancılık Araştırma Enstitüsü'nden araştırmacı olmak üzere bir çağrı alınca sınavına girdim, kazandım ve orada çalışmaya başladım. 1973 yılında "askerlik hatıram" Nurhizer (Nurlu/Nur) ile evlendim; 1974 yılında oğlumuz Özgür, 1979 yılında ise kızımız Deniz bize katıldı. 1976 yılında Ormancılık Araştırma Enstitüsü'nden Erzurum Orman Başmüdürlüğü'ne, oradan Sarıkamış Orman İşletme Müdürlüğü'ne "sürüldüm".

Asker orman mühendisi
sınıfdaşları ziyaret; Ah
Fuat, ah!

Ormancilık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğüne:
Bahçelievler/ANKARA.

1970 Kasım Dönemi Orman Fakültesini orta derece ile bitirerek Bölge Şefi olarak Ekrenit Orman İşletmesinde çalıştım ve 1971 sonlarında askere alındım. 1973 Ocak'ta askerlik sonucu kur'a çıkarak Elazığ Bağcıdağ lüğüne oradanda Siirt-Marten Bölge Şefi olarak atandım.

1946 da Sakarya da doğdum. İlk-Orta-Lise ve giderek Fakülteyi İstanbulda bitirdim. Bu yıllarda İngilizce gördüğünden, Türkiye ve Üniversite Türkiye ve Üniversite bitirmişlerin bilebildiği kadar İngilizce ve I.A.S.E.T.E. sınavını kazanarak yurt dışına çıkabilme olanağı bulunduğundan, daha az dersele Almanca bilmekteyim.

Bilgin bir bölgenin şefi olmak takdir edilerek, kişinin kendi kendini aygılamasını ve dolayısıyla geçen gereklerine uygun olma olanağı kılabilir. Bu nedenle daha yararlı çalışma yapabileceğini sandığım Enstitüsünde Orman Ekonomisi Şubesine atanma dileğimin gerçekleştirilmesine işininizi arz ederim. 27.6.1973

Orman İşletmesi
Siirt

Yücel Çaklar
Or.Yük.Müh.
İmza

Sekretarlık
İlk yapılacak Teknik Kurul
toplantısına getirilmesi ricasıyla.
6.7.1973
Mehmet Varol
İmza

Aslının Aynıdır. --
25.9.1973

Geçici görevim bitince de aynı işletmenin Boyalı Orman Bölge Şefliği'ne atandım; ancak teknik elemansızlık nedeniyle 2-3 orman bölge şefliğine de "vekâlet" ettim.

Eşim, oğlum ve kızım ile birlikte yaz tatilinde...

Aynı yıl, Milli Prodüktivite Merkezi'nin açtığı sınava girdim; kazanınca da, Kasım ayında "ormancılık uzmanı" (!) olarak çalışmaya başladım ve bu çalışmayı çeşitli serüvenlerle 2007 yılına değin sürdürdüm.

İşte böyle böyle... Vay canına; şimdi düşünüyorum da, özel yaşantımın 6-7 yılı içinde neler neler yaşamışım... Üstelik, bir de "genelde" yaşadıklarım var.

1970'li yıllarda yönetenler ve yönetilenler birlikte olabilirlerdi (Siirt Orman İşletmesi çalışanları yemekte)

Siirt'te orman mühendisliği yapmak...

Siirt Orman İşletmesi, sorumlu olduğu alanın toplam genişliğinin olağanüstü boyutlarda olmasına karşın, orman ekosistemi varlığı bakımından "yoksuldu" ve bu alanın hemen hemen tümünü "baltalık", başka bir söyleyişle yakacak odun hasat etmek amacıyla yönetilen "bozuk" meşe ormanı ekosistemleri oluşturuyordu. Hasat edilebilen yakacak odun ise öncelikle kentin ve köylerin gereksinmesine ayrılıyor; fazlası komşu illere gönderiliyordu. Ne var ki, köylüler yakacak odun gereksinmesini daha çok "yasa dışı" yollarla karşılamayı yeğliyordu. Dolayısıyla, yörede yakacak odun kaçakçılığı son derece yaygındı.

Öyle ki, o dönemlerde Siirt milletvekili bir meslektaşım yine milletvekilliğine aday olmuştu ve orman işletmesinin olanaklarını kullanmak istiyordu. Bu nedenle, ormancılık çalışmaları daha çok kaçak kesimlerin, yasadışı yakacak odun ticaretinin önlenmesine yönelikti. Doğaldır ki, her yola başvurmamıza karşın bunu önleyemiyorduk. Nasıl önleyebilirdik ki; akıl almaz bir yoksulluk içindeki köylüler, deyim yerindeyse "denize düşmüş yılana sarılımışçasına" yakacak odun kaçakçılığı yapıyordu. Geceleri ormanı "korumaya" çıkıyor; odun yüklenmiş onlarca eşek ve katır, bazen de traktör yakalıyor; odunlara ve odun bağlama iplerine el koyuyor ancak köylülerin hayvanlarını "müsadere" etmeye kıyamıyor, serbest bırakıyorduk.

Kürtçe bilmiyordum; yörenin toplumsal ve kültürel koşulları hakkında hiçbir fikrim yoktu. Köylüler ile devletin çıkarlarını birlikte gözetmenin her durumda olanaklı olamayacağını ise çok sonraları öğrenecektim.

Böylece, suç işliyorduk bir bakıma. Bir yandan da, dönemin Adalet Partisi'nin az önce sözünü ettiğim Siirt milletvekili olan meslektaşımın köylüleri kışkırtmasına karşı direniyordum. Doğrusu pek de yalnız değildim; herhangi bir nedenle bana sevgi ve saygı duyan işletme memurları, köylüler ve esnaf, milletvekili meslektaşımın beni başka bir bölgeye gönderme girişimlerine karşı çıkıyor, sanırım tarikat ilişkilerini de kullanarak tayinimi engelleyebiliyorlardı. Gerçekten de "sıkı" dostlar edinmiştim Siirt'te. Örneğin; burada anmak isterim: Bir zamanlar "adi suçlardan" dağa çıktığı söylenen kebabçı Refik Tonguç ve kardeşleri bu dostlarımin en önde gelenleriydi. Gereği yapıldığında gerçek dostluğun nasıl kazanılabildiğinin ve nelere güç yetirdiğinin canlı bir örneği idi Refik Tonguç. Bana hep Panait Istrati'nin ünlü "Kodin" adlı romanını anımsatırdı.

Kürtçe bilmiyordum; yörenin toplumsal ve kültürel koşulları hakkında hiçbir fikrim yoktu. Köylüler ile devletin çıkarlarını birlikte gözetmenin her durumda olanaklı olamayacağını ise çok sonraları öğrenecektim. Dolayısıyla, "kaş yaparken göz çıkarmaktan" fena halde çekiniyordum. Çekiniyordum ama ne yalan söyleyeyim; "göz çıkardığım" da oluyordu. Sözgelimi; içme suyu olmayan bir Kürt köyüne çeşme yaptırıyor, sonra 12 Mart Cuntası'na tepki olarak adını "Özgürlük Çeşmesi" koyuyor; ağaç kesim işçileriyle ücret pazarlığı yaparken sözünü tutmadığını düşündüğüm köyün yaşlı ve en saygın kişisine "karı gibi davranmayın" demek gibi densizlikler yapabiliyor; daha sonra ruhsal olarak çok hasta olduğunu öğrendiğimiz orman işletme müdürünün bana göre yanlış karar ve uygulamalarına kırıcı

söz ve davranışlarla karşı çıkıyor; siyasal getirisi için işe alınmış geçici işçileri tasfiye etmeye uğraşıyor; köylüleri, teknik olarak öylesi gerektiğinden hareketle tarımsal işlerinin en yoğun olduğu zamanlarda ağaç kesiminde çalıştırmaya zorluyor; yaşamımda hiç silah kullanmamış ben, silah kuşanıp odun kaçakçılığı yapmaya çalışan köylülere soluk aldırıyor; menengiç -yöresel deyişle bittim- ağaçlarını aşılamlarını engelliyordum. Ya ben son derece şanslıydım ya “deli cesaretim” vardı, yahut köylüler çok hoşgörülüydü. Kısacası, bilmeden de olsa sözcüğün tam anlamıyla “Don Kişot”luk yapıyordum.

İyi ki artık işgöremez duruma gelen Orman İşletme Müdürü’nün yerine Hıdır (Öner) Ağabey atanmış ve “aklımı başıma” toplamamı sağlamıştı.

Araştırmacı oluyorum...

“Sıkı” dostluklarıma, gözü karalığıma karşın, Siirt’te “kraldan çok kralcılık” yapıyor; her durumda devletin çıkarını gözetmeye çabalıyordum. Bana göre yanlış olan her şeye “yalın kılıç” saldırıyordum. Arada bir, Kazdağları’nda yaşadıklarım, gözlemlerim aklıma geliyordu kuşkusuz. Gelince de Siirt’teki köylülerin çok daha ağır yoksulluklarının nasıl aşılabileceğini dert ediniyordum. Ama dert edinmekle kalıyordum. Köylülerin yoksulluklarını neredeyse tanrı vergisi gibi algılıyor, nedenlerini hiç sorgulamıyordum çünkü. Bu nedenle olsa gerek, Siirt’te de, kooperatif kurma girişimlerimden herhangi bir sonuç alamadım ve çok çabuk “pes ettim”.

Günler bu koşuşturmalar içinde geçerken “kankam” Tuncay’ın Orman Mühendisleri Odası’nın “Orman Mühendisliği Dergisi”nde bir çevirisinin yayımlandığını gördüm; nedense çok kıskandım. Durur muyum; ben de, daha önce yayımlanmış kimi yazılardan bolca alıntılar yaparak “Dağ ve Orman Köylüleri” başlıklı bir yazı hazırlayıp dergiye gönderdim. Aman Tanrım; yazım yayımlanmıştı! Köylülerin içinde bulundukları yoksulluk ve yoksullukları anlatmaya çalıştığım bu yazıyı dönüp dönüp birkaç kez okudum. O hızla, hemen ardından “Çalıştırdıklarımız” başlıklı bir yazı daha hazırladım ve gönderdim. Bu kez, “eski” göz ağrım, ağaç kesme, tomruklama ve taşıma işçilerinin çalışma, beslenme, barınma koşullarını sergiliyordum.

Ya ben son derece şanslıydım ya “deli cesaretim” vardı, yahut köylüler çok hoşgörülüydü. Bilmeden de olsa sözcüğün tam anlamıyla “Don Kişot”luk yapıyordum.

Orman köyleri araştırmacısı Erol Duruöz ile...

“Sıkı” dostluklarıma, gözü karalığıma karşın, Siirt’te “kraldan çok kralcılık” yapıyor; her durumda devletin çıkarını gözetmeye çabalıyordum. Bana göre yanlış olan her şeye “yalın kılıç” saldırıyordum.

Celal Çoban

Yalçın Anıl

Bu yazıların tüm yaşantımı yönlendirecek bir süreci başlatacağını nereden bilirdim ki... Ormancılık Araştırma Enstitüsü'nden meslektaşım Yalçın (Anıl) Ağabeyden, sonradan Celal (Çoban) ve Erol (Duruöz) Ağabeylerin ortak görüşlerini yansıttığını öğrendiğim son derece içten bir mektup aldım. Mektupta, yazılarımı beğendiklerini söylüyor, Enstitü'de çalışıp çalışamayacağımı soruyorlardı.

Şaşırmış ve çok heyecanlanmıştım. Bir kez gelecek için tasarladıklarım arasında araştırmacılık yoktu ki; olanağını bulursam iyi bir orman mühendisi olmayı hedefliyordum en fazla. Sonra; araştırmacılık yapabilir miydim; ne yabancı dil biliyordum ne de "sol" yayınları dışında kitap okuma alışkanlığım vardı. Sorguladığımız bir konu da Ankara'da nasıl geçinebileceğimizeydi. Çünkü yeni evlenmiştim ve yakında bir de çocuğumuz olacaktı.

Doğrusu, gözümüz kesmiyordu. Ama bir yandan da o günlerde "Milliyetçi Cephe" (MC) olarak anılan koalisyon hükümetinin yıkımlarının durdurulabilmesine yönelik çabaların gerektiğince etkin olabilmesi için genel olarak ülkemizde, özel olarak da ormancılığımızda yapılacak ve yapılmayacak, savunulacak ve karşı durulacaklarla ilgili bilgilerin üretilmesini gerekli görüyordum. İyi bir araştırmacı olabilirim bu doğrultuda elimden geleni yapabileceğime inanıyordum. Eşimle enine boyuna düşündük ve sonunda kararımızı verdik. Ankara'ya gidecek, Ormancılık Araştırma Enstitüsü'nde çalışacaktım. Kısacası, "durumdan vazife çıkarmıştım" kendime.

Ankara'da, Ormancılık Araştırma Enstitüsü'nde zorlu bir sözlü sınavdan geçtim. Ben inatçıydım, sınavı yapan Enstitü yöneticilerinin de benden aşağı kalır yanı yoktu. Üstelik onlar adam gibi tartışmasını biliyordu; ben ise, daha çok bilgiçlik taslamak ile "posta koymak" arasında gidip geliyordum. Sonunda, bende ne gördüler bilemiyorum, Enstitü'nün Orman İşçiliği ve Ekonomi Bölüm Başkanlığı'na alınmama karar verdiler. Sevindim, çünkü Yalçın, Celal ve Erol Ağabeyler de bu bölümde çalışıyordu. Sağolsunlar, matematik-istatistik lisansüstü öğrenimi yapmam için beni o zamanki adıyla Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ne yönlendirdiler.

Tümüyle bilgisizliğim nedeniyle bundan hoşnut değildim ama en azından başlangıçta istemeye istemeye de olsa gittim; gittim ve bitirdim. Deliler gibi okuyor, tartışıyor; bir araştırma projesi üstlenmeye çalışıyordum; üstlendim de. Üstlendim ama bitiremedim. Daha sonra açıklayacağım nedenlerle Ormancılık Araştırma Enstitüsü'ndeki görevimden ayrılmak zorunda kaldım. Böylece, "iyi bir araştırmacı" olma hevesim de, deyim yerindeyse "kursajımda kaldı."

Gelecek için tasarladıklarım arasında araştırmacılık yoktu; olanağını bulursam iyi bir orman mühendisi olmayı hedefliyordum en fazla. Sonra; araştırmacılık yapabilir miydim; ne yabancı dil biliyordum ne de "sol" yayınları dışında kitap okuma alışkanlığım vardı.

Bir kez daha orman işletmeciliği...

Ormancılık Araştırma Enstitüsü'ne geçiş gerekçem; "...MC'nin yıkımlarının durdurulabilmesine yönelik çabaların gerektiğinde etkin olabilmesi için genel olarak ülkemizde, özel olarak da ormancılığımızda yapılacak ve yapılmayacak, savunulacak ve karşı durulacaklarla ilgili bilgilerin üretilmesini gerekli" görmemdi. Meslek örgütlerimiz olan TMMOB Orman Mühendisleri Odası ile Türkiye Ormancılar Derneği, en azından "bizim gibilere" göre, pasifti. Milliyetçi Cephe'nin karar ve uygulamalarını gerektiğinde eleştirmiyor, engellemeye yeterince çaba göstermiyordu. Oysa her iki örgüt de geçmişte, siyasal iktidarın ormancılığımıza zarar verebileceğini düşündükleri hukuksal ve kurumsal düzenlemelerini engellemek için görkemli savaşlar vermişti.

O zamanlar bunlardan haberimiz yoktu kuşkusuz ama öyle olmasını istiyorduk. Gerçekten de çok iyi bir çalışmayla bu örgütlerin yöneticilerinin değiştirilmesini sağladık. Artık, siyasal iktidar ve ormancılığımızdaki yandaş yöneticilere karşı yazılı, sözlü, eylemli bir savaşım veriyorduk. "Sürgünler" başladı ve giderek neredeyse bir kural oldu. Bu süreçte Orman Mühendisleri Odası'nın 1976 yılındaki genel kurulu da son derece çatışmalı geçti; kazandık. Kazandık ama ardından yoğun bir sürgün fırtınası estirildi. Başta bu genel kurulun örgütlenmesinde etkin olanlar olmak üzere "solcu" bilinen herkes bir yerlere "sürgün" ediliyordu.

Meslek örgütlerimiz olan TMMOB Orman Mühendisleri Odası ile Türkiye Ormancılar Derneği, en azından "bizim gibilere" göre, pasifti. Milliyetçi Cephe'nin karar ve uygulamalarını gerektiğinde eleştirmiyor, engellemeye yeterince çaba göstermiyordu.

TMMOB çalışmalarından bir görüntü: Önde Orman Mühendisleri Odası Başkanı Celal Çoban, yanında Turgay Çelen ve arkada Mimarlar Odası Başkanı İsmet Öztunalı.

Genel kurul çalışmalarını örgütleyenlerden birisi de bendim. Üstelik görevlendirdiğimiz arkadaşlar konuşmaktan vazgeçince genel kurula gerekçelerimize açıklık getirecek konuşmaları yapmak durumunda kalmış; siyasal iktidarın, özellikle de dönemin Orman Genel Müdürü'nün hiç de hoşnut olamayacağı konuşmalar yapmıştık. Dolayısıyla "sürgün" edilmemiz beklenmedik bir durum değildi. Bu kapsamda ben de önce Erzurum Orman Başmüdürlüğü'ne, oradan da Sarıkamış Orman İşletme Müdürlüğü'ne gönderildim. Gerçekte bu görevlendirme, Ormancılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü'nün yapısını ve çalışmalarını düzenleyen yönetmeliğe tümüyle aykırıydı. Öyle de olsa, o dönemde benzer uygulamalarla karşılaşan çoğu kişinin yaptığı gibi görevlendirmeyi durdurmak için Danıştay'a başvurmadım. "Sürgün" sayılabilecek bir işlemle de olsa görev görevdi; yeri, niteliği pek de önemli değildi benim için; yanlış mı düşünüyorum, bilmiyorum.

Sarıkamış'a kesin olarak atanmamı bekliyordum. Bu beklentim gerçekleştiğinde, öğretmen olan eşimin atanmasının "eş durumu" dolayısıyla kolaylıkla yapılabileceğini umuyordum. Ne ki; sonraki yıllarda Süleyman Demirel başkanlığındaki hükümetlerde Orman Bakanı da yapılan Hasan Ekinci Erzurum Orman Bölge Başmüdürü, Cavit Dinçel de Orman Genel Müdürü idi; kesin atanmam yapılmadı. Böylece, deyim yerindeyse "iki arada bir derede kaldım." Şimdi düşünüyorum da, Sarıkamış'ta orman işletmeciliği yapmam kesinlikle yaşamam gereken bir deneyimdi. Siyasal iktidar bana mesleksel bir iyilik yapmak isteseydi, kırk yıl düşünse bundan daha iyi bir yolunu bulamazdı. Ormancılık Araştırma Enstitüsü'nde, daha uzun süreler ve aralıksız kalsaydım, çoğu araştırmacı gibi büyük bir olasılıkla benim de

Enstitü'de yaşadığım birlik-teliklerden öğrenebildiklerimle orman işletmeciliğine, "orman köylülüğüne" ve orman işçiliğine bakış açım büyük ölçüde varsıllaşmıştı.

ayağım iyiden iyiye yerden kesilebilirdi. Bu, ülkemizde sürgit araştırmacılık yapmanın doğasıydı sanki. İkincisi; 1970'li yılların özellikle ikinci yarısında Ankara'da yaşamak, siyasal eğilimlerden birisinin "amigosu" olmamı büyük ölçüde kolaylaştırabilirdi. Sonra; ikibuçuk yıllık araştırmacılık deneyimimle, Enstitü'de yaşadığım birlikteliklerden öğrenebildiklerimle orman işletmeciliğine, "orman köylülüğüne" ve orman işçiliğine bakış açım büyük ölçüde varsıllaşmıştı. Hemen hemen tek sıkıntım, eşim ile iki yaşındaki oğlumu Ankara'da bırakmak zorunda kalışımıdı.

Sarıkamış'a geldiğimde boş olan Merkez Orman Bölge Şefliği'nde "vekâleten" göreve başladım. Benden önceki Merkez Orman Şefi'nin orman ekosistemleri ve kurumda yaptığı yıkımları görünce, "çılığına döndüm" desem yeridir. Tutkulu bir Milliyetçi Hareket Partili olan bu meslektaşım, orman bölge şefliğini "ülkücü" kuruluşların şubesine dönüştürmüştü; Sarıkamışlı etkin "ülkücü" gençleri işe alarak kimini memurlaştırmış, kimini de kadrolu işçi saydırmış; köylülerin yapacak ve yakacak odun gereksinmesini karşılayacak ağaçları dikili durumdayken dağıtarak orman ekosistemlerinde büyük yıkımlara yol açmış; "ülkücü" köylü gençlere muhafaza memurlarının silahlarıyla eğitim yaptırmış, idare binasında bulundurduğu "Ülkü Ocakları" ve "Ülkücü İşçiler Derneği"nin afişlerini dağıttırmış; odasındaki cam örtülü masasını MHP ve Alpaslan Türkeş fotoğraflarıyla bezemiştir; bu uygulamalarından tepki duyanlar tarafından arabası kurşunlanmış; askere gidişinde işyerinden ayrılırken yasal olarak gerekli devir teslim işlemlerini bile gerektiğince yapmamış; askerde görünmesine karşın neredeyse her gün Sarıkamış'ta kalmanın yolunu bulmuş ve benzeri...

Açıktır ki, böylesi koşullarda benim yapımda birisinin görev yapabilmesi, deyim yerindeyse “pişmiş aşı su katmak” ya da “Müslüman mahallesinde salyangoz satmak” gibi olabilecekti; en azından başlangıçta, oldu da. Birkaç kez silahla tehdit edildim, bir kez tırpanla biçilmek istendim, yandaş memurlar görevlerini tavsatmaya, kimileri de orman kaçakçılarıyla işbirliği yapmaya kalkıştı. 1980’li yıllarda, benim dışımdaki kimi personelin ağır ceza mahkemelerinde yargılandığını öğrendim. Bir karalamayla ben de yargılanabilirdim; bu nedenle şimdi “çok ucuz kurtulduğumu” düşünüyorum.

Öte yandan, Abhaza kökenli olmamın Sarıkamış’ta çok işime yaradığını söylemeliyim. Kısa sürede bu kimliğim öne çıkarıldı; sonradan, başta taşımacılar kooperatifindekiler olmak üzere Sarıkamış’taki “soydaşlarımın” bana sahip çıkıp olası saldırganları ürküttüğünü öğrendim. Bense bu gelişmelerden habersiz koşuşturuyor; işletmenin arabalarını lastikle donatmanın bir yolunu bulmaya, idare binalarına çeki düzen vermeye, resmi belgeleri gerektiği gibi düzenlemeye, işletmede de adamları olduğu söylenen örgütlü kaçakçıları engellemeye, işletmenin orman içindeki depolarından izinsiz odun alan askeri taşıyıcıları önlemeye, bilgim yettiğince teknik ormancılık çalışmaları yapmaya, köylülerin orman ürünü gereksinmesini yeterince karşılamaya çalışıyordum. Ama iyi şansım beni burada da bulmuştu. Sorumluluk bölgemdeki köylerden Boyalı’da, küçük bir anlaşmazlıktan sonra Çatak ve Kızılçubuk’ta, işletme yöneticisi ve öteki çalışanları arasında edindiğim sağlam dostların yardımlarıyla çok daha güçlü biçimde ayakta kalabildim. Dahası, bu dostluklardan güç alarak Boyalı Köyü’nde bir köy kalkındırma kooperatifi kurmaya bile kalkıştım. Ancak, geçici görevlendirilme sürem bitince yeniden Erzurum’a çağırıldım; dolayısıyla, bu girişimim de yine sonuçsuz kaldı.

Artık “sürgün” olmak umurumda değildi. Ah, bir de ailemi Sarıkamış’a getirebilseydim! Getiremedim. Getiremeyince ve belirli bir yerde görevlendirilmeyince, başka seçenekler aramaya başladım; buldum da. Ankara’daki Milli Prodüktivite Merkezi’nin (MPM) orman mühendisi aradığını öğrendim. MPM’nin neden kurulduğunu, neleri nasıl yaptığını, çalışma koşullarını hiç bilmiyordum. Yine de, iki meslektaşımın yanı sıra ben de başvururdum. Yüksek lisanslı olanlar yeğlenince ben alındım ve 1976 yılı Kasım ayında da Tarım Şubesi’nde “B2 uzman” olarak çalışmaya başladım.

“Verimlilik uzmanı” olunca...

1950’li yıllarda ABD’nin ülkemize yönelik ilgisi giderek artmıştı. Bu süreçte Moody Fund adlı “yardım” kapsamında Türkiye’ye verilecek para için

verimlilik odaklı çalışmalar yapılması koşulu getirilmiş. Bu koşuldan hareketle 1954 yılında “Vekaletlerarası Prodüktivite Komitesi” kurulmuş. Komite, ağırlıklıla sanayi kesiminde verimliliğin artırılmasına yönelik etkinlikleri kapsamında MPM’nin kurulması çalışmalarını da yapmış; 1965 yılında çıkarılan 580 sayılı yasayla da amacı; “...kamu ve özel kesimde, sektör, alt sektör ve işletme düzeyinde verimlilik düzeyini ve verimlilik değişimlerini ölçmek, sorunları belirlemek, düşük verimliliğin nedenlerini ve sonuçlarını makro, mikro ve sektörel düzeyde ortaya koymak ve her düzeyde yüksek verimlilik sağlamak için çözüm önerileri geliştirmek” olan “kamu kurumu niteliğinde tüzel kişiliğe sahip; bütün işlemlerinde özel hukuk hükümlerine tabi” MPM kurulmuş.

MPM, temelde bir kamu kuruluşuydu ama Türkiye için 2000’li yıllarda bile düşünemeyecek nitelikte son derece özgün bir yönetsel yapıya sahipti. Sözelimi; bir kamu kuruluşu olmasına karşın herhangi bir bakanlığa bağlı değildi; işçi ve işveren, esnaf, tarım örgütleriyle çeşitli bakanlık ve bağlı kuruluşlar, meslek kuruluşları, üniversite temsilcilerinden oluşan bir “genel kurulu” vardı; her yıl toplanan “genel kurul” MPM’nin çalışma programı ve raporunu değerlendirir; Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu, işveren örgütleri ve bakanlıklardan en az birer temsilcinin katıldığı altı kişilik “yönetim kurulu”nu seçerdi, etkinliklerini bir “yürütme organı” olarak yürüten “yönetim kurulu” ise bir genel sekreter ve genel sekreter yardımcısı ile şube müdürlerini (sonradan “bölüm başkanlarını”) atar, çeşitli alanlardan uzman ve uzman yardımcılarını birer yıllık sözleşmelerle işlendirir; “genel kurul”da benimsenen çalışma programının gerçekleştirilmesine yönelik etkinliklerde bulunurdu.

MPM’yi benim yönümden çekici kılan ise bir yönüyle göreceli olarak demokratik yönetsel yapısı ve çalışma düzeni, diğer bir yönüyle de önde gelen görevlerinden birisinin de 580 sayılı yasanın 2. maddesinin “b” bendine göre; “Resmi ve özel sektördeki müessese ve işyerlerinde verimi artıracak ve israfı önleyecek metotları tespit etmek ve bunların uygulanma imkânlarını araştırmak” olmasıydı. MPM’de araştırma etkinlikleri, kuruluşundan itibaren yaklaşık yirmi yıl boyunca Tarım, Endüstri, Ekonomi ve Eğitim Şube Müdürlükleri olarak örgütlenen birimlerinde, ağırlıklıla sektörel düzeyde yürütülmüştür. Sonraki yıllarda yönetsel yapısında biçimsel kimi değişiklikler yapılmış olsa da araştırma etkinlikleri, ağırlığını sürdürmüştür.

MPM, temelde bir kamu kuruluşuydu ama Türkiye için 2000’li yıllarda bile artık düşünemeyecek nitelikte son derece özgün bir yönetsel yapıya sahipti.

Kapitalist üretim ilişkilerinin egemen olduğu bir toplumun herhangi bir üretim alanında işgücü verimliliğinin artırılmasının, temelde, artık değer, dolayısıyla sömürü oranının daha da büyütülmesinin başlıca yollarından birisi olduğunun bilincindeydim kuşkusuz. Ancak bana göre; genel olarak “çıktı/girdi” olarak tanımlanan verimlilik kavramının yalnızca “birim girdi, örneğin; emek başına düşen çıktı miktarı, örneğin; üretim, katma değer olmaktan çıkarılması; “girdi” ve “çıktı” kapsamında verimlilik düzeyini etkileyen tüm etmenlerin; örneğin doğanın, çevre koşullarının, emeğin niteliğinin de ölçüme katılması; işgücü verimliliğinin artırılmasının yanı sıra bölüşümün de iyileştirilmesinin amaçlanması, verimliliğin ülkemizde öncelikli ve de ağırlıklı kamusal hizmet alanlarında artırılmasına çaba gösterilmesi gerekiyordu. MPM'deki çalışmalarım sırasında becerebildiğim ölçüde bu gereği yerine getirmeye öncelik ve ağırlık verdim.

MPM'yi giderek daha çok önemsiyordum. Ülkemizde verimlilik düzeyi yaşamın her alanında, deyim yerindeyse “gözle görülebilecek, elle tutulabilecek” denli düşüktü bence de. Bu gerçeği saptamak için özel araştırmalar yapmak gerekmiyordu bile. Sorun, en azından yine bana göre; verimlilik düzeyinin olabildiğince yükseltilmesi, yükseltilmesi ama yükseltilirken de emeğin hakkının gerektiğince ödenmesi, doğal varlık ve süreçlere olabildiğince az zarar verilmesiydi. Oysa egemen verimlilik artışı yaklaşımında bu sorunlar ya yoksanıyor ya da kimi nedenlerle, çözümlenmesi bir yana gündeme alınmasından bile kaçınılıyordu. Öte yandan; verimlilik düzeyinin yükseltilmesi, bitimli bir süreç değildi bana göre. İster ülke ister işletme düzeyinde ayakta kalabilmenin başlıca koşullarından birisi de verimlilik düzeyinin, toplumsal, bireysel, kültürel, çevresel maliyetleri de göz önünde bulundurularak sürekli olarak yükseltilmesiydi. MPM'nin, en azından uzunca bir dönem araştırma ve eğitim çalışmalarıyla bu doğrultuda gelişmelere katkı sağladığını düşünüyorum.

Öte yandan, başka bir şey daha düşünüyorum: MPM'nin genel ve yönetim kurullarında taraf olup temsil edilen işçi ve işveren örgütlerinin, kamu kurum ve kuruluşları ile üniversitelerin MPM'nin üstlendiği işlevlerin önemini gerektiğince kavrayabildiklerini söyleyemem. Özellikle 1970'li yılların ikinci yarısından sonra, sözgelimi; genel kuruldan genel kurula bir araya gelen bu “tarafaların”, MPM'nin ne çalışma raporlarını ne de programlarını gerektiğince inceleyip tartıştıklarına, yapıcı önerilerle MPM'yi yönlendirdiklerine, MPM'nin herhangi bir sorununa sahip çıktıklarına hemen hemen hiç tanık olmadım.

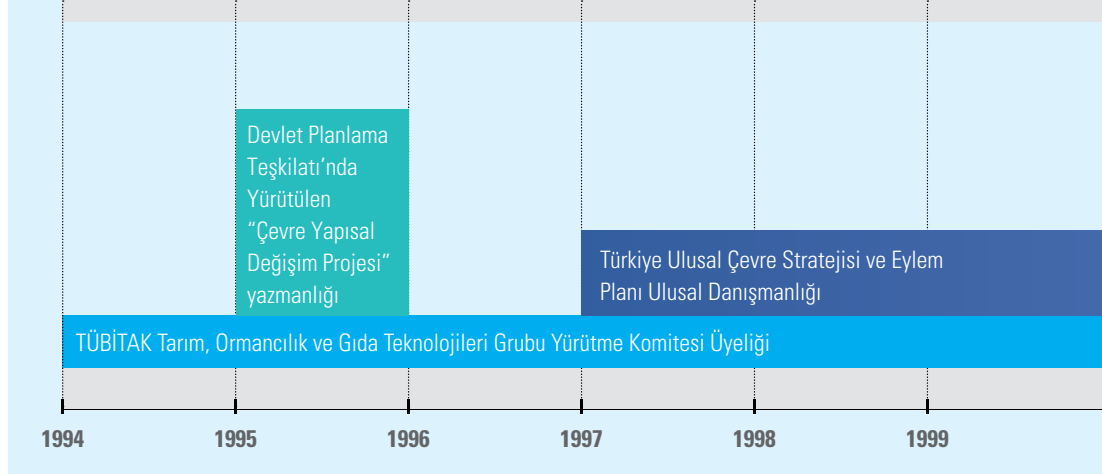
Yüksek sayılabilecek yolluklarla gelip çoğunluk genel kurulun sonuna dek kalmayarak Ankara'daki özel işlerini görmeleri, çeşitli kurum ve kuruluşla-

Verimlilik düzeyinin yükseltilmesi, bitimli bir süreç değildi bana göre. İster ülke ister işletme düzeyinde ayakta kalabilmenin başlıca koşullarından birisi de verimlilik düzeyinin, toplumsal, bireysel, kültürel, çevresel maliyetleri de göz önünde bulundurularak sürekli olarak yükseltilmesiydi.

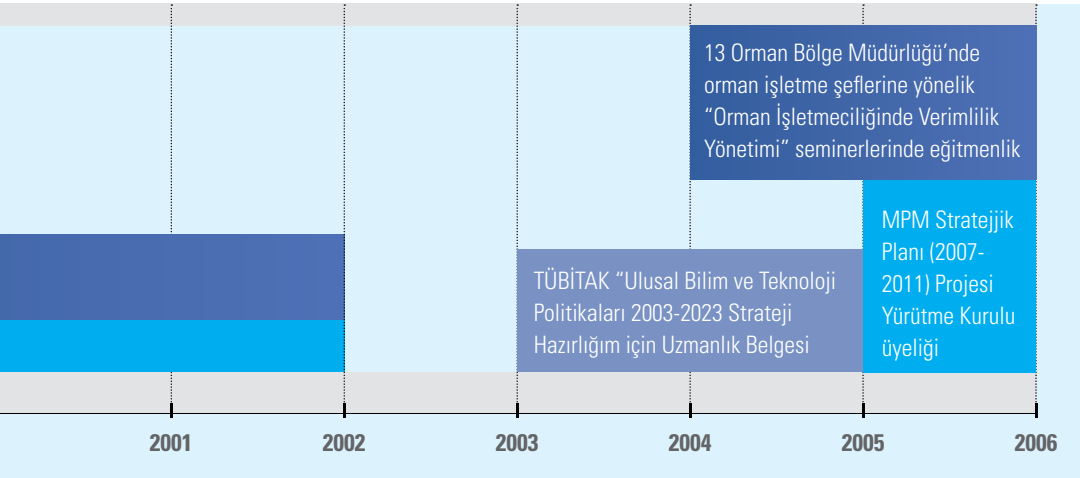
rın temsilcisi üst düzey yöneticilerin yalnızca açılışa katılıp genel kuruldan ayrılmaları ya da hiç gelmeyerek yerlerine herhangi bir görevliyi “temsilci” olarak göndermeleri yerleşik bir tutumdur. Bu nedenle, “işgücü verimliliğinin artırılması” gibi, deyim yerindeyse iki ucu keskin bıçağı ne işçi ve işveren sınıfları ne de kamu kurum ve kuruluşları gerektiğinde değerlendirildi; dolayısıyla MPM, giderek kamu yönetiminin bir kenar süsü olarak kaldı. Bu noktada; “Peki, MPM çok daha işlevsel olabilir miydi?” sorusu akla gelebilir. Evet, bence olabilir. Nasıl olsa çalışma programını kendisi yapıyor ve büyük ölçüde istediği gibi yürütüyordu; hemen hemen hiçbir karışanı yoktu; yöneticilerini kendisi seçebiliyordu. En azından karışabileceklerin ortaya çıkmasına değin, kamusal yararı göreceli olarak daha yüksek çalışma programları hazırlayabilir ve yürütebilirdi. Sözgelimi; kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler ve tarım işletmelerindeki düşük verimlilik sorunlarının belirlenmesine ve çözümlenmesine, verimlilik artırma teknik ve teknolojilerinin geliştirilmesine ve yaygınlaştırılmasına yönelik araştırma ve yayım çalışmalarına öncelik ve ağırlık verebilirdi. Gerektiğinde vermedi; daha çok, benzetme yerindeyse, “bağımsız bir cumhuriyet gibi” varlığını sürdürmeye çaba gösterdi.

Böylesi koşullarda MPM’nin yeterince etken olabilmesi de, doğal olarak, işlendirdiği teknik ve yönetsel personelin bilgi ve becerisine kalıyordu. Personelin, en azından 2000’li yıllara değin bu beceriyi bir ölçüde de olsa gösterdiğine inanıyorum. Dahası; 2000’li yıllara değin, TMMOB ve kimi üniversite temsilcileriyle MPM’nin istenen düzeye getirilmesi için çeşitli çabalara da girilebiliyordu. Ancak, 2000’li yıllarda öteki kamu kurum ve kuruluşların başlarına ne geldiyse, MPM de onları yaşadı. Önce “dışarıdan” yandaş yöneticiler atandı; ardından da özerk sayılabilecek yönetsel yapısı kaldırılarak, 2011 yılında çıkarılan 635 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle kurulan Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’na bağlı, sıradan bir genel müdürlüğe dönüştürüldü. En azından benim beklediğim gibi; ne MPM’nin yönetiminde yıllarca temsil edilmiş kurum ve kuruluşlar, ne “MPM hayranı” olduğunu öne süren kişiler, ne de MPM personeli bu dönüşüme demokratik herhangi bir tepki gösterebildi. Öyle ki, TMMOB ve üniversiteler bile, bu dönüşümün engellenmesi için, deyim yerindeyse “parmağını bile oynatmadı”. Dolayısıyla, 1965’ten bu yana etkinlikte bulunan, göreceli olarak demokratik sayılabilecek yönetsel yapıya sahip bir kamu kuruluşu, arkasında “hoş” anılar bırakarak kolayca ortadan kaldırılabilirdi. Bence, çok yazık oldu.

MPM çok daha işlevsel olabilir miydi? Evet, bence olabilir. Nasıl olsa çalışma programını kendisi yapıyor ve büyük ölçüde istediği gibi yürütüyordu; hemen hemen hiçbir karışanı yoktu; yöneticilerini kendisi seçebiliyordu. Kamusal yararı göreceli olarak daha yüksek çalışma programları hazırlayabilir ve yürütebilirdi.

MPM'de çalışmak, doğrusu, benim için gerçekten de iyi bir şanstı. MPM'nin varlığını ve işlevini olumluyor, çalışma arkadaşlarımdan çoğunu seviyordum. 1970'li yıllarda özellikle kamu kurum ve kuruluşlarındaki yoğun olarak yaşanan çatışmalar ve siyasal baskılar, MPM'de hemen hemen hiç yaşanmıyordu. Araştırma konularını ve yöntemlerini seçerken büyük ölçüde özgürdük. Üstelik olağandışı bir eksikliği ya da yanlışı olmadığına araştırmalarımızın çoğu yayımlanıyordu. "MPM'nin ilgi alanına" girmesi koşuluyla istediğiniz toplantılara katılabiliyor, bildiriler sunabiliyor; gazete

ve dergilerde yazılar yayımlayabiliyor; dernek ve meslek örgütlerine üye olabiliyor, ücret almamak koşuluyla yöneticilik de yapabiliyor; gereksinme duyduğunuz yayınları oldukça varsıl sayılabilecek kitaplığına aldırabiliyor; bir kamu kuruluşu çalışanı olarak hiç de azımsanmayacak bir ücret, kimi zaman da "sürpriz ikramiyeler" alabiliyorduk. Daha ne isteyebilirdim ki... Ancak, benim gerekliliğine olan inancım giderek artan bir hedefim vardı: İyi ve üretken bir araştırmacı olabilmek! Bu da, ulaşılması MPM'de büyük ölçüde bana kalmış bir hedefti. Elimden geleni yapacaktım. Yapmaya çalıştım; sanırım, yapabildim de. Söylemek gibi olmasın; sonuçlandırdığım kırka yakın araştırmanın otuzikisi MPM yayını olarak yayımlandı. Çeşitli yayın organlarında yayımlanan incelemelerimin, düzenlediğim eğitsel etkinliklerin, bildiri sunduğum sempozyum, kongre, panel benzeri etkinliklerin sayısını ise anımsamıyorum.

Bu çalışmalarımın yanı sıra, çeşitli seminerler düzenleyip eğitmenlik yaptım. Onlarca radyo ve TV söyleşisine katıldım "üzerime vazife olmamasına" karşın yönetici arkadaşlarımıza "daha iyi bir MPM" için gerekli olduğunu düşündüğüm düzenlemeler için yazılı önerilerde bulundum. Üstelik bu etkinliklerimi, olağan yıllık iş programlarındaki görevlerimin yanı sıra gerçekleştiriyordum. Deyim yerindeyse, "hava atıyorum" olarak değerlendirmeye olasılığına karşın bunları bu bağlamda neden söylüyorum; kısaca açıklayayım: MPM gibi, daha açık bir söyleyişle göreceli olarak demokratik bir kamu kuruluşunda çalışmanın büyük bir şans olduğuna ilişkin savımı pekiştirmek; "yeteneğiniz ve birikiminiz ne olursa olsun gerçekten de isterseniz, hele bir de koşullarınız uygunsa, kesinlikle bir şeyler yapabilir-

Yeteneğiniz ve birikiminiz ne olursa olsun gerçekten de isterseniz, hele bir de koşullarınız uygunsa, kesinlikle bir şeyler yapabilirsiniz" tezimi güçlendirmek, yaptığınız çalışmaların gerçekten de yararlı olduğuna inanıyor ve severek yapıyorsanız pek az engelin sizi yavaşlatabileceğini örneklemek.

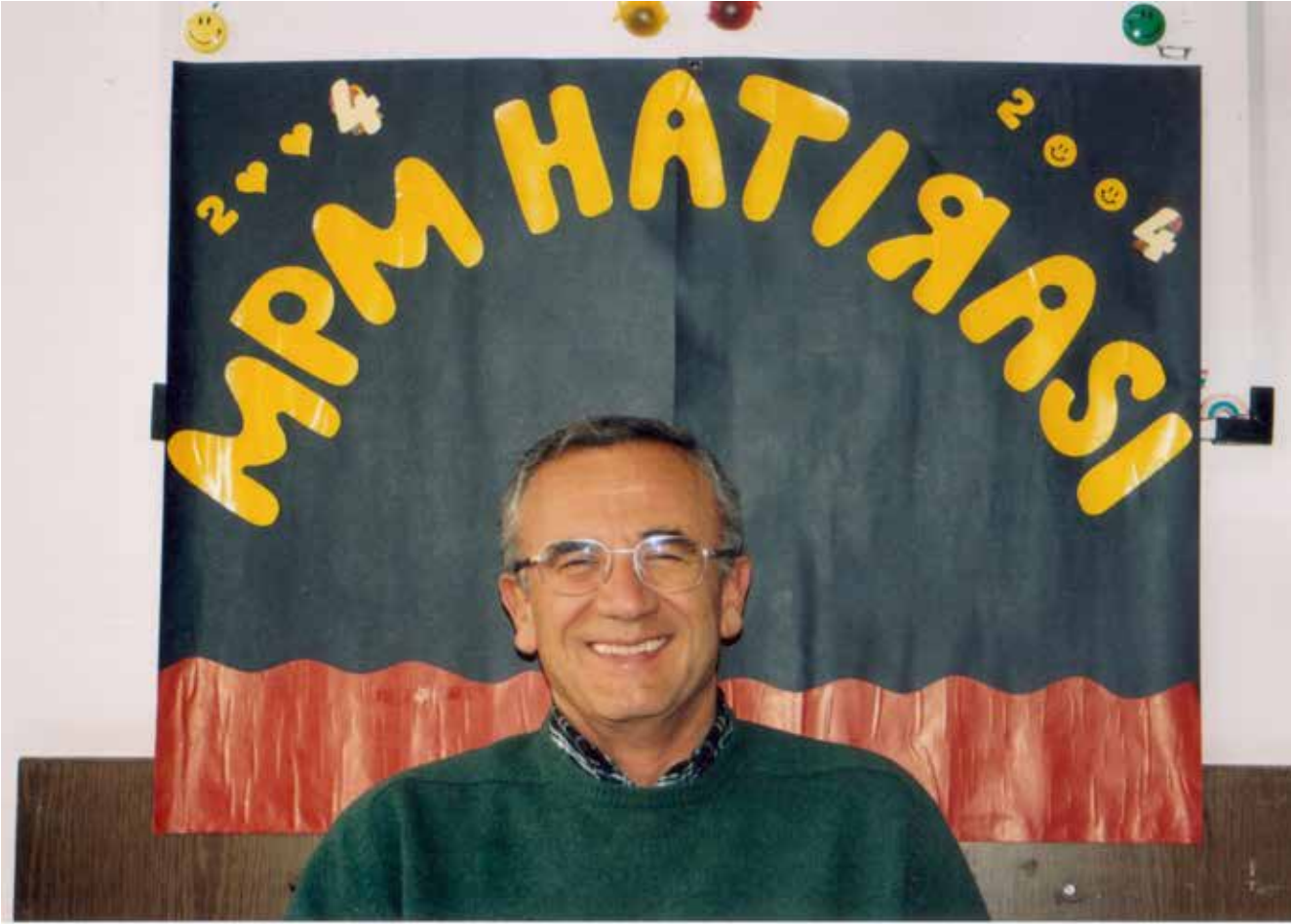
siniz" tezimi güçlendirmek; yaptığınız çalışmaların gerçekten de yararlı olduğuna inanıyor ve severek yapıyorsanız pek az engelin sizi yavaşlatabileceğini örneklemek; gününbirlik tutku ve heveslerin tutsağı olmayıp da alçak gönüllülüğü ve uzun dönemli düşünmeyi benliğinize gerektiğinde içselleştirebilerseniz, çok önemli yitimler ve üzüntüler yaşama olasılığının da gündeme gelebileceğini anlatabilmek; ancak hepsinden de önemlisi, mutlu olabildiğiniz bir aile yaşantısı kurabilerseniz çoğu zorluğu önünde sonunda aşılabilceğinizi göstermek için. MPM'ye benden sonra giren genç arkadaşlara bunaldıklarında hep bunları anlatırdım; daha doğrusu, anlatmaya çabalıydım. Gerektiğinde inandırıcı olamadığımı düşünüyorum. Çoğu gerçekten de son derece yetenekli, donanımlı olan bu arkadaşlarımla kimileri kısa zamanda MPM'den ayrılır; kalanların kimileri de "batsın bu dünya" havasıyla yitip giderdi. Ben ise gözlerimin önünde gerçekleşen bu yitimleri gözler, üzüldüm.

MPM'de yıllık çalışma programlarının "uzman" ve "uzman yardımcılılarıyla" birlikte hazırlanmasını, "projelerin" birlikte tasarlanmasını, gerçekleştirilmesini ve değerlendirilmesini savundum. Bu amaçla da sürekli olarak "ortak projeler" yapılmasını önerdim, uygun bulunanların gerçekleştirilmesine yönelik birlikteliklere katıldım; MPM'nin kurumsal olarak üstlendiği kimi çalışmalara katkıda bulundum. Ancak birlikte çalışabilme düzeni MPM'de, en azından gönülümce yerleşik bir kurumsal geleneğe dönüşemedi.

Öte yandan; aklımın yettiğince MPM'de yaşanan yönetsel olumsuzlukların giderilmesine yönelik yazılı ve sözlü önerilerde bulunmaya özen gösterdim. Ek olarak, örneğin; tümüyle gönüllü katkılarla yürütülen ve son derece özgün bir hizmetiçi eğitim yaklaşımı olan "Çok Yönlü Gelişmeye Özendirme Projesi"nin hazırlanması ve uygulanması, aylık olarak yayımlanan "Anahtar Dergisi"nin "muhabirliği", teknik çalışanlara verilecek "başarı ikramiyesine" dayanak olabilecek matematiksel bir modelin geliştirilmesi, "Milli Prodüktivite Merkezi'nin Beş Yıllık Çalışma Planı (1988-1992)"nın ilk biçiminin hazırlanması ve benzeri MPM'nin "resmi" yıllık çalışma programlarında yer verilmeyen çalışmalarına katkıda bulundum; ilk "MPM Stratejik Planı'nın hazırlık çalışmalarına katıldım. Bu türden etkinliklerden her zaman sevinç duydum.

Kuşkusuz kimi hoşnutsuzluklar da yaşadım MPM'de. Sözelimi kimi yönetim kurulu üyelerinin 1970'li yılların koşullarında kolayca kestirilebilecek nedenlerle işten çıkarılmama yönelik çeşitli girişimleriyle karşı karşıya kaldım; kimi araştırmaları yayımlanmadı.

Kuşkusuz kimi hoşnutsuzluklar da yaşadım MPM'de. Sözelimi kimi yönetim kurulu üyelerinin 1970'li yılların koşullarında kolayca kestirilebilecek nedenlerle işten çıkarılmama yönelik çeşitli girişimleriyle karşı karşıya kaldım; kimi araştırmaları yayımlanmadı.

kaldım. Kimi araştırmalarım yayımlanmadı. Biliyorum, şimdi; “Peki, neden hepsi yayımlanmadı?” diye sormak geçiyor aklınızdan; söyleyeyim. Aklim yettiğince Türkçemizi en iyi şekilde kullanmaya özen gösteriyor, bir yöneticimizin öne sürdüğü gerekçeyle “fazla miktarda Türkçe kelime” kullanıyordum. Oysa, 12 Eylül Darbesi sonrasında, biraz da Tercüman Gazetesi’nin kışkırtmasıyla kimi Türkçe sözcüklerin kullanılması yasaklanmıştı. Araştırmalarım sırasında “solcu” bilinenlerden de alıntılar yapıyordum. Araştırmalarımız sonuçlandırılıp yazanağı yazıldıktan sonra MPM dışından bir “akademisyene” okutulmasına karşı çıkıyor; okutulan araştırmalarımın yayımlanması durumunda da yazarı olarak adımın yayında yer verilmesini istemiyordum.

1970’li yıllarda ülkemizde yaşantımızın her alanını etkileyen düzenleme ve uygulamalar yapıyordu; dahası, temel haklarımız bir bir gasp ediliyordu. Seyirci kalamazdım. Serde, “solculuk” olunca, kalmadım, kalamadım.

MPM'nin daha etkin ve mutlulukla çalışılabilecek bir ortam olmasına yönelik önerilerimin hemen hemen hiçbirini yaşama geçirilmedi. Bu ve benzer olumsuzluklar nedeniyle MPM'den ayrılmayı aklımdan geçirdiğim dönemler olmadı değil, oldu. Ancak, yine de MPM'de tam 30,5 yıl araştırmacılık, öğretmenlik yaptım, yapabildim. Bu oldukça uzun sayılabilecek çalışma döneminde her zaman en çok neden sevinç duydum biliyor musunuz; MPM'deki genç çalışma arkadaşlarımla çoğunun beni her zaman "Yücel Abi" olarak belleklerine yerleştirmelerine... Çalışma yaşamında bundan daha iyi bir mutluluk olur mu sizce? Söyledim ya, ben oldukça şanslıydım; dahası, bu şansımın ayırdındaydım. MPM'de bu şans elimden geldiğince iyi değerlendirmeye çalıştım.

Siyaset yapmak, 1970'li yıllarda daha da zorunluydu...

Particilik anlamında siyaset yapmaktan söz etmiyorum kuşkusuz. Bence siyaset yapmak, en yalın biçimde; *"yaşamı düzenleme sürecine katılmaktır; herhangi bir biçimde katkıda bulunmaya çaba göstermektir"* ve bu da temel yurttaşlık görevlerinden birisidir. 1970'li yıllarda ülkemizde yaşantımızın her alanını etkileyen düzenleme ve uygulamalar yapıyordu; dahası, temel haklarımız bir bir gasp ediliyordu. Seyirci kalamazdım. Serde, "solculuk" olunca, kalmadım, kalamadım; bir ucundan da ben tutmaya çalıştım. Ancak, bu doğrultudaki çalışmalarımı uzunca bir dönem genel olarak ormancılığımız, özel olarak da "orman köylüleri"; ağaç kesme, tomruklaşma ve taşıma işçiliği boyutlarında yoğunlaştırmaya çaba gösterdim.

Daha önce de anımsattığım gibi; 1970'li yılların ikinci yarısında ülkemizde "kan gövdeyi götürüyordu" ve bu durum toplu kıyımlarla, akıl almamak baskılarla giderek de yaygınlaşıyordu. Bu süreç; Adalet Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi ile Milli Selamet Partisi'nin birlikteliğinde kurulan ve kamuoyunda kısaca "Milliyetçi Cephe" olarak anılan hükümetler döneminde, devlet tarafından da açık ve üstü örtük biçimde destekleniyordu. Yaşamın her alanını kuşatan her türlü baskı, ormancılık örgütlenmesinde ve ormancı çalışanlar üzerinde göreceli olarak daha yoğun yaşanıyordu. Bu, nedensiz değildi kuşkusuz. Sözgelimi; Milliyetçi Hareket Partisi'nin öne çıkan kadrosunun önemli bir kısmını, kimileri sonraki yıllarda genel müdürlük gibi üst düzey yöneticilik de yapan orman mühendisleri oluşturuyordu. Bana göre bu da nedensiz, rastlantısal bir durum değildi. O zamanlar sayıları 16-17 milyon dolayında olan "orman köylülerinin" yaşamları büyük ölçüde doğrudan ve dolaylı olarak ormancılıkla ilgiliydi.

1970'li yıllarda ülkemizde yaşantımızın her alanını etkileyen düzenleme ve uygulamalar yapıyordu; dahası, temel haklarımız bir bir gasp ediliyordu. Seyirci kalamazdım. Serde, "solculuk" olunca, kalmadım, kalamadım.

“Orda bir köy var uzakta...” ama artık “bizim” değil...

Orman işletmeleri, o yıllarda sayıları 7-8 bin dolayında olan orman muhafaza memurları, bu köylüler üzerinde kolaylıkla somut baskı gücüne dönüştürülebiliyor, orman işletmelerinin “döner sermaye” düzeni keyfi kullanımlara olanak verebiliyordu. Üstelik; 1969 yılında Orman Bakanlığı ile bu bakanlığa bağlı Orman-Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü (ORKÖY) kurulmuş; 1970 yılında 1961 Anayasasının 131. maddesi, 1973 yılında da 6831 sayılı Orman Kanunu değiştirilerek “orman köylüsü” sayılanların kalkındırılması amacıyla bir fon oluşturulmuş; böylece, siyasal iktidarlara partizanca amaçlarla da kullanabilecekleri yönetsel ve parasal olanaklar sağlanmıştı. Ek olarak, orman niteliğini yitirdiğine karar verilen “devlet ormanı” sayılan araziler kolaylıkla ormancılık düzeni dışına çıkarılabiliyordu. Bu nedenle, “iktidara yürüyen”, birlikte hükümet kuran siyasal partiler, Orman Bakanlığı’nı aralarında “paylaşmıyordu”.

Bu koşullarda olup bitenlere seyirci kalınabilir, dolayısıyla “siyaset yapmaktan” kaçınılabilir miydi? Çoğu meslektaşım gibi ben de kaçınmamaya çalıştım. Araştırmacıydım; yapabileceklerimin en iyisini bu alanda yapabileceğimi düşünüyordum. Ayrıca; “Milliyetçi Cephe” türü siyasal iktidarların kamusal varlıklara, bu kapsamda da özellikle devlet mülkiyetindeki orman ekosistemlerine zarar verebilecek uygulamalarına gerektiğince karşı durabilmek için, bu çabalar içinde olan kişi ve örgütlerin bilgiyle yeterince beslenmesi gerektiğine ilişkin düşüncem daha da pekişmişti. Çalışmalarımı, bir yandan da bu doğrultuda yoğunlaştırdım ve TMMOB Orman Mühendisleri Odası ile Türkiye Ormancılar Derneği’nde (OMD) çeşitli görevler üstlendim.

1969 yılında Orman Bakanlığı ile bu bakanlığa bağlı Orman-Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü (ORKÖY) kurulmuş; 1970 yılında 1961 Anayasasının 131. maddesi, 1973 yılında da 6831 sayılı Orman Kanunu değiştirilerek “orman köylüsü” sayılanların kalkındırılması amacıyla bir fon oluşturulmuştur.

Sözelimi; ikisi de OMO tarafından yayımlanan 1975 yılında, meslektaşım Ersen Konur ile "Dünya Emperyalizminin Türkiye Ormancılığına Etkileri ve Antalya Projesi" ve İsmet Öztunalı ile de 1979 yılında "Ormancılığımızda Ne Yapılmalı?", incelemelerini yaptık ve yayımladık; OMO Yönetim Kurullarında, TOD'un ise Orman ve Av Dergisi'nin yayın kurulunda ve çeşitli çalışma gruplarında görevler üstlendim; OMO'nun aylık yayın organı "Orman Mühendisliği Dergisi"ni yayıma hazırladım; bununla yetinmedim, 1977, 1978 ve 1979 yıllarında 8, kimileyin de 16 sayfalık büyük boy "Haber Bülteni" çıkardım, çoğu yazısını hazırladım; bu çalışmalarım sırasında, karikatürleri şimdilerde Cumhuriyet Gazetesi'nde yayımlanan ve ünlenen meslektaşım Kâmil Masaracı ile nerelerde olduğunu bilmediğim Atilla Kanbir'den ücretsiz "ısmarlama" karikatür, desen katkılarını aldım; OMO ve TOD çatıları altında birçok panel, söyleşi benzeri etkinlik düzenledim; bu etkinliklerde bildiriler sundum; kitle iletişim organlarının bu örgütlerimizden istedikleri bilgilerin üretilmesine katkıda bulundum; genel kurullar öncesinde ve sonrasında Ankara ve Ankara dışındaki üye meslektaşlarımızı bilgilendirme ve örgütlenme çalışmalarına katıldım; "bizim" taraftaki değişik siyasal görüşler arasında akıl almaz gerekçelerle oluşan anlaşmazlıkların aşılmasına katkıda bulunmaya çaba gösterdim.

Öte yandan; ağaç kesme, tomruklama ve taşıma işçiliği yapan köylülerin sorunları gündemimden çıkmıyordu. Bu nedenle; örneğin; fırsat bulduğum her durumda çeşitli dergi ve gazetelerde yazılar yazdım, çeşitli kuruluşlarda söyleşiler yaptım; kimi milletvekilleri ile TÜRK-İŞ'e bağlı Türkiye Tarım İşçileri Sendikası'nın yöneticilerine konuyla ilgili bilgi notları hazırladım; fotoğraf sanatçısı M. Ali Avcıdırlar'ın fotoğraflarıyla orman köylüleri ve işçileri sergileri açtım; 1979 yılında Süha Arın'ın "Tahtacı Fatma" adlı görkemli belgesel filminin çekimine karınca kararınca katkıda bulundum; çeşitli inceleme ve araştırmalarım ilgili kuruluşlarca kitap olarak yayımlandı: Sözelimi; 1970'li yıllarda OMO "Ücret ve Orman İşçiliği" adlı kitapçığımı, Yeni Ortam Gazetesi "'Çağdaş Köleler': Orman İşçileri" adlı incelememi dizi yazı olarak yayımladı. MPM'de ise 1979 yılında "Türkiye'de Orman İşçiliği ve Sorunları" başlığıyla yayımlan alan araştırmasını yaptım.

1970'li yılların özellikle ikinci yarısında "komünist", "sosyalist", "sosyal demokrat" siyasal akımlar ve örgütlenmeler, "mevzi kazanmak" için birbirleriyle yarış ediyordu; ekonomik ve demokratik istemler çoğunlukla sınıf temelli yaklaşım ve söylemlerle öne sürülüyordu. Dolayısıyla genel olarak "köylülük", "işçi-köylü ittifakı" ve benzeri konular da öne çıkan tartışma konuları arasındaydı. Yurdun çeşitli yörelerinde köylü yürüyüşleri, köy kahvelerinde köylülerin "bilinçlendirilmesine" yönelik toplantılar, mitingler, toprak işgalleri yapılıyordu. "Orman köylüleri" söz konusu olduğundan, kimi toplantılara ben de konuşmacı olarak çağırılıyordum. Ek olarak; arada bir başkalarıyla birlikte ya da tek başına hükümet kuran Cumhuriyet Halk Partisi ve onun lideri Bülent Ecevit'in "kalkınma köylüden başlayacaktır" ilkesini savunan sosyal demokrat hareket, "orman köylülerinin" görece geri kalmışlığını önde gelen bir sorun olarak baş tacı ediyordu.

Bu gelişmeler beni umutlandırıyordu bir bakıma. Toplumsal ve kültürel kökeni "orman köylülüğü" olan ağaç kesme, tomruklama ve taşıma işçilerinin sorunlarının da gündeme alınabileceğini düşünüyordum. Sayılarının 350-500 bin dolayında olduğu öne sürülen bu insanların yoksulluk ve yoksunluklarının, çalışma koşullarının göz ardı edilemeyeceğine inanıyordum çünkü. Ancak, yanılıyordum. Tüm bu "olumlu" sayılabilecek gelişmelere karşın ağaç kesme, tomruklama ve taşıma işçiliği yapan köylülerin içinde bulunduğu koşullar nedense bir türlü öncelikli bir toplumsal sorun olarak gündeme alınmıyordu. Bu durumu açıklayamıyordum. Sanırım, "değirmeni taşıma suyla döndürmeyi" beceremiyordum. Kısacası; bir kez daha yenilmiştim. Üstelik bu son yenilgi de olmayacaktı. Peki; ne yapacaktım? Herhalde, başlangıçta ezginlerin "Orhan Babası" iken 2010'lu yıllarda siyasal iktidarın "akıl adamlarından" biri olmayı yeğleyen Orhan Gencebay'ın söylemiyle; "batsın bu dünya" mı diyecektim? Gönümce olmasa da, demedim.

Öte yandan; bu çabalarımın yanı sıra, hazırlarken çok şey öğrendiğim bireysel araştırmalar ve yayınlar da yaptım. Sözelimi; 1979 yılında, ancak SEKA'daki meslektaşım Şeref Yaman'ın yardımıyla tahsisli satıştan kâğıt alıp bir kısmını basım gideri karşılığı basımevine bırakarak, toprağı bol olsun, Dr. Hayati Gürtan adına "banka kredisi" olarak yayımlayıp dağıtabildiğim "Türkiye'de Ormancılık Politikası (Dün)" adlı kitabımı çok önemserim. Çünkü hazırlık süreci, kapsamı ve yöntemi; hem Orman Fakültesi hem de OGM Yüksek Fen Kurulu'nda yol açtığı tartışmalar benim için çok öğreticiydi. Bilebildiğim kadarıyla, o zamanlar bu alanda yayımlanan ilk ve tek araştırmaydı.

Meslektaşım Ersen Konur ile 1975 yılında "Dünya Emperyalizminin Türkiye Ormancılığına Etkileri ve Antalya Projesi ve İsmet Öztunalı ile de "Ormancılığımızda Ne Yapılmalı?" incelemelerini yaptık ve yayımladık.

A SUHA ARIN DOCUMENTARY

FATMA OF THE FOREST

BİR SUHA ARIN BELGESELİ

TAHTACI FATMA

MTV CULTURAL DOCUMENTARIES

www.mtvfilm.com

1979 yılında Sûha Arın tarafından çekilen, Orman İşçiliği yapan Tahtacıların, ormandaki yaşam koşullarını, dertlerini, umutlarını, umutsuzluklarını anlatan bir belgesel. 12 yaşındaki Fatma Şimşek'in, ailesiyle Toros dağlarında yaptığı orman kesim, soyma ve ağaç kütüklerini taşıma koşulları ile yaşamlarını anlatıyor. Belgesele;

<http://www.youtube.com/watch?v=D62eCwcSIIU> adresinden ulaşılabilir.

Toprağı bol olsun; bir dönem milletvekilliği ve Orman Bakanlığı da yapmış değerli meslektaşım İsa Bingöl iki ciltlik “Geçmişten Günümüze Ormanlarımız ve Ormancılığımız”ı 1990, Turhan Günay ise 2003 yılında “Ormancılığımızın Tarihçesine Kısa Bir Bakış”ı yayımlamıştı. İstanbul Orman Fakültesi öğretim üyelerinin hazırladığı “Ormancılık Politikası” ders kitapları sayılmazsa, bu yoksunluk 2010’lu yıllarda da sürüyor. Evet; “siyaset yapılan” ve “yanlı” bir yaklaşımla hazırlanmış; “fazla miktarda” öztürkçe sözcük kullanılmış, uzun devrik tümcelerle kurulmuş, “çok kalın” (463 sayfa) bir kitap hazırlamıştım! Üstelik arka kapağında; “Gerçekte bu çalışmayı yapmak bana düşmemeliydi. Ne ki, yapması gerekenler, ‘bilim yapmaktan’ böylesi bir çalışmaya zaman ayırmadılar. Bu nedenle çalışmamın ‘koyunun olmadığı yerde keçinin çelebi sayılması’ biçiminde değerlendirilmesini olağan karşılayacağım. Umarım ‘bilim’ yapanlar olası yanlışları düzelterek çok daha iyisini yaparlar.” sözlerine yer vermiştim.

Sanırım bilimci meslektaşlarımın çoğu çalışmamı bu nedenle, deyim yerindeyse “çelebi” bile saymamış; “tu kaka” etmişlerdi. Öte yandan; yine sonradan öğrendiğime göre, OGM Yüksek Fen Kurulu’ndaki meslektaş ağabeylerim ise eleştirel söylemimden, siyasal yaklaşımlarımdan rahatsız olmuştu. Düşünüyorum da; başka nasıl yazabilirdim acaba; adı üstünde “Türkiye Ormancılık Politikası”... Gerçekte, başka türlü yazmak istemedim; istesem de yazmaz, yazamazdım zaten. Ormancılık, aynı zamanda siyasal boyutları da olan bir etkinlik alanıdır çünkü.

“Dün” öyle düşünüyordum. Bu düşüncem şimdilerde de sürüyor kuşkusuz; bilmem, yanılıyor muyum? Bunların hepsi bir yana, neye üzülüyorum biliyor musunuz; kitabın meslektaşlarımız tarafından da yeterince okunmadığına ve tartışılmadığına! Yıllar sonra ziyaretine gittiğim dönemde bir meslektaşımın kitaplığında “Türkiye Ormancılık Politikası-‘Dün’ü” gördüğümde hem şaşırmış hem de sevinmiştim. Ancak, bu sevincim uzun sürmemişti. Sevincimi dile getirince, meslektaşım açık sözlülükle; “Ne yapayım; arkadaşlar satıyordu, ben de senin kitabın olduğunu görünce katkı olsun diye aldım. Okunur mu oğlum bu kadar kalın kitap, kapağını bile açmadım,” demesi, sanırım bu düşüncemi doğruluyor. İlginç olan ne biliyor musunuz; bu tutumun sonraki yıllarda da yaygın olarak sürdürülmesi. “Az sonra...” daha anlamlı örnekler vereceğim.

1979 yılında, ancak SEKA'daki meslektaşım Şeref Yaman'ın yardımıyla tahsisli satıştan kâğıt alıp bir kısmını basım gideri karşılığı basımına bırakarak, toprağı bol olsun, Dr. Hayati Gürtan adına “banka kredisi” olarak yayımlayıp dağıtabildiğim “Türkiye’de Ormancılık Politikası (Dün)” adlı kitabımı çok önemserim.

Karadeniz ardı orman köylerinde tümüyle orman ürünlerinden inşaa edilmiş evlerden biri...

Meslek örgütleri, siyasal iktidarların konu mankenleri olmamalıydı; ama...

Siyasal partiler, daha çok da siyasal iktidarlar meslek örgütlerini, iktidarlarının konu mankenleri yapmak için her dönemde çok çaba gösterdi; 2010'lu yıllarda da gösteriyor. Kimi dönemlerde yoğunlaşan bu çabalar, başta TM-MOB Orman Mühendisleri Odası olmak üzere kimilerinde başarılı da oldu ne yazık ki... Biliyorsunuz sanırım, 1961 Anayasasının "Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları" başlığı altında yer verilen 135. maddesine göre; "Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kanunla meydana getirilir ve organları kendileri tarafından ve kendi üyeleri arasından seçilir. İdare, seçilmiş organları, bir yargı mercii kararına dayanmaksızın, geçici veya sürekli olarak görevinden uzaklaştıramaz. Meslek kuruluşlarının tüzükleri, yönetim ve işleyişleri demokratik esaslara aykırı olamaz."

Bu kurallar, 1970'li yıllarda, görünürde büyük ölçüde geçerliydi. Ne var ki, 1970'li yıllarda yaygın olarak "demokratik kitle örgütleri" olarak anılan bu kuruluşların karar süreçlerinde, eylemlerinde hem "demokratik", hem "kitle" tabanlı hem de "örgüt" olduklarını söyleyebilmek, en azından, bana göre oldukça zordu. Öğrenirlerse kızacaklar, biliyorum: Kim olursa olsun,

yönetimi ele geçiren herhangi bir siyasal hareketin yandaşı olmayan herkes, deyim yerindeyse “ağzıyla kuş tutabilecek” denli bilgili, deneyimli ve katkıda bulunmaya istekli olsa da “gözünün yaşına bakmadan” “ötekileştirilip” yoksanıyor, kuruluşun etkinliklerinden dışlanıyordu.

Genel kurullar öncesinde, birbirine yakın siyasal eğilimlerin kadrolaşmadaki olmazları büyük “pazarlıklara”, dahası çatışmalara yol açıyordu. Öyle ki, ailecek görüştüğümüz çok yakın bir arkadaşım 1980 sonrasında bana, siyasal hareketlerinin “işini zorlaştırdığım” gerekçesiyle beni öldürmeyi düşündüklerini bile açıklayabilmişti. Evet; meslek örgütleri, kesinlikle siyasal iktidarların arka bahçeleri olmamalı, kendisini herhangi bir siyasal hareketin koşulsuz destekçisi olarak da görmemeliydi. Ancak, çoğunlukla öyle gördüler. Bu nedenle de siyasal iktidarların kamuya, mesleğe zarar verebilecek düzenleme ve uygulamalarını engellemek bir yana, temsil ettikleri kitlenin kazanılmış ekonomik ve demokratik haklarına bile büyük zararlar verdiler. Ne yazık ki, bu yalın gerçeği kimselere anlatamadığım gibi, zaman zaman ben de bu akıntıya kapıldım.

Öte yandan; siyasal iktidarların karşıt bildiği kişi ve kuruluşlara yönelik baskıları giderek yoğunlaşıyordu. OGM yöneticilerinin, örneğin o yıllarda Orman Genel Müdürlüğü yapan birinin baskıları özel mektupları açma, aileleri ayıran yer değiştirmeler yapma, hoşlanmadığı personeli tehdit etme, OMO Genel Kurullarını özel olarak görevlendirdiği meslektaşlarımızla ele geçirmeye çalışma, OGM'nin her türlü olanağını keyfi amaçlarla kullanma ve benzeri boyutlar kazanmıştı. Bu noktada; OGM'nin düzenlediği hizmetiçi eğitimlerde, “ülkücü” sayılan meslektaşlarımızın karşıt belledikleri meslektaşını silahla yaralamaya, OMO'nun 1977 yılındaki 23. dönem genel kurulunu silahlı yandaşlarıyla basıp yasadışı genel kurullar yapmaya, Oda merkezini işgal edip Odaya gelen “solcu” bildikleri üyeleri dövmeye varan şiddeti özellikle anmak isterim.

Doğal olarak, bu baskılara karşı özveriyle direnen, meslek örgütlerine ve ormancılığımıza kararlılıkla sahip çıkan meslektaşlarımız da vardı; saygıyla anıyorum onları. Ne denli yararlı olduğumu bilemiyorum; ben de onlardan birisi olmaya çalıştım. Ancak, her fırsatta, benim gibilere takılan “ÇBS” (Çizgisi Belli Olmayan Sosyalist) ya da “NBS” (Ne Bok Olduğu Belli Olmayan Sosyalist) yakıştırmasıyla çalışma düzenimizde önemli yanlışlıkların olduğunu öne sürüyor, açıklamaya çabalıyor; bitmez tükenmez tartışmalara giriyorduk. Ancak, kimseye derdimi anlatamıyordum. Bu nedenlerle, çokça dışlandığımı düşünüyorum.

Bu koşullarda, particilik değil kuşkusuz, ancak, gerektiği gibi siyaset yapmak her zamankinden daha fazla zorunluydu. Bana göre ekonomik ve demokratik hakları koruyabilmek, baskılara karşı direnebilmek, ormancılığımızda da doruğuna çıkarılan keyfilikleri ve baskıları önleyebilmek, yanlışlıkları olabildiğince azaltabilmek gerekiyordu; bunun da öncelikli koşulu siyaset yapmaktı. Başka bir düzlem kalmamıştı çünkü. Yapmaya çalıştım, çalıştık.

“Orman köylüleri” baş tacı ediliyor...

Genel seçimlerde görülmedik ölçüde başarılı olan CHP ve onun lideri Bülent Ecevit, 1978 yılında azınlıkta kalsa da, tek başına dış destekli 42. hükümeti kurmuştu. CHP ormancılık, özellikle de “orman köylülerinin kalkındırılması” alanında farklı yaklaşımlar içindeydi. Dahası, “kalkınma köylüden başlar” ilkesini öncelikle “orman köylerinde” gerçekleştirmeyi hedefliyordu. Sözgelimi, alelacele geliştirilen ve kooperatiflere ağırlık verilen “KÖY-KENT” yaklaşımı Mudurnu’nun Taşkesti beldesi ile Van’ın Özalp ilçesinde yaşama geçirilmeye çalışıldı.

Bu durum, 1970’li yılların ikinci yarısında, “orman köylülerinin kalkındırılması” konusunun ormancılığımızın temel sorunu olarak algılanmasına yol açtı. Dolayısıyla da, sözgelimi; ORKÖY’de “...ilçe orman köyleri kalkınma planlarının” hazırlanmasına, yakacak odun tüketiminin azaltılması amacıyla teknik ve teknolojilerin geliştirilmesine, kullanımın yaygınlaştırılmasına, “orman köylülerinin” kooperatiflerde örgütlendirilmesine, bu amaçlarla “orman köyü kalkındırma kooperatiflerine” sağlanan ayrıcalıklı hakların genişletilmesine, “orman köylülerinin” orman ürünü gereksinmelerinin daha kolay karşılanmasına, “orman köylüsü” ailelerin ve kooperatiflerinin ekonomik durumlarının iyileştirilmesine yönelik çeşitli “projeler” geliştirilip, kredi ve bağışlarla desteklenmesine, ağaç kesme, tomruklama ve taşıma işlerinde vahidi fiyatla işlendirilen köylülerinin ekonomik haklarının olabildiğince artırılmasına ağırlık verildi. Öyle ki, bu coşku, neredeyse; “orman köylülerini savunmayan, kollamayan bizden değildir!” aşamasına geldi. Deyim

yerindeyse, meslektaşlarımların çoğunu bir “orman köylüsü popülizmi” sarmıştı. Bu gelişmeler sonucu, 1974 yılı sonunda yaklaşık bir milyon ortaklı, altı bin dolayında “çok amaçlı köy kalkınma kooperatifi” kurulmuştu.

Ama ben bu konuda da farklı düşünüyordum. Sözelimi;

- ORKÖY’ün tüm “orman köylülerinin” değil, yalnızca ormancılık çalışmalarının engellendiği ve/veya güçlendirildiği yerlerdekilerin ekonomik durumlarının iyileştirilmesine yönelik çalışmalar yapması gerektiğini;
- “orman köylüleri” arasında da sömür ilişkilerinin, dolayısıyla sınıfsal tabakalaşmaların olduğunu; bu duruma yol açan süreçlerin etkisizleştirilmesine yönelik düzeneklerin öncelikle geliştirilmesi ve etkin olarak işletilmesinin zorunlu olduğunu;
- “orman köylülerinin” orman ürünü gereksiniminin karşılanması, öncelikle orman işçiliği yapması, gelirlerini yükseltici projelerine destek sağlanması dışında, orman ekosistemlerinin işletilmesinden daha çok pay alabilmesine katkıda bulunabilecek projelere ağırlık verilmesini;
- ailelerin (ya da hanelerin) küçük arazilerde bitkisel üretim, ekonomik olmayacak denli az sayıda hayvanlarla ahır hayvancılığı, arıcılık, tavukçuluk benzeri çalışmalar yapmasının desteklenmesinin, sözelimi; köylüler üzerindeki sömür oranının artırılmasından başka bir sonuç vermeyeceğini; sermayenin “ithal ikameci” ekonomik politikaların öne çıktığı o yıllarda çok gereksinme duyduğu iç pazarını genişleteceğini; küçük meta üretiminin yaygınlaştırılacağını; köylüler pazara ve siyasal iktidarlara daha çok bağımlı kılacağını; “tedarik” ve pazarlama sorunun çözümlenmemesi durumunda aracılık ve tefecilik ilişkilerinin yaygınlaşıp kalıcılacağı; siyasal iktidarların partizanca uygulamalarına olanak sağlanabileceğini;

- köylülerin eğitim çalışmalarının rastlantısal olarak değil, gerektiğinde planlanıp kararlılıkla ve yaygın olarak uygulanmasının kaçınılmaz olduğunu;
- ağaç kesme, tomruklama ve taşıma işlerinde vahi di fiyatla işlendirilen köylülerinin toplu sözleşmeli ve grevli sendikalarda örgütlenebilmesi, toplumsal güvenceye kavuşturulmasını

savunuyordum. Çağırdıklarında ORKÖY'ün, Türkiye Köy Kalkındırma ve Tarımsal Amaçlı Kooperatif Birlikleri Merkez Birliği'nin (KÖY-KOOP) toplantılarına katılıyor, ilgili kongrelerde ve sempozyumlarda bildiriler sunuyor, çeşitli dergilerde yayımlanan yazılarımda bu görüşleri öne sürüyordum. Bu arada, KÖY-KOOP'un isteği üzerine "Orman Köylüsü Masalı" adlı bir de kitap hazırlamıştım. Ancak, "çıkıyor" duyurularının yapılmış olmasına karşın, basım sırası (!) bir türlü gelmiyordu; sonunda 12 Eylül faşizmi gelince de basılamamıştı. Kolaylıkla kestirilebileceği gibi, bu alanda da hiç ama hiçbir düzlemde derdimi anlatamıyordum. Ne yapacağımı şaşırmıştım. Doğrusu yine "Müslüman mahallesinde domuz eti satar" konumunda kalmıştım. "Bizim" sıkı solcuların (!) ise bu "taraklarda bezi" yoktu. Ecevit'in azınlık hükümeti yıkılıp Süleyman Demirel'in başkanlığında "MC" hükümetleri kurulunca, deyim yerindeyse, "harç bitti inşaat paydos oldu!" ve yine deyim yerindeyse "evli evine köylü köyüne gitti". Peki, başka türlü olabilir miydi? Aklım yettiğince sapta yabildiğim ve yukarıda da başlıcalarını örneklediğim olumsuzluklar sürdürüldüğü sürece, olamazdı bence.

Bu konuya daha sonra bir kez daha döneceğim, ama şimdilik şunu söyleyebilirim. 1980'den sonra, özellikle de 2000'li yıllarda genel olarak "köy kalkınması", özellik olarak da "orman köylülerinin kalkındırılması" sorunu, siyasal iktidarların gündeminden giderek çıkacak; Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler benzeri ülkelerarası kuruluşların yönlendirmesiyle "kırsal kalkınma" sorunu gündeme yerleşecekti. Böylece bir

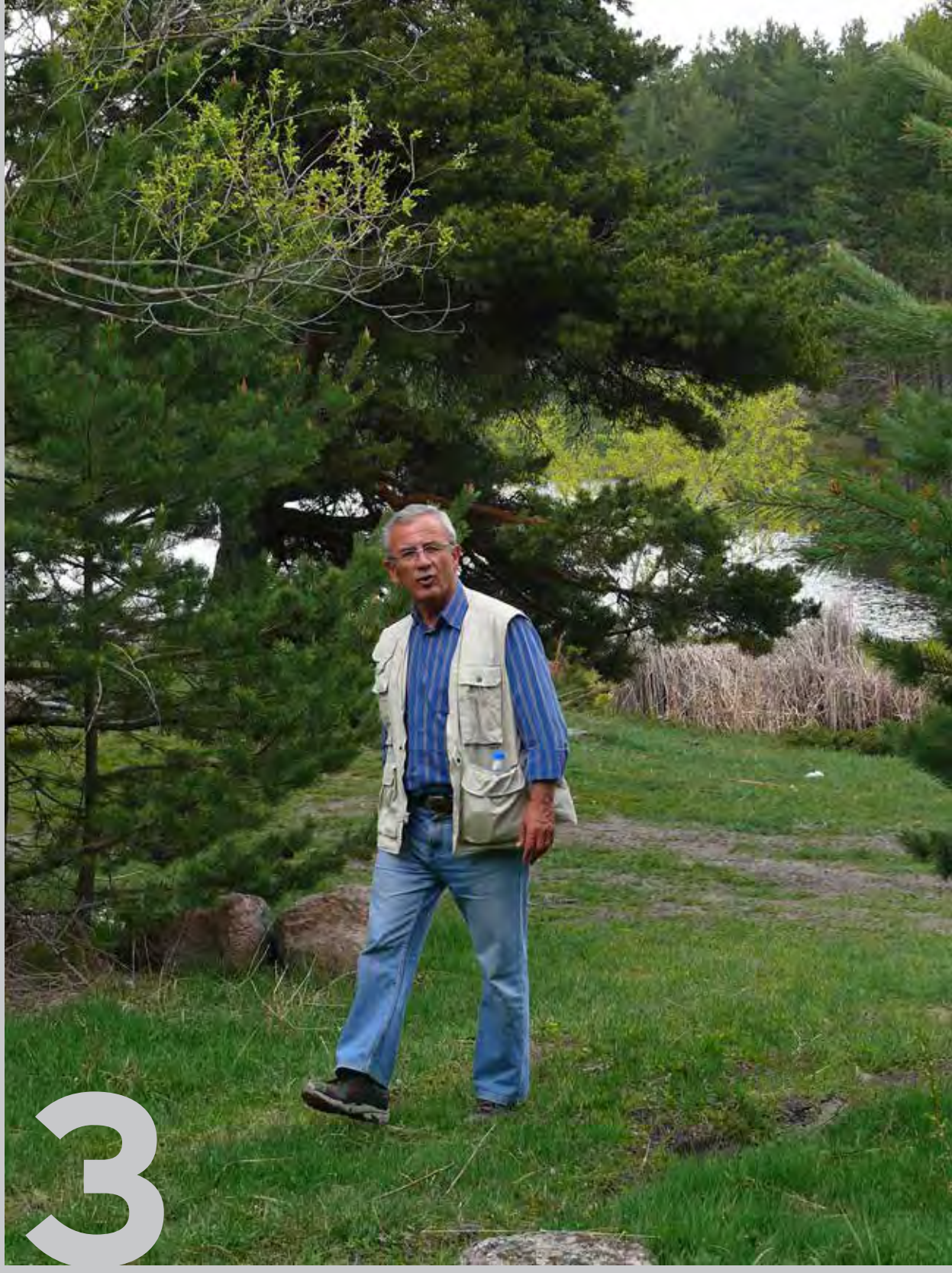

dönem kapanacak; geriye hiç başlatılamayan ya da bitirilemeyen projeler; çoğunlukla ekonomik, toplumsal ve kültürel hiçbir kalıcı sonuç vermeyen akıl almaz özverili bireysel ve kurumsal çabalar, boşa harcanan kamusal kaynaklar; yitirilen saygınlıklar, tükenen coşkular ve yıkılan umutlar... Kısacası; “sel gidecek, geride kum kalacaktı”. Bu gerçek karşısında, “orman köylülerinin kalkındırılması” için özverili çabalara girmiş, deneyimli uzman ve yöneticilerin, en azından “orman köylülerinin” ekonomik dayanışma örgüt yöneticilerinin oturup düşünmeleri gerekmiyor mu sizce de: “Nerede hata yaptık?” Ben, 2010’lu yıllara değin böyle bir soruyu soran ne bir “ORKÖY’cü” ne bir “demokratik kitle örgütü” ne de bir araştırmacı gördüm. Peki, siz gördünüz mü? Bence, iş işten geçmiş değil. Çeşitli dönemlerde bu doğrultuda emek vermiş kişilerin çoğu henüz yaşıyor olmalı. Gerekli veri ve belgelerin çoğu da umarım yitirilmemiştir. Sözgelimi, Türkiye Ormancılık Kooperatifleri Merkez Birliği (OR-KOOP) böyle bir çabaya girebilir bence. Girer mi dersiniz?

En azından bana göre istenmedik tüm bu olup bitenlere karşın, ben dersimi almıştım: Kapitalist üretim ilişkilerinin egemen olduğu ekonomik ve toplumsal yapılarda, öncelikle neden geri kaldıklarının bütüncül bir yaklaşımla ve tüm boyutlarıyla belirlenmesi, giderek de bunların ortadan kaldırılmasına yönelik politikaların geliştirilmesi gerekiyor. Bu ise apaçık “uygun” bir siyasal dönüşümü zorunlu kılıyordu. Söz konusu politikaların geliştirilmesi ve kararlılıkla uygulanması ise, büyük ölçüde siyasal iktidarların sınıfsal tercihlerine bağlıdır çünkü. Bu zorunluluk yerine getirilmeden hırzılanacak projelerle, “köy kalkınmasının”, “kırsal kalkınmanın” gerçekleştirilebilmesi düşsel, en azından rastlantısal, tekil, yerel başarılarla sınırlı bir süreçtir. Artık tüm çalışmalarımı bu gerçeklikleri göz önünde bulundurarak tasarlayacak, gücüm yettiğince de yaşıma geçirilmesine yönelik çabalara girecektim.

Kapitalist üretim ilişkilerinin egemen olduğu ekonomik ve toplumsal yapılarda, öncelikle neden geri kaldıklarının bütüncül bir yaklaşımla ve tüm boyutlarıyla belirlenmesi, giderek de bunların ortadan kaldırılmasına yönelik politikaların geliştirilmesi gerekiyor.

“Siyaset yaşamın her anındadır!”

“Siyasetle uğraşmamanın cezası, sizden daha aptal olanlar tarafından yönetilmektedir.”

(Platon)

Siyaset yapmak, toplumumuzda çoğunlukla hoş karşılanmaz. Dahası, siyaset, siyasal herhangi bir eylemi, tutumu kötüleme sıfatı olmuş; siyasetçilerin tutumu ve söylemi çoğunlukla hakaret sayılmıştır neredeyse. Oysa örneğin, Özer Ozankaya’nın Türk Dil Kurumu yayınları arasında çıkan “Toplumbilim Terimleri Sözlüğü’ne göre siyaset; “Devlet işlerine katılma ve devlet etkinliklerinin biçim, amaç ve içeriğini belirleme...” işidir. Siyaset, Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan Büyük Türkçe Sözlük’te de; “Devlet işlerini düzenleme ve yürütme sanatıyla ilgili özel görüş veya anlayış” olarak tanımlanıyor. Bu tanımlardan hareket edilir, devletin her iş ve işleminin bizleri doğrudan ya da dolaylı olarak ilgilendirebileceği göz önünde bulundurulursa eğer, siyasetin, en azından bir ucundan tutulması gereği daha kolay kavranabilir. Öte yandan, bence, özellikle günümüzde, söz konusu tanımların daha da geliştirilmesi olanaklı, dahası, zorunludur.

Sözelimi, siyaset; iktidarın söz konusu olduğu her alanda ve düzlemde, iktidarın iş ve işlemlerinin düzenlenmesi olarak tanımlanabilir. Her türlü birliktelikteki, örneğin ailede, okulda, işyerinde egemenler ile egemen olmayanlar arasındaki ilişkilerin düzenlenmesi de siyaset olarak değerlendirilebilir bir bakıma. Hele herhangi bir kamusal varlık, kaynak, süreçle ilgili kararların alınması ve uygulanmasının düzenlenmesi söz konusuysa, yapılan ya da yapılması gereken iş ve işlemlerin başında siyaset gelir. Sözelimi, doğal kamusal varlıklardan olan orman ekosistemlerinin yönetilmesinin düzenlenmesi, kim ve nerede olursa olsun her bireyi dolaylı ve/veya doğrudan etkileyebilir. Öyleyse, bu düzenlemenin biçimlendirilmesine yönelik karar, iş ve işlemler, öncelikle siyasal bir tutumu gerektirir. Bu gerçek, “köy kalkınması” söz konusu olduğunda da geçerlidir kuşkusuz. Her iki durumda da ağırlıklı kamusal kaynakların kullanılıyor ya da kullanılacak olması, bu gerekliliği pekiştirir.

Bu nedenlerle; her toplumsal oluşumun, değiştirim ve dönüştürümlerin siyasal bir boyutunun, dahası, temellerinin de olduğu gerçeğinin gözden kaçırılmaması gerekiyor. Ne var ki, çoğunlukla kaçırılıyor. Siyaset yapmak, çoğunlukla yalnızca bir siyasal partinin taraftarı olmaya indirgeniyor çünkü. Gözden kaçırıldığı zaman, içtenlikle hazırlanarak özveriyle uygulanmasına çalışılan plan, program ve projeler öngörüldüğü gibi gerçekleştirilemeyince de yazıklanılıyor, karamsarlaşıp umutsuzlaşıyor. Aldığımı söylediğim ders, buydu. Sonraki yıllarda yaşadıklarımın, gözlemlediklerimin de bu dersi, en azından büyük ölçüde doğruladığını iç rahatlığıyla söyleyebilirim.

“Yeni bir dünya
kuruluyor ve...”

5. Perde

“ 1980’lerde dünya ve Türkiye yeniden kurulmaya çalışılıyordu. Benim de kurulmakta olan bu “yeni dünyada alacağım yeri” belirlemem gerekiyordu. Deyim yerindeyse, “güvendiğimiz dağlara kar yağmış”, çoğu kişi bir yanlara savrulmuştu. ”

1964 yılında ABD Başkanı Johnson'un tehditkâr mektubuna İsmet İnönü'nün verdiği ünlü yanıtta; "*Gerekirse yeni bir dünya kurulur ve Türkiye de orada yerini alır*" dediği öne sürülür. 1980'lerde dünya ve Türkiye yeniden kurulmaya çalışılıyordu. Kısaca özetlemeye çalışacağım bu "*yeniden kurulum*" sürecinde, benim de kurulmakta olan bu "yeni dünyada alacağım yeri" belirlemem gerekiyordu. Deyim yerindeyse, "güvendiğimiz dağlara kar yağmış", çoğu kişi bir yanlara savrulmuştu.

Nasıl bir "dünya kuruluyordu?

Devlet, giderek de kamu, daha az yer alacaktı bu dünyada; devlet sağlık, eğitim-öğretim, alt yapı yatırımları, sanayi ve tarım, kamusal hizmetler gibi olanaklı olduğu her alanda silinecekti. "Bana dokunmayan yılan bin yaşasın", "her koyun kendi bacağından asılır", "herkes evinin önünü temizlerse, sokak tertemiz olur" gibi değer yargıları ve gerektirdiği davranışlarla "mutlu/mesut" yaşayan, yalnızca tüketmeyi erdem sayan bireylerden oluşan, en kanlı savaş yıkımlarını bile TV dizileri gibi izleyen toplumlar oluşturulacaktı.

"Aydın" bilinenler arasında "kaçma", "vazgeçme", "dönme", "boşlama", "görmezden gelme" tutumları belki de hiçbir dönemde ve ülkede görülmedik ölçüde yaygınlaşacaktı. "Herkesin olan, hiç kimsenindir; dolayısıyla korunamaz" varsayımından hareketle tüm doğal varlık ve süreçler metalaştırılıp ulusal ve/veya "küresel" olduğu öne sürülen sermayenin kullanımına sınırsızca açılacaktı.

Bitmez tükenmez savaşlar, çatışmalar çıkartılarak tekelleri kapitalist üretimin devamlılığı sağlanacak; "bağımsız" sayılan ülkelerin ekonomik ve siyasal bağımlılıkları pekiştirilecekti. "Yaygın olarak evrenselleştiği sanılan "emek, en yüce değerdir" ilkesi bir yanılsamadır; tümünden geçersizleştirilmeli" yaklaşımıyla yeni yönetim teknik ve teknolojileri geliştirilerek, çalışma düzenleri kurularak, sendikal örgütlenmeler güdükleştirilerek her cins ve yaşta emek daha sorunsuz, kolay, fazla ve yaygın biçimde sömürülebilecekti.

Yoksul köylülerin ve küçük üreticilerin giderek güçlenen demokratik kitle örgütü KÖY-KOOP, 12 Eylül Darbesi'nin hemen ardından kapatılacak; 1999 yılında yeniden kurulacak ancak bir daha eski gücüne kavuşmayacaktı. Sayıları giderek artan ve dincileştirilen yoksulların siyasal iktidarlara koşulsuz "biat etmesini" sağlayan düzenekler kurulup yaygın olarak işletilecek

"Bana dokunmayan yılan bin yaşasın", "her koyun kendi bacağından asılır", "herkes evinin önünü temizlerse, sokak tertemiz olur" gibi değer yargıları ve gerektirdiği davranışlarla "mutlu/mesut" yaşayan, yalnızca tüketmeyi erdem sayan bireylerden oluşan, en kanlı savaş yıkımlarını bile TV dizileri gibi izleyen toplumlar oluşturulacaktı.

ve bu süreç “ılımlı islam” söylemiyle pekiştirilecekti. Tek tip siyasal örgütlenmelere dayalı “demokrasiler” yaygınlaştırılacaktı.

Hiçbir biçimde çözümlenememiş yaşamsal önemde toplumsal ve ekonomik sorunlar gündemden düşecek; yerlerine, çoğu gelişmiş ülkelerden aktarılan yaklaşımlar, duyarlık ve eylemlilikler, söylemler öne çıkarılacaktı.

Türkiye, 12 Eylül Darbesi’yle bu sürece en hızlı, en acılı biçimde giren ülkelerden birisi olmuştu. Cunta, yaşamın her alanını Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu gibi kuruluşların doğrudan ve dolaylı yönlendirmeleriyle yeniden düzenlemeye çalışıyordu. Bu kapsamda, öteden beri devletin göreceli olarak en yoğun harcama yaptığı alanlardan birisi olan küçük köylü tarımsal üretimini destekleme ve “köy kalkınması” çalışmalarının ikincilleştirilmesine, giderek gündemden tümüyle çıkarılmasına yönelik politikalar yeğleniyordu.

Toplumun en duyarlı kesimleri akıl almaz ölçüde suskunlaştırılmış; hazırlanan yeni anayasanın çağdışı düzenlemelerine en küçük bir tepki bile veremez duruma getirilmişti. Görünüşe bakılırsa, bu politika ve uygulamaların toplumun çok büyük bir çoğunluğu tarafından destekleniyor; “bizim” gibiler ise, deyim yerindeyse “iyot gibi açıkta kalıyordu”. Kısacası “alan da satan da durumdan hoşnut” görünüyordu. Öyle olmasaydı eğer, 1982 Anayasası yüzde doksanı aşan bir çoğunlukla kabul edilebilir, sonrasında da Turgut Özal seçimler kazanıp önce başbakan, sonra da cumhurbaşkanı olabilir miydi?

Tüm bu değişme ve gelişmelerin kendimce uğraş vermeye çalıştığım alanları etkilememesi olanaksızdı kuşkusuz; hem beni hem de ormancılığımızı ve dolayısıyla ormanlarımızı etkiledi.

En az “zararla” çıkmalıydım...

12 Eylül Darbesi’nden sonra ülkemizde yaşanabileceklerden “en az zararla çıkmak” gerekiyordu; 1980’li yılların başında ilk kararım bu oldu. Bu bağlamda “en az zararla çıkmaktan” yalnızca tutuklanmamayı, işkencelerden geçirilmemeyi, isimden olmamayı amaçladığım sanılmasın. Tutuklanmaktan, işkencelerden geçirilmekten, işsiz kalmaktan, ailemin benim yüzümden sıkıntılar çekmesinden ben de korkuyordum kuşkusuz. “Gocunacak yaram yoktu”, yoktu ama buna kim bakıyordu ki... Bunların yanı sıra ben daha çok, çoğu kişi gibi “benliğimi” yitirmekten korkuyordum.

Öteden beri devletin göreceli olarak en yoğun harcama yaptığı alanlardan birisi olan küçük köylü tarımsal üretimini destekleme ve “köy kalkınması” çalışmalarının ikincilleştirilmesine, giderek gündemden tümüyle çıkarılmasına yönelik politikalar yeğleniyordu.

Sık sık Bülent Ortaçgil'in "Olmalı mı olmamalı mı?" adlı şarkısı geliyordu aklıma:

*Olmalı mı olmamalı mı
Yoksa hiç değişmemeli mi
Ama ben değişmezsem, ben olamam ki*

*Görmeli mi görmemeli mi
Yoksa hiç bakınmamalı mı
Ama ben bakınmazsam, hiç göremem ki*

*Sevmeli mi sevmemeli mi
Yoksa hiç beğenmemeli mi
Ama ben beğenmezsem, hiç konuşamam ki*

*Bilmeli mi bilmemeli mi
Yoksa hiç öğrenmemeli mi
Ama ben öğrenmezsem, hiç olamam ki*

Evet; ben de değişmeli, görmeli, bakınmalı, sevmeli, beğenmeli, bilmeli ve öğrenmeliydim. Ancak; ne yönde değişecek, neleri görecektim, nereye bakınacak; neleri sevecek, beğenecek, bilecek ve öğrenecektim? Yine bir yol yöntem gösteren yoktu. Yaşça "yolun yarısına" ulaşmıştım ama birçok yanıtsız sorum vardı; bu sorular giderek de çoğalıyordu üstelik. Bir kez daha "iş başa düşmüştü". Daha çok okumak ve kendi kendime de olsa tartışmak; "eski defterleri karıştırıp" geçmişte yaşadıklarımı gözden geçirmek; olabildiğince içten bir özeleştiri yapmak; yeni "savaşım stratejileri" (!) geliştirmek ve olanaklarımın elverdiğince yaşama geçirmek... En akılcı yol buydu benim için. Zor olacaktı kuşkusuz. Kızımız Deniz de doğmuş, dört kişi olmuşuk. Evin evirip çevrilmesinde eşime çok yük düştüğünün ayırdındaydım. İçinde bulunduğum ve/veya çalışmalarına katkıda bulunmaya çaba gösterdiğim oluşumlar darmadağın olmuş; "omuzdaşlarımızın" büyük bir kısmı ya elini ayağını tümünden çekmişti ya da "dostlar alışverişte görsün" havasındaydı. 1980 öncesinden çok daha dengeli bir yaşam kurmak gerekiyordu. Eşim, sözünde durdu; beni desteklemeyi sürdürdü. Anlaşılan, çilesi henüz dolmamıştı ve ne zaman dolacağı da belirsizdi.

Korku üretip yayanlar için...

Evet, tam da bu noktada, 12 Eylül Darbesi'ni izleyen yıllarda, bilerek ya da bilmeden "korku üretip yayanlar" için de bir şeyler söylemek gerekiyor sanırım. 12 Eylül, faşist bir askersel darbeydi. Şimdi bile aklıma geldikçe;

tüylerimi diken diken eden ve onca acıya yol açan bu darbe, açıktır ki, yarattığı çözümsüzlükler içinde kıvranan sermayenin yolunun açılmasını hedefliyordu. Kısaca söylemek gerekirse; açtı da, hem de akıl almaz bir kolaylıkla ve ardına değin. Kolaylıkla diyorum çünkü bu sürece destek olanların sayısı hiç de azımsanmayacak sayıdaydı. Bu, şaşılacak bir durum değildi kuşkusuz. Şaşılacak olan, bilerek ya da bilmeden korku üretip yayanların çokluğuuydu. Öylesine çoktular ki, onları yaşamın her alanında görebiliyordunuz. Evindeki kitapları yakan ya da toprağa gömenleri; okuduğu gazeteyi değiştirenleri; artık birlikte görünmemek için akla gelmedik yollara başvuran eski “dostları”; önceki dönemlerden farklı biçimlerde giyinilenleri; güzelim Türkçemizi kullanmaktan cayanları; sanat düşkünü kesilip tekerci yayın kuruluşlarının çıkardığı edebiyat dergileriyle avunanları; “solculuktan”, “sosyalistlikten”, “devrimcilikten”, deyim yerindeyse “bir gece ansızın” çevreciliğe geçenleri; dahası, “solcu” eşlerini terk edenleri; Bodrum, Marmaris gibi kıyı yörelerine kaçanları gördük ve düşündükçe, “batsın bu dünya” deyip bir kenara çekilmemek, en azından benim için hiç de kolay değildi.

Darbecilerin yaşamın her alanında yol açtıkları yıkımların göreceli olarak en önemlisinin her sınıf, cins ve yaştan bireye durmaksızın korkular üretip yayma “becerisi” kazandırmak olduğunu düşünüyor, üzülüyordum. Ancak, bu türden “becerilerin” meyvelerini sonraki yıllarda vereceğini; yeni boyutlar kazanarak çok daha yaygınlaşıp olağanlaşacağını nasıl bilebilirdim ki?

Anayasa ne işe yarar ?

Anayasalar devletlerin, bireylerin, kurum ve kuruluşların temel hak ve ödevlerini yaşamın her alanında uyulması gereken temel kuralları koyar, özellikle de siyasal iktidarların yapacakları ve yapamayacaklarının temel ilkelerine açıklık getirir; devletin kurumsal yapısını düzenler, değil mi? Bence, en azından ülkemizde, değil! Örneğin; yüzde 92 oyla benimsenen 1982 Anayasası’nın “Ancak...”lı yasaklamaları, çıkarıldıktan sonra 1987-2010 döneminde 17 kez değişiklik yapılması, sekizinci Cumhurbaşkanı Turgut Özal’ın 1990 yılında; “Anayasayı bir kere delmekten bir şey olmaz” diyebilmesi; 2003 yılında ormanlarımız, devlet ormanları ve ormancılığı düzeni ile ilgili maddelerinin iki kez değiştirilmeye ve 2013 yılında da yeni bir anayasanın hazırlanmasına kalkışılması, yaşamsal önemde çoğu kuralını hemen hemen hiç uygulanmaması bu tezi kanıtlamaya yetiyor. Kısacası,

Darbecilerin yaşamın her alanında yol açtıkları yıkımların göreceli olarak en önemlisinin her sınıf, cins ve yaştan bireye durmaksızın korkular üretip yayma “becerisi” kazandırmak olduğunu düşünüyor, üzülüyordum.

bir ölçüde abartılı da olsa, anayasal düzenlemelerin ülkemizde pek de bir işe yaramadığını gönül rahatlığıyla söyleyebilirim. Bu gerçeğin bir örneği de Anayasanın “Ormanların Korunması ve Geliştirilmesi” başlıklı 169. maddesi ile “Orman Köylüsünün Korunması” başlıklı 170. maddeleridir. Sözgelimi, 170. madde hemen hemen hiç uygulanmamıştır. Anımsanacağı gibi, bu maddede;

- Ormanlar içinde veya bitişiğindeki köyler halkının kalkındırılması, ormanların ve bütünlüğünün korunması bakımlarından, ormanın gözetilmesi ve işletilmesinde Devletle bu halkın işbirliğini sağlayıcı önlemlerin alınması,
- 31.12.1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tamamen kaybetmiş yerlerin değerlendirilmesi;
- Bilim ve fen bakımından orman olarak muhafazasında yarar görül-meyen yerlerin tespiti ve orman sınırları dışına çıkartılması;
- Orman içindeki köyler halkının kısmen veya tamamen bu yerlere yerleştirilmesi için Devlet eliyle anılan yerlerin ihya edilerek bu halkın yararlanmasına tahsis;
- Devlet, bu halkın işletme araç ve gereçleriyle diğer girdilerinin sağ-lanmasını kolaylaştırıcı tedbirleri alınması”

kurallarına yer verilmişti. Yine anımsanacağı gibi; “31.12.1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tamamen kaybetmiş yer-lerin değerlendirilmesi” kuralı doğrultusunda çeşitli uygulamalar yapılmıştı. Tarihsel olarak çok sonraları gündeme gelmekle birlikte, son olarak da 2012 yılında çıkarılan 6292 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi ile Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanun’u “gerekli” kılacak düzenleme ve uygulamalar daha da kolaylaştırılarak tüm hızıyla sürdürülüyordu.

Bu arada; 1983 yılında 2924 sayılı “Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Hakkında Kanun” çıkarılmış, ORKÖY yeniden örgütlenmiş; ancak “orman köylülerinin” onlarca yıldır yararlandıkları kimi kolaylıklar, deyim yerindeyse “çaktırmadan” kısıtlanmış, devlet orman işletmeciliği düzeni sulandırılmaya başlanmıştı. Pek çok yanıla tartışılması gereken bu düzenlemeler beni yakından ilgilendiriyordu. Sözgelimi; Anayasa’nın 170. Maddesindeki kimi kuralların düzenlenmesine benim de karınca karınca

Bu arada; 1983 yılında 2924 sayılı “Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Hakkında Kanun” çıkarılmış, ORKÖY yeniden örgütlenmiş; ancak “orman köylülerinin” onlarca yıldır yararlandıkları kimi kolaylıklar, deyim yerindeyse “çaktırmadan” kısıtlanmış, devlet orman işletmeciliği düzeni sulandırılmaya başlanmıştı.

katkıda bulunma şansım olmuştur. 169. maddedeki, “Devlet ormanları kanuna göre, Devletçe yönetilir ve işletilir” kuralından “işletilir” sözcüğünün çıkarılması gündemdeydi. Anayasa hazırlayan Danışma Meclisi’nin Anayasa Komisyonu Sözcüsü Şener Akyol ile Danışma Meclisi Üyesi meslektaşlarım Dr. Hayati Gürtan, Muhsin Zekai Bayer ve benim de katıldığım bir toplantıda bu yaklaşım gündeme getirilince uzun “pazarlıklar” yapılmış;

Akyol, “orman köylüleri” yararına bir düzenleme yapılması durumunda bu kuralın kalmasına razı olunabileceğini öne sürmüştü. Ben sonradan maddede yer verilen “orman içi köyler halkı” söylemini geliştirmiştım. “Orman köyü” tanımının son derece esnek olduğunu; kapsamının kolaylıkla genişletip daraltılabileceğini; dolayısıyla siyasal iktidarların özellikle “bilim ve fen bakımından orman olarak muhafazasında yarar görülmeyen yerlerin tespiti ve orman sınırları dışına çıkartılması” kuralını keyfi biçimde uygulayabileceğini ancak, “orman içi köyler halkı” söyleminin en azından buna olanak vermeyeceğini düşünüyordum. Sonunda kural, bu biçimde düzenlendi.

Ancak, Anayasanın 170. maddesi de sanırım bu nedenle hemen hemen hiç uygulanmadı. Kuşkusuz, söz konusu kuralın maddede öngörüldüğü biçimde uygulanmasının son derece güç olduğu anlaşılmış ve siyasal yönden bir o denli sakıncalı görülmüş olması da bu duruma yol açmış olabilir; bilemiyorum.

Orman köylerindekiilerde

“... ”

Bizim kadınlarımız:

Korkunç ve mübarek elleri

İnce, küçük çeneleri, kocaman gözleriyle

Anamız, avradımız, yarımız”

(Nazım Hikmet)

“Peki tüm bunları neden anlattın ki?” dersiniz, söyleyeyim: “Orman köylülerinin”, özellikle de ağaç kesme, tomruklama ve taşıma işçiliği yapanların sorunlarının çözümlenmesine yönelik çalışmaların daha güçlü biçimde yapılabileceğini umut etmişim. Bu umutla olsa gerek; hem MPM’deki hem de çeşitli demokratik kitle örgütlerindeki çalışmalarımı yeniden bu doğrultuda yoğunlaştırmaya karar verdim. Ancak, bu kez yaklaşımım önceki dönemlerdekinden çok daha farklı olacaktı.

Bence “orman köylüleri” ormancılık düzeninden soyutlanmamalıydı...

Ancak, giderek daha da soyutlanıyordu. Siyasal iktidarlar; “ Orman köylüleri, ormancılık çalışmalarımıza yeter ki gölge etmesin!”, dahası; “ Orman köylüleri, her zaman gereksinme duyulabilecek bir yandaş kitle olarak kalsın!” anlayışında amaç birliği yapmıştı sanki. Yapılan düzenleme ve uygulamaların hemen hemen tümü bu doğrultuydu. Oysa ülkemizde “orman” sayılan yerlerin 21,2 milyon hektar olduğu, buralardaki orman ekosistemlerinin yarısının “verimli” olduğu öne sürülüyordu. Ek olarak, orman ekosistemlerinde biyolojik çeşitlilik düzeyinin son derece yüksek olduğu saptanmıştı. Buna karşılık, “orman” sayılan arazilerin çoğunun ormancılık dışı amaçlarla kullanılmasının çok daha ekonomik olabileceği düşüncesi giderek yaygınlaşmıştı. Örneğin, Orman Genel Müdürü yardımcılarından birisi, 1987 yılında birlikte katıldığımız bir tartışmada bana açık açık şu yanıtı verebilmişti:

“Doğal ormanlar turizmle yok ediliyor’ deniyor. Sayın Hocam, eğer Türkiye’nin menfaati varsa ve Türkiye ormanları yok olup da ormanlardan temin edilen fayda kayalardan gelecekse, ormanları yok edip kaya yapalım: felsefemiz bu. Eğer, Türkiye’de turizm bir gelir getiriyorsa, ormanların gelirinin bin misli ise ve Türkiye’nin sahil şeridini tamamen etkilemiyorsa, elbette ki ormanlar yok edilip turizme tahsis edilecektir. Çünkü Türkiye’nin menfaati vardır. Gelir Türk milletinindir. Biz olayı böyle görüyoruz.”

Doğrusu, pek de haksız sayılmazdı (!) Sözgelimi; 1982 yılında çıkarılan 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu’nun 8. maddesinin “A” bendinin 1. fıkrasında; *“Turizm alanlarında ve turizm merkezlerinde Bakanlığın talebi üzerine, imar planları yapılmış ve turizme ayrılmış yerlerdeki taşınmaz mallardan... Hazineye ait olan yerlerde ormanlar, ilgili kuruluşlarca Bakanlığa tahsis edilir.”* kuralına yer verilmişti. Ayrıca; 6831 sayılı Orman Kanunu’nun 17. maddesi 1983 yılında çıkarılan 2896 sayılı yasayla; *“Turizm bölge, alan ve*

merkezleri dışında kalan devlet ormanlarında, kamu yararına olan bina ve tesisler...için gerçek ve tüzel kişilere Maliye Bakanlığı'nın görüşü alınarak Tarım ve Orman Bakanlığınca intifa için bedeli karşılığında izin verilebilir." biçiminde değiştirilmişti. Böylece söz konusu izinlerin ilk aşamada 49 yılılığına verilebilmesi, *"işletmelerin başarılı olduğu Bakanlıkça belirlenecek hak sahiplerinin intifa hakkı"* süresinin 99 yıla çıkarılabilmesi olanaklı kılınmıştı.

Öte yandan siyasal iktidarların orman köylülerinin kalkındırılmasına yönelik yaklaşımları da, deyim yerindeyse, iyiden iyiye rayından çıkmıştı. Söz-gelimi; Anayasanın 170. maddesindeki "Ormanlar içinde veya bitişiğindeki köyler halkının kalkındırılması, ormanların ve bütünlüğünün korunması bakımlarından, ormanın gözetilmesi ve işletilmesinde Devletle bu halkın işbirliğini sağlayıcı önlemlerin alınması" kuralı, yalnızca orman işçiliği ile "orman köylüsü" sayılanların orman ürünü gereksinmesinin karşılanması-na ve ORKÖY'ün yardımlarına indirgenmişti. Hazırladığı kalkınma planları ve projelerine, onca yılın bilgi ve deneyim birikimine karşın ORKÖY etkinliklerini, deyim yerindeyse rastgele "ulufe dağıtmaya" dönüştürmüştü.

"Orman köylülerini" ekonomik ve toplumsal yönlerden türdeş bir sınıf olarak algılama eğiliminde hiçbir değişiklik olmamış; temel çelişkilerinin devlet ve aracı tefecilerle olduğu, öncelikle bu çelişkilerin "orman köylülerinden" yana bir yaklaşımla çözümlenmesinin gerektiği ve benzeri ekonomi-politik gerçeklikler kavranamamıştı. Ağaç kesme, tomruklama ve taşıma işçilerinin sorunları, en duyarlı kesimlerin bile gündemlerinden çıkmıştı. "Orman", özellikle de "devlet ormanı" sayılan yerlerin, başta turizm olmak üzere ormancılık dışı amaçlarla kullanılmasına yeni boyutlar kazandırılmıştı.

Bu nedenlerle "orman köylülerinin" çevrelerindeki orman ekosistemlerine ve ormancılık çalışmalarına yabancılaşması giderek daha da kurumsallaş-şıp kalıcılaştırılıyordu. Öncelikle bu tezlerin gerçekçilik düzeyinin sorgulanması gerektiğini düşünüyordum. Bu düşünceden hareketle 1980'li yılların başında MPM'de, "Türkiye'de 'Orman Köylüleri' ve Kalkındırılmasına Yönelik Etkinlikler" konulu bir araştırma yaptım. Genel tarım sayımı verilerinden de yararlanarak yaptığım araştırma bir yandan dili, öne sürülen tezler ve dayandırdığım yaklaşımlar, bir yandan da oylumu gerekçe gösterilerek yayımlanmadı.

"Orman köylülerini" ekonomik ve toplumsal yönlerden türdeş bir sınıf olarak algılama eğiliminde hiçbir değişiklik olmamış; temel çelişkilerinin devlet ve aracı tefecilerle olduğu, öncelikle bu çelişkilerin "orman köylülerinden" yana bir yaklaşımla çözümlenmesinin gerektiği ve benzeri ekonomi-politik gerçeklikler kavranamamıştı.

Köylü kadınlar
Fistanları güllü kadınlar
Topraktan doğup da toprağı yoğurandır onlar
Veresiye canlarını doğurandır onlar
Köylü kadınlar
Fistanları güllü kadınlar
Yüzleri güneştir onların yanık
Ayakları topraktır onların yarık
Doyulmadan güzelliğine
tarlalarda solandırırlar
Köylü kadınlar
Fistanları güllü kadınlar

(Bülent Ecevit)

Ancak, daha sonra, Anayasanın 170. maddesini öne sürerek ve ilk iki bölümünü kaldırarak yayımlanmasını önerdim; bu kez kabul edilip 1986 yılında aynı adla yayımlandı. Araştırmamın bu yayında yer vermediğim ve yeniden düzenlediğim ilk iki bölümünü Türkiye Ziraatçılar Derneği aynı yıl içinde, “Köy, Köylülük ve Türkiye’de Köy Kalkınması Sorunu” başlığıyla yayımladı. Ne var ki, araştırmanın bütünlüğü bozulmuştu artık. Bu araştırmamın, başka araştırmalara, yazanakların hazırlanmasına kaynaklık ettiğini gördükçe seviniyordum. Ancak, bu yararlanmalar, çoğunlukla araştırmacıların, uzmanlık ve/veya doktora tezi hazırlayanların, araştırmanın çoğunlukla “durum saptaması” olarak değerlendirebilecek bölümlerinden aktarma yapımlarıyla sınırlıydı. Bilebildiğim kadarıyla, araştırmada öne sürdüğüm tezler, getirdiğim öneriler herhangi bir düzlemde tartışma konusu yapılmıyordu.

Kırsal alanda aile işgücünün önemli ve ayrılmaz bir parçası olan çocukların günlük yaşamları orman köylerinde de değişmez...

Artık bulunabildiğim her düzlemde savunmam gereken tezler netleşmişti: Yürürlükteki “orman köyü” ve “orman köylüsü” tanımları, yerleşik algılaşma biçimi, toplumbilimsel yönden anlamsızdır!

“Orman” sayılan yerlerin içinde ve bitişiğinde yerleşik köylerde yaşayanlar toplumbilimsel yönden aynı sınıfsal özelliklere sahip değildir!

Yürürlükteki özel ve genel kaynak aktarma düzeneklerinden “orman köylüsü” sayılanların tüm kesimleri (varsıl ve yoksul çiftçiler; orman işçileri ve zanaatkârlar; kadınlar, çocuklar, gençler ve benzeri) aynı düzeyde yararlanamamıştır!

“Orman köylüsü” sayılanların tümünün çevrelerindeki orman ekosistemlerinin işletilme düzeniyle ilişkileri ile yararlanma olanakları aynı nitelik ve düzeyde olmamıştır!

“Orman köylülerinin kalkındırılması” amacıyla etkinlikte bulunan kurumsal ve hukuksal yapılar yeterince “etkili” olamamıştır!

“Orman köylülerinin” çevrelerindeki “*orman*” sayılan yerlerden çok yönlü yararlanabilme olanakları belirlenmemiştir. “Orman köylüleri” ise çevrelerindeki orman ekosistemlerinden çok yönlü yararlanabilme olanaklarının bilincinden yoksundur!

“Orman köylülerinin kalkındırılmasına” yönelik politikalar ve uygulamalar, “orman köyü” sayılan yerleşmelerdeki kalkınmayı engelleyici üretim ilişkilerini değiştirememiştir.

“Orman köylüsü” sayılanlara ve özellikle de kooperatiflerine 6831 sayılı yasayla sağlanan ayrıcalıklı haklar gerektiğince etkin, verimli, kârlı, dengeli ve benzeri biçimde kullanılamamış; kooperatifler “orman köylülerinin” kalkındırılmalarına katkıda bulunabilecek etkinlikler yerine yasal “hakların” ticaretini yapan bir tür aracı örgüt olmuştur!

ORKÖY’ün planlama ve projelendirme çalışmaları yeterince yönlendirici olamamıştır!

“Orman köylülerinin” “orman” sayılan arazilerin yönetim ve işletme amaçlarının belirlenmesi ile ilgili karar süreçlerine demokratik katılımları sağlanamamıştır!

Kısacası; “orman köylülerinin” ormancılık düzeninden soyutlanmasına yönelik politikalar başarılı olmuş, “orman köylülerinin kalkındırılmasının”, deyim yerindeyse, bir başka bahara kalmasına yol açmıştır.

Anayasanın 170. maddesine, 2924 sayılı yasanın çıkarılmasına, ORKÖY’ün bir genel müdürlük olarak varlığını sürdürmesine; gerçekten de son derece varsıl bir bilgi ve deneyim birikimine ulaşılmış olmasına, üstüne üstlük, dünyada tüm doğal varlıkların, ancak bu varlıklarla iç içe yaşayanların ekonomik ve toplumsal olarak “kalkındırılmasıyla” birlikte ele alınması yaklaşımları giderek yaygınlaşmasına, 1997 yılında Türkiye Ormancılık Kooperatifleri Merkez Birliği’nin (OR-KOOP) kurulmuş olmasına karşın ülkemizde öncelikle “orman köylülerinin” yoksulluk ve yoksunluklarına yol açan nedenlerin sorgulanması gerekmez miydi? Gerekemediği düşüncesi o denli yaygınlaşmış olacak ki, böyle bir sorgulama bugüne değin hemen hemen hiç yapılmadı. Ben denedim; ancak, bu doğrultuda bir sonuca en azından şimdilik varamadım. Ne gerekli veri ve bilgilere ulaşabildim ne de onca yıl bu alanda uğraş verip de henüz yaşamda olanların bilgi desteğini yeterince sağlayabildim. OR-KOOP ise, öteden beri, deyim yerindeyse, “bu taraklarda bezi olan” bir örgüt olamadı. Böylece, koskoca bir tarih göz göre göre buz üzerine yazılmış bir yazı örneği silindi, gitti, gidiyor. Peki, ben çabalarımı neden gerektiğince ve ısrarla sürdürmedim ya da sürdüremedim ki? Bilmiyorum, daha doğrusu, kendime bile açıklayamıyorum; utancımдан olsa gerek. Ancak, ne yararı olacaksa, bunun yeterli bir açıklama olmadığını da biliyorum.

Ormancılık etkinliklerinin önemi kavranamamışsa...

Türkiye yüzeyinin dörtte birini kaplayan ve yaşamsal önemde ekolojik, ekonomik ve toplumsal işlevler gören orman ekosistemlerini yönetse de; kırsal yerleşmelerdeki toplumsal ve kültürel, kimi durumlarda siyasal dönüşümlere yol açsa da ormancılık, en azından 1980’li yıllara değin, kamuoyunun gündemindeki bir sorun alanı değildi.. Öyle ki, 1924 yılında kurulmuş Türkiye Ormancılar Derneği ile TMMOB Orman Mühendisleri Odası, orman fakülteli kimi bilimciler bile bu yönelime kendisini kaptırmıştı. Kısacası ormancılık sorunları, ormancı çalışanların da gündemine gerektiğince öne çıkamıyordu. Ormancılık dışı kamuoyu ise, orman ekosistemleriyle en fazla orman yangınları gündeme geldiğinde ilgileniyor; bu ilgileri de çoğunlukla “akciğerlerimiz yandı, yanıyor!” gibi söylemlerle dillendirilen duygusalılıkların sergilenmesiyle sınırlı oluyor; yangınların ve büyük yı-

1997 yılında Türkiye Ormancılık Kooperatifleri Merkez Birliği’nin (OR-KOOP) kurulmuş olmasına karşın ülkemizde öncelikle “orman köylülerinin” yoksulluk ve yoksunluklarına yol açan nedenlerin sorgulanması gerekmez miydi?

kımlara yol açmadan söndürülmesinin nedenleri sorgulanmıyordu. Orman ekosistemlerinin herhangi bir nedenle zarar görmesi karşısında en duyarlı tepkiler verebilen, göreceli olarak da en bilgili yurttaşlarımızın bile çoğunlukla ormancılığımızda nelerin olup bittiğine ilişkin en küçük bir bilgisi yoktu. Ülkemizdeki toplumbilimcilerin ise hemen hemen hiçbir ormancılığımızda olup bitenlerle ilgilenmezdi.

Bu düşüncem nedeniyle olsa gerek, Hıfzı Veldet Velidedeoğlu'nun Cumhuriyet Gazetesi'ndeki pazar yazılarından birisinde benim bu yöndeki yakınmamdan hareketle yaptığı şu değerlendirmelerini 1986 yılından bu yana her fırsatta dile getiririm: *"Evet, 'orman' sözcüğünü veya başlığını görüncce çoğu aydınımız o yazıyı okumaz. Ormanı kendi ilgi alanı dışında sayar. Ben onları, Fransızların 'gourmet' dedikleri damak zevkine düşkün kişilere benzetirim: Karidesli, levrekli, bonfileli sofralara alışmışlardır. Kuru fasulyeli tabak geldi mi, burun kıvrırırlar. Onların karides, levrek veya bonfileli sofrası düşün, felsefe, ekonomi, politika yazılarıdır. Sadece böyle ince ve karmaşık konulardan zevk alırlar. Orman konusu ise kuru fasulyedir onların çoğu için."*

Bu durumların aşılması gerektiğini düşünüyordum. Ancak, daha önce de değinmiştim; toplumsal duyarlılık ve örgütlülük neredeyse tümüyle yok edilmiş, bu alandaki olumlu sayılabilecek gelenekler, bilgi ve deneyim birikimleri akıl almaz bir hızla belleklerden silinmişti. Gerçekte 1982 Anayasasının 135. maddesinde, nasıl olduysa; *"Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşları; belli bir mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, meslekî faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ile ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlâkını korumak maksadı ile*

kanunla kurulan ve organları kendi üyeleri tarafından kanunda gösterilen usullere göre yargı gözetimi altında, gizli oyla seçilen kamu tüzel kişilikleridir." kuralına da yer verilmişti. Ne var ki, bu kural gereği varlıklarını sürdüren "kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının" ve derneklerin çoğu işlevlerini göremez duruma gelmiş; gündemleri büyük ölçüde değişmişti. Sözelimi, artık, çevre/doğa korumacılığı, kadın hakları savunuculuğu, genel anlamıyla "demokrasi" istemleri, çoğunlukla yakınmak ve basın açıklamaları yapmak, yargıya başvurmaktan öteye gitmeyen özelleştirme karşıtlıkları gibi konular öne çıkmıştı. Böylesi koşullarda karınca kararınca sürdürmeye karar verdiğim savaşımımın bir boyutu da bence, ormancılık etkinliklerinin çeşitli yönlerden yaşamsal öneminin özellikle ormancılık dışı kamuoyunun gündemine sokulması olmalıydı.

Ah bu çevreciler, doğa korumacılar (!)

Çoğunluğunun içtenlikli olduğundan hiç kuşku duymuyordum; gerektiğinde çok da özverili olabildiklerini ve yararlı çalışmalar yaptıklarını düşünüyordum. Ek olarak, gezegenimizin gidişinden ekolojik yönden duyulan kaygıları büyük ölçüde ben de taşıyordum. Dahası, bu doğrultudaki çabalara elimden geldiğince katkı olsun istiyordum. Ama en azından başlangıçta sezgisel olarak, bu çabalarda iyi gitmeyen bir yanların olduğu aklıma gelmiyor değildi doğrusu. Yine de, bu çabaların demokratikleşmeye, ormancılık sorunlarının ormancılık dışı kamuoyunun gündemine getirilmesine katkısı olabilirdi. Belki "komşuda pişer, bize de düşer" olarak değerlendirilebilecek bir yaklaşımla bu çabaları eylemli olarak desteklemeye, gücüm yettiğince de araştırmalarımla beslemeye karar vermiştim. Pek haksız sayılmazdım sanırım. Çevrenin "kirletilmesi", doğal dengenin "bozulması", bir sonuçtu. Bana göre de bu sonuçlara, temelde; ekonomik, toplumsal, kültürel ve dolayısıyla siyasal alanlarda yaşanan değişme ve gelişmeler yol açıyordu. Sözelimi; genel olarak "orman" sayılan yerlere, özel olarak orman ekosistemlerine zarar verdiği düşünülen etkinliklerin; "orman köylüsü" sayılanların genel olarak bu denli geri kalmasının; bu durumun aşılabilmesine yönelik etkinliklerin gerektiğince başarılı olamamasının; demokratik, yeterince işlevsel, kamu yararının ençoklanmasını hedefleyen, verimli, etkili ve kararlı bir ormancılık düzeninin kurulamamasının; nedenlerinin bu değişme ve gelişmeler anlaşılmadan açıklanabilmesi, dolayısıyla da önlenebilmesi olanaksızdı. Teknik ve teknolojik seçimler, kapitalist sermaye birikim sürecinin emek ve doğa sömürsünde sınır tanımazlığı, bu doğrultuda yönlendirilen tüketim alışkanlıkları gibi olgular söz konu-

Gezegenimizin gidişinden ekolojik yönden duyulan kaygıları büyük ölçüde ben de taşıyordum. Dahası, bu doğrultudaki çabalara elimden geldiğince katkı olsun istiyordum. Ama en azından başlangıçta sezgisel olarak, bu çabalarda iyi gitmeyen bir yanların olduğu aklıma gelmiyor değildi doğrusu.

su değişme ve gelişmelerin temel belirleyicileriydi. Ancak, çevreci, doğa korumacı duyarlılık ve eylemlilikler içinde olanların çoğunluğu bu yalın gerçekliği kavrayamıyor; yerel, tekil sorunlara odaklanıyordu. Bu, bir bakıma çözümsüzlüktü. Bu gerçek bence zamanla, örneğin 2000’li yıllarda HES’lerde, orman ekosistemlerinde açılmasına izin verilen binlerce madden/taş ocağında, turizm yatırımlarında, “2B arazilerinin” satışında son derece yakıcı biçimde ortaya çıkmıştır.

Öte yandan; çevre, doğa korumacı eylemlilikler içinde ilk olanların çoğunluğunun siyasal kökenlerinin “sol”, “sosyalist”, “devrimci” gibi olmasını, çabalarını yine çoğunlukla tekil çevre, doğa koruma sorunlarına indirgenmesini, kendilerini “ekososyalist”, “ekolojik kolektif” olarak adlandıran kesimlerin yaklaşımlarını hoşnutlukla karşılayamıyordum. İktidarı hedefleyen siyasal savaşımları gündemden çıkardıklarını, en azından ötelediklerini düşünüyordum çünkü.

Böyle bir evrende ben ne yapabilirdim; daha doğru bir söyleyişle, ben ne yapmalıydım? Araştırmacılık, artık tümüyle mesleksenel uğraşım olmuştu. MPM’de çalışıyor olmam da bunu son derece kolaylaştırıyordu. Öncelikle bu kolaylıktan olabildiğince yararlanmaya yöneldim. Artık, ailem dışında üç boyutlu bir yaşantım vardı: MPM’deki görevlerim, demokratik kitle örgütlerinin çalışmalarına katkılarım, ormancılık, çevre, doğa koruma alanlarındaki araştırmalarım, incelemelerim, yayınlarım, bildirilerim gibi. Ancak, bu noktada bir gerçeği belirtmekte yarar görüyorum. Sanırım, orman ekosistemleri, ormancılık, toprak erozyonu gibi kırsal çevre sorunları ağırlıklı olsa da, çevre, doğa koruma çabalarım giderek yoğunluk kazanmış; “orman köylülerinin” kalkındırılması ile ağaç kesme, tomruklama ve taşıma işçileri sorunlarına ilgim azalmıştı. Bu sorunlar çözümlendiği için değil kuşkusuz. Çevre, doğa korumacılığı çalışmaları kamuoyunda daha çok ilgi görüyordu. Temelde “moda” sayılabilecek bu yönelim, sonunda beni de peşinden sürükledi sanırım. Şimdi düşünüyorum da; bu alandaki çalışmalarına gerektiğinden fazla öncelik ve ağırlık vererek yanlış yapmışım; evet evet, çok yanlış yapmışım...

Yine ve yeniden örgütlenme...

12 Eylül Darbesi’nin getirdiği yılgınlık her yanı sarmış; göstermelik “Atatürkçülük” öne çıkarılan bir siyasal yönelim olmuştu; herkes daha önce hiç görülmedik ölçüde “Atatürkçü” olduğunu sergileme telaşındaydı. Bu dönüşümlerin bir sonucu da, meslek örgütlerindeki yönetsel değişiklikler-

di. Ormancılık kesiminin önde gelen meslek örgütü Orman Mühendisleri Odası'nın yöneticileri de "Atatürkçü" görünümülülerden oluşmuş; devrimci ve demokratlar büyük ölçüde tasfiye edilmişti. Bu koşullarda "bir şeyler yapmak", OMO'nun, en azından siyasal iktidarların "arka bahçesi" olmayacak bir yapıya yeniden kavuşturulması gerekiyordu. Henüz tümüyle "yıkılmamış, ayakta kalabilmiş" meslektaşlarımız vardı. Çoğu aynı kuşaktan olan bu meslektaşlarımızla bir araya girdik; "eskimeyen tüfeklerle" görüşmeler yaptık; Ankara'da ve dışında çeşitli toplantılar düzenledik. Sonunda başlangıç olarak bir yayın organı çıkarmaya karar verdik. "Ormancılığımıza Katkı" adını verdiğimiz, ayda bir çıkarmayı hedeflediğimiz "derginin" ya da "bültenin" yayım sorumlusu ben oldum.

Yazılarının çoğunluğunu ben hazırlıyor, basımevinde teknik işleriyle uğraşılıyor, basımevinden dostum İlhan Akalın, anlayışlı tutumuyla son derece düşük bir fiyatla bastırıyor ve postayla dağıtımını yapıyorum. Ne denli okunduğunu bilemiyorduk. Ne yazık ki, "dergi" ne yazıca, ne de dağıtımında gerektiğince desteklendi. Ancak on sayı çıkarabildikten sonra "kapatmak" zorunda kaldık(m). OMO'nun yönetimini "alabilmemiz" için 1990 yılına değin bekleyecek; bitmez tükenmez çabalara girecek; her genel kurulda yönetime aday olacaktık. Ancak, dönem "İşportacı Atatürkçülerin" dönemi idi ve bizler de "aşırı ötekiler" idik; şu dünyanın durumuna bakar mısınız?

İyi mi?

Sizin için önemli değil kuşkusuz; bunun ayırdındayım. Yine de "hava atmak" olarak değerlendirileceğini bile söyleyeceğim: 1924 yılında kurulmuş olan Türkiye Ormancılar Derneği, 1986 yılında; "Ormancılık Mesleğinde Övgüye Değer Hizmetleri Sebebiyle" beni "Yılın Ormancısı" olarak seçti, iyi mi ? Gurur duydum doğaal olarak; bir

Bu arada, aklıma gelmişken söyleyeyim: Bence bu tür ödüllendirmelerde ödülün "yarısının", ödüllendirilenin ailesine verilmesi, daha hakça bir davranış olacaktır; hiç olmazsa geçerken önermiş olayım.

kez daha teşekkür ediyor; TOD'un o dönemdeki yöneticilerini saygıyla anıyorum. Bu arada, aklıma gelmişken söyleyeyim: Bence bu tür ödüllendirmelerde ödülün "yarısının", ödüllendirilenin ailesine verilmesi, daha hakça bir davranış olacaktır; hiç olmazsa geçerken önermiş olayım. Ne yazık ki, sonraki yıllarda, az çok emek verdiğim bu Derneğin üyeliğinden ayrılacak, kapısından bile giremeyecektim. Benden kaynaklanmayan nedenini ne siz sorun, ne de ben söyleyeyim.

Ancak, bu arada çok ilginç bir gelişme oldu; 1980'li yılların koşullarının sergilenmesine katkısı olabilir düşüncesiyle anlatmak isterim: Anımsayacaksınız, Anayasanın 170. maddesinde, "Bilim ve fen bakımından orman olarak muhafazasında yarar görülmeyen yerlerin tespiti ve orman sınırları dışına çıkartılması; orman içindeki köyler halkının kısmen veya tamamen bu yerlere yerleştirilmesi için Devlet eliyle anılan yerlerin ihya edilerek bu halkın yararlanmasına tahsisi" kurallarına yer verilmiş; 2924 sayılı "Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Hakkında Kanun" çıkarılmış; 6831 sayılı Orman Kanunu'nun ikinci maddesinde değişiklik yapılmıştı. 1980'li yılların ortasında ilgili genel müdürlük de bu düzenlemelerden hareketle yeniden yerleştirilmesi gereken köyleri belirlemeye kalkıştı; bu amaçla taşra birimlerine buyruklar verdi.

Cumhuriyet Gazetesi'nden Hasan Uysal da bu işlemleri, "Kürtlerin yerlerinden göç ettirilmesi" anlamına gelecek bir yorumla haberleştirdi. Öte yandan, konu birden bire kamuoyunun gündeminde ilk sıralara yerleşti. Kimi valiler "bizim ilde böyle araziler yok!" derken kimileri de "gelsin, binlerce köylüyü yerleştirebiliriz!" gibi açıklamalar yaptı; yer yerinden oynuyordu artık. TOD'a bu konuda bir tartışma toplantısı yapılmasını önerdim; eğer gerek duyulursa bir "çerçeve" sunuş yapabileceğimi de belirttim.

Dernek Başkan Ekrem Tanyel -toprağı bol olsun!- önerimi uygun bulunca gerekli hazırlığı yaptım. Tam işyerimden çıkacakken, Bölüm Başkanı, hiç de alışkın olmadık biçimde beni yanına çağırıp, o akşam böyle bir sunuş yapmamamı istedi. Ben çalışma saati dışında böyle bir etkinliğe katılmamı kimsenin engelleyemeyeceğini anlatmaya çalışırken, MPM Yönetim Kurulu Başkanı Ali Coşkun da, Bölüm Başkanı'nı telefonla arayarak, bu sunuşa izin verilmediğini söylemez mi? Tadım iyice kaçmıştı.

Çalışma saatleri dışında, kurumu ilgilendirmeyen bir konuda istediğimi yapabileceğimi belirtip derneğe gittim. Çok iyi bir katılım vardı; önceki genel müdürler, her görüşten meslektaşlarım... Tam sunuşa başlamıştım ki salona üç kişi girdi; biraz sonra da Dernek Başkanı Ekrem Tanyel yanıma

"Yılın Ormancısı" ödül plaketini alırken...

gelerek kulağıma gelenlerin polis olduğunu, sunuşun bitiminde benimle görüşmek istediklerini söyledi. Düşünebiliyor musunuz, konuşmamı sürdürürken oluyor tüm bunlar...

Sunuşum bitince yanlarına indim. Polis olduklarına söyleyen kişiler, ihbar aldıklarını; dernekte siyasal bir kavga çıktığını, üyelerin birbirine girdiğinin bildirildiğini söylediler; böyle bir durum olmadığını görünce de tutanak tutup gittiler. Siz şimdi, konunun burada kapandığını düşünüyorsunuz değil mi? Hayır, kapanmadı. Aynı hafta için MPM'de durumun soruşturulması için bir kurul oluşturuldu; nasıl olur da yöneticilerin uyarılarına karşın böyle bir sunuş yapabilmişim!

Dr. Hayati Gürtan

Soruşturma sonrasında "MPM'yi küçük düşürücü davranışlarda bulunduğum" gerekçesiyle uyarılmama, birkaç gün önce aynı yönetim kurulunun kararıyla bana verilen iki maaş tutarındaki "başarı" ödülünün de tek maaşa indirilmesine karar verildi. Oysa ben, başarı ödülü verilecek kişileri belirleme yöntemine karşı çıkmış; aldığım iki maaş ödülünü de çok daha önce MPM'nin hesabına "bağış" olarak yatırmıştım. Karara karşı çıktım ve bu durumu da belirttim. İnanmayacaksınız; "uyarma" cezası kararı "kınamaya" dönüştürüldü. Yine; "Herhalde konu kapanmıştır artık!" diye düşünüyorsunuz sanıyorum. Hayır, bu kez de kapanmadı. Yönetim Kurulu üyelerinden Dr. Nazmi Demir, her yönetim kurulu toplantısında benim sözleşmemin feshedilmesini istemiş. Sanıyorum yöneticilerimizden Dr. Hayati Gürtan ile işveren temsilcisi Nazım Düzenli'nin de karşı çıkmalarıyla feshetmediler. Güler misiniz, ağlar mısınız; bilemem artık.

Gerekli miydi?

Doğrusu, bence pek de değildi ve bu düşüncem şimdilerde de değişmiş değil. Çalışmalarım gereği sık sık İÜ Orman Fakültesi'ne gidiyordum. Bir gidişimde iki meslektaşım, İÜ Orman Fakültesi'nde doktora yapmanın koşullarını öğrenmemi istedi. Prof.Dr. A. Uçkun Geray'a -toprağı bol olsun!- sordum. Geray, gerekli bilgileri verdikten sonra, benim neden doktora yapmadığımı sordu. Ben, doktora sürecindeki yönlendirmelere katlanamayacağımı gerekçe göstererek, yapamayacağımı belirttim. Ancak, her karşılaşmamızda önerisini yineleyerek ısrar etti.

O sıralar MPM'deki durumum da belirsizdi ve sözleşmem her an feshedilebilirdi. Hem feshedilmesi durumunda doktora yapmış olmamın iş bulma şansımı arttıracaklarını, hem "Dr." sanıyla daha çok "adamdan sayılabileceğimi" düşünerek, hem de eşim ile meslektaşım ve sevgili dostum Tezer

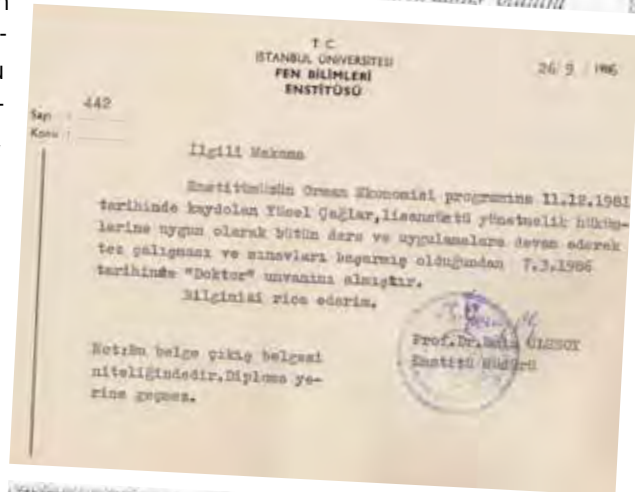

Bir zamanlar Prof. Dr. A. Uçkun Geray vardı....

Teke'nin ısrarlı önerisi üzerine ben de başvuru yaptım. Böylece, üç kişi sınava girdik ve kazandık. Anımsayabildiğim kadarıyla "Yüksek Mühendis" sayıldığımız için doğrudan doktora çalışmasına başlayabiliyorduk. Ben Prof. Dr. Muharrem Miraboğlu'nun - toprağı bol olsun !- yönetiminde çalışmalarına başladım.

Bu süreçte, AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde "konuk öğrenci" olarak "İşletme Matematiği", "Ekonometri" ve "İktisat Matematiği" derslerine de giriyordum. Miraboğlu vefat edince "Devlet Orman İşletmelerinin Temel Ürünlerinde Stok Sorunu ve En Uygun Stok Düzeyinin Belirlenmesi" konulu tezimi Geray'ın yöneticiliğinde sürdürerek 1986 yılında bitirdim. Bu noktada, "doktora jürisinde" kendi akademisyenlik giysisini bana giydiren Prof. Dr. Abdülkadir Kalıpsız Hocamızı saygıyla anmadan geçemeyeceğim; toprağı bol olsun!

"Dr" olmanın, sözün gelişi "tadını almıştım" bir kez; çok geçmeden aynı nedenlerle "doçent" olma sürecine girdim. Yayınlarım yeterli görülüyordu; herhangi bir zorlukla karşılaşmadan 1988 yılında yine İÜ Orman Fakültesi'nde "doçent" oldum. Sanırım; "Büyük adam, bir akademisyen oldum; artık herkes beni daha dikkatli dinleyecek, yazdıklarımı merakla okuyacak..." havasına, beklentisine girdim mi, bilmiyorum. Ama çok kısa bir süre içinde durumun hiç de öyle olmadığını öğrendim. Kısacası, her şey "eski tas eski hamam" idi. Şimdi; "İyi ki de öyle olmuş!" diyeceğim; inanmayacaksınız belki ama başka ne söyleyebilirim ki...

“Çevre ve Ormancılık Dergisi” deneyimi kime ne kazandırdı acaba?

“Ormancılığımıza Katkı” deneyiminden çeşitli dersler çıkarabilmiştim. En azından hangi yollar-da kimlerle birlikte nereye değin “yolculuk yapabileceğimi”, daha doğrusu yapamayacağımı öğrendim sözgelimi. Bu, önemli bir ders-ti bence. Doğrusu 1980’li yılların ortasında, birlikte “yürüyebileceklerimiz” gerçekte pek de kalabalık değildi. Ama bu durumu sorun saymadım; böylesi azlıklara, dahası, yalnızlıklara alışmıştım artık.

Öte yandan; düşünüyordum da ormancılığımızda mesleksel konulara özgülünmüş süreli yayın sayısı, “geri kalmış” sayılan çoğu Afrika ülkesindekinden bile azdı. Üstelik olanların da hemen hemen tümü “resmi” yayın organlarıydı. Öyle de olsa, örneğin OGM’nin 1950’li yıllardan 1980’li yıllara değin yayımladığı “Teknik Haberler Bülteni”ne haksızlık etmemeliyim. Adında “Bülten” geçmesine bakmayın; hem oylumu hem de içeriği yönünden bir daha, en azından 2010’lu yıllara değin hiç örneği bulunmayan bir yayındı “Teknik Haberler Bülteni”.

Sonra; ormancılık dışı kamuoyunun orman ekosistemlerine, özellikle de ormancılığımıza yaklaşımların ne denli siğ olduğunu daha

Uzun sorgulamalardan, araştırmacı meslektaşlarıma danıştıktan, çıkacak yayın organının adını bile önerilerden hareketle belirledikten sonra “Çevre ve Ormancılık Dergisi”ni çıkarmaya karar verdim.

önce belirtmişim. Uzun sorgulamalardan, araştırmacı meslektaşlarıma danıştıktan, çıkacak yayın organının adını bile önerilerden hareketle belirledikten sonra “*Çevre ve Ormancılık Dergisi*”ni çıkarmaya karar verdim. Ancak, 1980’li yılların baskıcı koşullarında bir dergi yayımlamak o denli kolay değildi. Bir kez, ilgili Sıkıyönetim Komutanlığı’ndan izin alınması gerekiyordu. Dört ay uğraştım izin almak için; Sıkıyönetim Komutanlığı’nın ilgili olduğunu düşündüğüm birimlerinde dolaşıp durdum. Olumlu ya da olumsuz yanıt almak bir yana izin başvurumu bile bulamadım. Sonunda, Danışma Meclisi Üyeliği yapmış meslektaşım Dr. Hayati Gürtan’dan yardım istedim; ilgilendi. Kısa bir süre içinde de izin verildi. Ama sorun tümüyle çözümlenmemişti. Bir “Sahip” ve bir de “Yönetim Yeri” adresi gerekiyordu.

Değişik dönemlerde eşimin annesi Saliha (Süreyya) Çingiliç ile meslektaş ağabeyim İsmet Öztunalı’nın eşi sevgili Hafize Ablayı Dergi’nin “sahibi”, evimizin adresini de “yönetim yeri” olarak gösterdim. Artık yıllık içerik planı yapmak, bir de kapak tasarlamak gerekiyordu. Süreli yayınların biçiminin ve içeriğinin sık sık değiştirilmesini uygun bulmuyordum; kalıcı olabileceğini düşündüğüm bir kapak hazırladım

Az kalsın unutuyordum; “küçük” (!) bir sorun daha vardı çözüm bekleyen. Dergiyi çıkarabilmek için gerekli teknik ve yönetsel işlemler tamamdı tamam olmasına da, giderlerini nasıl karşılayabilecektim? Gerçekten de bilmiyordum ! Sürdürümcü bulabilirdim belki; ancak, en azından birkaç sayıyı çıkarabilmeli, ilgili kişi ve kuruluşlara gönderebilmeliydim. “ Sonrasında sürdürümcüleri çıkardı nasıl olsa...” diye düşünüyordum. Bir meslektaşım genel müdürlüğünü yaptığı firma ile ahşap koruma kimyasallarını üreten HEMEL adlı bir kuruluş reklamını verdi. Sonra, çeşitli dergilerde yazdığım yazıların telif ücretleri vardı. Aramızda kalsın, eşime “çaktırmadan” bu ücretleri de kullanabilirdim; öyleyse daha çok yazı yazmalıydım; yazdım da.

Bu “küçük” sorunlar çözümlendikten sonra, “Çevre ve Ormancılık Dergisi”nin ilk sayısı Ocak-Şubat yayımlandı. Çok heyecanlanmışım. Kendi kendime; “Nasıl karşılanacak?”, “Yeterince ilgi görecektir mi?”, “Sürdürebilecek miyim?”, “Yoksa sonu ‘Ormancılığımıza Katkı’ gibi mi olacak?” diye sorup duruyor, ancak bu sorulara yanıt veremiyordum. Danıştığım meslektaş kimi ağabeylerim ise, süreli yayın yerine kitap çalışmalarına ağırlık vermemi öneriyordu.

Sürdürümcülerin yıllık ödentileri, kısıtlı ve sürekli olup olmayacağı belirsiz reklam gelirleri ile ilk kitabımı basan Çağ Basımevi’nin insan dostu Sey-

fullah Keskin ustanın -toprağı bol olsun!- , sonra da oğlu Sedat'ın hoşgörülü maliyetlendirmesi dışında süreci kolaylaştırabilecek hiçbir olanağım yoktu. O yaşlarda insan çok yürekli oluyor sanırım; şimdilerde böyle bir serüvene kalkışamam doğrusu.

İki ayda bir yayımlanan “Çevre ve Ormancılık Dergisi”nin çoğunu “ilgili” olduklarını düşündüğüm araştırma kuruluşlarına, orman fakültelerine ve bireyler ile Orman Genel Müdürlüğü’nün merkez ve taşradaki birimlerine ücretsiz olarak gönderiyor; oluşturduğum düşsel “Çevre ve Ormancılık Araştırma Kurulu” adıyla çeşitli araştırmalar yayımlıyor, yabancı dil bilen dostlardan çeviri katkısı alıyor; güncel konularda ilgili kişilerle söyleşiler yapıyordum. Dergi yayımlandıktan sonra da evde çoluk çocuk paketleyip, adresleyip, pullayıp postalıyorduk. Henüz bilgisayar olanakları olmadığından yazıları daktiloyla yazıyor; basımevinde elde diziliyor, yazılardaki fotoğraf ve çizimlerin klişeleri çıkartılıyor; birkaç kez de düzeltmeleri yapılıyordu. Gerçekten de zorlu bir uğraştı; ama, oluyordu işte... Ama nasıl oluyordu? Doğrusu; koşuşturmalarımın yol açtığı gerginlikleri çok iyi “idare eden” eşim ve zaman zaman postalama işlerine yardım eden onbir yaşındaki oğlum ile henüz altı yaşındaki kızımın, Derginin sahipliğini de üstlenen eşimin annesinin haklarını nasıl ödeyeceğim, bilmiyorum.

“Çevre ve Ormancılık Dergisi”nin yayımlanması altı yıl boyunca hiç ak-satılmadı; öngörülen dönemlerin ilk haftası içinde çıkarıldı ve alıcılarına gönderildi. Ayrıca;

- Türkiye Ormansızlaştırılmamalı! (Yücel Çağlar; 1986)
- Yatağan Termik Santrali’nin Çevresindeki Ormanlarda Yaptığı Zararların Hesaplanması (A. Uçkun Geray; 1987)
- Orman Deyince Okumazlar ki... (Hıfzı Veldet Velidedeoğlu; 1987)
- Dördüncü Düşman (Oktay Ekinci; 1988)
- Devlet Orman İşletmeciliği ve Özelleştirme (Yücel Çağlar; 1988)
- Ormanlarda “Yolsuzluk”; Üç Perdelik Müzikli Gülmece; (Yücel Çağlar; 1989)

adlı araştırmalar da dergi eki olarak yayımlandı ve ücretsiz olarak dağıtıldı. Öte yandan “Çevre ve Ormancılık Dergisi” Maliye’nin gözünde ticari amaçlarla çıkartılan bir yayın olarak değerlendiriliyordu; dolayısıyla vergi ödeme yükümlülüğü vardı. “Vergi ödeme” deyip geçmeyin; en azından benim hiç anlamadığım bir konuydu. Üstelik vergilendirmeye ilgili düzen

de sıkça değiştiriliyordu. Bilgisayar kullanımına geçilmemişti. Her bildirge verme ve ödeme döneminde çeşitli hatalar yapıyor, saatlerce sıra bekliyor; ilgili birimlerdeki görevlilerin hoşgörüsüyle fazlaca zarar görmeden “paçayı kurtarıyordum”. Bu böyle süremezdi; bir derneğin yayın organı olmasının bu sorunları büyük ölçüde çözümleyebileceğini düşündüm. Büyük ölçüde doğru düşünmüşüm. Araştırıp soruşturduktan sonra, öyküsünü izleyen aşamada ayrıntılarıyla anlatacağım Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği’ni 1989 yılında kurdum; hem de kimlerle?

Eşimin annesi Saliha Çingiliç, meslektaşım Dr. Metin Büyükduman, Jeoloji Mühendisi İsmail Kulaksızoğlu, tiyatro sanatçısı Fikret Terzi, yeğenim öğrenci Berna Yüce, endüstri mühendisi Müfit Akyos, işyeri arkadaşım Gülnihal Tezer. Hepsine teşekkür ediyorum. Dolayısıyla, “Çevre ve Ormancılık” derneğin yayın organı olarak yayımlanmaya başladı.

Anımsarsanız, böylece “sorunun büyük ölçüde çözümlenebileceğini düşündüğümü” söylemiştim ama çözümlenemedi. Çünkü bu kez de Valilik Dernekler Masası’nın sorgulamaları; bitmez tükenmez yazışmaları, denetlemeleri başladı. Tam her şeyi öğrendiğimi düşünmeye başlamıştım ki, TMMOB Orman Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu üyeliğinde görev üstlendim. Dolayısıyla, derginin teknik işleri ve yayımlanacak yazıların hazırlığıyla uğraşamayacak; gelir getirebilecek çalışmalar yapamayacaktım. Kısacası, “harç bitmiş, inşaatın paydos edilmesi” zorunlu olmuştu. Yine de 1990 yılının son sayısında, çağrım üzerine kimler, neler yazmadı ki: Fikret Otyam, Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, Oktay Ekinci, Engin Ural, Necmettin Çepel, Prof. Dr. Nazmi Oruç..., Onlara saygılarımı sunarım. “Şimdilik mi?” başlıklı, sunuş yazısında şunları söylemişim;

“Evet, ‘şimdilik’. Gerçekten de öyle olsun istiyoruz. Olabilir mi, göreceğiz.”

...

İnsanın tükenmeyeceğine inanıyoruz. Bu inançla da ÇEVRE ve ORMANCI-LIK’ın, en azından bundan sonra bu tür çabaya girebilecekler yönünden göz önünde bulundurmaları gereken bir deneyim olabileceğini düşünüyoruz. İlgilenen her dosta deneyimimizi aktaracağız. Altı yıl boşa geçirilmiş olsun istemiyoruz.”

Olmadı ne yazık ki; ne bitiş “Şimdilik” oldu” ne de deneyimleri paylaşma isteklisi bir dost çıktı. Bende kalan ise yalnızca koyu bir hüznün oldu. Doğaldır ki, bu noktada, “Çevre ve Ormancılık Dergisi”ne katkı koyan herkese bir kez daha teşekkür etmem gerekiyor. İçtenlikle teşekkür ediyor, yitirdiklerimi saygıyla anıyorum.

Geçerken şunu sormama izin verin. Ancak önce kısaca anımsatayım. 1980'li yıllarda iki orman, yirmiye yakın ziraat, onlarca fen fakültesi ve araştırma enstitüsü vardı. Bu kuruluşlarda binlerce bilimci, araştırmacı çalışıyordu. Ek olarak, dört bin dolayında da orman, 15 bin dolayında da ziraat mühendisi bulunuyordu. Buna karşılık; ülkemizin dörtte biri son derece değişken yapısal özelliklere sahip orman ekosistemleriyle kaplıydı; ormancılık-köylü ilişkileri sorunlar yumağı durumunda idi; tarım arazileri ve otlaklar bir yana "orman" sayılan yerlerde bile şiddetli toprak erozyonu sürüyordu; karasal, sucul ve göksel biyolojik çeşitlilik düzeyi son derece yüksekti. Şimdi sorumu sorabilirim artık: Böylesi olanak ve koşulların söz konusu olduğu bir ülkede iki ayda bir düzenli olarak yayımlanan "bilimsel" bir derginin yazıca yeterince beslenememesi ya da beslenmemesi sizce nasıl açıklanabilir? Aynı yıllarda meslektaşım ve dostum Yusuf Savaş Emek'in -toprağı bol olsun!- Halkın Ormanı adıyla çıkardığı derginin de hemen hemen aynı nedenlerle yaşatılamadığını da bilerseniz bu soruyu daha kolay yanıtlayabilirsiniz belki.

"Alsak" ne olurdu?

Deyim yerindeyse "takmıştık"; OMO'nun yönetimini yeniden ele geçirecektik. Bu, "demokratlığımızın", "devrimciliğimizin" kaçınamayacağımız bir gereği; kimbilir, belki de yalnızca bir alışkanlığı idi. Ankara dışındaki "yandaş" meslektaşlarla yazışıyor, toplantılar düzenliyor, olası yönetici adaylarını belirlemek için bitmez tükenmez "pazarlıklar" yapıyor; sonunda binbir güçlüklerle adaylarımızı belirliyor ve gücümüz yettiğinde genel kurullara "asılıyorduk". Ancak, 1990 yılına değin başarılı olamadık. 1990 yılında yapılan Genel Kurulda ise "karşı taraf" iki ayrı liste çıkarınca, "biz" kazandık.

Ancak, "küçücük" (!) bir sorun vardı. Her zaman olduğu gibi, seçimi kazanabileceğimize emin değildik ve yalnızca olabildiğince çok oy alabileceğine inandığımız kişilerden bir yönetim kurulu oluşturmuştuk. Örneğin; Yönetim Kurulu Başkanımız İÜ Orman Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Tahsin Tokmanoğlu İstanbul'da yaşıyordu; emekli meslektaş ağabeylerimiz - toprakları bol olsun !- İl. Başkanımız Hüsnü Tüzün ve Lütfi Sarıgöl'ün bu türden örgütlerde çalışma deneyimi hiç yoktu. Öteki üç üye, yaz aylarının büyük bir kısmını Ankara dışında, arazide geçiriyordu. Yine de, bu üyelere Salih Usta, OMO'nun yayın organı Orman Mühendisliği Dergisi'ni iki aylık olarak düzenli biçimde çıkarabiliyordu. Ne var ki, eski

alışkanlıklar büyük ölçüde sürüyordu. Sözgelimi; her zaman olduğu gibi Yönetim Kurulu üyeleri, deyimim tam anlamıyla “Saldım çayıra, Mevlâm kayıra” tutumuyla kısa bir süre içinde yalnız bırakılmıştı. Bu koşullarda, OMO’nun yönetsel ve parasal harcamalar yönünden “temizlenmesine”, eski saygınlığının yeniden kazandırılmasına ve yeniden yapılandırılmasına yönelik çeşitli çabalara girdik.

Örneğin; şubeler kurduk, genel kurulların şubelerden gelecek delegelerle yapılması düzenine geçtik; çalışmalarını düzenleyen yönergeler hazırladık; başta, o yıllarda Türkiye’nin gündeminde pek olmayan “kent ormancılığı” olmak üzere, pek çok mesleksenin tartışılmasına yönelik çeşitli etkinlikler düzenledik; OMO’nun, Anayasanın 135. maddesinde işlevine açıklık getirilen “kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu” olarak yönetilmesini ilke edindik; Ankara dışındaki meslektaşlarımızı da sürece katarak “Ormancılığımızda Ne Yapılmalı?” sorusunu yanıtlayıp, yayımladık; ilgili öteki meslek örgütleriyle birlikte ortak danışma toplantıları düzenledik. Ne denli başarılı olabildik, bilemiyorum.

Ancak, bir alanda hemen hemen hiçbir başarı sağlayamadığımızı biliyoruz: Üyelerimizi etkinliklerimize yeterince katamadık. Siyasal ayrışmalar sürüyor, siyasal iktidar ve yandaş yöneticiler “kendisinden olmayan” kişilerin yönetimindeki OMO’ya sıcak bakmıyordu; bunu anlayabiliyorduk. Orman bölge müdürlüklerinde düzenlediğimiz dayanışma toplantılarına ve çeşitli etkinlikler için salonlarını veren, meslektaşlarımızın katılımını kısıtlamayan, konukseverliklerini esirgemeyen bölge müdürü meslektaşlarımıza, örneğin dönemin Mersin Orman Bölge Müdürü Aziz Bozatlı’ya bu bağlamda da teşekkür etmeyi görev sayıyorum. Ancak “demokrat”, “devrimci”, kısacası “bizden” bellediğimiz meslektaşlarımızın çoğunun sergilediği kayıtsızlıkları ise açıklayamıyorduk.

Sanırım hem “biz” hem de “onlar”, 1970’li yıllarda yaşadıklarımızdan gerektiği gibi ders çıkaramamıştık. 2010’lu yıllarda çıkardık mı acaba? Görünüşe bakılırsa, hayır; çıkaramadık. Peki, bu durum kimlerin işine yaradı ve yarıyor dersiniz?

Birkaç dönem sonra OMO’nun yönetimini yine “öteki” meslektaşlara devretmek durumunda kaldığımızı göre başarılı olduğumuzu söyleyebilir miyiz, bilemiyorum.

OMO’nun örneğin; şubeler kurduk, genel kurulların şubelerden gelecek delegelerle yapılması düzenine geçtik; çalışmalarını düzenleyen yönergeler hazırladık.

“Sınıfsal özelliklerimiz davranışlarımıza da yansır.”

1990'lı yıllardaki yaşantılarımdan söz ederken 1980'li yıllarda, MPM'de gerçekleştirdiğim “Türkiye’de ‘Orman Köylüleri’ ve Kalkındırılmasına Yönelik Etkinlikler” konulu bir araştırmam dışında “orman köylülerinin kalkındırılması” ve ağaç kesme, tomruklama ve taşıma işçilerinin sorunlarıyla ilgili en küçük bir etkinliğimden bile söz etmedim; daha doğrusu, edemedim. Söz etmeye değer bir etkinliğim pek olmadı çünkü; bir kongreye bildiri sunmak, bir iki dergi ve ortak kitaba yazdıklarım dışında ne ayrıntılı bir inceleme ve araştırma, ne bir konuşma ne de somut bir eylem... Peki, neden yoktu dersiniz? Bana göre, bunun temel açıklamalarından birisinin, ağırlıkla benim gibilerin sınıfsal özelliklerinden kaynaklanan davranış özellikleri olduğu söylenebilir. Biliyorsunuzdur, Maksim Gorki’nin Küçük Burjuvalar adlı bir oyunu vardır. Gorki, bu oyununun bir yerinde küçük burjuvalar için bir değerlendirme yapar. Yaşantım boyunca birçok kez doğrulandığını gözlemlediğim bu değerlendirmenin benim için de geçerli olduğunu düşünüyorum. Evet, benim gibilerin aynı konuda doğru ile yanlış, iyi ile kötü, güzel ile çirkini sayılan davranışları birbirinin peşi sıra sergilemesi; bir dönem baş tacı ettiğini sonradan kolayca unutulması beklendik bir tutumdur. Ben de, bir dönem öncelikli uğraşılarımdan birisi olan “orman köylülerini” ve ağaç kesme, tomruklama ve taşıma işçilerini unutmuş olabilirim. Öyleyse eğer benim unutmuş olmam o denli önemli değil gerçekte; önünde sonunda, bireysel bir tutum çünkü. Olsa olsa yadırganabilir, hatta kınanabilir. Ancak, “orman köylülerinin kalkındırılması” ve ağaç kesme, tomruklama ve taşıma işçilerinin sorunları toplumsaldır; temelde üretim ilişkileri tarafından biçimlendirilir. Dolayısıyla, çözümlenebilmesine yönelik çalışmaların da büyük titizlikle toplumsallaştırılması gerekir. Peki, bir sorunun “toplumsallaştırılması” ne demektir? Bence bir sorunun “toplumsallaştırılması”; öncelikle ve ağırlıkla o sorunu yaşayanların bu sorunun, daha da önemlisi nedenlerinin ayırında olması; giderek, çözümlenmesine yönelik önerilerin ilgili toplum ve sınıflarca benimsenip içselleştirilmesi, her düzlemde de bu önerilerin bireysel ve/veya örgütsel olarak savunulması demektir. Atasözünü bilirsiniz; “el elin eşeğini türk söyleyerek arar”. Benim gibilerden ise öncelikle, bu “arayışı” kolaylaştırabilecek bilgi ve becerilerin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasına katkıda bulunması beklenir. Kuşkusuz, benim gibiler arasından söz konusu “aramaya” eylemli olarak katılabilecekler de çıkabilecektir. Teşekkür etmek dışında onlar için söylenebilecek bir çözüm olamaz kuşkusuz. Ama temel alınması gereken, ilgili toplumsal sınıf ve katmanların tutumudur. “Orman köylülerine”, ağaç kesme, tomruklama ve taşıma işçilerine, deyim yerindeyse “kurtuluşları” için gerekli tutumu sergileyebilmelerinin gerektirdiği bilgi ve bilinç, en azından yeterince götürülemez. Başka bir söyleyişle de, yapılabilenler çoğunlukla; “balık tutmayı öğretmekten çok balık verme” ya da “hariçten gazel okuma” tutumlarını çağırıştırabilecek doğrultuda olmuştur. Üstelik “balık veril-meye” çalışanlar da yalnızca “şanslı” sayılabilecek bireyler, aileler ya da haneler ile çok daha az sayıda kooperatifler olmuştur; ki, bunların da sayısı, deyim yerindeyse “devede kulak” denebilecek düzeydedir.

Bu doğruları şimdi söylemek çok kolay kuşkusuz. Ancak, 1970’li yılların coşkulu günlerinde duygu aklın önüne geçiyor; bu da her zaman istenen sonucun alınabilmesine olanak vermiyordu. 1980 ve 1990’lı yıllarda ise akılların yanı sıra gönüller de kitlenmiş; sanırım. Benim “orman köylücülüğü”, ağaç kesme, tomruklama ve taşıma işçiliği serüvenim de bu yönüyle pek farklı olmadı; olmasın isterdim ama öyle oldu ne yazık ki.

“Türklerden dernek
olur mu?”

6. Perde

“ Bir yandan MPM'deki çalışmalarımı, bir yandan “bağımsız” çabalarımı, bir yandan da okumalarımı sürdürecektim. Ancak, bunların bana yeterli gelmeyeceğini düşünüyordum. Hem sonra, “bağımsız” çalışmalarımı, okumalarımı niçin yapacaktım? Sağlıklıydım, en azından beynim herkesin olduğu denli çalışıyordu, aile yaşantımda önemli bir sorun yoktu. ”

1990'lı yıllardaki Orman Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu üyeliği görevim sırasında kendimle ilgili bir gerçeğin daha ayırdına varmıştım. Böylesi yapılanmalarda gönlümce yararlı olabilmem, hem benim hem de birlikte çalışacağım kişiler için çok zordu. Bu örgütlerde başarılı bir yöneticilik yapabilmek için kimi özellikler gerekiyordu ve bunların da çoğu bende yoktu. Peki; amaçlarım doğrultusunda başka neler yapabilirdim? Araştırmacılık birikimimi öncekilerden başka bir düzleme taşıyabilirdim. Öyle de yaptım.

Bir yandan MPM'deki çalışmalarımı, bir yandan "bağımsız" çabalarımı, bir yandan da okumalarımı sürdürecektim. Ancak, bunların bana yeterli gelmeyeceğini düşünüyordum. Hem sonra, "bağımsız" çalışmalarımı, okumalarımı niçin yapacaktım? Sağlıklıydım, en azından beynim herkesin olduğu denli çalışıyordu, aile yaşantımda önemli bir sorun yoktu. Ayrıca, bana güvenildiğine ve daha da önemlisi, gereksinme duyulduğuna inanıyordum. Öte yandan; ilgili demokratik örgütlerinin çevre, doğa korumacılığı, özellikle de orman ekosistemleri ve ormancılık alanında sergilediği bilgisizlikler karşısında üzülmüyor, zaman zaman da kızılıyordum. Çünkü öne sürdükleri görüş ve önerilerin çoğunlukla doğru bilgilere dayanmadığını düşünüyordum. Oysa pek çok konuda doğru bilgiler üretiliyordu; üstelik bu bilgilere ulaşmak hiç de zor değildi. Ancak, ilgili araştırma kuruluşları ile yüksek öğretim kurumlarında üretilen bilgilerin yeterince yaygınlaştırılmadığına inanıyordum. Bu koşullarda ilgili araştırmacıların, en azından çalışmalarının bir araya getirilmesine, onların gereksinmesi olanlara taşınmasıyla bu olumsuzlukların aşılmasına katkıda bulunulabilirdi. Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği'ni (Kırsal Çevre) Çevre ve Ormancılık Dergisi'nin parasal ve yönetsel sorunlarını olabildiğince azaltmak amacıyla kurmuştum ama böylesi bir işlevle de etkinlikte bulunabilirdi. Bu düşünceden hareketle Kırsal Çevre'yi, benzetme yerindeyse, "Çevre ve Ormancılık Dergisi'nin bir kenar süsü olmaktan çıkarmaya; gerçek bir gönüllü kuruluşa dönüştürmeye karar verdim. Bence, gerçekten de denemeye değirdi.

Kırsal Çevre, neleri amaçlamalıydı?

Hem meslek örgütleri hem de gönüllü kuruluşların çalışma düzenlerinin, yönetsel geleneklerini az çok biliyor, kendimi bu alanda oldukça deneyimli sayıyordum. Ayrıca, tüzüğünü hazırlarken özellikle araştırmacı dostlara da danışmış; çalışma alanını "kırsal çevre ve ormancılık", çalışma biçimini de bu alanlarda "araştırma" ve "yayım" yapmak olarak belirlemiştim. Öte yandan; demokratik kitle örgütlerinin, bu kapsamda da gönüllü kuruluş-

ların çoğunda, kısa sürede Arapların “Türkten dernek olmaz” savsözünü doğrularcasına bitmez tükenmez anlaşmazlıklar gündeme gelebiliyor, bu anlaşmazlıklar çoğunlukla çözümlenemeyip çatışmalara dönüşebiliyor; dolayısıyla kuruluş işlevlerini göremez duruma gelebiliyordu. Üstelik bu kuruluşlarda her alanda, özellikle de çevre, doğa koruma alanlarında ticarileşme eğilimleri ortaya çıkmıştı. Öyle ki, gönüllü kuruluşların giderek bir tür şirkete dönüşmesi hızla yaygınlaşıyordu. Bu olumsuzluklar Kırsal Çevre’de kesinlikle yaşanmamalıydı. Bu nedenle, çoğunlukla sıradan bir işlem olarak hazırlanan ve yönetsel sorunlar dışında üyeleri, dahası yöneticileri tarafından bile hemen hemen hiç okunmayan tüzüğünü gerçekten de bu türden olumsuzlukları en aza indirebilecek, hedeflerimin gerçekleştirilmesini olabildiğince kolaylaştırabilecek biçimde hazırlamıştım.

Bu noktada, tüzüğün “Derneğin Amaçları”na açıklık getiren üçüncü maddesini olduğu gibi buraya aktarmak en iyisi olacak sanırım.

Tüzüğünün sonradan çok az değiştirilen bu maddesine göre Kırsal Çevre;

- Başta insanlar olmak üzere, özellikle kırsal çevredeki tüm canlıların varlığına ve sağlıklı gelişmelerine zarar veren etmenlerin ve oluşumların; bu etmen ve oluşumlara yol açan nedenlerin belirlenmesi;
- Özellikle kırsal çevredeki zararlı etmen ve oluşumların ormancılık çalışmalarıyla ortadan kaldırılabilmesi olanaklarının açığa çıkarılması;
- Ülkemizin ormansızlaşmasına, dolayısıyla da giderek çölleşmesine yol açan nedenlerin ve oluşumların önüne geçilmesine yönelik önlemlerin belirlenmesi;
- Çevre koruma ve ormancılık öğretimi ve örgütlenmesine yönelik çalışmaların Türkiye gerçekleriyle uyumlu biçimde yürütülmesi için önerilerin geliştirilmesi;
- Her türlü bitki ve hayvan türü ile suların ve toprakların korunması ve niteliğinin iyileştirilmesi;
- Yurttaşlarımızın başta ormanlar olmak üzere doğal çevrenin sunduğu her türlü ürün ve hizmetlerden gerektiğince ve dengeli olarak yararlanabilmesinin sağlanması;
- Kırsal çevredeki kirlenme ve bozulmaların en az kentsel çevredeki kadar tehlikeli olduğu bilincinin ve duyarlılığının yaygınlaştırılması;
- Kamuoyunun kırsal çevredeki ve ormancılığımızdaki gelişmelerden ilgili kamuoyunun bilgilendirilmesine yönelik bilimsel araştırma ve incelemelerin yapılması ya da yaptırılması; bu doğrultudaki inceleme ve araştırmalara destek olunması; bilimsel inceleme ve araştırmaların bulguları doğrultusunda kamuoyu oluşturulması;
- Başta ormansızlaşma olmak üzere kırsal çevre sorunlarının önlenmesi ve çözümlenmesi amacıyla, gerekli görüldüğünde her türlü yargı yoluna başvurulması; açılmış davalara katılması.

KIRSAL ÇEVRE

Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği

Kırsal Çevre’nin ormancılığımızın içinde bulunduğu durumu yansıtan yayınlarından biri

Bir parça “haddini bilmeme” olarak değerlendirilecek bu amaçların, özellikle ülkemizde nasıl ve ne denli gerçekleştirilebileceğini sorabilirsiniz kuşkusuz. Onca araştırma kuruluşunun, ilgili fakültelerin; buralarda görev yapan yüzlerce araştırmacının varlığını ve içinde bulundukları durumu göz önünde bulundurunca, haksız sayılmazsınız. Ancak, daha önce belirttim ya bu kuruluşların ve araştırmacıların varlığına karşın, söylemim doğruysa, araştırma yapanlar ile araştırmadan yararlanacak olanlar arasında iletişim kurulamamıştı. Ayrıca, bu kuruluşlarda araştırma konularının belirlenmesi ve önceliklendirilmesi, kapsamının ve yönteminin seçilmesi ile ilgili sürecin demokratik olduğu söylenemezdi. Dolayısıyla; Kırsal Çevre, özgür bir araştırma ortamının oluşturulmasına da katkıda bulunabilirdi. Gerçekten de, bulunabilir miydi acaba; yaşayacak ve görecektim.

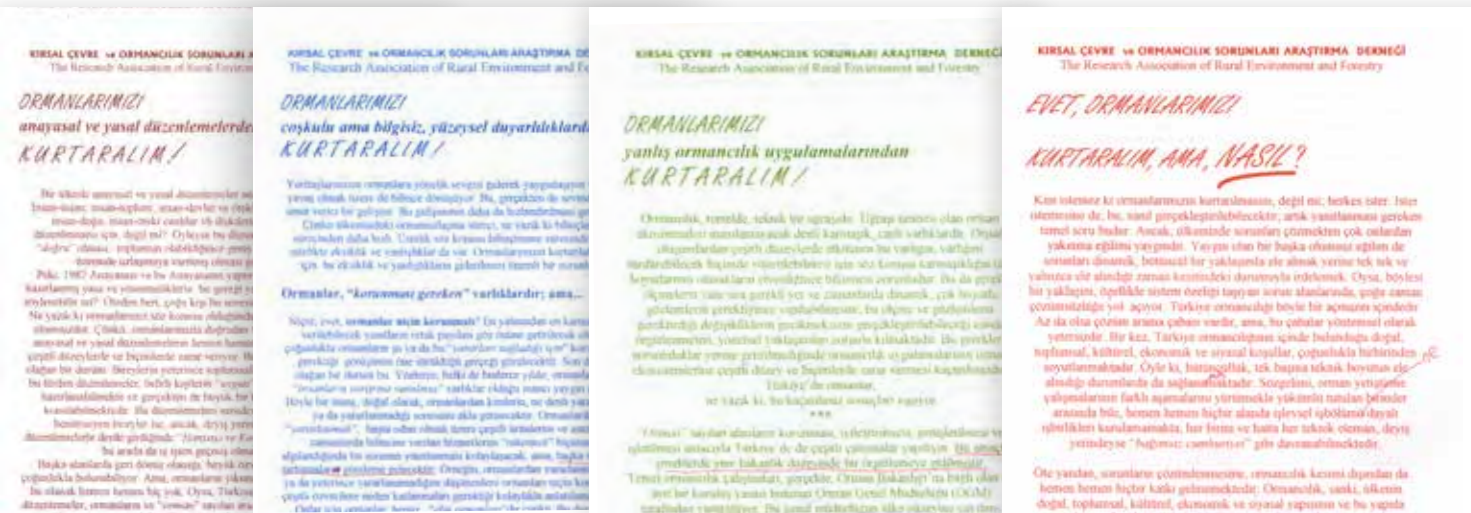
Öte yandan; Kırsal Çevre’yi öteki “çevre, doğa” korumacı gönüllü kuruluşlardan ayıran bir özelliği vardı. Kırsal Çevre, 1980’lerde ve 1990’ların başında çokça ilgilenilmeyen bir alanda, “kırsal çevre” sorunları alanlarında etkinlikte bulunacaktı. 1980’lerde, dahası 1990’ların başlarında ülkemizde “çevre koruma” alanında etkinlikte bulunan gönüllü kuruluşların hemen hemen tümü kentsel çevre sorunlarının önlenmesine katkıda bulunmak amacıyla kurulmuştu. Oysa kirlenme, gürültü, görüntü gibi kentsel çevre sorunları, alınabilecek teknik ve teknolojik önlemlerle kısa dönemde tümünden ve kalıcı biçimde çözümlenebilirdi.

Bu teknik ve teknolojiler ülkemizde de üretebilirdi kuşkusuz, ancak, çeşitli nedenlerle gerektiğince üretilmiyordu ve daha çok ülkelerarası kuruluşlardan aktarılıyordu. Belki “komplo teorisi” diyecek ve önemsemeyecek, gülüp geçeceksiniz. Ancak, yine de söyleyeceğim. Ben kentsel çevre sorunlarına indirgenmiş çevre korumacı söylem ve eylemlerin öteden beri bu teknik ve teknolojileri üreten ülkelerin ve kuruluşların “tezgâhı” olduğunu; “çevre teknolojileri” söyleminin durup dururken çıkmadığını, dahası, plan ve programlarda “Çevre Sektörü” başlıklı bölümlerin açılmasının pek rastlantısal olmadığını da düşünürüm. Kısacası; sonraları “çevre teknolojisi” üreten ülkeler ve kuruluşlar için bu ürünlerini satabilecekleri pazarlar gerekiyordu.

Öte yandan kentsel çevre sorunları, adı üstünde, kentsel yerleşmelerde göreceli olarak daha yoğun yaşanıyordu ve buralarda yaşayanların çoğunun eğitim, dolayısıyla farkındalık düzeyleri, yine göreceli olarak kırsal yerleşmelerde yaşayanlardan daha yüksekti. Dolayısıyla bu sorunların çözümlenmesine yönelik teknik ve teknolojik önlemlerin yaşama geçirilmesi

de kolaydı. Buna karşılık toprak erozyonu, ekosistemlerin zarar görmesi, biyolojik çeşitliliğin azalması ve giderek yok olması gibi kırsal çevre sorunlarının sonuçları çok daha uzun zamanlarda ortaya çıkıyordu. Öyle ki, ayırdına varılabilmesi çok daha zordu. Öte yandan, bu sorunlar, ağırlıklıla bilgi düzeyinin düşük olmasından, yerleşik değer yargılarından, kültürel ve davranışsal özelliklerden; çoğu kamusal varlıklar olan kırsal çevre öğelerinin, sözgelimi; orman, bozkır, deniz, akarsu, otlak gibi ekosistemlerin yönetilmesine yönelik ekonomi politik yaklaşım ve uygulamalardan kaynaklanıyordu. Bu nedenle, kırsal çevre sorunlarının önlenmesi ve çözülmesine yönelik etkinliklerin öncelikle eğitsel, kültürel, toplumsal ve davranışsal dönüşümlere, ekonomi politikalara dayandırılması gerekiyordu. Bu dönüşümler ise ancak uzun dönemde gerçekleştirilebilirdi; teknolojilerin geliştirilmesi ve/veya aktarılmasını daha az gerektiriyordu. Kimi kırsal çevre sorunlarının yol açtığı yıkımların sonradan onarılabilmesi ise olanaksızdı ya da çok maliyetli yatırımları gerektiriyordu. Dolayısıyla; kırsal çevre sorunlarının ve nedenlerinin belirlenmesine; çözümlenmesine yönelik önlemlerin geliştirilmesine ve yaygınlaştırılmasına öncelik ve ağırlık verilmeliydi. Kırsal Çevre'nin, olanakları elverdiğince bu son derece zorlu işlevin görülmesine katkıda bulunması gerekiyordu.

Kimi kırsal çevre sorunlarının yol açtığı yıkımların sonradan onarılabilmesi olanaksızdı ya da çok maliyetli yatırımları gerektiriyordu. Dolayısıyla; kırsal çevre sorunlarının ve nedenlerinin belirlenmesine; çözümlenmesine yönelik önlemlerin geliştirilmesine ve yaygınlaştırılmasına öncelik ve ağırlık verilmeliydi.

Öte yandan, sanatların çoğalmalarıyla, yaratıcılık kavramı dışından da hemin hemin hiçbir katkı gelmemektedir. Örneğin, yankı, alay, doğaç, topkuzul, kültür, ekmanlık ve sosyal yapının ve bu yapıda

Kırsal Çevre; gönüllü ‘gönüllü’ olmak!

Kırsal Çevre’nin “dernek” olma sürecinin neredeyse başından beri “mutfaktaki” çalışmalara en az benim olduğum denli katılan Banu’nun (Avcıoğlu Dünder) derneği tanıtırken kullandığı çok sevdiğim bir sözü var: “Gönüllü ‘gönüllü’ olmak.” Nasıl oldu da böyle bir söylemi akıl edemedim, bilmiyorum. Ancak, bu söylem, her düzlemde Kırsal Çevre’de kesinlikle gözetilmesini istediğim çalışma ilkesini her yönüyle açıklamaya yetiyordu bence. Ama başka ilkeleri de vardı Kırsal Çevre’nin. Bu ilkeler, Tüzüğü’nün dördüncü maddesinde şöyle sıralanmıştı.

Kurumsal bağımsızlık	Verimlilik
Katılımcılık	İşbirliği
Bilimsellik	Dayanışma
Nesnellik	Açıklık
Gönüllülük	Özgürlük
Özgünlük	Demokratiklik
Yenilikçilik	İncelik ve Dostluk

Bu ilkelerin yaşama geçirilmesi amacıyla, aşağıda örnekleyeceğim tutumlara özen gösterilecekti. Kırsal Çevre’de;

- İsteyen herkes, çalışma ilkelerini benimsemek koşuluyla Kırsal Çevre’ye üye olabilecekti;
- Kırsal Çevre’de kimse düşündükleri, savundukları konusunda yargılanmayacak, dışlanmayacak ve ötekileştirilemeyecekti;
- Üye olsun olmasın herkes, hukuksal ve ahlaksal gereklere ve yukarıdaki ilkelere uymak koşuluyla istediği araştırma ve yayım çalışmasını uygun gördüğü biçimde tasarlayıp gerçekleştirebilecekti; uygun veya gerekli görmediğinde ise bunun için kimseye herhangi bir açıklama yapmak zorunda olmayacaktı;
- Herhangi bir kuruluştaki ya da bağımsız olarak yapılacak bir çalışma, olanaklar ölçüsünde desteklenebilecekti; bu amaçla “yüksek lisans” yapan öğrencilere öncelik verilebilecekti;
- Hiçbir üye öteki üyeler karşısında herhangi bir “üst” konumda olmayacaktı; yönetsel organlar herhangi bir üyenin tekelinde olmayacaktı; sonradan zorlukla da olsa bu amaçla tüzüğünün 23. maddesinde “Aynı

“Gönüllü ‘gönüllü’ olmak”! Bu söylem, her düzlemde Kırsal Çevre’de kesinlikle gözetilmesini istediğim çalışma ilkesini her yönüyle açıklamaya yetiyordu bence.

üye üst üste iki dönemden fazla Yönetim Kurulu Başkanlığı ve üç dönemden fazla da Yönetim Kurulu üyeliği görevlerini üstlenemez" kuralına yer verilmişti;

- Üyeler herhangi bir çalışmaya katılımı ve katkısı nedeniyle, başta ücret olmak üzere herhangi bir karşılık beklemeyecek, almayacaktı;
- Bir şirket gibi yapılanıp kamu kurum ve kuruluşlarına ücret karşılığında "proje" yapılmayacaktı.

Bunlar bence işlevsel olarak son derece önemli ilkeler ve kurallardı; dolaşısıyla, "kâğıt üzerinde kalmaması" gerekiyordu. İnanmayacaksınız belki, Kırsal Çevre'de bu ilkelerden ve kurallardan hiçbir zaman ödün verilmedi; ben dernek üyesi iken de ayrıldıktan sonra da bu ilkeler gerçekten de büyük özenle gözetildi. Ben, özellikle "ücret karşılığında" 'proje yapmama ilkesinin her durumda göz önünde bulundurulmasından son derece hoşnuttum.

Büyük bir olasılıkla bu ilkeleri ve öne sürdüğüm gerekçeleri çok düşsel, ütöpik bulacaksınız. Ama ben her "yolculuğun" gerçekte düşsel olduğunu düşünenlerdenim. Evet, Kırsal Çevre, her yönüyle; amaçlarıyla, çalışma ilkeleriyle, üstlendiği işlevlerle düşsel bir "projeydi". Bu düşü gerçeğe dönüştürebilir miydim? Yalnızca bildiğim, dönüştürmemin kesinlikle gerekli olduğuydu. Gerçekçi bir düş olup olmadığı, en azından benim için hiç ama hiç önemli değildi!

Hep yalnız mı yolculuk yapacağım?

Bu sorunun yanıtını belki yalnızca ben bilmiyorum. Çünkü neredeyse tüm yolculuklarımı, en azından başlangıçta, yalnız yapmak durumunda kaldım. Tamam, eşim bu yolculukların gerektirdiği "yollukları" hazırlamaktan kaçınıyor; sağolsun. Ancak, uzun bir yolculuk yapmak için yola çıkmışsanız eğer "yollukların" yanı sıra uyuşabileceğiniz yol arkadaşlarına da gereksinmeniz oluyordu. Böyle bir şansım, en azından başlangıçta, yoktu. Bunun, ağırlıkla benden kaynaklanan bir olumsuzluk olduğunu düşünüyordum ve aşmaya özen gösteriyordum. Doğrusu, bu alanda pek becerikli değildim. Bir kez, 1970 ve 1980'li yıllarda yaşadıklarımın sonradan artık "yoğurdu da üfleterek yemek" çalıştım.

Öte yandan; Kırsal Çevre'de çabalarımın tek dayanağı ve gücüm, içtenliğim ve özverimdi. Sanırım bu, "dışarıdakiler" tarafından da seziliyordu. Bu nedenle olsa gerek, önceleri işyerimdeki yakın dostlarım kendiliklerinden Kırsal Çevre'ye üye olmaya başladı. Kırsal Çevre'nin üye tabanı giderek

Ben her "yolculuğun" gerçekte düşsel olduğunu düşünenlerdenim. Evet, Kırsal Çevre, her yönüyle; amaçlarıyla, çalışma ilkeleriyle, üstlendiği işlevlerle düşsel bir "projeydi". Bu düşü gerçeğe dönüştürebilir miydim?

genişliyor; elini taşın altına en az benim koyabildiğim denli koyabilen yeni arkadaşlar geliyor ve bu gelişmeler beni umutlandırıyordu. Keşke, kimileri yol arkadaşlıklarını daha uzun süre ve çok daha katkılı biçimde sürdürebilseydi, ne güzel olurdu. Sürdürmediler ne yazık ki; çeşitli gerekçelerle “yol arkadaşlığından” ayrıldı; hem de kimler kimler...

Evet, artık “biz” oluyorduk. “Biz” oluyorduk ama ilgili alanlardan, örneğin orman fakülteleri ve ormancılık araştırma müdürlüklerindeki meslektaşlarım nedense uzak duruyordu Kırsal Çevre’ye. Yine “benden kaynaklanıyordu” diyeceğim ama onlar, yanlış anımsamıyorsa, Uçkun Geray dışında, öteki meslek kuruluşlarının etkinliklerine de gerektiğince katılmıyordu ki... Neyse; “Herhalde haklı bir gerekçeleri vardır!” deyip geçeceğim; geçeceğim ama bu eğilim 2010’lu yıllarda da sürdürülebiliyorsa eğer bu durumun, beni de aşan nesnel bir nedeni olmalıydı.

Ah, bir de donanımı yeterli olsaydı...

Ama yeterli değildi. Sözelimi; yalnızca yedi “kurucu” üyesi vardı, ayrı bir yönetim yeri bulunmuyordu, hiçbir teknik araç ve gerece sahip değildi. Çeşitli yerlere yazdığım yazıların, kimi radyo konuşmalarımın karşılığında verilen “üçbeş liralık” telif ücretleri dışında görünür bir geliri de yoktu. Parasal kaynak üretmek için yeterince girişken, haydi daha açık sözlü olayım, “uyanık” ya da “sosyal bir tip” değildim. O zamanlardaki TÜBİTAK’ın araştırma ve bilimsel etkinliklere parasal destek sağladığını biliyordum. Ne var ki TÜBİTAK hemen hemen yalnızca üniversiteleri ve kamu araştırma kuruluşlarını destekliyordu; bir derneğe destek sağlayacağını sanmıyordum, ama sağladı. Örneğin Kırsal Çevre olarak ilk projemiz olan “Coğrafi Bilgi Sistemleri ve Çevre Yönetimi” konulu kongremiz için salon desteği sağladı. Bu, yol açıcı bir durumdu. Gerçekten de, TÜBİTAK sonraki yıllarda başka çalışmalarımızı da parasal olarak destekleyecekti.

Yol yavaş yavaş açılıyordu...

Nereden donanım sağlayabileceğimi kara kara düşünüp dururken, o zamanki adı Türkiye Çevre Sorunları Vakfı (TÇSV) olan kuruluşun Genel Sekreteri Engin Ural aradı. Önceki yıllarda beni TÇSV’nin etkinliklerine çağırılmış, ben de sunuşlar yapmıştım; tanışlıyorduk. Ellerinde küçük bir kaynak olduğunu, gönüllü kuruluşların hazırlayacakları bir projenin gerçekleştirilmesi için hibe olarak verebileceklerini söyledi. Aklıma Tuncay’ın Türkiye Tabiatını Koruma Derneği’nin Antalya şubesi olarak düzenlediği çocuklara yönelik ekoloji seminerleri geldi. Ondan esinlenerek, Ankara’da

Evet, artık “biz” oluyorduk. “Biz” oluyorduk ama ilgili alanlardan, örneğin orman fakülteleri ve ormancılık araştırma müdürlüklerindeki meslektaşlarım nedense uzak duruyordu Kırsal Çevre’ye.

her yaştan ve eğitimden yurttaşımızın katılabileceği “Dendroloji (Ağaçbilim) ve Orman Ekolojisi Okulu”nu tasarladım ve önerdim; uygun görüldü. Sağlanan parasal destekle etkinlik için gerekli taşınabilir tepegöz, (o zamanlar bilgisayarla sunum yapma olanakları kısıtlıydı) ile eğitim perdesini alabildim, eğitime katılacaklara ücretsiz olarak dağıtılacak “ders notunu” yayımlayabildim. 1992 yılında ilk eğitim için Mimarlar Odası, Konur Sokak’ta bulunan yönetim binasındaki küçük salonunu bize tahsis etti. Okula katılım için duyurulara başladık. Başvurular mektupla alınıyor ve telefonla yanıtlanıyordu. Ancak, eğitim günü yaklaştıkça, başvuru sayısı, salonun yer olanağını çoktan aşmıştı. Bunu hiç beklemiyordum; çok şaşırmıştım. Son anda, CHP Milletvekiliği yaparken TBMM’de ilk Çevre Komisyonu’nun kurulmasını sağlayanlardan Güneş Gürseler’in de yardımıyla, Ankara Büyükşehir Belediyesi’nin Güven Park yakınındaki bir salonu için izin alabildim.

“Okul”, hem benim hem de öğretmenlik yapacak arkadaşlarım* için ilginç bir deneyim olacaktı. Ne var ki, hiçbirimiz meslekten olmayan yetişkinlerin “eğitimi” konusunda yeterince bilgili değildik. Derslerin gerektirdiği görsel malzemelerden yoksunduk; bu yoksunluğu gidermek amacıyla Ankara’lı fotoğraf sanatçısı Gökhan Demirer’den yardım aldık. Ancak, çektiği fotoğraflar teknik yetkinliğine karşın eğitsel amaçla kullanılabilme olanağı kısıtlıydı. Bu kez yaşamında hiç fotoğraf çekmemiş olan ben, Ankara Fotoğraf Sanatçıları Derneği’nin fotoğrafçılık eğitimlerine katıldım; elden düşme fotoğraf makinesi bile aldım. Yine de ilk deneyimiz beklemediğim düzeyde başarılı geçti. Deyim yerindeyse “iş büyümüşük” artık.

“Okul” bitiminde katılımcıları Hayrettin Karaca’nın Yalova’daki Canlı Ağaç Müzesi’ne (Arboretum) götürüyor, Bolu’da Aladağ, Ankara’da ise Çamko-

Kendisine güvenildiği gerektiğinde duyumsatıldığında, fırsat verildiğinde, hele bir de istekli olduğunda her birey çoğu kişinin aklına bile getiremeyeceği denli yaratıcı, “iş bitirici” olabiliyor. Bunun için, en azından başlangıçta o alanın uzmanı olmanız gerekmiyor; gönlünüz olsun ve isteyin, bu başlangıç için yetebiliyor. Ben bunu bilir, bunu söylerim...

(*) “Hocalarımızdan” Dr. Metin Büyükduman, Uğur Zeydanlı, Gültekin Çoygun, Halit Doğan ile Taner Savaşan’a teşekkür ediyor; Tayyar Kurt’u sevgiyle anıyorum. Hazır söz açılmışken “Generalim” Gültekin Çoygun hakkında biraz bilgi vermek istiyorum: Gültekin Çoygun, “nam-ı diğer”, “Batı Orduları Komutanı” (!), MPM’den çalışma arkadaşımı; iktisatçıydı. Konu ile uzak yakın hiçbir ilişkisi yoktu; bana yardımcı olmak istiyordu yalnızca. Son derece titiz, benden çok daha kuralcı ve çalışkandı. Dahası, benim hiçbir zaman olmadığım denli güler yüzlüydü. Deyim yerindeyse “kraldan çok kralcı” denir ya öylesine “Kırsal Çevre’ci” olmuştu. Doğrusu, o olmasaydı o dönemde Kırsal Çevre’de gerçekleştirebildiklerimin çoğunu aklıma bile getiremezdim. Sağ olası “Komutanım”, sağ olası ve hep gülesin! Peki, bu bilgiyi neden verdim? Onca yıllık deneyimle şunu söyleyebilirim: Kendisine güvenildiği gerektiğinde duyumsatıldığında, fırsat verildiğinde, hele bir de istekli olduğunda her birey çoğu kişinin aklına bile getiremeyeceği denli yaratıcı, “iş bitirici” olabiliyor. Bunun için, en azından başlangıçta o alanın uzmanı olmanız gerekmiyor; gönlünüz olsun ve isteyin, bu başlangıç için yetebiliyor. Ben bunu bilir, bunu söylerim...

ru'daki orman ekosistemlerine açıklamalı geziler düzenliyorduk. Öyle ki, istek üzerine "okul" çalışmalarını Ankara dışında, örneğin Mersin ve İstanbul'da da yapıyorduk. Dolayısıyla, "okul" çalışmaları sürdürülmeliydi. "Okul", eğitimcileri yetkinleştirerek, kapsamı genişletilerek yılda iki kez olmak üzere sonraki yıllarda da sürdürüldü ve giderek Ankara'nın kültürel geleneklerinden birine dönüştü. Dahası İÜ Orman Fakültesi'den Uçkun Geray'ın isteğiyle İstanbul'da Bahçeköy'deki Bilezik Çiftliği tesislerinde bizim de katkılarımızla çok daha geniş kapsamlı bir ekoloji eğitimleri merkezi kurma çalışmalarına bile kalkışıldı.

"Orman Ekolojisi ve Ormancılık Okulu", bir açık halk "okuluydu"...

Öte yandan, "okulun" üye sayımızın artmasına da katkısı oldu; farklı mesleklerden yurttaşlarımızın, aralarında Banu Avcıoğlu'nun da bulunduğu öğrenci arkadaşlarımızın katılımıyla iyiden iyiye "dernek olmaya" başlamıştık. Bu süreç kimi zorlukları da birlikte getirdi doğal olarak. Sözgelimi, yeni üyelerimize Kırsal Çevre'nin alışıldık bir dernek olmadığını, ilkelerini, gerçekten gönüllü ve demokratik bir kuruluş olarak kalmasının gerektiğini anlatmakta çok zorluk çektik; çoğu zaman da anlatamadık. Anlatamadıklarımız ise, daha önce de söylediğim gibi, bir süre sonra kendi istekleriyle Kırsal Çevre'den ayrıldı ya da üyelik gereklerini yerine getirmediği için üyelikten çıkarıldı.

Kısa sayılabilecek bir zamanda Kırsal Çevre'nin benzerlerinden farklılığı insanların düşüncesine yerleşti ve giderek de yaygınlaştı. Saygın bir kimliğimiz oluştu. Öyle ki, radyo, sonraları TV kanalları ve gazeteler ormanlarla ilgili veri, bilgi, görüşe gereksinmesi olduğunda çoğunlukla Kırsal Çevre'yi aramaya başladı. Yanlış gördüğümüz düzenlemelerin ve uygu-

“Orman Ekolojisi ve Ormancılık Okulu”, katılımcıları, sanki beni dinlemiyorlar gibi; değil mi?

lamalarının durdurulması amacıyla davalar açıyor ve çoğunu kazanıyor; Birleşmiş Milletler’den “proje desteği” önerileri alıyor; ilgili kamu kurum ve kuruluşlarından toplantılarına katılım çağrıları geliyor, okullarda söyleşiler yapmamız isteniyordu. Bu çağrıları ilkelerimizi de gözeterek yanıtızsız bırakmamaya özen gösteriyorduk. Kısacası, deyim yerindeyse “aldık başımızı gidiyorduk”...

Varlık içinde yokluk...

Şimdilerde düşünüyorum da, onca koşuşturmaya; bu bağlamda hiç de alçakgönüllü olmayacağım bağışlayın, başarılarımıza karşın bir tepegöz, saydam göstericisi ile eğitim perdesinden başka hiçbir şeyimiz yoktu. Söz-gelimi; hâlâ belirli bir yönetim yerimiz yoktu. Derneklerle ilgili yasaya göre olması gerekiyordu oysa; bu yoksunluğun sıkıntısını çok çektik. Çevre ve Ormancılık Dergisi’nin yazışmaları için, işyerime yakın PTT Şubesi’nde bir posta kutusu açtırmıştım; yazışmalarımız için adres olarak onu gösteriyorduk; yazışma dışında bizimle iletişim kurmak isteyenler ise eğer biliyorlarsa, bana ancak işyeri telefonumdan ulaşabiliyordu; öyle ki, bu nedenle MPM’den uyarı cezası bile almıştım. Belgegeçerimiz, yazı makinesi, kırtasiye gibi araç gereç ve malzememiz olmadığı için yine işyerimdekilerden yararlanıyorduk.

Yönetim kurulu toplantıları ve kimi etkinliklerimiz için Türkiye Ormancılar Derneği’nin salonlarını alıyorduk. Ancak, gün geldi, derneğin o dönem-

deki kimi yöneticileri, badana boyasını yaptırıp perdelerini taktırdığımız, kitaplığını düzenlediğimiz salonun kullanımı karşılığında etkinliği birlikte yapıyor gibi derneğin isminin geçmesini bile istemiş- ti; uygun bulmadık doğallıkla. En önemli etkinliklerimizden birisi olan “Dendoro- loji (Ağaçbilim) ve Orman Ekolojisi Okulu” çalışmalarını nerede salon bulabiliyorsak orada, kimi zaman da 4-5 gün süren et- kinliğin kimi günlerini farklı farklı salon- larda yapmak zorunda kalıyorduk.

Bu faaliyette yer alanlar tam günlü baş- ka işlerde çalışıyordu. Dolayısıyla dernek çalışmaları için ya yıllık izinlerimizi kulla- nıyor ya da aramızda kalsın, işyerinden “çaktırmadan” kaçırıyorduk; hep söylerler ya; “yarası olan gocunur!”, yöneticiler sorun çıkarabilir kaygısıyla olsa gerek, MPM’deki iş programını herkesten göre- celi olarak daha yoğun oluştuyordum. Etkinlik yapacağımız salonları temizle- mek, telefonlara yanıt vermek, eğitim araç ve gereçlerini taşımak, yazışmaları yapmak, yayınları dağıtmak, seminerler- de kullanacağımız görselleri, etkinlik afiş- leri gibi çalışmaları, kimin zamanı varsa gönüllü olarak onlar yapıyordu.

Ne ki, içim rahattı, çünkü bu yola kişisel yararlarımız için başvurmamıştık ve son derece de tutumlu davranıyorduk. Öyle ki, sevgili eşim, her zaman; “Derneğin harcamalarına gösterdiğim ilginin birazcığını evkilere de gös- tersen ya...” der, yakınırdı. Doğrusu, pek de haksız sayılmazdı!

Öte yandan; uygun bir yer de kiralayamazdık. Çünkü gelirimiz posta gi- derlerimizi bile karşılayamıyordu. Dernek için nasıl bir yer satın alabile- ceğimiz konusunda hiçbir fikrim yoktu, ama bir yer satın almayı “kafaya koymuştum.” Alacaktık da... Ama, nasıl? Anlatacağım.

Okulun çalışmalarını duyuran kısa tanıtım yazısı.

Neler neler yapmışız ?

Şimdi düşünüyorum da; onca olanaksızlığa karşın hem nitelik hem de nicelik olarak “iyi iş çıkarmıştık.” Bir kez; çoğu gönüllü kuruluşun hızla ücretli emek kullanan şirketlere dönüştüğü, yalnızca bu amaçla yenilerinin kurulduğu bir süreçte, Banu’nun sözleriyle “gönüllü ‘gönüllü’ kalmayı başarabilmiştik. Sonra; çokça düşünüyordum, meslekten olmayan istekli yurttaşlarımızın, kırsal çevre konularında eğitimlik, dahası araştırma yapabilecek yetkinliğe ulaştırılması, bir ölçüde de olsa gerçekleşmişti. Bu bağlamda, kimilerini dost kişi ve kuruluşların da katkısıyla gerçekleştirdiğimiz çalışmalarımız istenmeyecek kadar çoktu. Bunlarda çıkarılabilecek derslerden başkaları da yararlanabilir düşüncesiyle, yaşamsal öneme sahip olduğunu düşündüğüm deneyimlerden söz edeceğim.

“Okullu” oldular, derslikleri doldurdular...

Kim derdi ki, “Dendroloji (Ağaçbilim) ve Orman Ekolojisi Okulu”na Ankara’da her yaş, cinsiyet, öğrenim alanı ve düzeyinden yurttaşın giderek daha fazla ilgi duyacağını... 2014 yılında 23. yaşına girmiş olan bu etkinlikten, çok önemli gördüğüm dört gerçeğin ayırdına vardık.

Bir; Kendisine uygun söylemle, yol ve yöntemlerle yaklaşıldığında yurttaşlarımız öğrenmeye karşı gerçekten de çok istekli olabiliyor. Düşünebiliyor musunuz; onlarca yurttaşımız orman ekosistemleri oluşturanlar ile orman ekosistemlerinde tek tek ya da kümeler olarak bulunabilen ağaç ve ağaççık türlerini yakından tanımak için dört ya da beş günlük derslere ilgiyle katılıyor; bu amaçla Ankara dışından gelebiliyor; açıklamalı orman gezilerinden hoşnutluk duyuyor; ödevlerini severek yapıyor; “derslerin” bitiminde katılma belgelerini alırken çocuklar gibi seviniyor... Bilimsel bilginin toplumsallaşmasına katkıda bulunabilecek bundan daha etkin bir yol olabilir mi? Olabilir kuşkusuz, araştırmak gerek.

İki; Başta orman mühendisliği olmak üzere ilgili yüksek öğrenim dallarından gelen eğitimcilerin kendi alanlarında ne denli yetkin uzman olursa olsunlar aynı alandan olmayan yetişkinlerin eğitiminde yeterince başarılı olabilmesi için özel olarak eğitilmeleri gerekiyor. Ne var ki, MPM gibi “eğiticilerin eğitimi” konusunda eğitim veren az sayıda kuruluşun varlığına karşın, bu gereği yerine getirebilme olanağı son derece kısıtlı. Öte yandan; çocukların eğitimi tam bir kâbustu bizim için. Yaşları, ilgi alanları son derece değişken, gittikleri okullardaki öğretim düzeneklerine alışmış çocukların ilgisini çekebilecek herhangi bir eğitsel araç gerece, anlatım tek-

niklerini kullanma becerisine sahip değildik. Son yıllarda bu yetersizliğin aşılmasına yönelik çeşitli çalışmalar yapılıyor, yayınlar hazırlanıyor ama henüz istenilen düzeye gelinmiş değil. Şimdilerde ise bilgisayar teknolojisi bu alanda da yaşamsal önemde olanaklar sunuyor. Ancak uygun içerik ve biçimin tasarlanması, dil ve söylemin seçilmesi gibi konularda yine de çok çalışılması gerekiyor. Bu nedenle, bir bakıma “kendimiz yaşadık, yaptık; kendimiz öğrendik”. “Öğrendik” dememe bakmayın, öğrendiğimizi sandıklarımız, deyim yerindeyse “devede kulaktı”. Ancak, “öğrenmenin yaşı yok”, değil mi; arayışlarımızı sürdürdük. Ayrıca şunu açıklıkla belirtmeliyim ki, bu, hiç de kolay bir süreç değil; üstelik “maliyeti” de çok yüksek oluyor.

Üç; Ülkemizde, ilgili kurum ve kuruluşlar birbirlerine kıskanç çocuklar gibi davranıyor. Sözelimi, işbirliğine girmekten ve dayanışmaktan özenle kaçınıyor. Öyle ki, ilgi alanlarına giren konularda başkalarının da çalışmalar yapmasına katlanamıyor, olanakları varsa engellemeye bile kalkışabiliyorlar. Oysa gerektiğinde işbirliği yapıp dayanışabilseler, etkinliklerini çok daha kolay gerçekleştirebilecek; birbirlerinin deneyimlerinden yararlanabilecek; aynı konularda benzer çalışmaları yinelemeyebilecek; böylece kamusal kaynakları daha yararlı biçimde kullanabilecekler. Bunlar, küçümsenebilmek kazanımlar olmasa gerek, değil mi. İnanır mısınız; Kırsal Çevre, kısıtlı olanaklarını koşulsuzca herkese sunuyordu.

Dört; Meslekten olmayan ancak uğraşı alanını gerçekten de seven kişiler, ilgilendikleri alanlarda, en azından başkalarına öğretebilecek denli bilgi ve beceri sahibi olabiliyor. Sözelimi; daha önce “okul” çalışmalarına katılmak dışında hiçbir özel eğitim almamış olmalarına karşın, kimi arkadaşlarımız sonraki yılların etkinliklerine eğitmen olarak katılabiliyor; Kırsal Çevre yönetim kurulunda çeşitli görevler üstlenebiliyordu. İşte Gültekin Çoygun, işte Banu Avcıoğlu (Dündar), işte Başak Avcıoğlu (Çokçalışkan), işte Gürkan Alpsoy, işte Can Çokçalışkan, işte Necati Güvenç Mamikoğlu, işte, işte...

Bence “Dendroloji (Ağaçbilim) ve Orman Ekolojisi Okulu”, bilginin toplum-sallaşması yönünden son derece önemli bir deneyim. Bu deneyimin çok yönlü olarak irdelenmesi, çeşitli derslerin çıkarılması gerekiyor.

Yollar yürümekle aşınmadı, ama...

“1968 kuşağından” olup da Süleyman Demirel’in 1960’lı yıllarda kendisine karşı çıkanların yaptıkları yürüyüşler için “yollar yürümekle aşınmaz”

"Toprak erozyonu ülkemizi tüketiyor; erozyonu durdurun!" yürüyüşümüzde halkımız da destek veriyordu.

sözünü anımsamaması olası mı? Ben de anımsıyorum doğallıkla. 1994 yılında, yani Kırsal Çevre'nin gerçek bir dernek olmaya kalkışmasının henüz üçüncü yılında "Toprak Erozyonu Türkiye'yi Tüketiyor; Erozyonu Durdurun !" başlıklı kamuoyu oluşturma etkinlikleri tasarlamıştım. Bu etkinlikler kapsamında İstanbul'dan Ankara'ya yürünmesi, "Toprak Koruma ve Arazi İyileştirme Yasa Tasarısı" önerisi hazırlanarak TBMM Başkanlığı ile TBMM'de grubu bulunan siyasal partilere iletilmesi, bu doğrultuda yaygın olarak imza toplanması, Hayrettin Karaca'nın fotoğraflarıyla sergiler açılması, yerel radyolarda konuşmalar yapılması, gazetelere yazılar yazılması gibi etkinliklere yer vermiştim. Yürüyüşe benim dışında katılmak isteyen kimi arkadaşlarım sonradan vazgeçti. Bu gelişme üzerine gerçekte İstanbul'a beni yolcu etmeye gelen oğlum Özgür, meslektaşlarım Taner (Savaşan) ve Çetin (Barsgan) ile birlikte dört kişi, üzerlerimizde "Erozyonu Durdurun!" yazıları yazan gömleklerimizle 30 Ağustos 1994 günü, İstanbul Harem'den yola koyulduk.

E5 Karayolu üzerinden yürümeyi, geceleri çadırlarımızda kalmayı görmüştük; öyle de yaptık, daha doğrusu yapmaya kalkıştık. Ancak, Harem'den yola çıkışımızda sorun çıkaran polis bu kez Kartal'da çadırda gecelememize izin vermedi; bir dolmuşa bindirerek şoföre bizin durmaksızın Gebze'ye götürülmemizi buyurdu. Çeşitli hoşluklar, üzüncüler, öfkeler yaşayarak İzmit'e değin geldik. İzmit'in girişinde, -toprağı bol olsun!- meslektaş ağabeyimiz İsmet Erdoğan ve örgütlediği dostlar bizi karşıladı.

Gültekin Çoçgun, benim "Batı Orduları Komutanım" idi; O olmasaydı, yürüyüşümüzü kimseler duymazdı !

Ertesi gün Adapazarı'na ulaştık. Adapazarı'nda Çetin, Özgür ve Taner ayrılınca meslektaşlarım Abdullah (Gülgeç) ile Kenan (Alpacar) yürüyüşe katıldı; onlarla birlikte Düzce'ye deçin yürüdük. Onlar da Düzce'de ayrılınca, Bolu'ya doçru tek başıma yürürken yaşadıklarımı anlatmayı çok isterdim; ancak, yalnızca şunu söylemekle yetineceçim: Yurttaşlarımızın sevecenliğı, ilgisi, yardımseverliğı karşısında içim ışıdı, aydınlandı. Bolu'da bize Hayrettin (Karaca) Ağabeyin, Bolu Belediye Başkanı ve Abant İzzet Baysal Üniversitesi Rektörü ile kimi meslektaşlarımızın katılması, konuyla ilgili bir panelin düzenlenmesi, meslektaşımız Salih'in (Sönmezışık) yardımları bize güç verdi. Ertesi gün ise yürüyüşe Salih, eşı Bilge ile Seher Alptekin (Çamurdan) katıldı. Onların da ayrılmasından sonra ise Gerede'de meslektaşlarım Halit (Doçan) ve Saliha (Yadigar), Aktaş'a deçin de Gerede Orman İşletmesi Müdür Yardımcısı Uçur Tüfekçioçlu katıldı ve toplam on dört günde de Ankara'ya ulaştık. Yürüyüş günlerinde yerel radyolarda konuşmalar yaptık, gazetelere demeçler verdik. "Komutanım" Gültekin (Çoçgun) ise Ankara'da basın açıklamaları ve imza toplama çabalarıyla etkinliğe yaşamsal önemde katkıda bulundu.

Biliyorum şimdi de; "Peki, yürüdünüz de ne oldu?" diye soracaksınız; söyleyeyim: Kuşkusuz "yollar aşınmadı". Ama; yurttaşlarımızın toprak erozyonu sorunu konusunda bilinçlenmesine; TEMA'nın girişimleriyle 2005 yılında çıkarılan "Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu" için gerekli kamuoyunun oluşmasına karınca kararınca katkıda bulunabildik. Bilgisiz, bilinçsiz ve duyarsız olduklarını varsaydığımız yurttaşlarımızın kendisine gerektiğince yaklaşıldığında, uygun bir dil ve söylem seçildiğinde ne denli katılımcı, destekçi olabileceğine bir kez daha tanık olduk. En azından o dönemde ormancılığımızın "subaşlarını" tutmuş bürokrat meslektaşlarımızın ne denli "ben bilirimci", acımasız, baskıcı, hoşgörüsüz, kıskanç olabileceğini; kamu olanaklarını ne denli keyfi kullanabileceğini daha iyi anlayabildik. *Hedef ya da hedeflerin, uygun bir stratejinin, stratejinin yaşama geçirilmesine yönelik eylemler ile bu eylemlerin yaşama geçirilmesi sırasında gözetilecek ilkelerin etkinliğın henüz başında iken bütünsellik içinde belirlenmesinin gerekli olduğunu öğrendik. Gönüllü kişı ve kuruluşların kamuoyu oluşturma ağırlıklı etkinliklerinde uygun bir söylem geliştirmesinin yanı sıra, kitle iletişim araçlarıyla ilkeli işbirliğı ortamları oluşturmalarının göz ardı edilemeyecek bir zorunluluk olduğunu kavradık.* Bunlar azımsanabilecek bir kazanım olmasa gerek.

Kısacası, bence onca yolu yürümeye deçdi.

Hedef ya da hedeflerin, uygun bir stratejinin, stratejinin yaşama geçirilmesine yönelik eylemler ile bu eylemlerin yaşama geçirilmesi sırasında gözetilecek ilkelerin etkinliğın henüz başında iken bütünsellik içinde belirlenmesinin gerekli olduğunu öğrendik.

**TOPRAĞIMIZA SAHİP
ÇIKALIM!...**

EROZYON'LA

**Elimizden Akıp
Gitmesine
Seyirci
Kalmayalım.**

Kırsal Çevre
ve
Ormanlık Sorunları
Araştırma Derneği

KOCAELİ

30 Ağustos Pazartesi günü başlayacak anlamlı yürüyüşü gönülleri destekliyoruz

4.9.1993

Yeşiller ordusu Ankara yolunda

Toprak erozyonunun önlenmesi için yürüyüş yapıyorlar

Ülkemizi, toprak erozyonu tüketiyor

● Kırsal Çevre ve Ormanlık Sorunları Araştırma Derneği, her yıl erozyonun önlenmesi için, İstanbul'dan Ankara'ya...

Yi tüketiyor

● NASA raporlarına göre, önümüzdeki yüzyılda Türkiye'nin yüzde 85'i çöl olacak. Tehlikeye karşı bir araya gelen çevreler hareketine geçilmesi gerektiğini vurguluyor...

Ankara'ya
n 12 kişiden
olu
la ilgili

Dr. Yücel

Eroz, onu durdurun yürüyüşü bitti

ANKARA, Aydınlik-Kırsal Çevre ve Ormanlık Sorunları Araştırma Derneği'nin İstanbul'dan Ankara'ya...

rüyüşün başında bulunan Dernek Başkanı Doç. Dr. Yücel Çağlar, "Yıl boyunca kayıtlarla gördüğümüz erozyonun...

amacı da kamuoyunu bilgilendirmek ve erozyon konusunda gündemde Tanju-Ridvan olayının önüne geçmesini sağlamaktır" dedi.

"Erozyonu Durdurun"

Bu insanlara, lütfen kulak verin

Türkiye topraklarını için yürüyorlar...

Atığımız zaman, mangrodeli kırsal Çevre ve Ormanlık Sorunları Araştırma Derneği'nin bu konuyu gündeme getirmesi...

EROZYONU DURDURUN

Baştarafı S: 1'de
Ülkemizi, büyük
yıkımlara neden olan anarşi,
terör ve enflasyon
sorunlarına Türkiye'nin er
geç çözüm bulacağını, tıpkı
kanser gibi işini son der...

Yeşiller ordusu Ankara yolunda

SIYASİLERE UYARI

● İstanbul'da ormanlık ve yeşil alanların korutularak yok edilmesi, doğanın tahribi...

19 GÜN SÜRECEK

● Yeşil yolları bekleyen almazın kurtu olan, Kırsal Çevre Sorunları Araştırma Derneği...

GÜNDE 27 KİLOMETRE

● İstanbul'da Kocaeli Düzce-Bolu güzergahı üzerindeki 6-7 Karayolu'nun 27 kilometre yür...

BİZ KOYKUYUZ...

"Toprak erozyonu ülkemizi tüketiyor;

30 AĞUSTOS - 15 EYLÜL 1994

Pzt	Sa	Ça	Pe	Cu	Cts	Pa
30	31	1	2	3	4	5
Gebze	İzmit	Eşme	Sapanca	Adapazarı	Düzce	Kaynaşlı
6	7	8	9	10	11	12
Bolu	Dörtdivan	Gerede	Aktaş	Çamkoru	K.hamam	Saray
13	14	15	16	17	18	19
		Ankara				
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	1	2	3

erozyonu durdurun"

Yürüyüşümüzde beni yalnız bırakmayan; Taner Savaşan, Çetin Barsgan, Özgür Çağlar, Kenan Alpacar, Abdullah Gülgeç, Salih Sönmezışık, Bilge Sönmezışık, Seher Aktekin (Çamurdan), Saliha Yadigar, Halit Doğan, Uğur Tüfekçioğlu, **Destekleyen;** Gültekin Çoygun, Hayrettin Karaca, İsmet Erdoğan (Toprağı bol olsun)'a, bir kez daha içtenlikle teşekkür ediyorum.

DÜZCE
(Parkta açık hava toplantısı ve daryo konuşmaları)

Taşıma suyla değirmen döner mi?

“Dönmezmiş” diyeceğim ama katkıda bulunanlara haksızlık etmiş olmandan korkuyorum. O zaman şöyle söyleyebilirim sanırım. En azından istendiği, deyim yerindeyse “masa başında öngörüldüğü” gibi dönmezmiş... Artvin-Borçka'ya bağlı Camili, Ankara-Polatlı'ya bağlı Kargalı ve Yenimehmetli köylerinde yaptığımız çalışmalar bu gerçeği bir kez daha gösterdi bize. Üstelik göstermekle kalmadı; yöresel bir çalışmanın tümüyle yöreden olmayan kişi ve kuruluşlarca yapılmasının “olmazsa olmaz” koşullarının çok daha ayrıntılı biçimde irdelenmesinin ne denli zorunlu olduğunu da öğretti. Öğretti öğretmesine de, öğrendiklerimizin gereğini sonraki benzer çalışmalarımızda gerektiğince yerine getirebildiğimizi düşünmüyorum. Nedenini bilemiyorum. Oysa; istek, gönüllü emek, özveri, parasal kaynak, deneyim gibi yönlerden yeterli olduğumuzu düşünüyorum. Bu çalışmaların çoğunun konusunu ben belirliyor; projelendirilmesini ağırlıklı ben yapıyor, yönetimini de üstleniyordum. Acaba, yöneticilik ve iletişim yeteneklerim, bilgi ve deneyimlerim daha fazlasının yapılabilmesini mi olanaksızlaştırıyordu? Olur ya; “sonradan görme” toplumbilimci birikimlerim yöresel çelişkileri kavramama ve çözümleyebilmeme yetmiyor, önünde sonunda kentli, bir mühendis, üstelik de “Doç. Dr.” ünvanlı birisi olmam yabancılaşmaya yol açıyor olabilirdi...

İnanın, bu durumu çokça sorguladım ancak işin içinden gönlümce çıkamadım; şimdi de çıkabilmiş değilim doğrusu. En iyisi, üç projede, uygulandıkları yöredeki köylülerin değişik biçim ve düzeylerdeki katkılarıyla yürütülen bu projeler; Birleşmiş Milletler Küresel Çevre Fonu Küçük Bağış Programı (UNDP/GEF SGP) destekli “Ankara Polatlı'da (Kargalı Köyü) “Yurttaş Katımlı Erozyon Önleme Projesi”; Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) destekli “Borçka Camili ve Karagöl Orman Ekosistemlerini Koruma ve Geliştirme Araştırması”; Hollanda Elçiliği destekli Ankara Polatlı'da (Yenimehmetli Köyü), köy halkının da katılımıyla “Ağaçlandırma-Mer'a İyileştirme-Aricılık Entegre Projesi”.

Yaşadığımız sorunların ortak sayılabileceklerini kısaca aktarayım; belki siz daha kabul edilebilir yanıtlar bulabilirsiniz: Projeler tümüyle çeşitli yabancı kuruluşların parasal hibe destekleriyle yürütülebiliyordu. Öngörülen çalışmaların gerektirdiği harcamalar için ne Kırsal Çevre ne de yöre köylülerinin herhangi bir parasal yükümlülüğü vardı. Köylülerin en azından emek katkılarının alınması doğrultusunda çaba gösterildiyse de bu sağlanamadı, dahası, ilgili muhtarlıklar köylüleri ikinci önemde işlerde bilgimiz dışında ücretli olarak çalıştırıyordu. Projelerde yönetici, yürütücü gibi ayrımlar,

Ankara-Polatlı Kargalı köyünde yürütülen projenin tanıtım broşürü

Polatlı'nın Yenimehmetler Köyü yakınlarında...

uğraş konularına göre işbölümü yapılmıyor; “herkesten isteğine, becerisine ve zamanına göre katkı...” ilkesi gözetiliyordu. Olağan koşullarda destek sağlayan kuruluşun onayladığı zamanlamaya uyulması; çalışmaların belirlenen bir tarihte bitirilmesi gerekiyordu. Önemini, dolayısıyla gereğini bilmiyor olmamıza karşın kadınları, gençleri ve çocukları da çalışmalara katabilmek için özel hiçbir çabaya girilmiyordu. Köydeki çalışmaları göreceli olarak en çok kolaylaştırabilecek kişilerle daha çok ve işlevsel işbirliği yapılıyor; köy içindeki çatışmalı ilişkiler, çelişkiler, anlaşmazlıklar gerektiğinde dikkate alınmıyor; köy öğretmeni, imamı, sözü geçen yaşlısına herhangi bir özel işlev verilmiyordu. Devletin merkez ve yöredeki ilgili birimlerinin çalışmalara katılmalarını ya da herhangi bir biçimde katkıda bulunmalarını sağlamak için gerektiğinde girişimde bulunulmuyordu. Özel olarak amaçlanmamış da olsa, yörede etkinlikte bulunan öteki gönüllü kuruluşlar ve meslek örgütleri ile işbirliğine girilmiyordu. Çalışmaların sürdürülebilmesi için yöreye, köye özgü örgütlenme biçimleri geliştirilmiyor; var olan ve işgöremez durumdaki kooperatif, dernek gibi örgütlerin yeniden canlandırılması, öne çıkarılmasına yönelik çalışmalar yapılmıyordu. Proje bitirildiğinde ilgili köyle ilişkiler sürdürülüyor; çalışmaların sonuçları, yol açtığı gelişmeler, ilgili taraflar bir yana, görev alan gönüllüler arasında bile sorgulanmıyor; deyim yerindeyse “harç bitti, inşaat paydos!” tutumuyla “proje” bitirildiğiyle kalıyor ve başka proje arayışları başlıyordu.

Kuşkusuz, bu sorunların kimilerini öngörebiliyor ancak önlenmesi ya da en aza indirilmesine yönelik çabalara gerektiğinde girmiyorduk. Kimi sorunların ise gündeme gelebileceği aklımızdan bile geçmiyordu. Aklımızdan geçmeyenleri Artvin-Borçka'ya bağlı Camili yöresi özelinde sorguladığımda, son derece anlamlı vargılara ulaştım. Bu vargıları, Macahel Dergisi'nde de açıklıkla sergiledim.

Gönüllü gönüllüler çalışmalarımızdan 1994 yılında Artvin Borçka Camili (Macahel) yöresinde yapılan sosyo-ekonomik analiz çalışmasına katılan uzmanlar grubu ve köylülerle birlikte ...

BÖYLE OLSUN İSTEMEMİŞTİM

Yücel ÇAĞLAR

Sevgili Hatice Anamın;

Halit ÖZKET ve

Hasan YAVUZ arkadaşlarımın anısına saygılarımla...

Gerçekten de; böyle olmasını değil istemek aklımın ucundan bile geçirmemiştim. Ancak, fena halde yanılmışım. Bunu söylerken, Macahel'de yapılanların tümünü olumsuzladığımı, yanlışladığımı sanılmasın. Ben de yapılıp edilenlerin çoğunun Macahellilere ekonomik yarar sağladığını düşünüyorum; katkıda bulunanlara içtenlikle teşekkür ediyorum. Ancak 1990'lı yılların başında Macahel yöresinde olmasını dilediklerim ile sonrasında olup bitenler arasında hiçbir ilişkinin olmadığını söylemek istiyorum: 1990 başlarında Macahel ve Macahellilerle ilk kez tanışırken, kendi kendime "İşte..." demiştim;

- denizden yüksekliği son derece kısa mesafelerde 500 ile 3500 metre arasında değişen yerel konumuyla akıl almamak biyolojik çeşitliliği; göreceli olarak hiç "bozulmamış" doğal yapısı;
- hemen hemen hiçbir biçimde kirletilmemiş geleneksel dayanışmacı kültürel yapısı;
- birbirleriyle tartışırken bile güler yüzlülüğünü yitirmeyen, doğayla görülmelik ölçüde barışık yaşamayı 1990'larda da becerebilen, doğanın verdikleriyle büyük ölçüde yetinebilen; temel alt yapı gereksinmelerinin yeterince karşılanmamasına karşın "ağlaşmamaya" özen gösteren; hangi amaçla gelirse gelsin her konuşunu içtenlikle baş tacı edebilen, siyasal iktidarların kandırmacılıklarına pek de ödün vermeyen insanları;
- değişim değeri değil kullanım değeri üretiminin ağırlığını koruduğu, dolayısıyla;
- kapitalist sömürü ilişkilerinin henüz her alanı sarmalamadığı yaşama biçimi;
- kadınların, çocukların, gençlerin de, deyim yerindeyse "adamdan sayıldığı";
- "gözden ırak olunca gönülden de ırak olunur" savsözünü geçersizleştirebilecek denli yöreleriyle gönül bağlarını sevecenlikle sürdüren göçkünleri;
- çeşitli teknik ve teknolojik gelişmelere karşın geleneksel üretimi sürdürmekten gocunmayan üreticileri;
- gönül rahatlığıyla kıyılamadığı dereleri; derelerindeki alabalıkları; anıtsal göknar, ladin, kayın gibi ağaçları; yaban tavukları, ayıları, kurtları, kuşları, böcekleri vb. "cümle" yabanıl varlıkları,
- yolsuzluk nedeniyle de olsa devlet orman işletmesinin gönlünce "istihsal" yapamadığı

ve şimdi aklıma gelmeyen onlarca ayırteci özelliğe sahip; ne pahasına olursa olsun korunmalı, "cümle aleme", "- İşte, böyle de yaşanabilirmiş !" dedirtebilecek bir yurt !

En azından benim gözümde ve gönlümde öyleydi gerçekten de. Böyle kalmasını dilemiş, bu amaçla da çeşitli çabalara girmiştim. 1993-2002 döneminde bu düşün coşkusuyla kurguladığım ve sürdürdüğüm bu çabaların çoğunun hiç de gerçekçi olmadığını, dahası, kimilerinin de yanlış olduğunun ayırdına ancak şimdilerde varabildim. Sonraki yıllarda ise, özdeyiş yerindeyse; “kanın kanla yıkanamayacağı” gibi yanlış da yanlışla yıkanmaz ama yıkanmaya çalışıldı. 2002 sonrasında Macahel’de yaşananlar, benim yol açtığım yanlışlıklarımın, deyim yerindeyse “üzerine tüy dikti”. Sonunda, Macahel de, sözgelimi;

<<...

Yeşilin tüm tonlarını görebileceğiniz bir cennet yuvası

Temiz ve güler yüzlü hizmet

Yöresel Gürcü yemekleri

Konferans ve seminer salonu

Odalarda sıcak su wc

Restorantı ve kafesi

ve en önemlisi mutlu ve huzurlu olabileceğiniz kendinizi evinizde hissedebileceğiniz sıcacık bir yuva>> biçiminde tanımlanan bir konukevinin bulunduğu;

- <<Artvin’deki merkezinde temel petek, arı keki, ana arı üretimi için kurduğu Camili işletmesinde saf Kafkas damızlık ve Posof’ta damızlık Kafkas Posof ekotipi, Artvin ve Aydın’da Kafkas melezi ve çambalı melezi 15,554 ana arı üretilip pazarlayan>> “şirketlerin” kurulabildiği;
- on dolayında evde “pansiyonculuk”, başka bir söyleyişle “paralı konukseverlik” yapıldığı;
- ücretli gezilerin düzenlendiği, bu amaçla “profesyonel” rehberlik hizmetlerinin verildiği;
- “Macahel balı” satan ticarethanelerin oluştuğu;
- Hemen hemen yalnızca “doğal güzelliklerinin”, deyim yerindeyse ballandıra ballandıra anlatıldığı,
- “ISO 9001-2000 Kalite Yönetimi Sistemi” belgesi alma çabasına bile giren bir dayanışma vakfının kurulduğu,

çok tanınan bir yer oldu. Peki; önce Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği’nin, sonra Artvin Valiliği ve Borçka Kaymakamlığı’nın, Macahel’de yaşayanların ve Macahel dışındaki Macahellilerin, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü’nün Dünya Bankası ve Birleşmiş Milletler destekli projesi kapsamında yaptığı çalışmaların, Sayın Nihat Gökyiğit’in parasal desteğinin ve yönlendirici çabalarıyla TEMA Vakfı’nın verdiği onca emeğin sonucu yalnızca bunlar mı olmalıydı? Daha da önemlisi, bunlar Macahel’de ve Macahel dışında yaşayan Macahellilerin istediği sonuçlar mıydı? Doğrusu, bilemiyorum; bilemiyorum ama bu sonuçlardan fazla yakındıklarını da sanmıyorum. Bu sanım doğruysa eğer benim gibi “hariçten gazel okumaya kalkışan” birisinin artık ileri-geri söz etmesi doğru bir tutum olmasa gerek; bunun bilincindeyim. Ancak, Macahel’de yaşananların göz ardı edilmemesi, yaşananların yaşanmışlığıyla kalması ve bu nedenle de her aşaması ve boyutunun ayrıntılı olarak irdelenip dersler çıkarılması gereken yaşamsal önemde bir deneyim olduğunu düşünüyorum. Öyle ki, bu deneyimin yalnızca Macahelliler için değil, ülkemizde ve belki de dünyamızın başka yerlerinde benzer çabalara giren kişi ve kuruluşlar için de son derece önemli olduğuna inanıyorum. Böyle bir çalışma yapıldı mı, bilmiyorum. Yapılmadıysa eğer, sözgelimi, Macahel Eğitim Kültür ve Dayanışma Vakfı bu gereğin yerine getirilmesine yönelik ülkesel ve/veya ülkelerarası bir dizi etkinlik gerçekleştirdi.

remez mi? En az Macahel Dergisi'nin 13. sayısının "Yönetim Kurulu" imzalı başyazısında sayılan etkinlikler denli önemli olan böylesi bir çaba gerçekleştirebilir, dahası, gerçekleştirilmesi gerekir bence. Böyle bir öneri kabul görür mü, kestiremiyorum; dahası, ağırlık verdikleri, öne çıkardıkları etkinlikler göz önünde bulundurulunca doğrusu pek ummuyorum. Ancak, Macahel'i ve Macahellileri "gönlünde yara" olarak taşıyan bir yurttaşları olarak yine de önermeden duramayacağım; bana kızmayacaklarını, daha da önemlisi kırılmayacaklarını umuyorum.

Söylediğim gibi, Macahel'de yaşananlar ülkemizin yanı sıra gezegenimizin başka yerlerinde de benzer çabalara giren kişi ve kuruluşların son derece yol açıcı dersler çıkarabileceği bir deneyimdir. Ne yazık ki, ne Macahelliler ne de Macahel gönüllüleri bu gerçeğin ayırında. Dolaşısıyla, öncelikle Macahellilerin bu gerçeği tüm boyutlarıyla kavraması gerekiyor; sonrası gelecektir; tanıyabildiğim kadarıyla Macahelliler bu deneyimin, hiç yaşanmamışcasına belleklerden silinmesine izin vermeyecektir. Bu umutla, Macahel Eğitim Kültür ve Dayanışma Vakfı ve/veya Macahel'i Kalkındırma ve Doğa Koruma Derneği, hâlâ yaşıyor mu bilmiyorum, Macahel (Camili) Çevre Koruma ve Geliştirme Derneği gibi kuruluşların yürütücülüğünde; her yaş, cins, toplumsal konum ve görüşten Macahellilerin, Artvin Valiliği'nin, Borçka Kaymakamlığı'nın, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü gibi kuruluşların katkısı ve katılımlarıyla aşağıda örneklediğim soruların yanıtlanacağı bir dizi etkinlik gerçekleştirilebilir:

i) 1990'lı yılların başında Macahel ekonomik, toplumsal, kültürel ve ekolojik yönlerden ne durumdaydı? Sözelimi;

- Macahel'deki yaşam kendi kendine yetmiyor muydu?
- Macahelliler yaşama biçimlerinden hoşnut değil miydi?
- Macahellilerin yaşama biçimleri çevrelerindeki doğal varlıklar üzerinde onarılamayacak yıkımlara mı yol açıyordu?
- Macahel'deki orman ekosistemleri, dereler daha genel bir söyleyişle de doğal varlıkları çok amaçlı biçimde gerektiğince yönetilebilseydi, Macahelliler bu doğrultuda gerektiğince donatılabilsenler eğer geçinme olanakları yeterince arttırılmaz, yaşama koşulları gerektiğince iyileştirilemez miydi?

ii) Macahel'deki insan-doğa ilişkilerinin dışsal yönlendirmelerle değiştirilmesi zorunlu muydu? Sözelimi;

- Deyim yerindeyse Macaheli, daha çok da başta orman ekosistemleri olmak üzere Macahel'deki "doğayı kurtarma" (!) projelerine gerçekten de gerek var mıydı?
- Gerçekten de var idiyse eğer bu projelerin rastlantısal olarak ve de "hariçten gazel okuma" türünden bir yaklaşımla Macahel dışında hazırlanıp, yine deyim yerindeyse, "yerseniz..." tutumuyla uygulanmaya kalkışılması mı gerekirdi?
- Macahel'i ya da Macahel'deki "doğayı kurtarma" (!) projeleri kapsamında yapılmak istenenler ve yapılabilenler Macahel'in toplumsal, kültürel ve ekolojik gerçekleriyle yeterince uyumlu muydu?
- Macahel'i ya da Macahel'deki "doğayı kurtarma" (!) projeleri kapsamında yapılmak istenenler Macahellilere gerektiğince anlatılıp onların yaşama kültürlerine yeterince içselleştirilebildi mi; dahası, bu yönde gerektiğince boyutlandırılmış izlenceler geliştirilip kararlılıkla uygulanabildi mi?

- Söz konusu projelerle Macahellilerin yaşama biçimleri ile Macahel'deki doğal varlık, ortam ve süreçleri ne yönde ve ne denli değiştirebildi; bu değişikliklerin ekolojik, ekonomik, toplumsal ve kültürel getirisi ve götürüsü gerçekçi biçimde irdelendi mi?
- Söz konusu projelerle kapitalist pazar ilişkileri ve değer yargılarının tüm öğeleriyle birlikte Macahel'e de taşınmasına yol açmasını daha da kolaylaştırmadı mı?
- Söz konusu projeler Macahellilerin ekonomik durumlarının iyileştirilmesine ne denli katkıda bulundu; bu süreç Macahel'de de yaşanan toplumsal tabakalaşmaya yeni boyutlar kazandırmadı mı?

iii) Konuklar Macahel'de beklediklerini yeterince bulabiliyor mu? Sözgelimi;

- Macahel'de neleri görmesi, neler hakkında bilgi edinmesi gerektiği bilinebiliyor mu; bu bilgiler yeterince üretildi mi ve gerektiğinde sunulabiliyor mu?
- Macahel'deki yaşama kültürünü istedikleri düzeyde tanıyabiliyor mu?
- Macahellilerle kalıcı dostluklar kurabiliyor mu?
- Macahel'in doğal varlıklarıyla yakından tanışabiliyorlar mı?
- Gerçekten de Macahel'de "sıcak sulu odalarda" yaşamak, "restoranda" yemek yemek, çayını kahvesini "cafe"de içmek istiyor mu?
- Macahel'den hangi izlenimlerle ayrılıyor; "iyi" ağırlanmakla ve doğal güzellikleri görmüş ve fotoğraflamış olmakla mı yetiniyorlar?

iv) Devlet Macahel'de yaşananları, söylem yerindeyse umursuyor mu; dahası, Macahel'de yaşananlardan ne denli hoşnut? Sözgelimi;

- Macahel ve Macahelliler ile dayanışmasını sürdürmeye istekli mi?
- Macahel'de yaşananları yerindelik, uygunluk, neden-sonuç, geliştirilebilirlik olanakları gibi yönlerden sorguluyor mu?
- Olumlu ve olumsuz yönleriyle Macahel deneyimini yurdun başka yörelerindeki benzer amaçlı çalışmalara gerektiğinde taşıyabiliyor mu?
- HES, gereğinden fazla geniş karayollarını uygun olmayan tekniklerle yapma gibi yıkıcı etkinliklerini sürdürecektir mi?
- Macahel'deki orman ekosistemlerinin yönetim planlarını yeniden hazırlıyor mu?
- En azından Macahel'deki iki "tabiatı koruma alanı" özelinde ayrıntılı ekolojik araştırmaların yapılması için gerekli girişimlerde bulunuyor mu?

v) Başta yaşlı orman ekosistemleri ve dereler olmak üzere Macahel'deki doğal varlık, ortam ve süreçler Macahellilerin "yeni" yaşama biçiminden, gezginlerin etkinliklerinden ne yönde etkilendi, etkilenecek? Sözgelimi;

- Yabani bitki ve hayvan türü çeşitliliği ne yönde değişiyor?
- Orman ekosistemleri daha çok yaşlanmışlıklarından kaynaklanan hastalıklara, özellikle de kabuk böceklerine karşı yeterince direnebiliyor mu?
- Orman ekosistemleri Macahellilerin yapacak ve yakacak odunu gereksinimlerini karşılama biçimine daha ne denli direnebilecek?
- Macahel'e özgü (endemik) yabani bitki ve hayvanlar varlıklarını ne denli sağlıklı biçimde sürdürebiliyor?

- “Gelişkin” tekniklerle yapılan arıcılık yörenin ekolojisini, ekonomik ve toplumsal yapısını, özellikle de dayanışmacı kültürünü ne yönde etkiliyor?
- HES’lerin Macahel’in akarsularını, orman ekosistemlerini, yabanıl yaşamını, tarımsal üretimini, kültürel yaşamını ne yönde ve ne denli etkileyebildiği ve etkileyebileceği ayrıntılı olarak belirlenebildi mi?
- Ayılar ve özellikle de Görgit Yaylası dolaylarında yaşadığı söylenen “beyaz ayı”, kurtlar, yaban tavukları, alabalıklar, kuşlar, yarasalar, sürüngenler, kelebekler,... binbir türden yabanıl bitkiler Macahel’de olup bitenleri nasıl karşılıyor acaba(!)?

vi) Yediden yetmişe, Macahelliler artık daha mı mutlu? Sözgelimi;

- Cinsiyete dayalı eşitsizlikler kaldırılabilir mi?
- Aile yapıları daha da demokratikleştirilebilir mi?
- Her yaşta ve cinsiyetten Macahellinin yaratıcılıklarını artık çok daha özgürce sergileyebildikleri söylenebilir mi?
- Macahelli çocukların her türlü eğitim ve öğretim olanakları iyileştirilebilir mi?
- Macahelli gençlerin gerektiğinde toplumsallaşabilmesi, özgüvenlerinin yeterince artması; köylerindeki karar süreçlerine demokratik katılımında bulunabilmeleri sağlanabilir mi?
- Macahelli yaşlılar kalan yaşamlarına artık daha mutlu ve umutlu baktıkları öne sürülebilir mi?

Tamam; ben, 1990’lı yıllarda Macahel’de “kuyuya bir taş attım” ve hiç de iyi bir iş yapmadım; içtenlikle özür dilerim. Ancak, izlenimim o ki, benden sonra bu “taşı kuyudan çıkarmaya” çalışanlar da, çoğunlukla hâlâ bencileyin yaklaşıyor Macahel’e ve Macahellilere; dolayısıyla da benim yanıtlarımı yineliyor! Ne ki, ben Macahel’e, Macahellilere borçlu olduğumun bilincindeyim. Bu bilinçle ve yemeğini yediğim, çayını kahvesini içtiğim, emeklerini aldığım Macahelli dostlarımla hoşgörülerini dileyerek “Sonsöz” olarak söylemek isterim:

- Macahel’deki yaşam, tüm öğeleriyle gezegenimizde her türden yaşayanın ortak varsıllığıdır!
- Dolayısıyla, Macahel yalnızca Macahellilerin değildir; değildir ama Macahel, deyim yerindeyse “yol geçen hanı” da değildir, olmasına izin verilmemelidir !
- Macahel’in her öğesiyle Macahel olarak kalması gerekiyor! Bu, Macahellilerin yoksunluklarının sürmesi anlamında bir dilek değildir; Macahel’in ve Macahellilerin kapitalist pazar ilişkileriyle, dolayısıyla da değer yargılarıyla kirletilmemesine yönelik içtenlikli bir dilektir; Macahel’in ve Macahellilerin bu türden ilişkilere ve değer yargılarına gereksinmesi yoktur; Macahel Macahellilere yeter!
- Macahel’e yönelik tehditlerin başında da devletin yanı sıra bencileyin içtenlikli ancak işbilmezlerin aymazlıkları geliyor. Hiç olmazsa bundan sonra, kim olursa olsun “hariçten gazel söylemeye” kalkışan hiç kimsenin bu türden aymazlıklar yapabilmesine olanak verilmemelidir!
- Göçkün Macahellilerin Macahel’e ve Macahelli hemşehrilerine sahip çıkmaları saygı duyduğum bir davranıştır; ancak, sahip çıkma çabalarının “gölge etme başka ihsan istemez” dedirtecek biçimde olmamasına gerektiğinde özen gösterilmelidir !

Evet, ben böyle olmasını istememişim; Macahellilerden, Macahelin doğal varsıllıklarından, yaşamdan özür dilerim; gerçekten de çok üzgünüm. Ancak, henüz iş işten geçmediği, Macahellilerin en azından “zararın neresinden dönülürse kârdır” yaklaşımıyla yapılması gerekenleri yapacağını umuyorum.

“OSB” de neydi?

Hemen söyleyeyim, açılımı; “Ormanlarımıza Sahip Çıkalım Birliği” olan bir “demokratik” oluşum... 2003 yılında Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP), her türlü kamusal varlığı satma sürecine hız verdiğinde “2B arazilerini” de herkese satmaya kalkışmıştı. Biliyorsunuz, “2B arazileri”, 6831 sayılı Orman Kanunu’nun 2. maddesinin “B” bendi uyarınca “orman vasfını yitirmiş” gerekçesiyle artık hukuksal olarak orman sayılmayan yerlerdir. Siyasal iktidar “2B arazilerini”, Anayasanın 169. ve 170. maddelerindeki kurallara, Anayasa Mahkemesi’nin daha önce aldığı kararlara aykırı biçimde satmak, bu amaçla anayasayı bile değiştirmek istiyordu. Kırsal Çevre olarak, bu kalkışmayı engelleme çabasına girdik.

Yaptığımız çağrıya yetmiş dolayında demokratik kitle örgütü olumlu yanıt verdi; Kırsal Çevre ile birlikte TEMA, TOD, ORKOOP, TMMOB Orman ve Çevre Mühendisleri Odaları temsilcilerinin “yürütme kurulu üyesi” olarak çalışacağı bir yönetsel yapı oluşturduk. Şimdi düşünüyorum da, gerçekten de son derece etkin çalışmalar yaptık ve AKP’nin yapmak istediği anayasa değişikliğini engelledik. Bu söylemimi başımlayın. Gönül rahatlığıyla böyle söyleyebiliyorum çünkü son derece uygun söylemlerle, zamanlamalarla, uyarıcı yayınlarla olabildiğince yaygın çabalara girdik. Başta dönemin Cumhurbaşkanı Sayın Ahmet Necdet Sezer ile ana muhalefet partisi olmak üzere, ayırım yapmaksızın tüm siyasal parti ve milletvekillerini, kitle iletişim organları ile orman dostu gazetecileri, bu kapsamda Cumhuriyet Gazetesi ve özellikle de Işık Kansu’yu, akla gelmedik dernek ve vakıf üyelerini gerekli bilgilerle donatmaya çalıştık; sağolsunlar, onlar da olanaklarının elverdiğince gereğini yaptı.

Sonuçta, henüz “çiraklık” dönemini yaşayan AKP’nin “2B arazilerini” rastgele satma girişimi durduruldu. Bu süreçte, OSB’nin “yürütme kurulunda” anlaşmazlıklar çıkmadı mı; çıktı kuşkusuz. Sözelimi kimi örgütler, deyim yerindeyse “rol çalmaya” kalkışmış; OSB’de çoğunlukla Kırsal Çevre’de üretilen ancak tartışılıp ortak karara dönüştürüldükten sonra kamuoyuna açıklananların dışında kendince başka “çözüm” önerileri üretip kamuoyuna açıklamaya çalışabilmiştir. Öte yandan; OSB’de yer alan örgütlerin çoğu ise sürece imzaları dışında hemen hiçbir katkıda bulunmamıştır. Neyse ki, “sağduyu” ağır basmış, bu davranışların uzlaşmaz çatışmalara dönüşmesi engellenebilmiştir.

Ancak, AKP üçüncü siyasal iktidar döneminde, özellikle hukuk dışılık ve kamusal varlıkların ticarileştirilmesinde artık “ustalık” dönemine girmişti.

2012 yılında “2B arazilerinin” satışını yeniden gündeme getirdi ve akıl almaz bir kolaylıkla da hedeflediği sonuca ulaştı. Doğal olarak bu noktada akla iki soru geliyor. AKP; 2003 yılında neden başarısız oldu, 2012 yılında başarılı olabildi?

AKP, 2003 yılında başarısız oldu, çünkü daha önce söylediğim gibi, OSB çatısı altında son derece etkili bir karşı duruş sergilenmiş; dönemin Cumhurbaşkanı Sayın Ahmet Necdet Sezer ile ana muhalefet partisi ve duyarlı kamuoyu da bu duruşu desteklemişti. AKP, 2012 yılında başarılı oldu, çünkü OSB denli etkili olabilecek bir örgütlenme, işbirliği ve dayanışma gerçekleştirilememiş; etkin bir çalışma stratejisi geliştirilip uygulanamamıştır. Üstüne üstlük; Cumhurbaşkanı değişmiş, başta ana muhalefet partisi olmak üzere öteki partiler AKP’ninkine koşut içerikte bir yaklaşım sergilemiş; “orman köylüleri” istemlerini, “2B arazilerinin” satışında uygulanacak “rayiç bedelin” düşürülmesine indirgemiş; ilgili demokratik kitle örgütleri, OSB deneyimi hiç yaşanmamışçasına edilgen kalmıştır.

Öyle ki, 2003 yılındaki direnişe öncülük eden Kırsal Çevre ile TOD, OMO, TEMA ve OR-KOOP bile etkili bir karşı duruş sergileyememiştir. Dolayısıyla kamuoyu da duyarlılığını büyük ölçüde yitirmiştir. Ana Sözleşmesi’nin ikinci maddesine göre “orman köylüsünün yaşam koşullarını iyileştirmek, ekonomik ve sosyal yönden kalkınmalarını sağlamak amacıyla...” oluşturulmuş OR-KOOP gibi bir örgütlenmenin bu doğrultuda yeterince çaba göstermemiş olmasını hâlâ anlamakta güçlük çekiyorum. Ben anlamakta güçlük çekiyorum ama OR-KOOP’a haksızlık yapmak da istemiyorum. Çünkü Ana Sözleşmesi’nin ikinci maddesine göre OR-KOOP’un söz konusu amacını gerçekleştirmek için yapacağı görevler son derece sınırlı biçimde tanımlanmıştır: “...ortak birliklerin orman ürünlerinin üretim, değerlendirme ve pazarlama konularındaki müşterek menfaatlerini korumak, bu hususta iktisadi faaliyette bulunmak, faaliyetlerini koordine etmek ve denetlemek, dış memleketlerle olan münasebetlerini düzenlemek, kooperatifçiliği geliştirmek ve ihtiyaç duyulan hususlarda eğitimlerine yardımcı olmak...” Dolayısıyla, Ana Sözleşmesi’nin üçüncü maddesinde sayılan “Çalışma Konuları” da bu görevler doğrultusunda belirlenmiştir. Kısacası, OR-KOOP, bir bakıma Ana Sözleşmesi’nde belirlenen amaçları dışına çıkmamıştır. 2012 yılında çıkmamıştır; peki, 2003 yılında nasıl çıkabilmiştir?

Biliyorum, burası yeri değil ama şu kadarını sormama izin verin. Ülkemiz de demokratik kitle örgütleri, gerçekten de hem “demokratik”, hem “kitle”

hem de “örgüt” müdür, yoksa birkaç “aklı evvelin” dergâhı mıdır; ne dersiniz? OSB deneyimi ile “2B arazilerinin” satışı, aklıma yine “hariçten gazel okumak” savsözünü getiriyor. İlgili toplumsal sınıf ve katmanlar yeterince bilgilendirilmediğinde, giderek “taşın altına elini koyması” sağlanamadığında, dışarıdan taşımalarla elde edilmiş en haklı kazanımlar bile kalıcı olmuyor. OSB deneyimi ve “2B arazilerinin” satışı, bu düşüncemi pekiştirdi.

Bu arada, geçerken belirtmek isterim. Pek çok maddesi Anayasanın 169, özellikle de 170. maddelerine açıkça aykırı olan 6292 sayılı yasanın adında “Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi...” olması, bu sürecin en hüznü bir yanı olsa gerek. Çünkü bu yasayla “orman köylülerinin kalkınmalarının desteklenmesi...”, benzetme yerindeyse, “balığın kavağa çıkması” gibi bir durumdur.

Sonunda “başımızı sokabilecek” bir yerimiz de oldu...

2000’li yıllarda Kırsal Çevre’ye yolu düşenlerin ilk sorusu; “Bu dairenin kirası ne?” oluyor; kira olmadığını, derneğin kendi dairesi olduğu yanıtını verince de şaşırıyorlardı. Bence şaşırmakta pek haksız sayılmazlardı. Üye sayısı hiçbir zaman yüzü bulmayan, kayıtlı üyelerinin yarısı ortalıklarda görünmeyen, gönüllü emek güçleri dışında hiçbir kaynağı bulunmayan, üstelik de destek almada son derece seçici olan bir gönüllü kuruluşun, Ankara’nın Kavaklıdere’sinde, üç oda bir salon ve eklentilerine sahip olabilmesi sıkça görülebilen bir durum değil çünkü.

Ancak, Kırsal Çevre buna sahip olabildi işte! Birleşmiş Milletler destekli projelerde ücretlendirmek zorunda olduğumuz emek için ayrılan ödenekleri hiçbir gönüllü almadı; çıkardığımız sınırlı sayıda kimi yayınlarımız isteklilere gülünç sayılabilecek bağışlar karşılığında verildi; çoğu gideri az sayıdaki üye tarafından karşılandı; kimi üyelerin yayımlanan yazılarına, radyolarda yaptığı konuşmalara ödenen “telif ücretleri” biriktirildi. Sonunda Gültekin (Çoygun) arkadaşımızın ağabeyinin üyesi olduğu bir kuruluşun iki odalı son derece küçük ama bir o denli de sıcak yönetim yerini çok uygun bir fiyatla satın alabildik. Bir süre sonra büromuzun yanındaki otel, mevcut mekânını genişletmek amacıyla Derneğin yerini satın almak isteyince, bize daha uygun bir yer satın almasını istedik. O da, hem derneğe bir katkı olur hem de otelinin gereksinmesini karşılar düşüncesiyle şimdiki yeri satın alıp Kırsal Çevre’ye verdi. Ticaretten hemen hemen hiç anlamayan ben, kimi arkadaşların karşı çıkmasına karşın iyi bir alışveriş yapmıştım doğrusu.

Ülkemizde demokratik kitle örgütleri, gerçekten de hem “demokratik”, hem “kitle” hem de “örgüt” müdür?

Böylece, üç odalı, 30-35 kişilik toplantılar için yeterli genişlikte salonu olan bir yönetim, eğitim, kitaplık ortamına sahip olabildik. Bu sürece katkıda bulunan herkese teşekkürlerimi sunuyorum. Sonrasında, yerimizi gücümüz yettiğince donattık; bir eğitim merkezine dönüştürdük. Artık, 30-35 kişinin katılabileceği eğitsel çalışmalar için, deyim yerindeyse “namerde muhtaç olmaktan” da kurtulmuştuk. Bu, bence, Kırsal Çevre ölçeğinde bir gönüllü kuruluş için hiç de küçümsenebilecek bir başarı değil.

Kırsal Çevre’de öne çıkarılması gereken başka etkinlikler de gerçekleştirilmiştir kuşkusuz. Ancak, bu bağlamda gerek ilklık ve özgünlükleri gerekse yöntemleri ve sonuçları nedeniyle;

“Doğa Tarihi Kongreleri” (2003 ve 2007),

“Bozkır Ekosistemleri Çalıştayı”,

“Doğu Karadeniz Bölgesindeki Yüksek Dağ Ormanı Ekosistemlerine Zarar Verebilen Ekonomik, Toplumsal, Kültürel Teknik Nedenlerin Belirlenmesi ve Önlenmesine Yönelik Yayım Etkinlikleri”,

“Çok Amaçlı Enerji Ormancılığı ve Yaygınlaştırılmasına Yönelik Yaklaşım Geliştirme ve Yayım”

konulu “projeleri” anmak isterim. Bu projelerin hem yürütücülerinin bilgi ve deneyim birikimine katkıda bulunduğunu hem de çıktılarını ulaştırabildiğimiz kişi ve kuruluşların doğa koruma amaçlı çabalarına yeni boyutlar kazandırabileceğini düşünüyorum.

Enerji Ormancılığı Projesi’nin “Gönüllü Gönüllülerin” kimileri:

Ayaktakiler:

Can Çokçalışkan,
Kadriye Baran,
Banu Avcıoğlu Dündar,
Mustafa Bektaş
ve Ben;

Oturanlar:

Hande Akçakoca,
Gülcan Çelebioğlu,
Erdal Gülöz,
Gürkan Alpsoy.

Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği'nde tasarladığım; yönetmeye çalıştığım ve yayınlarını hazırladığım başlıca etkinlikler

- 1991 yılında bu yana, yılda iki dönem olmak üzere, beşer haftalık uygulamalı "Dendroloji (Ağaçbilim) ve Orman Ekolojisi Okulu" ile "Toprak Ekolojisi Okulu" etkinlikleri.
- 1994 yılında, "Toprak Erozyonu Türkiye'yi Tüketiyor; Erozyonu Durdurun!" Kampanyası. Bu kampanya kapsamında; İstanbul'dan Ankara'ya yürüyüş, "Toprak Koruma ve Arazi İyileştirme Yasa Tasarısı" önerisinin hazırlanarak TBMM Başkanlığı ile TBMM'de grubu bulunan siyasi partilere ulaştırılması, yaygın imza kampanyası, yaygın yayım çalışmaları (kitap, kitapçık ve poster basımı ve dağıtımı, fotoğraf ve karikatür sergileri, radyo ve TV konuşmaları gibi).
- Ankara Polatlı'da (Kargalı Köyü) "Yurttaş Katılımlı Erozyon Önleme Projesi" (UNDP/GEF SGP Destekli; 1994).
- "Borçka Camili ve Karagöl Orman Ekosistemlerini Koruma ve Geliştirme Araştırması" (FAO destekli; 1994) ve bu araştırmanın sonuçlarına göre yöre halkının ekonomik ve eğitim durumunun iyileştirilmesine yönelik etkinlikler.
- "Karadeniz Ölüyor, Karadeniz'i Kurtarın!" konulu halk eğitimi (FAO destekli).
- Ankara Polatlı'da (Yenimehmetli Köyü), köy halkının da katılımıyla "Ağaçlandırma-Mer'a İyileştirme-Arıcılık Entegre Projesi"(Hollanda Elçiliği destekli).
- "Türkiye Ulusal Çevre Stratejisi ve Eylem Planı", "Biyolojik Çeşitliliğin Yerinde Korunması" ve "Türkiye Çölleşme ile Mücadele" eylem planlarının hazırlık çalışmalarına katılım ve katkı.
- FAO'nun çocuklara yönelik çizgi roman yayınlarının Türkçeleştirilip yayımlanması ve dağıtılması (ILO destekli).
- WWF'nin "*Priority Areas for Forest Conservation in the Mediterranean Region*" (Akdeniz Bölgesi'nde Ormanların Korunması için Öncelikli Alanlar) projesi kapsamında Türkiye ormanlarının; koruma altındaki ve önemli orman alanlarının çeşitli özellikleriyle belirlenmesi.
- "Türkiye'deki Tabiatı Koruma Alanlarının Yöresel, Ulusal ve Uluslararası Düzeyde Tanıtımı ile Bitki Gen Kaynaklarının Yerinde Korunmasına Yöre Halkının Katılımının Sağlanması (Gevne Vadisi Örneği) Projesi" (UNDP/GEF SGP destekli.)
- Fethiye yakınlarındaki Gemile Koyu'nda biyolojik çeşitliliğin korunmasına yönelik araştırma ve kamuoyu oluşturma çalışması yapılarak, alandaki yapılaşma ile milli parkların yönetiminin özelleştirilmesine yönelik uygulamaların durdurulması; "Ağaçlandırma Yönetmeliği" ile "2924 Sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Hakkındaki Kanunun Uygulanması Yönetmeliği"nin kimi maddeleri ile Sabancı Üniversitesi'ne orman arazisi tahsis işleminin iptal edilmesi; Van Gölü'nde inci kefalı üreme alanlarına zarar veren sulama uygulamalarının durdurulması, orman fidanlık- larının satılması, 2/A uygulamaları ve ormanlarda izin verilmesi ile ilgili yönetmeliklerin iptal edilmesi ve/veya yürütül- mesinin durdurulması için Danıştay'da ve ilgili idare mahkemelerinde açılan davaların dilekçelerinin hazırlanması.
- "Orman Köyü Kalkındırma Kooperatifi Yönetici ve Üyelerine Orman Ekosistemlerinde Biyolojik Çeşitliliği Yerinde Korumaya Eğitimi" Projesi" (UNDP/GEF SGP destekli, 2001).
- "Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki Özel Amaçlarla Korunan Orman Ekosistemleri" (UNDP/GEF SGP destekli, 2001).
- "Çevre Yönetiminde Coğrafi Bilgi Sistemlerinden Yararlanma Olanakları" (TÜBİTAK destekli), "Birinci ve İkinci Doğa Tarihi" (2003 ve 2007), 1. Kent Ormancılığı ve Kentsel Ağaçlandırma Çalışmaları (2004) Kongreleri, "Bozkır Ekosistemleri Çalıştayı" ve "Çocuklara Doğa Eğitimi Çalıştayı".
- "Doğu Karadeniz Bölgesindeki Yüksek Dağ Ormanı Ekosistemlerine Zarar Verebilen Ekonomik, Toplumsal, Kültürel Teknik Nedenlerin Belirlenmesi ve Önlenmesine Yönelik Yayım Etkinlikleri" (WWF-CEFP Destekli, 2005-2007).
- "Çok Amaçlı Enerji Ormancılığı ve Yaygınlaştırılmasına Yönelik Yaklaşım Geliştirme ve Yayım Projesi" (UNDP/GEF SGP destekli, 2008-2010).

Nallıhan Köylüleri ve Belediye Başkanı'na, enerji ormancılığı" anlatılıyor

KIRSAL ÇEVRE
VE ORMANCILIK SORUNLARI
ARAŞTIRMA DERNEĞİ

The Research Association
of Rural Environment
and Forestry

“enerji ormancılığı” nedir, ne değildir?

ÇOK UCUZ
KOLAY ERİŞİLEBİLİR
DAHA TEMİZ
*EKOLOJİK SORUNLARI
ÖNLEYEBİLİR ve HİÇ BİTMEYECEK
BİR ENERJİ KAYNAĞI:*
ENERJİ ORMANLARI!

GEF
Küçük Destek
Programı
Türkiye

“And Kırsal Çevre has ended for me” ...

Hiç benimsemediğim bir atasözüdür; “kuzguna yavrusu şahin görünürmüş !” İyi ama her canlı yavrusunu başka türlü mü görüyor; saçma. Saçma olmasına saçma ama dışarıdan birisinin bu bağlamda öne süreceğim kimi değerlendirmeler karşısında böyle düşüneceğinden eminim. İsteyen iste-diği gibi düşünebilir, ne yapabilirim ki.

Kuran, yirmi yıla yakın bir süre yönetmeye çalışan, bu çatı altında gücü yettiğinde emek veren bir kişi olarak Kırsal Çevre için iki boyutlu bir de-ğerlendirme yapabilirim.

Birincisi; Kırsal Çevre, bana göre bir kalkışmaydı. Dahası, biraz abartma olacak ama yine de söyleyeceğim: Kırsal Çevre, bir isyandı! Demokratik kitle örgütlerinde, özellikle de gönüllü kuruluşlarda ücretli “emek-patron” ilişkilerinin hızla yaygınlaşıp egemenleşmesine; iktidarlarla çatışmaları nedeniyle kuruluş gerekçelerinin ikincilleşmesine; içi boş, dayanaksız sav-larla ortalıkta görünme çabalarına ve buna benzer tutumlara karşı bir is-yan, görkemli bir direniş! Kırsal Çevre’de bu tutumlara hemen hemen hiç girilmemiş; son derece kısıtlı olanaklarına karşın şaşılacak ölçüde üretken de olabilmiştir.

Öte yandan Tüzüğünde yazılı çalışma ilkelerini büyük bir özenle koruyan Kırsal Çevre’de, sözgelimi; farklı görüş ve düşüncelere sahip üye ve gönül-lüler arasındaki ilişkilerde çeşitli anlaşmazlıklar oldu ama bu anlaşmazlık-lar hiçbir zaman gönül kırıcı çatışmalara dönüşmedi; karar süreçleri, ger-çekleştirebildiği etkinlikler, çıkarılabilen yayınlar istekli olan herkes için son derece öğretici olabildi; gündeme getirilen yaklaşımların çoğu alanın-da bir “ilk” idi ve ülkemizde benzer çabalar içinde olan kişi ve kuruluşlar için yol açıcı oldu. Bence bunlardan da önemlisi Kırsal Çevre; bağımsızlığı-nı, demokratikliğini ve koşulsuz vericiliğini koruyabildi.

İkincisi; daha önce de belirttim, anımsayacaksınız: Kırsal Çevre, başta ormansızlaşma olmak üzere kırsal çevre sorunlarının belirlenmesi ve çö-zümlenmesine yönelik araştırma ve eğitim çalışmaları yaparak, yapanlara olanakları elverdiğince destek olarak, bu doğrultuda çalışmalar yapanlar arasında iletişim sağlayarak, üniversiteler ve araştırma kuruluşlarında üretilenlerin olası hedef kitleye ulaştırılmasına aracılık etmek yoluyla **bil-ginin toplumsallaşmasına** karınca kararınca katkıda bulunmayı hedefli-yordu. Çünkü nerede, kim, hangi kuruluş tarafından üretiliyorsa üretilsin, bilginin gerektiğinde toplumsallaşmadığını; bilginin üretilmesi ve yay-

Kırsal Çevre, bir isyandı!
Demokratik kitle
örgütlerinde, özellikle de
gönüllü kuruluşlarda ücretli
“emek-patron” ilişkilerinin
hızla yaygınlaşıp
egemenleşmesine;
iktidarlarla çatışmaları
nedeniyle kuruluş
gerekçelerinin
ikincilleşmesine; içi
boş, dayanaksız savlarla
ortalıkta görünme
çabalarına ve buna benzer
tutumlara karşı bir isyan,
görkemli bir direniş!

Kırsal Çevre, üniversiteler
ve araştırma kuruluşlarında
üretilenleulaştırılmasına
aracılık etmek yoluyla bil-
ginin toplumsallaşmasına
karınca kararınca katkıda
bulunmayı hedefliyordu.

gınlaştırılmasında işbirliği ve dayanışma ortamlarının yeterince gelişkin olmadığı düşünülüyordu. Kırsal Çevre, bu yoksunlukların giderilmesine katkıda bulunabilirdi. Ancak, en azından yeterince bulunamadı. Sözelimi; sayıları hiçbir zaman, sözelimi yüze ulaşmayan üyelerinin belki de yüzde doksanı hiçbir çalışmaya katkı sağlamadı; genel kurullara bile katılanların sayısı otuzu geçmedi. İlgili bilgi alanlarından, örneğin ormancılık, tarım, iklim, kırsal toplumbilim, yerbilim, bitkibilim, hayvanbilimciler Kırsal Çevre'ye üye olmaktan sanki özel olarak kaçındı; "hatır için" üye olanlar ise bir süre sonra yitip gitti.

Yılda bir kez yayımlanarak ilgili kişi ve kuruluşlara ücretsiz olarak gönderilen Kırsal Çevre Yıllığı ile gerekli görüldüğü zamanlarda yayımlanan Kırsal Çevre Haber Bülteni, yukarıda örneklenen bilgi alanlarında emek verenlerce yeterince beslenemedi; yeterince beslemeleri bir yana, çoğu kişi ve kuruluş, değil teşekkür etmek, ücretsiz olarak gönderilen yayınları

Enerji Ormancılığı Projesi'nin "Gönüllü Gönüllüleri" projenin bitiminde...

alıp almadığını bile belirtmedi, adres değişikliklerini bildirmedi; en azından benim üye olduğum dönemde ne üyelerinden ne de ilgili fakültelerden bir tek kişi bile yapacağı araştırma ve eğitim çalışması için destek isteminde bulunmadı. Herhangi bir alanda uzmanlaşmayı isteyen, bu amaçla emek veren, gerekli özverilere katlanabilen çok az üye çıktı; etkinliklere katılan üyelerin birkaçı dışındakiler bireysel ve/veya gruplar olarak herhangi bir projeyi tasarlayıp yürütmedi; çoğu üye dernekle herhangi bir iletişim bile kurmadı. 2000 dolayında kitap, dergi, bülten gibi yayınlardan oluşan varsıl sayılabilecek “uzmanlık” kitaplığından yararlanmak isteyenlerin sayısı iki elin parmak sayısını bile geçemedi. Çevre, doğa koruma alanında emek veren onca kuruluş, kişi ve yayın organı, en temel bilgilerden bile yoksun iken Kırsal Çevre’den yararlanma çabaları son derece sınırlı düzeylerde kaldı. Dolayısıyla giderek çevre, doğa, ağırlıklı da orman koruma amaçlı davranışlara, bu doğrultudaki duyarlılıkların yaygınlaştırılmasına öncelik verilmeye başlandı.

Bunlar benim Kırsal Çevre’de de yaşanmasını istemediğim durumlardı. Önleyebilmek için, inanmayacaksınız belki de, aklımın yettiği ve kişiliğimin elverdiğince her türlü demokratik çabaya girdim; ne yazık ki, başarılı olmadım. Ne yapabiliyordum sizce? Bir dostum “demokratör” yakıştırmasını yapmıştı bana; bu özelliğimin “diktatör” yanını öne mi çıkarmalıydim; “küçük olsun, benim olsun” ya da “giden gider, kalan sağlar benimdir” söylemiyle anlatılabilecek tutumlara mı girmeliydim? Ama bunu becerebilsem bile, Kırsal Çevre “Kırsal Çevre” olmazdı ki... Girmedim, giremedim. Geriye tek seçeneğim kalıyordu. Kırsal Çevre üyeliğinden ayrılmak! 2009 yılında geçirdiğim rahatsızlık araya girince, sorumlu yöneticisi olduğum proje de bitince Kırsal Çevre üyeliğinden ayrıldım.

Kimbilir, ayrılmasaydım, hedeflerime saygının bir gereği olarak hoşgörüsüz, dediğim dedik, baskıcı yanlarım giderek daha çok öne çıkacaktı belki de. Çok düşündüm, çok güç karar verdim ve gerçekten de çok üzüldüm. Neyse ki Banu, Ahmet (Demirtaş), Gürkan (Alpsoy), Can (Çokçalışkan) gibi güveneceğim Kırsal Çevreliler vardı geride; bu yönden içim rahat. Artık kendimi yalnızca bir “Kırsal Çevre Gönüllüsü” sayıyorum; doğaldır ki Kırsal Çevreliler izin verdikçe de bu yeni konumumu ve sanımı ömrümce sürdüreceğim.

VARGI

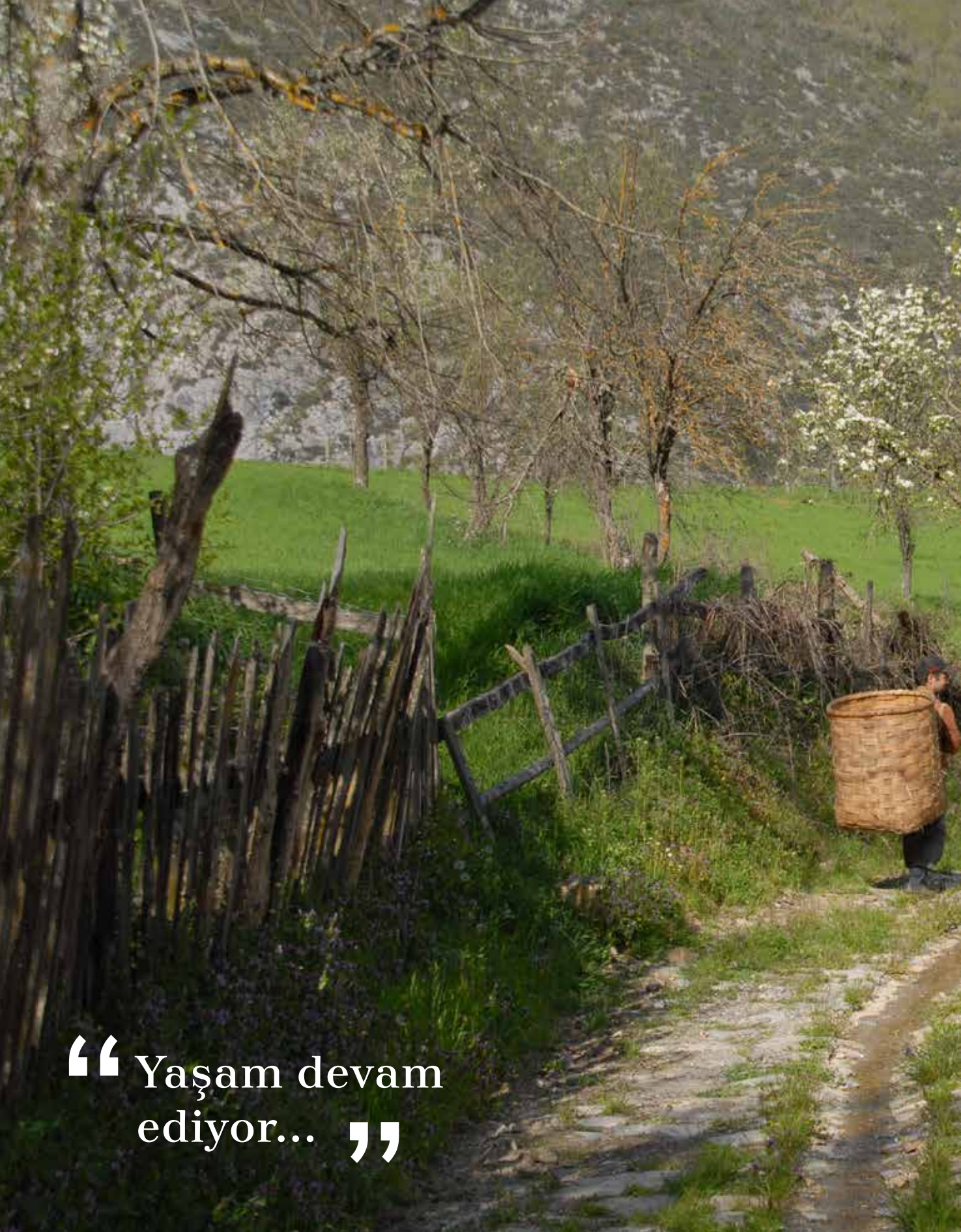
5

“Gönüllü “Gönüllü” olmak ya da...”

Bilirsiniz; Oktay Akbal'ın bir kitabının adıdır “Önce ekmekler bozuldu...”. Akbal, kitapta aynı adla yer verilen denemesinde bu saptamanın hemen ardından “...sonra da her şey !” vargısını da öne sürmüştü. Akbal'ın bu vargısını şimdilere taşırsak, “Günümüzde gönüllü kuruluşlar da bozuldu!” diyebiliriz sanırım: Çünkü 1980'li yıllarda, artık “Sivil Toplum Kuruluşları” (STK) olarak anılan ve aralarında gönüllü kuruluşların da bulunduğu demokratik kitle kuruluşlarının giderek çoğalan bir kesimi, “serbest piyasacı” işleyişin bileşenlerinden birine dönüşmüştür. “Dış dinamikler” ile bu dinamiklerin yol açtığı gelişmeleri hiçbir yanıyla sorgulamaksızın benimseyenler bu süreçte de, belirleyici olmuştur: Ancak; Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler ve AB örneği ülkelerarası kuruluşların yanı sıra çeşitli ülkelerde etkinlikte bulunan vakıf, oluşum, şirket gibi kuruluşların parasal destekleriyle yürütülen “projeler”, bu tür “projelerde” yer alan “STK”ların giderek taşeronlaşmasına yol açmıştır. Öyle ki, bu süreçte; ilgili kamu kuruluşları ve uluslararası kuruluşlar “gönüllü kuruluşlar” ile işbirliği yapmak yerine “STK”lara iş yaptıрма tutumunu yeğlemekte; iş yaptıracağı “STK”ları da çoğunlukla öznel ölçütlerle, başka bir söyleyişle “kafasına göre” seçmekte; bu da “ortaklık” yerine “patronluk” değer yargıları ve ilişkilerinin yerleşmesine yol açmıştır. “STK”ların giderek daha da büyüyen bir kısmı, öz kaynaklarından çok dış desteklerle ayakta durma kolaycılığına kapılarak “taşeron” kuruluşlara dönüşmüştür. Herhangi bir işi “taşeron” olarak üstlenmiş “STK”lar ise, bu kez “katılımcı” olduğu öne sürülen düzenekler işleterek öteki “STK”ların ve üyelerinin deneyim, bilgi ve gözlem birikimlerini, beceri ve olanaklarını, çoğunlukla karşılıksız olarak kullanma çabasına girebilmiştir. “STK”ların etkinlikte bulunduğu alanlarda “rekabet” koşulları oluşmuş; dolayısıyla da “gönüllü” kuruluşlar arasında dayanışma ve işbirliği geleneğinin oluşması giderek olanaksızlaşmıştır; “STK”lar üyelerinin “gönüllü” olarak sunabilecekleri beceri ve/veya olanaklarının ortak amaçlar için değerlendirildiği, sevinç ve tasalarını paylaşabildiği ortamlar olmaktan çıkmış; “gönüllü” emekten çok ücretli/profesyonel işlendirmelere yönelinmiş; bu yönelim bir yandan kamu, bir yandan da ülkelerarası kurum ve kuruluşları tarafından çeşitli yollarla özendirilmiş ve desteklenmiştir.

Böylece şirketler gibi kurulum yapılanarak şirketler gibi çalışan; ücretli işgücü işlendiren, bu yolla para kazanan ve sayıları her geçen gün artan bu “gönüllü” kuruluşlar, en azından bana göre; “gönüllü emek” kavramını kirletmektedir; kişiler ve kuruluşlar arasında “haksız rekabete” yol açmaktadır; “katılımcılık” yanılsamasının yaygınlaştırılmasına katkıda bulunmaktadır; özellikle üniversitelerdeki konu uzmanlarının asıl işlerini tavsatacak biçimde özel işlerde işlendirilmesini olağanlaştırmaktadır; “gönüllü” kişi ve kuruluşlar arasında anlamsız sürtüşmelere, kırıngılıklara neden olmaktadır; başta yetişkin işgücü olmak üzere kamu olanaklarının kamusal yarar dışında, keyfi olarak kullanılmasına yol açmaktadır. Kısacası, “gönüllü” kişi ve kuruluşların çoğu dış kaynaklı “projeler” tasarlayıp ücretle yaparak kapitalist üretim ilişkilerindeki egemen değer yargılarının “kemikleşmesine katkıda bulunmakta; “gönüllü” kişi ve kuruluşların dışa bağımlılaşarak özgüvenlerini yitirmesini kaçınılmazlaştırmaktadır. Bence, özellikle “gönüllü” kişi ve kuruluşların bu dönüşümden özenle kaçınması; Kırsal Çevre'nin benimsediği “gönüllü ‘gönüllülük’” ilkesini baş tacı etmesi gerekiyor. “Tanrıya şükür”, Kırsal Çevre, en azından bugünlere değin böyle bir sürece girmekten özenle kaçınmış ve bunda da başarılı olabilmıştır.

“ Yaşam devam ediyor... ”

7. Perde

“ Uğrunda ölünebilen, akıl almaz özverilere katlanılabilen ülküler, benzetme yerindeyse ‘sabun köpüğü’ gibi iz bırakmaksızın dağılıp yitseyse eğer, bunun genel geçer bir nedeni olsa gerek. Örneğin; ülkemizde akıl almaz bir hızla, yaygın ve çoğu da onur kırıcı biçimde gerçekleşen bu dönüşümler, yalnızca 12 Eylül cuntasının başarısıyla açıklanabilir mi? ”

Kırsal Çevre deneyimini anlatırken 2000'li yılların sonuna ulaşmıştık anımsarsanız. Ancak ben, sözelimi Fransız filmlerinde çokça gördüğümüz gibi gerilere, 1990'lı yıllara yeniden döneceğim. Bu noktada bir türlü yanıtlayamadığım, başkalarının da en azından bana göre gerektiğinde yanıtlayamadığını düşündüğüm bir soruyu size soracağım: 1980 sonrasında hem dünyada hem de ülkemizde yaşamın her alanında son derece önemli dönüşümler oldu, biliyorsunuz. Ne var ki, bu dönüşümlerin ekonomik, toplumsal, bireysel, siyasal ve kültürel boyutları ve sonuçları, bütünsellik içinde gerektiğinde irdelenmedi; neden acaba? Çoğu durumda söz konusu boyutların biri ya da birkaçı, birbiriyle ilişkilendirilemeden sergilendi, daha az olarak da sorgulandı. Bu durumun yalnızca entelektüel tembellikle açıklanabileceğini sanmıyorum. Uğrunda ölünebiyen, akıl almaz özverilere katlanılabilen ülkeler, benzetme yerindeyse "sabun köpüğü" gibi iz bırakmaksızın dağılıp yitseye eğer, bunun genel geçer bir nedeni olsa gerek. Örneğin; ülkemizde akıl almaz bir hızla, yaygın ve çoğu da onur kırıcı biçimde gerçekleşen bu dönüşümler, yalnızca 12 Eylül cuntasının başarısıyla açıklanabilir mi? Açıklanamayacağını düşünüyorum.

Konuya bu bağlamda kısaca değindim, çünkü sonraki yıllarda yaşayacaklarımın çoğunun temelinde söz konusu dönüşümlerin yattığına inanıyorum. Dahası; 1980, özellikle de 1990 sonrasında yaşananlar yalnızca gezegenimizde değil, tüm evrende, insanlığın binlerce yılda oluşturabildiği değerlerde köklü, kalıcı ve çoğu da olumlanmayacak kırılmalara yol açtı. 2003 yılında gösterime giren İspanyol, Fransız ve İtalyan ortak yapımı "Güneşli Pazartesiler" adlı filmi bu bağlamda da anımsıyorum nedense. Film, İspanya'nın liman kenti Vigo'da geçiyor ve özelleştirilen bir tersanenin işsiz kalan işçilerinin yaşadığı üzüntüleri, sevinçleri, kaygıları; birbirlerine, giderek de olağan yaşamlarına yabancılaşmalarını işliyor. Hiçbir özelleştirme eleştirisinin 1980 sonrasında gündeme gelen insanlık durumlarını böylesine yakıcı biçimde sergileyebildiğini düşünmüyorum. Yaşadıklarımın, tanıklıklarımın arka planının bir de bu yönüyle değerlendirilmesini çok isterdim doğrusu.

Ne yapsam "kâr" mıdır?

"Dördüncü Perde"de sözünü ettiğim çabalarla kalıcı sonuçlara ulaşamayınca benim de gönlüm, düşüncelerim, duyarlılıklarım, eylemliliklerim deyimim tam anlamıyla "serseri mayın" gibiydi. "Benim gibi" çoğu kişinin aynı durumda olduğunu gözlemliyor ama ben buna katlanamıyordum. OMO ve TOD'da etkin görevler üstlenemezdim, çünkü çoğunlukla hoşnut

Hiçbir özelleştirme eleştirisinin 1980 sonrasında gündeme gelen insanlık durumlarını böylesine yakıcı biçimde sergileyebildiğini düşünmüyorum. Yaşadıklarımın, tanıklıklarımın arka planının bir de bu yönüyle değerlendirilmesini çok isterdim doğrusu.

olmadığım ilişkiler, yaklaşımlar sergileniyor ya da olup bitenler karşısında suskunluğu ve edilginliği yeşiliyordu. Öte yandan MPM'de de işler, ilişkiler en azından benim istediğim gibi yürümüyordu. Bunlara katlanamaz; ben de "arazi olamazdım." Bir şeyler yapmam gerektiğini düşünüyor ancak nerede, neleri, kimlerle, nasıl yapabileceğim konusunda en küçük bir fikir yoktu. Kırsal Çevre'de yapmaya çalıştıklarım(ız) ise beni "kesmiyordu". "Kesmiyordu" çünkü hedeflediğim işlevleri gönlümce göremiyordu. Daha da önemlisi, ülkemizde de olup bitenlerin temelde siyasal temelleri olduğunu düşünüyor ancak Kırsal Çevre'nin herhangi bir siyasal işlev üstlenmesini istemiyordum.

Oysa ülke genelindekine koşut olarak ormancılığımızda da köktenci dönüşümler yaşanıyor; orman fakülteleri, meslek kuruluşları ve "eski tüfek" meslektaşlarımların çoğu benim gibi olup bitenleri yalnızca izliyor, en fazla da kendi kendine ya da kendisi gibi düşünenlerle bir araya gelip yakınıyordu. Gerçekte çoğu kabuğuna çekilip ortadan kaybolmuştu; dahası, sanki Franz Kafka'nın ünlü öyküsü Dönüşüm'deki başkişi Gregor Samsa gibi bir gecede "dönüşmüşlerdi". Sözcğelim; 1970'li yıllarda siyasal olarak bir araya gelmesi bile düşünölemeyecek, gündemdeki olumsuzlukların aşılması na katkıda bulunabilir düşöncesiyle geliştirilen önerileri dinlemeden "tu kaka" edebilecek denli keskin olanların çoğu, eski defterleri kapatıp "arazi olmuştu"; dahası, özelleştirilen ormancılık çalışmalarından pay kapmak için birbirleriyle "ortaklıklar" kurabiliyor; OMO seçimlerinde ortak listeler çıkarmaya bile kalkışabiliyorlardı. Öte yandan; kimsenin kimseyi gerektiğince dinlediğı de yoktu. Herkes sanki 12 Eylül öncesinde yaşananlardan bıkmış ya da eş düzeyde yorulmuştu; farklı yaklaşımlardan, düşöncelerden korkuyor gibiydi. Yeni ya da egemenleştirilmiş olana karşıt sayılabilecek bir konu açıldığında ya da görüş öne süröldüğönde, çoğu kişi kimileyin gülünç, kimileyin de hüözün verici gerekçelerle ortamdan ayrılmaya çabalıyordu.

Gözümün önünde bu olup bitenler karşısında üzölüyordum; gerçekten, çok üzölüyordum. Bu koşullarda ben ne yapabilirdim; " Hiç olmazsa bireysel olarak ne yapabilirim kârdır !" diyebilir miydim? Dedim ne yazık ki: Okumalarıma, araştırmalarıma yeniden hız verdim; "ev halkına" daha çok zaman ayırmaya başladım; çeşitli kongre ve sempozyumlara katılımımı hem bildiri sunarak hem de izleyici olarak alabildiğine artırdım; birbirleriyle ilgisiz kişi ve kuruluşların isteğiyile çeşitli dergilerde yazdım, radyolarda söyleşiler yaptım. Ama gerçekten de olmuyor, olmuyor, olmuyordu; bunlar bana yetmiyordu. Biliyorum kızacak ve belki de " Arkadaşım, belanı mı

Bir şeyler yapmam gerektiğini düşünüyor ancak nerede, neleri, kimlerle, nasıl yapabileceğim konusunda en küçük bir fikrim yoktu. Kırsal Çevre'de yapmaya çalıştıklarım(ız) ise beni "kesmiyordu". "Kesmiyordu" çünkü hedeflediğim işlevleri gönlümce göremiyordu.

arıyorsun?" diyeceksiniz ama huzursuzdum. İşin kötüsü, bu huzursuzluğu "ev halkına" da taşıyordum. Oysa çocuklarımız gençlik dönemlerinin coşkulu yaşlarına girmişti; onlarla daha yakın olmam gerekirdi. Doğal olarak eşim de, söylemimi başıslayın, "ufak ufak" isyanları oynamaya başlamıştı; doğrusu haksız da sayılmazdı. İyiden iyiye çekilmez olmuştum; daha uygun bir söyleyişle; "Şahtım Şahmeran oldum" anlayacağınız. Bunların ayırdındaydım kuşkusuz ama gereğini yapamıyordum ki.

Kısacası; 1990'dan sonra, 2000'li yıllarda yaşanacaklardan habersiz, ruhsal olarak çok zor yıllar geçiriyordum. Belki, "benim gibi" herkes aynı açmazlıklar içindeydi. Bilmiyorum; duygularımızı düşüncelerimizi aramızda paylaşabilecek koşullarda bir araya gelemiyor, üstesinden gelebilecek çözümler üretmiyorduk ki bileyim...

TEMA da nereden çıktı?

TEMA Vakfı Başkanı Hayrettin Karaca ile dostluğun başlangıcı.

1990'lı yılların başında, bir Hayrettin Karaca ismi dolaşıyordu ortalıkta. Tanışmıyorduk. Gün geçmiyordu ki kitle iletişim araçlarında bir açıklaması çıkmasın. Dikkatle izliyordum bu açıklamaları. İlginç; özellikle toprak erozyonunun yıkıcılığı, önlenmesi gereğine ilişkin söyledikleri, benim öteden beri savunduklarımla büyük ölçüde uyuşuyordu. Dahası, son derece sevimli bir söylem ve görünümle yapıyordu tüm bunları. Cumhuriyet Gazetesi'nden Leyla Tavşanoğlu'nun Hayrettin Karaca ile yaptığı uzun bir söyleşi yayımlanmıştı. Hayrettin Karaca'yla görüşmüş olmuştum artık. Kitaplarımdan elimde kalanlar ile Çevre ve Ormancılık Dergisi'nin altı cildini gönderdim. Nereden bulmuşsa telefonumu, beni aradı ve İstanbul'a, TEMA'nın Yönetim Kurulu toplantısına çağırdı; gittim. Nihat Gökyiğit'i de o toplantıda tanıdım. Karaca, beni kısaca tanıttıktan sonra, sözü Nihat Gökyiğit'e verdi. O da, TEMA Vakfı'nın kuruluş çalışmalarını anlattıktan sonra sözü uzatmadan TEMA'nın Genel Sekreterlik görevini üstlenmemi önerdi. Şaşırmıştım.

Kırsal Çevre'nin sorumluluğu vardı; aile düzenini Ankara'da kurmuştu. Bu türden sorunlar çözümsüz değildi kuşkusuz. Ancak, TEMA'nın yönetim yerinin Ankara'da olmasının daha akılcıl olacağını düşünüyordum; ilgili kurum ve kuruluşların, katkı alınabilecek uzman kişilerin çoğu Ankara'da idi çünkü. Başka bir gerekçem daha vardı. Ben özellikle ormancılık kamu-

oyunda "solcu/komünist" olarak biliniyordum; bu durum henüz kuruluş aşamasından olan Vakfa zarar verebilirdi. Sonra, ben, gönüllü kuruluşlarda ücretli bir çalışan olmaya da karşıydım. Bu gerekçelerimi açıkladığımda, Nihat Gökyiğit'in yanıtı kendimi "Temacı" saymama yetti. "Sizin ne olduğunuz bizi ilgilendirmez; yasa dışı bir iş yaparsanız bu ülkenin polisi, jandarması gereğini yapar. Biz TEMA'da yapabileceklerinizle ilgileniyoruz yalnızca!". Bu yanıtı karşın, benim siyasal kimliğinden hareketle TEMA'ya zarar verebilecekleri ve ücretli çalışmama gerekçelerimde direndim. Ne oldu ne yaşandı bilmiyorum; yıllar sonra, Nihat Gökyiğit bu gerekçemin haklılığını teslim edecekti.

Hayrettin Karaca ile Nihat Gökyiğit'in coşkuları, içtenliklerinden çok etkilenmiştim. Elimden geleni esirgeyemezdim. Sanıyorum, esirgemedim de. Bana göre son derece anlamlı bir deneyimdi TEMA. Sözgelimi; toprak erozyonu sorununu, ülkemizde benzeri görülmedik düzeyde toplumsallaştırabilmişti; ülkemizin her yanında her yaş, cinsiyet, kültür ve sınıftan yurttaşımızı bu amaçla çeşitli gönüllü çabalara yönlendirebilmişti.

Yıllardır önerilmesine karşın bir türlü çıkarılmayan 4342 sayılı Mera Kanunu ile 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu hazırlamış ve çıkarılmasını sağlamıştı; siyasal iktidarların doğal varlık ve ortamlara zarar verebilecek uygulama ve düzenlemelerini yargıya taşıyarak durdurmuştu. Onbinlerce yurttaşımızı eğitmiş; siyasal iktidarın "2B arazilerinin" satılmasına yönelik girişimlerinin engellenmesine yönelik çabalara tüm gücüyle katılmış ve yaşamsal önemde katkılarda bulunmuş, uygulanabilir kırsal kalkınma projeleri geliştirip örnek uygulamalar yapmıştı.

Öyle ki, TEMA, akla gelmedik kişi ve kuruluşların destek sağlamak, çalışmalarına katkıda bulunmak için birbirleriyle yarıştığı, son derece ilginç bir toplumsal oluşum olmuştu. Böyle bir oluşumu çeşitli yönlerden çekemeyenlerin kısa zaman içinde ortaya çıkması, en azından benim için hiç de şaşırtıcı olmadı. "Solcu" olarak bilinen kişi ve kuruluşların son derece soyut değerlendirmeler, akıl almaz bilgisizliklerle TEMA'yı "sermayenin yeşil maskesi" saymalarını, gerçekten de sudan gerekçelerle her fırsatta eleştirmelerini anlayamıyordum; ki, bu kişi ve kuruluşların kimileri, sonraki yıllarda düzenlediği etkinliklerde Hayrettin Karaca'nın konuşmasını, kendilerine TEMA'da bir iş bulunması için aracılık yapmamı bile istedi. Sonraki yıllarda yönettiği TV izlencesinde başta Hayrettin Karaca olmak üzere birçok TEMAcıyla söyleşiler yapan, gazetedeki köşesinde TEMA'ya övgü yazıları yazan bir kişinin öne sürdüklerini, öteden beri tanışık olduğumuz bu kişiye benim verdiğim yanıtları da anlatmak isterdim.

Hayrettin Karaca ile Nihat Gökyiğit'in coşkuları, içtenliklerinden çok etkilenmiştim. Elimden geleni esirgeyemezdim. Sanıyorum, esirgemedim de. Bana göre son derece anlamlı bir deneyimdi TEMA.

TEMA Vakfı'ndan alınan bir teşekkür belgesi...

Sanırım, son derece anlamlı olan bu yazışmaların yeri burası değil. Ama izin vererseniz, bu bağlamda TEMA'ya gönül ve destek veren yurttaşlarıma hiç olmazsa içtenlikle teşekkür edeyim; teşekkür ediyorum, sağolun! Aradan yirmi yıl geçti, kendisini hâlâ solcu/sosyalist sayan bir kişi olarak bu türden ikiyüzlülükleri henüz anlayabilmiş değilim doğrusu.

Bence, TEMA, her yönüyle ayrıntılı olarak incelenip tartışılması gerekli bir "fenomendir". Ne yazık ki, 2014 yılı ortalarına değin bu "zahmeti" göze alabilecek denli yürekli bir araştırmacı çıkmadı.

TEMA Vakfı Başkanı Hayrettin Karaca ile ortak bir etkinlikten bir görüntü...

TEMA Vakfı başkanı Hayrettin Karaca Kırşal Çevre'nin başarılı üyelerine ödül verirken...

"Ben neymişim be Abi"...

Sözüm ona, yapılması gerekenleri yapmaya çalışanların ödünlendirilmesi-ne karşıydım. Yeri geldiğinde söylerler ya; "kedi erişmediği ciğere munda dermiş"; anlaşılan benim tutumum da bundan pek farklı değil bir bakıma. TOD'un ilk kez 1986 yılında bana verdiği "Yılın Ormancısı Ödülü"nü'nün tadı damağımda kalmıştı sanırım. Tamam, yapmaya çalıştıklarımı ödül almak için yapmıyordum. Ancak, şimdi kısaca sözünü edeceğim ödülü nasıl alabildiğimi bilmiyorum.

1970'li yılların ortasına değin ev ödevleri dışında yazı yazmamış, lise öğrenimi döneminde kompozisyon dersinden sürekli "çakmış" bir kişinin "deneme" dalında ödül alabileceğine inanır mısınız? Ben de inanmazdım ama aldım işte. Yunanlı mühendis ve yazar Andreas Politakis ile Milliyet Gazetesi'nin işbirliğiyle belirlenen kişi ve kuruluşlara, gazeteci Abdi İpekçi'nin anısına çeşitli dallarda ödül verilmekteydi. 1991-1992 dönemindeki yarışmaya "deneme" dalında Güneydoğu'da öldürülen bir asteğmenin ağızından katiline yazılan bir mektupla ben de katıldım.

İnanılır gibi değil; Uluslararası Abdi İpekçi Barış ve Dostluk Ödülü Deneme Yarışması'nda ikinci olmuşum! Neden bilmem, deyim yerindeyse, sevinçten "havalara uçtum". Söylemek gibi olmasın, bu tür "ödüllendirmeler" sonraki yıllarda da sürdü. Ne yalan söyleyeyim, ödül almak hiç de fena olmuyormuş doğrusu (!)

Milliyet

Gazetecilik Anonim Şirketi

Nuruosmaniye Cad. 65 34330-İstanbul-Teleks: 22251 ve 23402-Telgraf : Milliyet-İstanbul-Telefon 511 44 10 P.K. 492 İstanbul

28.01.1993

Sayın

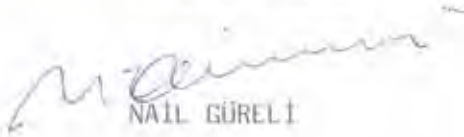
YÜCEL ÇAĞLAR

6.Abdî İpekçi Barış ve Dostluk Ödüllerinde Söyleşi dalında ikincilik ödülünü kazandınız.

Ödüller 1 Şubat'ta açıklanacak, ödül töreni ise Mayıs ayında yapılacaktır. Bu konuda size ayrıca bilgi vereceğiz.

Çalışmalarınızda başarılar dileriz.

Saygılarımızla,

NAIL GÜRELİ

Milliyet Ödülleri

Yönetmeni

TÜBİTAK ve...

Deyim yerindeyse; “doluya koyuyorum almıyor, boşa koyuyorum dolmuyordu”. Böylesi günler geçip giderken TÜBİTAK’tan aldığım çağrılar, kendimi yeniden işlevsel sayabileceğim süreçlere soktu.

Biliyorsunuzdur belki; TÜBİTAK’ta desteklenecek araştırma projelerinin belirlenmesi, izlenmesi ve sonuçlarının değerlendirilmesi çalışmalarını yürüten çalışma kurulları vardı. Çoğunluğu üniversitelerdeki öğretim üyeleri arasından seçilenlerden “uzmanlardan” oluşan bu kurullardan birisi de “TÜBİTAK Tarım, Ormancılık ve Gıda Teknolojileri Grubu Yürütme Komitesi” (TOGTAG) idi. Kimin önerdiğini bilmiyorum; 1994 yılında bu kurula “Ormancı” üye olarak katılma çağrısı aldım. MPM’deki olağan çalışmalarımın yanı sıra TOGTAG’taki çalışmalarımı da yürütecektim. MPM yöneticileri olur verince de bu kurulun çalışmalarına katıldım.

TOGTAG, o dönemde ziraat ve gıda mühendisliği fakültelerinden seçilen/önerilen öğretim üyeleriyle benden oluşuyordu. Ben göreve başladıktan çok kısa bir süre sonra, TOGTAG başkanı Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Ferhan Hatipoğlu’nu yitirince, kurul başkanlığını (sekreterliğini) aynı Fakülteden Prof. Dr. Neşet Kılınçer üstlendi. Olağan koşullarda kurul üyeleri dört yılda bir değişiyordu. Ancak, bu süre bitince, Dünya Bankası’nın kredi desteğiyle yürütülen “Tarımsal Araştırma Projesi”nin (TARP) yönetimi de TOGTAG’a verildi ve bizlerin görev süresi uzatıldı. Böylece benim TOGTAG üyeliği görevim de yaklaşık sekiz yıl sürdü.

TOGTAG üyeliği, ikinci bir öğrenim oldu benim için. Üniversiteleri; bir iki dostum dışında öğretim üyelerini hiç tanıımıyordum. Çünkü üniversitede hiç çalışmamıştım. Tarıma ilişkin bilgilerim, çoğunluk kulaktan dolmaydı. Önünde sonunda bir orman mühendisiydim. Öte yandan; kendiminkiler ve yardımcı olduğum uzmanlık tezi, doktora çalışmaları dışında hiçbir araştırma projesini yönetmemiştim. Doğal olarak, “bilgisizlik, deneyimsizlik evreninde” bulunmaktan tedirgindim. Ne ki, şanslıydım. Kuruldaki öteki üyeler son derece deneyimli, daha da önemlisi can insanlardı. Onların da yol yordam göstericiliğiyle kısa zamanda “iş i kaptım”. Desteklenme iste miyle ormancılık, tarım ekonomisi ve politikası alanlarından gelen projelerin seçilmesi ve yürütülmesi benim sorumluluğumdaydı. Bilgiçlik taslamayı seviyordum sanırım (!); çok hoşnuttum bu çalışmalardan çünkü. Ancak, özellikle ormancılık alanından destek isteği başvurusu çok az oluyordu. Neden bilmem; tüm ormancılık araştırma müdürlükleri ve orman fakülte-

TOGTAG üyeliği, ikinci bir öğrenim oldu benim için. Üniversiteleri; bir iki dostum dışında öğretim üyelerini hiç tanıımıyordum. Çünkü üniversitede hiç çalışmamıştım. Tarıma ilişkin bilgilerim, çoğunluk kulaktan dolmaydı. Önünde sonunda bir orman mühendisiydim.

lerine haberler salmama karşın başvurular artmıyordu. Üzülüyordum bu duruma doğallıkla; ziraat fakültelerini ise, açık söyleyeyim, kıskançlıkla izliyordum. Özellikle TARP kapsamında ormancılık alanından araştırma projeleri için hemen hemen hiçbir destek isteminin gelmemesine kızılıyordum. Konuyla ilgili olarak 2002 yılında İsmet DAŞDEMİR-Muammer ŞENYURT tarafından yapılan “Tarımsal Araştırma Projesinin Ormancılık Araştırmaları Üzerindeki Etkilerinin Değerlendirilmesi” isimli bir incelemede; “araştırmacıların dil eğitimi alması ve yurt dışında eğitici amaçlı etkinliklere katılmaları, araştırma müdürlüklerine her türlü makine-teçhizat, bilgisayar ve teknik donanım alınması ve bina, sera, laboratuvar gibi tesis olanaklarına kavuşmaları, 72 adet ormancılık araştırma projesinin TARP’tan desteklenmesi, OAMP’nın Ormancılık Araştırmaları Master Planı hazırlanması ve araştırma projelerinde öncelik belirleme koşullarının oluşturulması ...”ndan hareketle, “...TARP projesinin ormancılık araştırmaları üzerinde olumlu etkiler yaptığı söylenebilir.” tezinin öne sürülmesini şaşkınlıkla karşılıyorum. TARP kaynakları bu amaçlarla mı kullanılmalıydı? 55 milyon ABD Dolarlık kredinin bir kısmı, sanıyorum 5-6 milyon ABD Doları, ilgili kuruluşlar tarafından gerektiği gibi kullanılamayınca, TOGTAG’ın yönetimine devredilmişti. Ne yazık ki, ormancılık alanından bu kaynaktan yararlanmak amacıyla hemen hemen hiçbir destek istenmemişti! Çünkü TOGTAG yalnızca seçilen araştırmaların gerektirdiği harcamalar için karşılıksız destek sağlıyor; proje yürütücülerine telif gibi bir bedel ödenmiyordu. Kızmakta haksız mıydım? Neyse...

TOGTAG’taki görevimiz bitince üyeler tümüyle yenilendi. Beni gerçekten de varsıllaştırdığına inandığım sekiz yıllık TÜBİTAK deneyimim de böylece bitti. Ancak kısa bir süre sonra TÜBİTAK’tan bu kez “Türkiye Bilim ve Teknoloji Politikaları Tarım Paneli” (Vizyon 2023) üyeliği çağrısını alınca, yine duraksamaksızın kabul ettim. Gurur duyuyordum böyle bir çalışmada görev almaktan. Çoğu araştırmacı gibi ben de, ülkemizin böyle bir bilim ve teknoloji politikası belgesine gereksinmesi olduğunu düşünüyordum. Önceki yıllarda hazırlananlar, hemen hemen hiç uygulanmamıştı çünkü. Böyle bir belge gerektiği gibi hazırlanır ve uygulanabilirse, ülkemizdeki araştırma ve geliştirme çalışmaları ulusal düzeyde bir yönlendirici belgeye kavuşabilirdi.

2003-2005 döneminde yürütülen çalışmalara çeşitli alanlardan toplam üçyüz araştırmacı, sanayici, demokratik kitle örgütü temsilcisi ve konu uzmanı katkı koyacaktı. Ayrıca, çeşitli sorgulama ve değerlendirme teknikleri kullanılarak yaklaşık üç bin dolayında konu uzmanının da görüş ve

55 milyon ABD Dolarlık kredinin bir kısmı, sanıyorum 5-6 milyon ABD Doları, ilgili kuruluşlar tarafından gerektiği gibi kullanılamayınca, TOGTAG’ın yönetimine devredilmişti. Ne yazık ki, ormancılık alanından bu kaynaktan yararlanmak amacıyla hemen hemen hiçbir destek istenmemişti!

önerileri alınacaktı. Çalışmalar öngörüldüğü gibi büyük bir coşkuyla sürdürülüyordu. Ne yazık ki tam bitirilecekken TÜBİTAK yöneticileri değiştirildi. Gelen yöneticiler ise söz konusu çalışmayı gerektiğince önemsemeyerek hemen hemen aynı amaçla başka bir çalışma başlattı. Sonunda Vizyon 2023 de, deyim yerindeyse “rafa kaldırıldı”. Yıl şimdi 2014; Vizyon 2023 hâlâ rafta ! Alın size kızılacak başka bir durum daha... Onca insanın emeğine mi, ülkemizin bilim ve teknoloji politikası belgesinden yoksunluğuna mı yanarsınız; yazık, çok yazık...

TOGTAG üyeliği, gerektiğince ayırdında olmadığım bir gerçeği kavrama katkıda bulundu. 1930’lu yıllarda ülkemizde gerçekleştirilen “Üniversite Reformu”nu çağırıştırabilecek denli çok boyutlu yeniden düzenlemeler, 2010’lu yıllarda da gerekiyor ve bu gereklilik giderek artıyor, yaşamsal bir önem kazanıyor! Biliyorum, bu artık “olanaksız!” denebilecek denli güç bir iş. Ancak, kesinlikle bu işe bir yerlerden başlanmalı. Ülkemize, insanlarımızıza göz göre göre yazık ediliyor ve ben bu duruma çok üzülüyorum.

Ben “çevreci” miyim?

Hayır, değilim, değilim ama nedense kimseyi buna inandıramıyorum. İnsanların, kendilerini daha iyi tanımlayacakları biçimde nitelendirmeleri son derece olağan bir tutum bence de. Sözelimi etnik, dinsel, ırksal, cinsel, sınıfsal, mesleksi, siyasal gibi temel özelliklerini öne çıkarmak isteyebilirler; çıkarsınlar, kim ne söyleyebilir ki... Ancak “çevreci” olmak, en azından bana göre, böyle bir nitelendirme değildir; dahası, olmaması da gerekir. Yine bana göre böylesi nitelendirmeler; çevrenin, doğanın korunması için duyarlı olmayı, aklının yettiği ve olanaklarının elverdiği eylemliliklere katılmayı, katkıda bulunmayı yaşama dışsallaştırıyor, “özel” kimi kişi ya da kuruluşların çabalarına indiriyor. Oysa bence yapılması gereken, çevreye, doğaya zarar verdiği düşünülen etkinliklere yol açan üretim ilişkilerinin, dolayısıyla da kültürün dönüştürülmesidir.

Açıktır ki, bu da son derece zorlu siyasal bir süreçtir. “Çevreci, doğa korumacı” olarak nitelendirilenlerin çoğu böyle düşünmüyor; dahası, bu anlama gelebilecek düşünce ve eylemliliklerden özenle kaçınıyor; tekil, yerel, ağırlıklı da sorun odaklı çabaları yeğliyor. Kim bilir, çoğu kişi için belki de doğru olan yaklaşım budur; ama benim için değil. Yine de, o türden çabalara saygı duyuyor, gereksinimleri olduğunda gücüm yettiğince katkıda bulunmaya çalışıyorum. Bu nedenledir ki, katıldığım düzlemlerde, kimileyin yersiz de olsa; “Ben ‘çevreci, doğa korumacı’ değilim; ben, orman mühendisiyim; orman mühendisliği etkinliklerinin orman ekosistemlerindeki

doğal süreçlerin devamlılık ilkesi baş tacı edilerek yapılmasını sağlayabilecek biçimde dönüştürülmesini istiyor, bu doğrultuda çaba gösteriyorum. Bu çabaların, ekolojik zorunlulukların yanı sıra, toplumsal ve kültürel, dolayısıyla da siyasal gelişme ve değişimlerden soyutlanmaması gerektiğini savunuyorum!"

Bilmem, anlatabiliyor muyum? Çoğunlukla anlatamadığımı düşünüyorum. Çünkü çeşitli kurum ve kuruluşların söz konusu etkinliklerine çağırılıyorum. Bu bağlamda, hem hazırlık süreçleri hem de sonuçları yönünden önemsendiğim yalnızca üç çalışmadan söz edeceğim:

Bir; 1993 yılı başlarında Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (YBYKP) hazırlık çalışmaları başlamış; her planın hazırlık sürecinde olduğu gibi "özel ihtisas komisyonları" oluşturulmuş; Planın stratejisi belirlenmişti. Ancak siyasal iktidar, bu kez farklı bir strateji belirleme ve çalışma düzeni yeğlemişti. Yüksek Planlama Kurulu yeni bir plan stratejisi ve hazırlık süreci geliştirdi. Bu süreçte, belirlenen beş alanda, 20 "Temel Yapısal Değişim Projesi"nin hazırlanması öngörülmüştü. Bu projelerden birisi "Çevre Yapısal Değişim Projesi" idi. Bu projenin hazırlık çalışmalarına katılmam istendi. MPM izin verince bu isteği kabul ettim ve önerilen yazmanlık görevini de üstlendim. Kurulda, çevre yönetimi ve politikası alanlarında gerçekten de önemli çalışmalar yapmış, deneyimler yaşamış İstiklâl Alpar, Nesrin Algan, Nuran Talu, Firuz Demir Yaşamış, Sema Alpan (Atamer) gibi yönetici ve uzmanlarla birlikte çalışma olanağı bulmam bir şanstı doğrusu. Hemen hemen hepimizin hoşnut kaldığı birlikte çalışma sürecinden sonra yazmanlığını üstlendiğim "ödevimizi" tamamladık ve o zaman adı Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) olan kuruma sunduk. Şimdi düşünüyorum da, bu çalışmamızda da "çevre sorunlarının" önlenmesi ve çözümlenmesine yönelik önerilerimizi, egemen bakış açısı doğrultusunda temel yaşama alanları için öngörülen, görülecek olan değişme ve gelişmeleri gerektiğince göz önünde bulundurmadan geliştirmiştik. Ancak, bir özrümüz vardı; önerdiğimiz çevre yönetim düzeni kurulabildiğinde, bu olumsuzluğun büyük ölçüde aşılabileceğini düşünüyorduk ve yazanağımızda bu doğrultuda kurumsal ve hukuksal önerilere de yer vermiştik. Hani "isteyenin bir, vermeyenin iki yüzü kara" derler ya, öyle olmuştu; biz önerdik ama "onlar" vermedi!

İki; "Temel Yapısal Değişim Projesi" yazanağında ve YBYKP'de Plan döneminde bir "Ulusal Çevre Stratejisi ve Eylem Planı"nın (UÇEP) hazırlanması önerisine de yer verilmişti. UÇEP'in, Devlet Planlama Teşkilatı'nın eşgüdümünde, Çevre Bakanlığı'nın teknik desteği ve Dünya Bankası'nın (DB) parasal katkısıyla hazırlanması öngörülmüştü. Neden bilmem, DPT bu ça-

İşmanın yazmanlığını da benim üstlenmemi istedi. Hazırlık çalışmalarında altlık olacak bilgi, görüş ve önerileri üretmek üzere, 19 konuda uzmanlık kurulları oluşturulmuştu. Bu kurulların yazmanlığı ile bana önerilen “genel yazmanlık” ücretliydi ve ben MPM dışında ücretli herhangi bir iş kabul etmiyordum. MPM’den olur almalarını önerdim, MPM’de kendi bütçesine aktarılması koşuluyla 20 bin ABD Dolar karşılığında ve benim MPM’deki çalışmalarımı aksatmamam (!) koşuluyla olur verdi.

1995 yılında çalışmalarına başladığım UÇEP’in hazırlık sürecinde üstlendiğim yazmanlık, benim için zorlu bir işti. Yabancı bir uzmanın da zaman zaman katılacağı bir süreci izleyecektim. Ancak yabancı dil bilmiyordum. Ayrıca, bir özel danışmanlık kuruluşu da çeşitli tekniklerle sürece katılacaktı. Çevre Yapısal Değişim Projesi’nde birlikte çalıştığımız uzmanlardan katkı alacak ve önümde 19 uzmanlık kurulunun hazırladığı yazanaklardan yararlanacaktım. Bu, alışkın olmadığım bir süreçti; gerçekten de çok zorlandım. Yazdıklarım bir çevirmen tarafından İngilizceye çevrilip Dünya Bankası’na gönderiliyor; oradan görüş ve öneri alındıktan sonra Türkçeye çevriliyor, gerekli değişiklikler yapılıyor, yeniden Dünya Bankası’na gönderiliyor... Benim gibi başına buyruk çalışmaya alışmış birisi için böyle bir süreç, deyim yerindeyse “ömür törpüsüydü”.

Sonunda bitti; dönemin Cumhurbaşkanı’nın katıldığı bir törende DPT Müsteşarı tarafından kamuoyuna sunuldu; uygulanması da DPT Müsteşarlığı ile Çevre ve Orman Bakanlığı arasında Mayıs 1998’de imzalanan bir bağışlanmayla başlatılmıştır. Bu süreçte ilgili Bakanlığın UÇEP’te yer verilen kısa, orta ve uzun dönemli proje ve çalışmaların eşgüdümünü sağlaması, uygulamaları izlemesi öngörülmüştür. Ne beklersiniz; ilgili kişi ve kuruluşların çalışmalarını yönlendirecek “Ulusal Çevre Stratejisi ve Eylem Planı” adlı bir belgenin her boyutuyla kamuoyunda gerektiğince tartışılmasını; eleştirilmesini; deyim yerindeyse kıyametlerin koparılmasını değil mi? Hiçbiri olmadı. Olmayacağını öngörmüş; hem DPT ve Bakanlık, hem de Dünya Bankası görevlilerine yazılı olarak bildirmiştim.

Demiştim ki; UÇEP, son biçimiyle “ulusal çevre stratejisinden” yoksundur! UÇEP’in, açıklıkla tanımlanmış bir sahibi bulunmamaktadır! UÇEP’in kapsadığı dönem belirsizdir; orta ve uzun dönemli eylemler ile kısa dönemli eylemler arasında aşamalı gerçekleşme bağlantıları yoktur! Yapılan karar, arama ve sıralama konferanslarının çıktıkları anlamlılıklarını yitirmiştir! Bana göre, UÇEP; Mevcut Durum, Çevre Sorunlarına Yol Açan Dinamikler ve Bu Dinamiklere İlişkin Stratejiler, Politikalar ve Eylemler akıl yürütme düzeni içinde tasarlanmalıydı!

Ne beklersiniz; ilgili kişi ve kuruluşların çalışmalarını yönlendirecek “Ulusal Çevre Stratejisi ve Eylem Planı” adlı bir belgenin her boyutuyla kamuoyunda gerektiğince tartışılmasını; eleştirilmesini; deyim yerindeyse kıyametlerin koparılmasını değil mi? Hiçbiri olmadı.

GARANTİ

GENEL MÜDÜRLÜK

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI A.Ş.
Büyükdere Caddesi, 63
Maslak 80670 İstanbul
Tel : (0-212) 285 40 40
Faks : (0-212) 285 40 40
Teleks : 27635 gati-tr

11 Mart 1998

Sayın Yücel Çağlar,

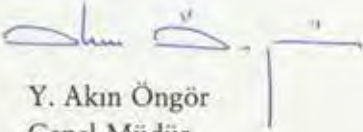
Yarına Dört Işık proje yarışmamız başarıyla sonuçlandı. Sizin de bildiğiniz gibi yarışmamıza; geleceğine sahip çıkan, yüreği ve beyni ışık dolu yüzlerce proje sahibi katıldı. Bizim için son derece büyük bir sevinç kaynağı.

Sevinç duyduğumuz bir diğer nokta, diğer seçici kurul üyelerimizle birlikte sizin de değerli desteğinizi ilk günden itibaren yanımızda görmektir. Yarına Dört Işık proje yarışmasındaki katkılarınızın değeri ölçülemez.

Birol Kutadgu'nun eskiz defterlerinin sınırlı sayıda hazırlanmış olan tıpkı basımını, teşekkürlerimin bir ifadesi olarak sunmak istiyorum.

Gelecekte de birlikte olabilmek umuduyla, çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Saygılarımla,

Y. Akın Öngör
Genel Müdür

Hep söylüyorum ama kimse beni dinlemiyor ki... Bu uyarılarım hiçbir düzlemde dikkate alınmadı ve UÇEP de, “tozlu raflardaki” yerini aldı; ne hazırlayanlar, ne hazırlanmasına katkıda bulunanlar, ne uygulandığında görev verilenler ve etkilenebilecekler bu durumu kendisine dert edindi. TV’deki bir futbol maçı anlatıcısının söylemiyle; “ağlamak istiyorum” (!) “Çevreci” sayılmamdan kaynaklan bir başka deneyimim de, seçici kurul üyeliği yapmam oldu; oldu olacak geçerken ona da kısaca değineyim. 1996 yılında Garanti Bankası 50. kuruluş yılı etkinlikleri kapsamında “Yarına Dört Işık” başlıklı bir proje yarışması düzenlemişti. Bu yarışmanın dört konusundan birisi de “Çevre” idi. Bir dostun, büyük bir olasılıkla Hayrettin Karaca’nın önerisiyle, “Çevre” konusundaki proje önerilerini değerlendirip en yetkin olanını seçecek kurula katılmam istenmişti. Kurul; Hayrettin Karaca, biyolog ve sinema oyuncusu Ediz Hun, sanayici Vitali Hakko, gazeteci Mehmet Yaşın ve benden oluşuyordu. “Çevreci” olduğuma göre (!) kabul ettim doğallıkla.

Birbirinden çok farklı dünyaların insanları olarak bir araya getirilmiştik; ilginç bir deneyim olacağını düşünüyordum; oldu da. Araştırmacı kökenli olmam ve TÜBİTAK deneyimim nedeniyle, proje önerilerinin nasıl değerlendirilebileceğini biliyordum. Bu yönden bir zorluk çekeceğimi sanmıyordum. Yine de, seçici kurul üyesi olarak egoları son derece yüksek olanlarla birlikte çalışmaktan tedirgindim. Tedirginliğim yersizmiş. Önerdiğim değerlendirme yöntemi uygun bulunmuştu. Tartışmalar son derece demokratik bir havada gerçekleşiyordu. Dolayısıyla Kate Clow’un, Fethiye Ovacık’tan başlayıp Antalya Hisarçandır’da biten 509 km’lik yürüyüş yolunun haritalanıp uygun biçimde işaretlenmesine ilişkin projesini hemen hemen hiç zorlanmadan, üstelik de oybirliğiyle birinci seçtik.

Yarışmaya katılan projelerin çoğu, sıra dışı sayılabilecek nitelikte değildi. Aklıma, “yenilikçilik” alanında istenilen düzeyde olmadığımızı öne süren tezler geldi. Bir kez daha anladım ki, haklıydılar: Türkiye gibi tarihsel, kültürel, ekolojik koşullar yönünden akıl almadık denli çeşitliliklerin yaşandığı bir ülkede yaratıcı, yenilikçi olmayı kısıtlayan nesnel nedenler neydi acaba? Sonra; kimileri doğrudan ya da aracı kullanarak seçimde “yardımcı olma” isteklerini bana, büyük bir olasılıkla da öteki üyelere iletmişti. Olacak şey mi; hazırladıkları projenin kayırılmasını istiyorlardı. Şaşırmış, üzülmuştum ve kimilerine de kızmıştım. Sanırım, toplumsallığımızda, çoğunun ayırdına bile varmadığımız sorunlar yaşıyoruz. Bu sorunlar nasıl çözümlenebilir; doğrusu bilmiyorum. “Peki benden çok daha önce bilmesi; çözümler üretmesi gerekenler ne güne duruyor?”. Kızacaksınız belki; yine “Bilmiyorum!” diyeceğim çünkü.

Bir başka deneyimim de, Garanti Bankası 50. kuruluş yılı etkinlikleri kapsamında düzenlenen “Yarına Dört Işık” başlıklı bir proje yarışmasında seçici kurul üyeliği yapmam oldu. Benim dışımda seçici kurul üyesi: Hayrettin Karaca, Ediz Hun, Vitali Hakko, Mehmet Yaşın’dı.

Yeniden “biz” olabilir miydik acaba?

En azından izlediğimiz yaklaşım, yöntem ve söylemi sürdürdükçe olamazmışız. Tamam, Herakleitos’un söylediği gibi “aynı derede iki kez yıkanılmaz”; ancak olup bitenler karşısında elimizi kolumuzu bağlayıp, hiçbir şey olmuyormuşçasına da yaşayamazdık ki... “Dördüncü Perde”de sözünü ettiğim çabaları ve sonuçlarını da göz önünde bulundurarak yeni arayışlara girmeliydik. Bu arayışlar sonunda, 2007 yılında yine “bizim” arkadaşlarla; *“Ekolojik olanaklarını ve bu kapsamda da orman ekosistemlerini koruyarak ve tam kapasiteyle, verimli, sürdürülebilir biçimde değerlendirerek; orman varlığını nitelik ve nicelik olarak yeterli düzeye çıkararak ve ülke yüzeyine dağılımı dengeli duruma getirerek yurttaşlarımızın ormancılık ürün ve hizmetleri gereksinmesini yeterli nitelik ve nicelikte, dengeli ve devamlı olarak karşılayabilen ve ülkemizin ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişmesine olabildiğince daha çok katkıda bulunabilen ormancılık”* için yola çıktık. “Ormancılığımızın Demokratikleştirilmesi için BİRLİKTE YÜRÜYÜŞ” adını verdiğimiz bu yolculuğa katılmanın koşullarını bir bildirgeyle “herkese” duyurduk. Kısaca “Birlikte Yürüyüş” olarak andığımız yolculukta bazı istemlerin gerçekleştirilmesine yönelik birlikte çaba gösterilmesini önerdik.

“Ormancılığımızın Demokratikleştirilmesi için BİRLİKTE YÜRÜYÜŞ” adını verdiğimiz yolculuğa katılmanın koşullarını bir bildirgeyle herkese duyurduk. Kısaca “Birlikte Yürüyüş” olarak andığımız bu yolculukta bazı istemlerin gerçekleştirilmesine yönelik birlikte çaba gösterilmesini önerdik.

Ormanlarımızın doğru, verimli ve dengeli olarak yönetilebilmesi için gerekli alt yapısal koşullar yerine getirilmelidir ! Bu amaçla;

- Çevre ve Orman Bakanlığı, başta karar süreçlerinin demokratikleştirilmesi olmak üzere yeniden yapılandırılmalıdır.
- Orman sınırlandırma ve kadastro çalışmaları sonuçlandırılmalıdır.
- Ormanlarımızın yapısal özellikleri, gerektiğinde ayrıntılı belirlenmelidir.
- “Orman” sayılan alanların yönetim amaçları, yerel düzeyde ve gerektiğinde ayrıntılı olarak belirlenmelidir.
- “Orman” sayılan alanların planlanmasında, merkezi ve demokratik bir yapı oluşturulmalıdır.
- Ormancılık tekniğinin gereklerinin ödünsüz olarak yerine getirilmesi yerine, popülist uygulamalardan kaçınılmalıdır.

Ormanlarımızla ilgili mevzuat günümüzün gerekleri ve kamu yararına uygulamalara dayanak olabilecek doğrultuda yeniden düzenlenmelidir.

Ormancı çalışanların çalışma koşulları iyileştirilmeli, demokratik örgütlenmeleri engellenmemelidir.

Sümmani Can

Önerimizi ormancılık kamuoyuna olabildiğince yaygın olarak duyurmaya çaba gösterdik. Bu amaçla başta Ankara olmak üzere, çeşitli illerde danışma toplantıları düzenledik. “Birlikte Yürüyüş” için en uygun örgütlenme biçimlerinin, başta iletişim olmak üzere, yönetsel araçlarının neler olabileceğini araştırdık. Bu çabalarımız sırasında “Birlikte Yürüyüş”ün, OMO ve TOD ile kamu çalışanları sendikalarının yerine geçebilecek bir örgütlenme olmadığını, ancak gerektiğinde onlar üzerinde de bir demokratik baskı işlevini görmeye çalışacağını özenle vurguladık. Birlikte Yürüyüş’ün tasarlanmasına, örgütlenmesine yönelik çalışmalara katılan sevgili arkadaşım Sümmani Can’ı bu bağlamda sevgi, saygı ve özlemle anıyorum.

OMO’nun “Birlikte Yürüyüş”e sıcak bakmasını beklemiyorduk kuşkusuz. Ancak TOD’un yanı sıra, Tarım, Orman Çevre ve Hayvancılık Hizmet Kolu Kamu Emekçileri Sendikası’nın (TARIM ORKAM-SEN), bu arada “eski tüfek” birkaç arkadaşın da “Birlikte Yürüyüş”e uzak durmalarına bir anlam veremiyordum. “Birlikte Yürüyüş”ü neredeyse, kendileri için olası bir tehdit olarak algılıyorlardı sanırım. Oysa, benim var olanlardan apayrı ve onlara seçenek olabilecek bir örgütlenme önerime karşın, “Birlikte Yürüyüş”ün böyle bir hedefi yoktu. Bu gerçeği, her fırsat bulduğumuzda anlatıp duruyorduk; ancak hiçbir yararı olmuyordu. Öte yandan, “Birlikte Yürüyüş”te çalışmalar, en azından bana göre iyi gitmiyordu. Bu gerçeği hepimiz görüyor, nedenlerini tartışıyor ancak vargılarımızda anlaşılamıyorduk. Sonunda, Ankara’daki “yürütücü” konumundaki arkadaşlarımıza bir mektup yazarak “Birlikte Yürüyüş’ün örgütleyicileri olan bizler, bu kalkışmamızın, gerekçeleri ile temel stratejisi ve ilkeleri bir yana, önemini bile aynı düzeyde kavramıyoruz!” tezini öne sürdüm; bu tezden hareketle de sonra şu değerlendirmeleri yaptım:

“Birlikte Yürüyüş’ün, isteğe bağlı olarak ve/veya boş zamanların elverdiğince girilebilecek çabalarla sürdürülebileceğimiz ve giderek de genişletilerek toplumsal tabanlara kavuşturabileceğimiz sıradan ya da dönemlik bir eylemcilik olduğunu düşünemiyorum. ‘Birlikte Yürüyüş’, en azından bana göre, sözcüğün tam anlamıyla bir kalkışmadır; ormancılığımızdaki egemen değer yargılarının, anlayış ve davranış biçimlerinin, her alanda ve düzeydeki kurumsal yapıların ve ilişkilerin, dahası, yaygın olarak kullanılan ormancılık tekniklerinin, gerektiğinde köktenci biçimde, ancak, -ne demekse ?- kesinlikle kamu yararının ençoklanmasını sağlayabilecek doğrultuda dönüştürülmesini sağlamaya yönelik bir kalkışma... Böylesine çok boyutlu bir kalkışmanın gerektiğince başarılı olabilmesinde, özellikle günümüzde ve yine özellikle ormancılığımızın, meslektaşlarımızın, bizlerin içinde bulunduğu koşullarda öncelikle, kalkışmanın ‘yöneticisi’ konumundakilere zorlu,

özverili, uzun soluklu sorumluluklar düşmektedir. Önümüzdeki 'durağan' dönemde, hiç olmazsa bu sorumluluklarımızı gözden geçirmemizi, 'tamam mı, devam mı' kararımızı vermemizi, 'devam' kararını veriyorsak eğer, bu kararın bizlere yükleyeceği ortak sorumluluklarımızı somutlaştırmayı ve giderek de kısa dönemli bir çalışma programı hazırlamayı, bu programın yaşama geçirilmesine yönelik yetki, sorumluluk ve iş bölümünü yapmayı öneriyorum." Önerdim, önerdim ama önerdiğimle de kaldım. Önerim benimsenmedi ve "Birlikte Yürüyüş"ün sürdürülmesi eğilimi yeğlendi. Ben de, gerek duyulduğunda elimden geleni yapmaya çalışacağımı belirterek bu yolculuğa son verdim. Bilebildiğim kadarıyla "Birlikte Yürüyüş", 2010'lu yıllarda da, en azından "e-posta birlikteliği" olarak varlığını sürdürüyor. Bu öyküyü bu denli ayrıntılı anlatmamı yadırgayabilirsiniz. Neden bunu gerekli gördüm, kısaca açıklayayım. "Birlikte Yürüyüş"e çıkarken yayımladığımız bildirgede yapılan saptamaların, öne sürdüğümüz temel önerilerin, benimsenen çalışma ilkelerinin 2010'lu yıllarda da geçerli olduğunu düşünüyorum. "Birlikte Yürüyüş"e katkı koyanların çoğunluğu, ormanlarımızın korunması ve ormancılığımızın demokratikleştirilmesi gereğine içtenlikle inanmış, bu nedenle kimileyin çeşitli özverilere katlanabilmiş, eylemlerde bulunmuş dürüst arkadaşlarımdı. Şimdilerde de öyle oldukları kanısındayım. Böyle iken nasıl oluyor da, "Birlikte Yürüyüş" gerektiğince işlevsel ve üretken olamadı; bunu açıklayamıyorum işte.

Öte yandan; başka düzlemlerde de "biz olma" girişimlerini sürdürdüm. Örneğin; Ankara dışında düzenlenen ve benim de çağrılı olduğum bir meslektaş buluşmasında "'Biz' olabilmek..." başlıklı bir sunuşta görüş ve önerilerimi tartışmaya açtım, hiç ilgi görmedi; "2B" konulu bir sunuş yapmak için çağrıldığım bir başka ilde bu sunuşu yinelemeyi önerdim, benimsenmedi. TOD'un 88. kuruluş yılı etkinlikleri kapsamında düzenlenen bir etkinlikte aynı konuyu işlemeye çalıştım; kimse ilgilenmedi. Bu sunuşun da yer aldığı kitapçık yayımlandı; "Yahu, bu adam ne diyor?" diyen çıkmadı. Oysa bana göre, en azından Ormancılığımıza Katkı ile Çevre ve Ormancılık Dergisi deneyimlerinden sonra böyle bir durum yaşanmamalıydı. Demek oluyor ki; ya ben ("biz"?) çok beceriksizim(-iz) ya da "bizlerin" gerektiğince "biz" olabilmesini engelleyen bir temel neden var. "Bizler" bir türlü bu temel nedeni kavrayamıyoruz. Bilmiyorum ama bu nedenin gerçekçi olarak belirlenmesini, giderek de aşılmasını zorunlu görüyorum. 2013 yılında ülke genelindeki görkemli "Gezi Parkı" direnişlerini gerçekleştirebilen gençler, belki bu zorunluluğu da yerine getirebilir; umutluyum doğrusu. "Peki, genç meslektaşlarının da geleceğinden umutlu musun?" derseniz, vereceğim yanıt şu olacaktır. "Gözlerime bakın, yanıtımın ne olabileceğini kestirebilirsiniz!" Bilmem, anlatabildim mi. Yanılmayı çok isterim.

“Kimim ben? Ben kimden, neden yanayım?”

“Kimim ben?” sorusunun yanıtı bence çok kolaydır; sorunun nedenine bağlı olarak bir yanıt verirsiniz; yanıtınız da çoğunlukla soru sahibi için yeterli olabilir. Ancak; “Ben kimden, neden yanayım?” ya da “Ben ne için, kimin için varım?” sorularını kendinize bile o denli kolay yanıtlayamazsınız. Kaytarmadan, işin kolayına kaçmadan verebileceğiniz yanıtlar, önünde sonunda size kimi sorumluluklar yükler çünkü. Bu sorumlulukların gereğini ya yapamaz ya da yapmazsınız. İkinci durumda, yani yapılmasını gerekli görmenize karşın herhangi bir gerekçeyle yapmaktan kaçınırsanız, bu tutumun gerekçelerine önce kendinizi inandırmanız gerekir. İnandırabilirsiniz, sorun yok. Ancak inandıramadığınızda sancılı bir süreç başlar; rahat bir uykunun özlemini çekersiniz; artık bu işkence nereye değin sürerse...

Gerçekte, çok daha kolayı var: Bu türden soruları hiç sormazsınız ya da kendinizi sormamaya alıştırabilirsiniz. Anlaşılan çoğu kişi öyle yaptı; sormamayı yeğledi. Bense, kolaylıkla kestirebileceğiniz gibi, sorulmasından ve gerçekçi olarak yanıtlanmasından yanayım. Yanıtlarınız sizi önünde sonunda bir şeylerle, birileriyle ilişkilendirilmenize yol açacaktır; gerçekten de içtenlikliyseniz eğer artık kendinizi “onlar” için (de) var olduğunuzu düşünürken, yaparken bulacaksınız. Yaşamım uzunca bir döneminde bu “de” vurgusunu yapmadım. Sanıyorum ellili yaşlarımda böyle bir vurguya gerek duymaya başladım. Şimdi, yetmişli yaşlara merdiven dayamışken, bunun çok duyarlı bir denge sorunu olduğunu düşünüyorum. Ne yazık ki, 2010’lu yıllarda bu türden sorgulamaların artık pek yapılmadığını gözlüyor, bundan “fena halde” üzüntü duyuyorum. Bana kalırsa her birey, eğer varoluşuna gerçekten saygı duyuyorsa “- Ben ne için, kimin için varım?” sorusunu sormalı; kaçamak yapmaksızın yanıtlamalıdır. Sormaz ya da sorup yüreklice yanıtlamazsa, yanıtladığında da olanakları elverdiğince gereğini yapma çabasına girmezse eğer, ülkemizde de giderek yaygınlaşan “aidiyetsizlik” sorununu yakıcı biçimde yaşar.

Süreç öyle bir aşamaya gelir ki, birey bu kez varoluşunu sorgulamaya başlar. Sonu nasıl biterse bitsin, bu süreç, giderek bireyin mutsuzluğunu besleyen kaynaklardan birine dönüşür. Sonuç: Bireylerinin sahip olduğu gizilgüçleri tümüyle ve gerektiği gibi kullanabilmesi büyük ölçüde rastlantılara bağlı olan bir toplum... Bu süreç, giderek bir kısır döngüye dönüşür. Ülkemizde, egemen sınıfların bir türlü ayırdına varamadığı bir durum da bu. Bu sorun karşısında da öylesine vurdumduymaz ki, sömürdüğü, daha iyi sömürebileceği emeğin yaratıcılığının, üretkenliğinin giderek tükenmesini, “ölen ölür, kalan sağlar bizimidir” aymazlığıyla yalnızca izleyebiliyor. Ne var ki, çoğu birey bu dönüşümün ayırdına varamıyor; rastlantıyla varabilenlerin bir kısmı “kader utansın!” diyerek bir yerlere çekiliyor, çok azınlıkta kalan bir kısmı ise direniyor; durumu sorguluyor ve bulduğu yanıtları yaşama geçirmeye çalışıyor. Doğrusu, onlara gıpta ediyor; yeğledikleri yaşam yolunda mutlu olmalarını dinliyorum.

“Peki, çare ne?” diye soracak olursanız, verebileceğim yanıtların yalnızca birisini bu bağlamda öne çıkarmak isterim: Aidiet, ilişkinlik ! Bana göre kişi kime, neye olursa olsun kendisini bir şeylere, birilerine “ait/ilişkin” sayabilmelidir. Yaşama kültürünün bireyin nelere, kimlere nasıl ve ne denli “ait/ilişkin” olacağının ipuçlarını verebileceğini düşünüyorum. Ne var ki; bir yandan bireyselleşmenin, bireysel özgürleşmenin erdemleri baş tacı edilir, bir yandan da “aidiet/ilişkinlik” eski zaman değerleri olarak tukaka edilirken bu sarmaldan çıkmak hiç de kolay değildi. Ancak, enazında denemeye değer; evet, kesinlikle!

“ Sona beş kala...”

8. Perde

“ Kimi yaşıantıların öngörülelemeyeceğini bilirim. Hastalıklar ve ölüm, öngörülelemeyeceklerin başında gelse gerek. Ülkelerarası ya da ülkesel yahut ailesel gibi kimi değişme ve gelişmeler de, ne denli gerçekçi olursa olsun, öngörülerinizle uyuşmayabilir. “Yazgı” dedikleri de insanların bu gibi durumları açıklamak, bence gerçekte öngörü yetersizliklerini örtmek için geliştirdikleri bir kavram. Öykümün başında uzun uzadıya söylediğim gibi, “rastlantı” demek bana daha uygun geliyor. ”

Kolaylıkla kestirebileceğiniz gibi, yazgıya inanmam. “Yazgı” denilen yaşantıların, insanın nesnel koşulları ne denli ve nasıl algılayabildikleri ile bu koşullardaki değişme ve gelişmelere tepki verebilme yeteneğinin bileşkesi olarak biçimlendiğini düşünürüm. Bu düşünceyle gereğini gerektiği gibi yapmaya çalışırım. Öngöründe bulunur, öngörünün gerektirdiklerini tasarlar ve gereğini, gerektiği gibi gerçekleştirmeye çalışırım. Doğaldır ki, bu süreçte yanlışlıklar da yapar ve/veya tasarladıklarımı çeşitli nedenlerle gerçekleştiremem. Ancak, kimi yaşantıların öngörülemezliğini bilirim. Hastalıklar ve ölüm, öngörülemezliklerin başında gelse gerek. Ülkelarası ya da ülkesel yahut ailesel gibi kimi değişme ve gelişmeler, ne denli gerçekçi olursa olsun, öngörülerinizle uyuşmayabilir. “Yazgı” dedikleri de insanların bu gibi durumları açıklamak, bence gerçekte öngörü yetersizliklerini örtmek için geliştirdikleri bir kavram. Öykümün başında uzun uzadıya söylediğim gibi, “rastlantı” demek bana daha uygun geliyor. Bu “rastlantılar” yeni boyutlar kazanarak 2000’li yıllarda da sürdü.

Kötü “rastlantılar”...

2009 yılında sağ yanımda uyuşmalar oluyordu; her zaman olduğu gibi önemsemedim. Uyuşmalar birbuçuk ay sürmesine karşın umursamadım. Ancak, uyuşmaların hem sıklığı hem de süresi giderek artıyordu. Bu kez,

27-28 Temmuz gecesi, tam da doğum günü gecesinde, beyin damarlarımdan birinden geçmeye çalışan bir pıhtı sağ yanıma felç etmeye yetti. Yaklaşık iki aylık hastane serüveninden sonra, sağ yanımda pek iş göremez durumda iken “Haydi, bakalım, başının çaresine bak!” deyip beni salıverdiler.

eşimin ısrarlı uyarılarını dinledim ve bir üniversite hastanesindeki nöroloji bölümüyle görüştüm. 28 Temmuz 2009'da bir doktora görünecektim. Ama görünemedim. 27-28 Temmuz gecesi, tam da doğum günü gecesinde, beyin damarlarımdan birinden geçmeye çalışan bir pıhtı sağ yanıma felç etmeye yetti. Yaklaşık iki aylık hastane serüveninden sonra, sağ yanıma pek iş göremez durumda iken "Haydi, bakalım, başının çaresine bak!" deyip beni salıverdiler. Ucuz atlatmıştım. Üstelik Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Cebeci Araştırma ve Uygulama Hastanesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Ana-bilim Dalı'nda görevli Tülay Ayça Abanuz gibi işini seven bir fizyoterapistin çabalarıyla beklenenden kısa bir sürede ayağa kalkabilmiştim. Sağ yanıma - daha da kötüsü olabilir, kimi yoldaşlarım gibi "sol yanıma" hasar görebilirdi(!)- yarı felçliydi (hemipleji) artık.

Hastalığım konusunda öylesine bilgisizdim ki; çok kısa bir sürede eski sağlığıma kavuşabileceğimi düşünüyorum, bu süreyi daha da kısaltmak için günde toplam dört saate ulaşan bir süreyi önerilen bedensel etkinliklere ayırıyordum. Yaklaşık iki yıl sonra, öğretim üyesi bir hekim arkadaşım açık sözlülükle, durumu anlattı ve yapacağımın yalnızca hastalığımın geriye gitmesini olabildiğince geciktirmek olduğunu söyleyiverdi. İşte bu denli açık... 30-35 yıldır günde 6-7 kilometre koşabilen, tüpsüz olarak 4-5 metre

30-35 yıldır günde 6-7 kilometre koşabilen, tüpsüz olarak 4-5 metre derinliklere dalabilen, "gıcıklık" yapmanın ötesinde hemen hemen hiçbir kötü alışkanlığı (!) bulunmayan, hekimlerle dostluklar dışında hiç alışverişi olmayan, azıcık (!) sinirli ben, sağ yanı yarı felçli bir Yücel oldum artık; iyi mi...

derinliklere dalabilen, "gıcıklık" yapmanın ötesinde hemen hemen hiçbir kötü alışkanlığı (!) bulunmayan, hekimlerle dostluklar dışında hiç alışverişi olmayan, azıcık (!) sinirli ben, sağ yanı yarı felçli bir Yücel oldum artık; iyi mi? Öte yandan, yalnızca felç olmak benim gibi birisini "kesmezdi" kuşkusuz. 2012 yılında, bir de kalbe giden damarlarımda daralma sorunu çıkmamasın mı? Ana damarlarımdan biri yüzde 90, ötekisi yüzde 70; ikinci üç damarda da yüzde 50-60 oranlarında daralma varmış ! Daralma uzun olduğu için ne stent takabildiler, ne de balonla açmayı denediler; ilaç verdiler.

Ortaokul öğrencisi iken yaşadığım bir çocukluk aşkı sırasında yağmur altında dolaşmaktan nefrit olmak dışında hekimlerle işi olmamış benim için üçüncü dalga sağlık şokunu yaşamış oldum böylece. Bitti sanıyorsunuz değil mi; hayır, bitmedi; "son numaram", böbreklerimdeki bir gecekondu yapabilecek denli taş; sonrasında ise, 2014 yılında bu kez kalp kökenli iki pıhtı; iki gün yoğunbakım, bir hafta hastahane veeee, evet veee ağır bir zona ! Bakalım, sırada ne var, bilemiyorum artık.

Kimi dostlarımin benim için dedikleri gibi, "zorlukların adamı" olarak bana da bunlar yakışır, değil mi?

Kısacası, huysuzluk alanında bir kez daha "şahtım, şahbaz oldum". Başta eşim olmak üzere yakın dostlarıma çektirdiklerime mi, yoksa sağlıklı Yücel'e mi yanayım, bilemiyorum doğrusu. Kalbe giden damarları daralmış, sağ yanı yarı felçli ve bol "taşlı" bir Yücel olarak karşınızdayım artık. Çok üzünçlü bir durum değil mi; belki. Ama, söylemek gibi olmasın, ben ünlü felsefecimiz Nermi Uygur'un "Bunalımdan Yaşama Kültürü" adlı anı kitabını okumuştum; bir kez daha okudum. Evet, Nermi Uygur'un söylediği gibi; *"Senin yazgın: Kendi bunalımından ortak bunalımlara, başkalarından kendine, kendinden toplum-tarih-kültüre koş koş, dur kalk, koş, koş, - yaz, yaz, elinden geldiğince: Betimle nitele, ört, aç, sokul kuşat, akıl yürüt değerlendir, anımsa anımsat, öğren öğret, bilinçlen bilinçlendir..."*

Benim için bundan daha anlamlı bir öğüt olamazdı; yanlış mı düşünüyorum?

Böylesini ben bile kestiremezdim...

Ülkemizde "solcu", "devrimci" "demokrat" sanılanların 1980 sonrasında nasıl dönüştüklerine "Altıncı Perde"de kısaca değinmiştim. Bu dönüşümler, 2000'li yıllarda iyiden iyiye çığırından çıkmıştı. Bir türlü açıklayamadığım, dönüşümler sırasında "sağdan sola" geçenlerin nedense hemen

Özellikle ormancılığı-mızda yaşananlar, yine hemen hemen hiçbir düzlemde ne sorgulanıyor ne de tartışılıyordu. Çevre/doğa korumacı duyarlılık ve çabaların göreceli olarak en yoğunlaştığı bir dönemde bile sorgulanıp tartışılmıyorsa eğer, ne zaman sorgulanıp tartışılabilirdi; bilmiyordum.

hemen hiç olmadığıdır; en azından örneğini ben ne gördüm ne de duydum. Peki ama “soldan sağa” çark edenler için ne demeli? Bana kalırsa bu dönüştüme, “solda” kalmanın artık hiçbir çekiciliğinin kalmadığının düşünülmesi, buna karşılık “sağın” herhangi birisinden görünmenin olası getirilerinin çekiciliği yol açmış olabilir. Neyse; “kalan sağlar bizimdir” diyerek yolculuğu sürdürmeye karar verdim. Bunca şey yaşadıktan sonra ben de yolculuğu bırakamazdım. Çok havalı bir söylem oldu, değil mi; vazgeçtim öyleyse. Şunu söylemek istiyorum; “kırk yıllık Yani, olur mu Kâni?”...

Nedeni ne olursa olsun, söz konusu dönüşümlerin nelere yol açabildiğinin; daha doğru bir söyleyişle, siyasal iktidarın çabalarını ne denli kolaylaştırdığının, hem ülke genelinde, hem de ormancılığımız özelinde artık açıklıkla ortaya çıktığını sanıyorum. Özellikle ormancılığımızda yaşananlar, yine hemen hemen hiçbir düzlemde ne sorgulanıyor ne de tartışılıyordu. Çevre/doğa korumacı duyarlılık ve çabaların göreceli olarak en yoğunlaştığı bir dönemde bile sorgulanıp tartışılmıyorsa eğer, ne zaman sorgulanıp tartışılabilir; bilmiyordum. Açık söyleyeyim; 1980’li yıllarda başlayan, 2000’li yıllarda hem hızlanıp yaygınlaşan, hem de yeni boyutlar kazanan dönüşümlerin yol açabileceklerini kısmen de olsa öngörebiliyor ama bu denli olabileceğini kestiremiyordum. Deyim yerindeyse, ormancılığımızda olup bitenler karşısında “kuyruğu nasıl dik tutabilir”, nasıl “ben” kalabilirdim; temel sorunum buydu. Bu koşullarda bu kez “3/4 Yücel” olarak ne yapabileceğimi sorgulamaya başladım. “Müslüman mahallesinde salyangoz satmaya” çabalamak...

Öteden beri Aşık Veysel’in ünlü türküsünde geçen

“Kim okurdu kim yazardı

Bu düşümü kim çözerdi

Koyun kurt ile gezerdi

Fikir başka başka olmasa”

dizelerini çok anlamlı bulurum. Neden bilmiyorum; Ahmet Cemal’in söylemiyle, “seçilmiş yalnızlık” dönemimde bu dizeler sıkça aklıma geliyordu. “Kimler okur, kimler dinler” demeden düşünebilir, araştırabilir ve bulgularımı tartışmaya açabilirdim. Doğrusu ne denli okunurum, dinlenebilirim; hiçbir fikrim yoktu. Ne var ki, sağlık durumum hareketliliğimi kısıtlıyordu. Üstelik heyecanlanmamam, sinirlenmemem gerekiyordu. Altmış küsur yıl heyecanlanıp sinirlenerek yaşamış ben, bu gereği nasıl yerine getirebilirdim; getiremiyordum doğallıkla. Hastaneden çıktıktan kısa bir süre sonra

Açık söyleyeyim; 1980’li yıllarda başlayan, 2000’li yıllarda hem hızlanıp yaygınlaşan, hem de yeni boyutlar kazanan dönüşümlerin yol açabileceklerini kısmen de olsa öngörebiliyor ama bu denli olabileceğini kestiremiyordum.

bizim kuşaktan “solcuların” söylemiyle; “ölümden öte köy yok!” deyip aklımın yettiği, bedensel gücümün elverdiğince önceki çalışmalarımı sürdürmeye karar verdim. Ancak Çevre ve Ormanlık örneği bir süreli yayın çıkaramazdım; param yoktu. Kitaplar hazırlasam, kimselele yayımlatamazdım; yayımlatmak için kayırmalı ilişkilere giremezdim. Ama yine de kitap çalışmalarını tümüyle bırakamadım.

Sözelimi, bu dönemde; “Anadolu Yeşillemesi”nin genişletilmiş ikinci baskısı Bilim ve Gelecek Yayınları, “Türkiye Ormanlık Tarihi”, ODTÜ Vakfı Yayınları, “2Bçileştirebildiklerinizden misiniz?”, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, “Çevreleme”, İmge Yayınevi, “Türkiye’de Enerji Ormanlığı (Gereği, Olanakları ve Kısıtları)” başlıklı e-kitap TMMOB Makine Mühendisleri Odası, Yeniden ve büyük ölçüde genişleterek hazırladığım “Dendroloji (Ağaçbilim) Okulu Ders Notları ile Orman Ekolojisi Okulu Ders Notları”, Kırsal Çevre, “Hukuksal Kısaçtaki Ormanlar ve Ormanlık” da Türkiye Barolar Birliği tarafından yayımlandı.

Ek olarak; Dil Derneği’nin aylık Çağdaş Türk Dili Dergisi’nde, arada bir de Cumhuriyet Gazetesi’nin haftalık Cumhuriyet Bilim Teknoloji dergilerinde yazmaya başladım. Kısacası; nedeni ne olursa olsun, yazmaktan ve konuşmaktan hoşnuttum. Özellikle de; Bilim ve Ütopya ile Çağdaş

Hastaneden çıktıktan kısa bir süre sonra bizim kuşaktan “solcuların” söylemiyle; “ölümden öte köy yok!” deyip aklımın yettiği, bedensel gücümün elverdiğince önceki çalışmalarımı sürdürmeye karar verdim.

Türk Dili dergilerinde yazmaktan büyük bir "keyif" alıyordum. Bu dergilere yazarken biçem ve içerik yönünden kendimi çok daha özgür duyumsuyordum çünkü. Cumhuriyet Tarım, Gıda ve Hayvancılık Dergisi ile Cumhuriyet Bilim ve Teknik (Teknoloji) Dergi'si ile Kırsal Çevre'nin Kırsal Çevre Yıllığı da önemsemişim süreli yayınların başında geliyordu. Karaburun'da (İzmir) düzenlenen Bilim Kongreleri ve özellikle "Ekonomik Politik Yaz Okulu", yine Kırsal Çevre'nin "Orman Ekolojisi ve Ormancılık Okulu" çalışmalarına, "eğitmen" olarak katıldığımda içim içime sığıyordu.

Ancak, sonunda, internetten yararlanmayı akıl edebildim: Gerçekte, son derece yararlı olduğunu bilmeme, çokça yararlanmama karşın internet ortamında iletişimi bir türlü sevedim gitti. Bu nedenle, internetle "muhabbetimi" elektronik ileti gönderip-alma dışında yalnızca kimi bilgi kaynaklarına ulaşmakla sınırlandırdım. Ormanlarımız, ormancılığımızla ilgili üretebildiklerimi internet ortamında ilgilenebileceklerini düşündüklerime göndermeye başladım.

Belki inanmayacaksınız, onca deneyimime karşın internet ortamında tartışmalar yapmayı bile düşledim. Kolaylıkla kestirebileceğiniz gibi, bunda da yanıldım. 3-4 yıl içinde hazırlayabildiğim yüze yakın inceleme ve araştırmayı "paylaşım" açtım. Bu türden çalışmalarımı gönderirken, arada bir; "İstemiyorsanız, lütfen bildirin; göndermeyeyim" ve "Bu çalışmaları isteyen istediği yerlerde istediği gibi kullanabilir; bu amaçla izin alması gerekmez!" bilgilerini de dipnot olarak veriyordum. Böyle iken birkaç dostun teşekkürleri dışında, olumlu ya da olumsuz en küçük bir tepki almadım. 2013 yılında bu gönderilerimi "Ormanlar ve Ormancılık Üzerine Sessiz Tartışmalar" üst başlığıyla vermeye başladım. Aklımca bunun okurda dizi yazı sanısı oluşturacağını ummuştum. Hiçbir şey değişmedi. Neden acaba?

Söylemeye, yazmaya çalıştıklarımın çoğu kişiye aykırı geldiğini düşünürüm. Bu nedenle, yılda on onbeş etkinliğe konuşmacı olarak çağrılmamı hep yadırgamışımdır. Deyim yerindeyse, "bulunmaz Hint kumaşı" değilim kuşkusuz. Sanırım; yine deyim yerindeyse, "koyunun olmadığı yerde keçinin Abdurrahman Çelebi sayılması" durumu benimkisi. Oysa ülkemizde, bırakınız günde-me gelen olumsuzlukları bir yana, orman ekosistemlerinin sahip

Gerçekte, son derece yararlı olduğunu bilmeme, çokça yararlanmama karşın internet ortamında iletişimi bir türlü sevedim gitti. Bu nedenle, internetle "muhabbetimi" elektronik ileti gönderip-alma dışında yalnızca kimi bilgi kaynaklarına ulaşmakla sınırlandırdım.

olduğu biyolojik çeşitliliği, yüz altmış yılı geçen ormancılık tarihinin olgusal varsıllığı, ormancılık politikalarının teknik, toplumsal ve kültürel boyutları, iklim değişikliğinin orman ekosistemleri ve ormancılık çalışmaları üzerindeki olası etkileri, “orman köylüsü” sayılanların geçirdikleri dönüşümler akıl almaz sorgulama alanları oluşturuyor. Ne var ki, bu sorgulama alanlarına girilmesi, tartışmalar yapılması da yasaklanmış sanki. Girip sorgulamaya çalışanların sayısı o denli az ki...

İyi ama o zaman da şu sorunun yanıtlanması gerekmiyor mu: Yüzlerce orman fakülteli ve ormancılık araştırma enstitülü, binlerce orman mühendisi var ülkemizde; neden tümüne yakın bir kesimi suskun, edilgen? Bilmiyorum. Bunca yıl sonra artık bildiğim bir tek şey var: Söylemeye, yapmaya çalıştıklarım, deyim yerindeyse “Müslüman mahallesinde salyangoz satmaktan” öte bir anlam taşıyor. Taşımazın; kafa sağlığını elverdikçe ben “salyangoz satmayı” sürdüreceğim; kim bilir, belki birileri satın alır (ya da alıyordur.)

Ben “seçilmiş yalnızlık” içinde miyim acaba?

Nedendir, bilmiyorum; Sivas toplu öldürümünde yitirdiğimiz Metin Altıok’un “Yol Şarkısı” başlıklı şiirindeki;

Bir ben kaldım şimdi

Tek yakın bana.

Ama ben eskiden de

Hep böyle

Yalnız çıkardım yola.

dizelerini son yıllarda daha çok sevmeye başladım; ikide bir aklıma takılıyor. Sanırım, bir gerçeği ancak altmışlı yaşlarımin sonlarında kavrayabildim: Onca etkinliğe katılma, yayınlarına yazı yazma ya da TV/radyo izlencelerinde söyleşi yapma isteğine karşın, gerçekte pek de “kalabalık” değildim; neden böyle söylüyorum ki, basbayağı yalnızdım. Ancak bu durumu kendime pek de sorun etmiyordum; Bu gerçeği arada bir duyumsadığım oluyordu kuşkusuz. Ancak Ali’nin (Kapucu) bu öykünün çerçevesini hazırlarken açtığı bir “İlkeli tutum, tutarlılık, yalnızlaşmayı göze alma” başlığı, yalnızlık üzerinde düşünmeme yol açtı.

Ali, ince düşünceli bir arkadaş; aynı başlıkta “ilkeli tutum”, “tutarlılık” gibi olumlu özellikleri de sayarak aralarında sanki bir nedensellik ilişkisi

olduğunu söylemek istemiş. Aynı inceliği göstermeyen kimi arkadaşları-
mın beni “katı” bulmasına, kimilerinin de, daha önce söylediğim gibi bana
“demokratör” yakıştırması yaptığına bakılırsa, Ali bence yarı yarıya haklı
sayılabilir. “Yarı yarıya” diyorum çünkü yalnızlığımın benden kaynaklanan
bir yanını açıklıyor. Bu noktada, Ahmet Cemal’in “Her şeyden önce bir in-
sanlık durumudur yalnızlık. Çünkü doğada, insanın dışında hiçbir canlı, sırf
beraberlik uğruna birlikteliği aramaz,” tezine katıldığımı belirtmek isterim.
Yalnızlığımın öteki yarısı ise, bence, benimle herhangi bir ilişki içinde bulu-
nanlardan kaynaklanıyor.

Öyle değil mi sizce de? Bu durumda, yine Ahmet Cemal’in aktardığım te-
zinin hemen ardından gelen “O zaman soru, herhalde şu: İnsan, neden
bunca kendine özgü bir durumu tarih boyunca hep bir yakınma nedenine
dönüştürmüş ve şimdi de dönüştürmekte?” sorusunun da yanıtlanması
gerekliyor. Açık söyleyeyim; “Ben, yalnızlığımdan yakınmıyorum!” diye-
mem. Diyemem ama izin verirsiniz bu bağlamda yine Ahmet Cemal’in tü-
müyle katıldığım bir başka saptamasını aktarmak isterim: *“Ama yalnızlığın
bir türü daha var ki, o da insanın gönüllü olarak seçmeye pek cesaret ede-
meyeceği kadar nahoş ve harcadığı emeklerin yine kimi zaman en yakın
-veya yakın sayılması gereken- çevresinde bulunanlar tarafından görmez-
likten gelinmesinden kaynaklanan bir yalnızlık durumu.”*

Benim yakındığım yalnızlık, daha çok bu türden bir yalnızlık işte. Ancak, be-
nimkisi; “seçilmiş yalnızlık” anlamında bir yalnızlıktır. Doğrusu, bugüne de-
ğin bu seçimimden hiç yakınmadım; dilerim bundan sonra, yani “yaşam ma-
çımın uzatmalarında” da yakınacak durumları yaşamak zorunda kalmam.

“İlkeli” ve “tutarlı” olmaya gelince... Ben kimsenin kendisine “ilkesiz” ya
da “tutarsız” yakıştırması yapılmasını hoşnutlukla karşılayacağını sanmı-
yorum. Dahası, herkesin en azından kendisini “ilkeli” ve tutarlı” saydığını
düşünürüm. Ben de kendimi, en azından herkes denli “ilkeli” ve “tutarlı”
sayıyorum. “İlkeli” ve “tutarlı” olmak, yaşamın her anında ve alanında “ol-
mazsa olmaz” bir kurala dönüştürülebildiğinde özenilecek bir tutum olur
bence. Genel anlamıyla yalnızlığa yol açıp açmaması ise toplumda ege-
men ve yaygın olan değer yargılarına bağlıdır. Bu anlamda yalnızlık, benim
önemseyebileceğim bir durum değil. Öte yandan, bir de “yaratıcı yalnızlık”
var bildiğiniz gibi. Benimkisi, daha çok bu türden bir yalnızlık olsa gerek;
eğer öyleyse, gerçekten de bundan son derece hoşnutum; ne mutlu bana!
İçim boş sayılabilecek “kalabalıklardan”, “birlikteliklerden” içim sıkıldı artık.

Haksız mıyım?

Son yıllarda daha çok kızıyorum; sağlık sorunlarım nedeniyle kızmamam gerek oysa. Ancak kimse, doktorlar bile bana kızmamak için neler yapmam gerektiğini söylemiyor. Bir yatıştırıcı kullanmamı öneriyor yalnızca. Eşimin sıkça; "İlacını almadın mı?" diye sorduğuna bakılırsa bu ilacı kullanmanın bana pek yararı olmuyor. "Daha kötü olabilirim!" düşüncesiyle kullanıyorum oysa; kullanıyorum ama söylediğim gibi, değişen bir durum yok. "Peki, nedir seni bu denli kızdıran?" diyorsanız söyleyeyim: Sergilenen suskunluklar... Çünkü ilgilendiğim alanda gündeme gelen değişme ve gelişmeler öylesine çok, bana göre öylesine önemliydi ki, birilerinin bunları "dert edinmesi" gerekiyordu ama çoğunlukla dert edinmiyordu. Bu nedenle; meslektaşlarıma, özellikle de orman fakültelerine "fena halde" kızırıyordum. Dahası; "Elinizi tutan mı var?" diyerek şimdilerde de kızırıyorum. Çoğu "Prof"tan önceki dönemlerinde bekliyorlar; "Bir kongre, sempozyum, panel gibi etkinlik olsa da bildiri sunsam!" diye.

Karadeniz Teknik Üniversitesi
Orman Fakültesi'nde
düzenlediğimiz bir panel sonrası
bir hatıra fotoğrafı...

Kimileri ise "Prof" olduktan sonra; "...Paneline beni de çağırırsalar!" diye özel çağrı istiyor. Özellikle 1990'dan sonra gündeme gelen "projecilik" akımı ise "hocalarımızın" çoğuna böyle "küçük işlerle" uğraşacak zaman bırakmıyor sanırım. Öylesine "meşguller" ki, öğretmeye, bilimsel araştırmalara demiyorum, öğrencileriyle gerektiğinde ilgilenmeye nasıl zaman ayırabiliyorlar, doğrusu bilemiyorum. İşgüzarlığımdan mıdır nedir, ben de "bu durumdan kendime vazife çıkarıp" akıl ve beden gücüm yettiğince araştırmaya, bulgularımı yazmaya ve anlatmaya daha çok zaman ayırma-

ya başladım. Ayrıca yazmayı ve anlatmayı, “kavgamın” en kolay yollarında birisi olarak görüyordum sanırım. Belki de, kendimce “en iyi bunu yapabiliyim” diye düşünüyordum. Çünkü çoğunlukla okunmadığını, dinlenmediğini gözlüyor, biliyordum. Ama yine de yazmalarımı, konuşmalarımı sürdürdüm; hem de giderek artan bir biçimde. Öyle ki, söylemek gibi olmasın, hastalığımı izleyen dört yıl içinde bile altı kitabım yayımlandı; yılda ortalama on onbir etkinliğe konuşmacı olarak çağrıldım; yirmi dolayında yayın organında yazılarım yayımlandı, buna yakın sayıda da TV ve radyo söyleşileri yaptım. Benzetmek gibi olmasın; oysa ben Süpermen değilim ki...

Ne yapsam da çok daha iyi anlatabilsem acaba?

Az önce; “çoğunlukla okunmadığını, dinlenmediğini gözlüyor, biliyordum.” dedim; nedensiz değil. Ama yine de 2011 yılında “Çevreleme”, 2012 yılında da “2Bcileştirebildiklerimizden misiniz?” ile “Türkiye Ormancılık Tarihi” yayımlanınca ücretsiz olarak gönderdiğim arkadaşların çoğundan hiçbir tepki alamadım. Dağıtımda bir sorun olup olmadığını öğrenmek için tepki vermeyen arkadaşlara sordum, yine çoğunluğundan olumlu olumsuz bir yanıt alamadım. 2010’lu yıllarda güncel orman ve ormancılık sorunlarına ilişkin görüş ve önerilerimi içeren incelemelerimi tartışabilirim umuduyla, ilgilenebileceklerini düşündüğüm 150 dolayındaki kişiye e-posta olarak göndermeye başladım. Yine çok az kişiden ve daha az sayıda da, örneğin 1-2 meslektaşımın bir yanıt alabildim. Bu gönderiler ne yaptıklarını, herhangi bir yerde kullanıp kullanmadıklarını, çok daha önemlisi, onca emekle ürettiğim, tek parmakla yazmaya çalıştığım bu incelemelerimde yaptığım saptamaların, öne sürdüğüm tezlerin ne denli doğrulandığı ya da yanlışlandığı bir yana, okunup okunmadığını bile bilmiyorum. Artık kızmam mı, üzülmem mi gerektiğini kestiremiyorum. Sürdürdüğüme göre demek ki artık kızmamayı, üzülmemeyi öğrendim sanırım. Gerçekten de öğrendim mi acaba?

Öte yandan; çoğu okur “züğürt tesellisi” olarak değerlendirecek belki; her yazımın ve konuşmamın hazırlık sürecinde en azından beni besliyor ve böylesi beslenmeler söz konusu olduğunda gerçekten de “çok obur” olabiliyordum. Doğrusu, “oburluğun” böylesine de can kurban!

“Araştırmacı olmak”

Az değil sanırım: Yaşantımın yaklaşık kırk yılını araştırmacılık yaparak geçirdim. Araştırmacılığı, “profesyonel” çalışma yaşantımı Mayıs 2007’de sonlandırdıktan sonra da sürdürmeye çaba gösterdim, gösteriyorum; sağlığım elverdikçe de sürdüreceğim sanırım. Ne denli becerebildiğimi bilmesem de seviyorum araştırmacılığı. Bence en büyük şansım da bu; sevdiğim bir uğraşım olması. Öte yandan; araştırmacılık, en azından bana göre, bitimsiz bir yaşam serüvenidir. “Araştırmacı” gerçekten de bir araştırmacı ise eğer, bilinmezi bilinir kılmak gibi son derece zorlu bir uğraşı göze almış kişidir. Bu yönüyle ben gerçek araştırmacıları ünlü Yunan mitolojisindeki Korint Kralı Sisifos’a benzetirim: Bilirsiniz; Korint Kralı Sisifos, kimi suçları nedeniyle tanrılar tarafından büyücek bir kayayı oldukça dik bir tepeye çıkarmakla cezalandırılır. Ancak tam tepeye çıktığında, kaya yeniden aşağıya düşer. Sisifos kayayı yeniden tepeye çıkarmak zorunda kalır ve bu durum sonsuza değin sürer. Ülkemizde araştırmacılığa soyunan kişi, uğraşısının Kral Sisifos’unkinden de zorlu olduğunu bilmelidir. Ne ki, bilmesi gereken bir gerçek daha var araştırmacı olacak kişinin; deyim yerindeyse, “ömür biter, araştırmacılık bitmez.” Araştırmacılık; “eski köye yeni adet getirmeyi” göze alabilenlerin, “aklın yolu birdir” safsatasını aklıdan bile geçirmeyenlerin, “böyle gelmiş ama böyle gitmez” diyebilenlerin gönül kaptırabilecekleri, emek harcayabilecekleri bir uğraşı alanıdır.

Bence herkes araştırma yapabilir ancak araştırmacı olamaz. Bu yönüyle şarkı söylemeye, resim ya da spor yapmaya benzer araştırma uğraşısı. Örneğin ben de şarkı söyleyebiliyor, resim ve spor yapabiliyorum, ancak ne şarkıcı ne de ressam ve sporcu sayılabirim. Sayılabilmem için öncelikle doğal yeteneğimin olması, sonra da bu yeteneği bir kuyumcu titizliğiyle sabırla işlemem gerekecektir. Açıktır ki bu sürecin birbirinden önemli iki bileşeni vardır: **(i)** Araştırmacı adayı ile **(ii)** araştırmacılık ortamı. Araştırmacı adayı, çoğu kez sahip olduklarının ayırında değildir; ayırında olmasını sağlayacak olan ortam, ortamın yönlendirici kişileri, çalışma düzeni ve sahip olduğu donanımlardır. Bu bileşenler uygun biçimde bir araya gelmediğinde sürecin başarılı olabilmesi, en azından rastlantısalıdır. Ne yazık ki böylesi rastlantılar ülkemizde oldukça az gerçekleşiyor. Dolayısıyla, bu süreç rastlantılara bırakılmaz; bırakılmamalıdır.

Öte yandan; ülkemizde, en azından “popüler”, dolayısıyla “medyatik” olmayan alanlardaki araştırma çalışmalarının, dolayısıyla araştırmacıların gerektiğince önemslenmediğini, ciddiye bile alınmadığını biliyorum. Dahası; egemen değer yargılarına, düşüncelere, bilgilere aykırı bulgulara ulaşp da bunları yaymaya çalışanlara neler çektirildiğinin de ayırındayım kuşkusuz. bütün olumsuz koşullara karşın araştırmacılığın ülkemizde de gerekli bir uğraşı olduğunu düşünüyorum.

Tüm bunları duyumsamış, düşünmüş, az çok da yaşamış bir kişi olarak gönül rahatlığıyla şunu söyleyebilirim: Ne denli şanslı bir insanım ki, çalışma yaşantımın yaklaşık kırk yılını “profesyonel” olarak araştırma ile geçirmişim! Ah, bir de “ilgili ilgisizler”, ulaştığım bulguları, geliştirdiğim önermeleri azıcık olsun dikkate değer bulabilseydi ne güzel olurdu; değil mi? Ne yazık ki çoğunlukla “dikkate değer” bulmadı. Ne diyebilirim ki artık; bir kez daha “kader utansın”!

A photograph of a mountain landscape. The foreground and middle ground are filled with dense, vibrant green forests covering the slopes of the mountains. In the background, more mountain peaks are visible, some partially obscured by soft, white clouds. The sky is filled with large, billowing clouds, with some light breaking through near the horizon. The overall scene conveys a sense of a vast, natural environment.

“ Özeleştirinin dayanılmaz
gerekliğı... ”

9. Perde

“ Kimileyin beni ileden çıkaran aymazlıklarına karşın insanları; arasında hiçbir ayırım yapmaksızın tüm doğal varlık ve süreçleri seviyorum. Başta emeğin sömürülmesi olmak üzere her türlü haksızlığın “insanlık suçu” olduğunu; ama bunların önlenemez, Tanrı vergisi durumlar olmadığını düşünüyor; ortadan kaldırılmasına yönelik çabalarda bulunmayı görev sayıyorum. Yaşamdan daha fazla ne isteyebilirdim; değil mi? Ama benimle herhangi bir nedenle ve herhangi bir biçimde ilişkili olanların ve olabileceklerin de yararlanabilecekleri bir özeleştirinin yararlı olabileceğini düşünüyorum.

Olabilir mi dersiniz? ”

Evet; ülkemizdeki ortalama bir yaşıntıya göre oldukça hareketli yaşadığımı söyleyebilirim sanırım. Herkes gibi benim yaşıntımın da inişleri ve çıkışları, üzüntüleri ve sevinçleri, iyi ve kötü günleri, başarılı ve başarısız yanları, doğruları ve yanlışları çoktu. Az değil; altmış yılı aşkın bir süreyi son derece sağlıklı biçimde yaşadım. Çalışma yaşamımı “iyi” sayılabilecek koşullarda geçirdim. Genel olarak mutlu bir aile yaşıntımın olduğunu da söyleyebilirim; karımı, çocuklarımı sevdim. Siyasal tercihim yirmili yaşlarımda yaptım, bu doğrultuda ilkeli ve tutarlı olmaya çalıştım ve bunu başardığımı düşünüyorum.

Kimileyin beni çileden çıkaran aymazlıklarına karşın insanları; arasında hiçbir ayırım yapmaksızın tüm doğal varlık ve süreçleri seviyorum. Başta emeğin sömürülmesi olmak üzere her türlü haksızlığın “insanlık suçu” olduğunu; ama bunların önlenemez, Tanrı vergisi durumlar olmadığını düşünüyör; ortadan kaldırılmasına yönelik çabalarda bulunmayı görev sayıyorum. *Arada bir de olsa Fenerbahçe’ye ve Fenerbahçelilere bile sevecen yaklaşabiliyorum (!)* Yaşamdan daha fazla ne isteyebilirdim, değil mi? Ama istiyorum: Benimle herhangi bir nedenle ve herhangi bir biçimde ilişkili olanların ve olabileceklerin de yararlanabilecekleri bir özeleştirisinin yararlı olabileceğini düşünüyörüm. Olabilir mi dersiniz? “Belki...” deyip, böyle bir çabaya gireceğim.

Tam da bu bağlamda Oğuz Atay’ın ünlü romanı “Tutunamayanlar”da can arkadaşı Selim’e söylediği; “Kendini eleştirmenin, kendinden yakınma çerçevesinden de çıkması gereklidir diye düşünüyörüm.” sözü geldi aklıma. Bu düşünceyi tümüyle benimsiyor, gereğini yapmaya çalışacağım: Söz, gücüm yettiğince nesnel olacağım.

Başta ailem olmak üzere sevdiklerime daha çok zaman ayırabilmeliydim!

Ayrıramadığımı düşünüyörüm. Nesnel ölçütler yok elimde; ama öyle duyumsuyörüm. Oğlumuz Özgür 3-4 yaşlarında iken, yokluğumuzdan da yararlanıp kitaplıktaki kitapların sırtlarını pergelin sivri ucuyla delmişti. Neden deldiğini sorduğumuzda “Bilmiyörüm” demişti ama gerçekte bize çok şey anlatmaya çalışmıştı; anlamamışım. Belki anlamıştım da işime gelmemişti. Eşim son derece “sosyal” bir insan; dostlarıyla birlikte olmayı seviyordu. Bense, “yararsız” olduğunu düşündüğüm birlikteliklerden hiç hoşnut değildim. Sürekli olarak bir bahane bulup kaytarmaya çalışıyordum. Altı kardeşlik; önce annemizi sonra da babamızı çok genç yaşlarda

yitirmişti. Ancak, en mutlu günlerinde bile kardeşlerimin yanında olmadım; olmadım değil, olmadım! Kısacası, çoğunlukla sanki tek başınaymışçasına yaşadım. Çünkü “çooooook meşgul” bir insandım ben (!) Oysa şimdi düşünüyorum da, hem “daha az meşgul” olabilir, hem de yapmaya çalıştıklarımın daha fazlasını ve daha iyisini yapabilirdim.

En büyük şansım, sevecen bir ailemin olması; keşke ben de gerektiğinde yanıt verebilseydim...

Çok daha güler yüzlü olabilirdim!

Oysa çoğu zaman hiç olmadım sanıyorum. Güler yüzlü olmanın, kuramsal olarak insanlararası ilişkilerde ne denli önemli olduğunu biliyordum kuşkusuz. Ayrıca, güler yüzlülüğün özellikle benim gibi hep birilerine bir şeyler anlatmaya kalkışmış bir insan için “olmazsa olmaz” bir davranış özelliği olduğunun da ayırdındaydım. Ancak gelin görün ki, istiyor ama bir türlü olamıyordum. Otuzlu yaşlardaki kızım bile yakın geçmişte bana sevimli ama asık yüzlü bir çocuk resmi göndererek; “Asıtık Babam...” diye başlamıştı yazdıklarına. Neden çoğunluk böyleydim, bilemiyorum. Biliyor musunuz, “ağız dolusu” dedikleri biçimde gülebildiğimi hiç anımsamıyorum. O nedenle olsa gerek; Mustafa Kemal ATATÜRK’ün binbir güçlkle bulup Kırsal Çevre’nin Hıfzı Veldet Velidedeoğlu İşliği’ne astığım “ağız dolusu” gülerken çekilmiş bir fotoğrafını çok seviyorum.

Akıl gücümü, bilgi ve deneyim birikimimi çok abartmayabilirdim!

Olağandışı akıllı olmadığımı biliyorum. Sanıldığı gibi çok deneyimli de sayılmam. Ama nedense bu gerçeği herhangi bir biçimde dile getirdiğimde, çevremdekiler çoğunlukla çok "mütevazı" olduğumu söylerdi. Örneğin, meslektaş büyüğüm Dr. Hayati Gürtan sıkça; "Fazla mütevazı olma, gerçek sınırlar" sözleriyle beni uyarma gereği bile duyardı. Hiç de "mütevazı" değildim oysa; dahası, akıl gücümü, bilgi ve deneyim birikimimi abarttığımı bile söyleyebilirim.

Örneğin; ülkemizde ormancılığın yalnızca teknik boyutları olan bir etkinlik alanı olmadığına inanıyor; ekonomik, toplumsal, siyasal ve kültürel boyutlarının en az teknik boyutlar denli önemli olduğunu düşünüyordum. Bu inanç ve düşüncelerimin bir gereği olarak bir yandan ormancılığımızda olup bitenleri ekonomi, siyaset, toplumbilim, kültür alanlarında uğraş verenlerin bir yandan da bu alanlarda olup bitenleri meslektaşlarımla gündemime getirmeye çalışıyordum. Bu zorlu işin üstesinden kolaylıkla gelebileceğimden o denli emindim ki, yararlanabileceğim uygun yöntem ve araçları bulmak, geliştirmek için yeterince çaba göstermedim. Dolayısıyla, gönlümce başarılı olamadım. Keşke bu alanda da sınırlarımı bilebilseydim. Ancak, biliyor musunuz ben, insanların kendilerini abartmalarının daha çok çevresindekilerin tutum ve davranışlarıyla beslendiğini düşünürüm. Aramızda kalsın; kimi insanlar gözüne kestirdiği kişi ya da kişileri olağandışılaştırarak gerçekte kendilerini, bu arada tembelliklerini olağandışılaştırmaya çaballıyor bence. Bilmem, yanlış mı düşünüyorum?

Daha fazla yaratıcı olabilmeliydim!

Olabilir miydin acaba? Bilmiyorum. Hani, "Şimdiki aklım olsaydı..." diyerek zamanında yapmadıklarına ya da yapamadıklarına yananlar var ya, belki bu anlamda ben de bir şeyler söyleyebilirim: Orman ekosistemlerini, dolayısıyla ormancılık uğraşısını çok daha önceleri şimdilerdeki gibi duyumsayabilir, düşünebilirdim. Sonra; ağaç kesme ve tomruklama işçiliği yapan köylülerin yaşama ve çalışma koşullarını gündeme getirmek için daha farklı yollar bulabilirdim. Belki yazı ve konuşma dilimi daha dinlenebilecek ve anlaşılabilir, sevimli olabilecek biçime dönüştürebilirdim; hâlâ çok köşeli konuşuyor ve uzun uzun tümcelerle yazıyorum çünkü. Kırsal Çevre'de pek çok yeniliği gündeme getirdiğime inanıyorum. Bu inancım da gerçekten de haklıysam eğer, sözgelimi, Kırsal Çevre, seçtiği alanda

Biliyor musunuz, insanların kendilerini abartmalarının daha çok çevresindekilerin tutum ve davranışlarıyla beslendiğini düşünürüm. Aramızda kalsın; kimi insanlar gözüne kestirdiği kişi ya da kişileri olağandışılaştırarak gerçekte kendilerini, bu arada tembelliklerini olağandışılaştırmaya çaballıyor bence. Bilmem, yanlış mı düşünüyorum.

uğraş veren araştırmacıların tartışma ve dayanışma düzlemi neden olmadı? Oysa, çeşitli alanlarda becerilerinizi geliştirmenize katkı olabilecek etkinlikler son derece yaygınlaştı. En azından çok gereksinme duyduğum alanlarda “öğrenmenin, gelişmenin yaşı yoktur” yaklaşımıyla böylesi etkinliklere de katılabilirdim; hiç katılmadım.

En azından bir yabancı dil gerektiğinde öğrenmeliydim!

İngilizceyi sözlük desteğiyle de olsa bir parça okuyabiliyorum ama hiçbir yabancı dili konuşmıyorum. Doktora ve doçentlik yabancı dil sınavlarını nasıl kazanabildim, doğrusu hâlâ anlamış değilim. En büyük pişmanlıklarımdan birisi, en azından bir yabancı dili öğrenmek için gerektiğinde çaba göstermemiş olmamdır. Çünkü araştırmacılık yapmaya kalkmışsanız eğer, en azından bir yabancı dilde kolaylıkla anlaşabilmelisiniz. Bu, özellikle de günümüzde, “olmazsa olmaz” bir koşuldur bence. Oysa çeşitli olanaklarım da oldu. Sözgelimi; daha önce de belirttiğim gibi onüç aylık bir Almanyalılığım oldu; ama ben aptalca bir kolaycılıkla yarım yamalak İngilizcemle ve Almanca bilen arkadaşların yardımlarıyla idare etmeyi yeğledim. Almanca'yı birazcık olsun öğrenmek için hiç çaba göstermedim. Ormancılık Araştırma Enstitüsü'ndeyken Kanada'ya, MPM'deyken de Almanya'ya gitme olanağı sağlandı. Ancak, ya oğlum Özgür'ün yetişmesini ya da Çevre ve Ormancılık Dergisi'nin devamlılığını öne sürerek gitmedim. Keşke, bir tanecik olsun bir yabancı dil öğrenebilseydim.

Dünya görüşüm doğrultusunda ödünsüz yaşamının ne denli güç olabileceği kestirebilmeliydim!

Emeğin sömürüsüne dayanan, bu olguyu bilerek ya da bilmeden gizleyen hiçbir siyasal yaklaşımı benimsemiyorum. Emeği “en yüce değer” sayıp da olmadık ikiyüzlülüklere başvuran, emeğin sömürüldüğü gerçeğini görmezden gelen, aynı zamanda bir doğal varlık olan emeğin sömürülmesi yerine, ikincil üçüncül önemde durumları baş tacı yapanlara hiç de sıcak bakmıyorum. Marks'ın her türlü parasal varsılığın temelinde emeğin yanı sıra doğadan da beslendiği tezini* benimsiyor; bu sürecin değiştirilmesi için akıl ve beden gücümün yettiğinde çaba harcıyor; bu çabanın gerektirdiği yaşama ilkelerini göz ardı etmemeye özen gösteriyorum. Açıklıkla söylemek isterim; bunun ne denli zorlu bir yaşama süreci olduğunu hiçbir zaman kestiremedim. Yakındığım zorluklar, çoğunluk “yol arkadaşlarımın” henüz yolumuzun başında iken yolculuklarımızı bitirmelerinden kaynaklanıyor. Sonra; birlikte yola çıktığımızı sandıklarımın yolculuğun gereklerini yerine

* “Emek bütün zenginliğin kaynağı değildir. Doğa da emek kadar, (gerçek zenginliğin kaynağı olduğunda kuşku bulunmayan) kullanım değerlerinin kaynağıdır. Zaten emeğin kendisi de, doğal gücün, insanın işgücünün ifadesinden başka bir şey değildir.” (K. Marx, “Alman İşçi Partisi Programının Kenar Notları”, Gotha ve Erfurt Programlarının Eleştirisi (Çeviren M. Kabagil), Sol Yayınları, 1976, Ankara, Sayfa 22 ve 23).

Emeğin sömürüsüne dayanan, bu olguyu bilerek ya da bilmeden gizleyen hiçbir siyasal yaklaşımı benimsemiyorum. Emeği “en yüce değer” sayıp da olmadık ikiye bölmeğe başvuran, emeğin sömürüldüğü gerçeğini görmezden gelen, aynı zamanda bir doğal varlık olan emeğin sömürülmesi yerine, ikincil üçüncül önemde durumları baş tacı yapanlara hiç de sıcak bakmıyorum.

getirmekten kaçınmalarına da katlanamıyordum. Bu nedenle çokça şaşırırdım, üzülürdüm, kızardım ve kırılırdım. Mutsuzluğumu da besleyen bu ruhsal kırıklıklarımın verimimi azalttığını düşünüyorum. “Bana ne; isteyen istediği yerde inebilir, dileği gibi hareket edebilir!” demem gerekirdi belki de; hiç diyemedim. Diyebilseydim eğer, kimbilir belki de altmışlı yaşlarımda yaşadığım sağlık sorunları hiç gündemime gelmeyebilirdi.

Benden farklı düşünüp farklı davrananlara daha saygılı olabilirdim!

Hiç olamadığımı düşünüyorum. Kendimi, daha çok da savunduklarımı çok önemsemişimden midir, bilemiyorum; bırakın hoşgörülü olmayı, benimkinden farklı düşünce ve davranış içindeki çoğu kişi ve kuruluşa, en azından başlangıçta “düşmanca” denebilecek duygu ve düşüncelerle yaklaştım. Savunduklarımı, koşulları benim belirleyebildiğim durumlarda onlara da anlatmayı denemedim bile; sabırsız, daha da kötüsü, son derece hoşgörüsüzdüm. Bu tutumumun dünya görüşümle uyummadığını biliyordum kuşkusuz. Ancak sıra gereğini yapmaya gelince, binbir bahaneyle kendimi bile aldatmaya çalışıyordum. Benimkisinin “seçilmiş yalnızlık” olduğunu söylemiştim ya, bakmayın siz; sanırım bir yanılla da “kaçınılmaz yalnızlık” yaşadığım. Oysa benden farklı düşünüp davrananlara gerektiğinde saygılı olmak hiç de olanaksız değildi. Ne yazık ki, şimdilerde bile bu olumsuzluktan arınabilmiş değilim.

Sanatsal ve kültürel etkinliklere daha çok zaman ayırabilirdim!

Tamam, mühendislik öğrenimi yapmış; yetişme dönemi bir yana öğrenim sürecinde bile sanatsal ve kültürel etkinliklere yönlendirilmemiştin. İnandır mısınız, sonraki yıllarda bu doğrultuda çaba göstermemi öneren dostları mı “gırgıra aldığım” da olmuştur. Bu aymazlığımın ayırdına çok geç vardım. “Peki, vardın da ne oldu?” dersiniz, utanırım doğrusu; hemen hemen hiçbir şey olmadı çünkü. Üstelik ne yaptım biliyor musunuz; çoğunluk ben den genç olan dinleyenlerime tam bir ikiye bölünmeyle sanatsal ve kültürel etkinliklere katılmalarını öğütledim durdum. Roman, öykü, daha çok da deneme okudum, şimdi de okuyorum; bir zamanlar resim sergilerine, tiyatrolara, çok sesli müzik dinletilerine, sinemalara gitmişliğim vardır; varsıl sayılabilecek sayıda “uzunçalara” sahibim. “İyi” sayılabilecek resim yapma becerim vardı; kızım “müzik kulağımın” iyi olduğunu söylerdi. Söyledim ya, Haydarpasha Lise’sinde üç yıl Türk Sanat Müziği çalışmıştım. Ancak hiçbir müzik gerecini çalamam; lise döneminden bu yana da hiç resim yapmadım. Şimdi en çok neye üzülmüyorum biliyor musunuz; şiir okumayı, güzel fıkra anlatmayı beceremeyişime... Becerebilseydim daha çok sevebilirdim belki de. Tanrım, ne denli önemli bir yoksunluk!

Ülkemizin önde gelen felsefecilerinden Ahmet İnam lisede sınıf arkadaşım idi. Bizleri özendirmesi beklenen yazılar yazıyor, söyleşiler yapıyordu. Ancak anlattıkları, özellikle benim bir kulağımdan girip ötekisinden çıkıyordu.

Felsefe ve tarih çok daha önce yaşamıma girebilirdi!

Oysa yaşantımda beni bu doğrultuda yönlendirebilecek, hiç olmazsa özendirebilecek kimi rastlantılar olmuştı. Sözgelimi, ülkemizin önde gelen felsefecilerinden Ahmet İnam lisede sınıf arkadaşım idi. Bizleri özendirmesi beklenen yazılar yazıyor, söyleşiler yapıyordu. Ancak anlattıkları, özellikle benim bir kulağımdan girip ötekisinden çıkıyordu. Yine lisede, felsefe öğretmenimiz bana sosyalizmin ne olduğunu açıklayıcı bir ödev vermişti. Orman Fakültesi’nde “solculukla” da tanışmıştım. Ama ben, felsefe bir yana, ders kitapları dışında hiçbir şey okumuyordum ki... 1960’lı yılların sonunda George Politzer’in “Marksist Felsefe Dersleri” adlı kitabını okumak bir “solculuk” gereği idi; aldım. Okumaya çalıştım; zorlu bir okumaydı benim için; yine de bitirebildim. Ne denli anlayabildim; anımsamıyorum. Yine de pek “sardı” beni. Böylece geç de olsa felsefeyle tanışmıştım, Sonraki yıllarda da yakından sürdürmeye çalıştım bu tanışıklığı. “Ne ilgisi var?” demeyin; özellikle doğa temelli bir etkinlik alanında uğraş verecekseniz, hele bir de araştırmacılık yapacaksanız eğer, felsefe ve tarih, “olmazsa olmaz” ilgi alanlarınız olmalı bence. Ne yazık ki ben, çok geç ayırdına vardım bu gerçekliliğin. “Zararın neresinden dönülse kârdır” yaklaşımıyla geç de olsa elimden geleni yapmaya çalıştığımı söyleyebilirim ama.

Orman mühendisliğine karar verdiğimde ekoloji ile daha yakından tanışmaya çalışabilirdim!

İÜ Orman Fakültesi'nde gördüğümüz dersler arasında "Orman Ekolojisi" de vardı. Vardı ama, kırka yakın dersten birisiydi yalnızca ve bir dönem görülüyordu. Ne önceliği, ne de ağırlığı vardı. Belki inanmayacaksınız; 2010'lu yıllarda bile yok. O zaman sormak aklımızdan bile geçmiyordu; "Yahu 'orman ekolojisi' bilgisine öncelik ve ağırlık verilmeden nasıl orman mühendisi olunabilir?" Bu nedenle bu alandaki eksikliklerimizin tümüyle bizlerden kaynaklandığı söylenemez.

Yalnızca, "orman ekolojisi" bilgisi eksikliğimizden söz etmiyorum; orman ekosistemi algısı ve bakış açısının yönlendiriciliğinden yoksunluğumuzu anlatmak istiyorum. Giderilmesi büyük ölçüde rastlantılara kalmış bu yoksunlukla yetiştirilen bizler, orman ekosistemlerindeki süreçleri gerektiğince kavrayabilir, açıklayabilir miydik? Bence, kesinlikle hayır! En azından ben, bir "mühendis" olabildim ama "ormancı" olabilmem için uzunca bir dönem geçirmem gerekecekti. Şimdi, "sona" yaklaşmışken bile, en azından gönlümce olabildiğimi düşünemiyorum. Yazık değil mi?

En azından ben, bir "mühendis" olabildim ama "ormancı" olabilmem için uzunca bir dönem geçirmem gerekecekti. Şimdi, "sona" yaklaşmışken bile, en azından gönlümce olabildiğimi düşünemiyorum. Yazık değil mi?

Ormancılık dışı kamuoyunu ormancılığımızla tanıştırmayı çok daha önce hedefleyebilirdim!

Düşünebiliyor musunuz; ülkemiz yüzeyinin % 22'sini oluşturduğu öne sürülen son derece değişken ve karmaşık orman ekosistemlerini yönetmeye, bu ekosistemlerin içinde ve bitişiğinde yaşayan ve şimdilerde sayılarının 8 milyon dolayına indiği söylenen köylüleri kalkındırmaya çalışan bir etkinlik alanında yaşananlar, hemen hemen hiçbir boyutuyla ormancılık dışı kamuoyunun gündeminde değil...

Öyle ki bu durum, çevre/doğa, bu kapsamda da orman korumacılığının, deyim yerindeyse herkesi, her yanı sardığı 2000'li yıllarda bile değişmedi. Bu gerçeğin ayırdına 1980'li yılların ortasında varmıştım. Daha önce belirttiğim gibi Çevre veOrmancılık Dergisi ile Kırsal Çevre'yle, bir bakıma bu olumsuzluğun aşılmasını da hedefliyordum. Evet, bu olumsuzluk bir ölçüde aşılabildi. Artık "orman" denilince eskisinden daha çok okunuyor. Ancak ormancılık, hiçbir boyutuyla ormancılık dışı kamuoyunun gündemine gelmiş değil. Benim bile oldukça geç ayırdına varabildiğim bu olumsuzluk artık aşılmalı.

Ağaç kesme ve tomruklama işçilerine bu denli uzak kalmayabilirdim!

Sanırım çok vefasız birisiyim ben: Ağaç kesme ve tomruklama işçilerinin sorunlarına ilişkin duyarlılığımı çok çabuk yitirdim. Baksanıza, sorunlarını gündemde tutabilmek için yıllardır hiçbir düzlemde çaba göstermiyorum. OGM'nin yalnızca ekonomik gerekçelerle giderek yaygınlaştırmaya çalıştığı "dikili ağaç satışı" uygulamasıyla sorunları daha da büyüyen bu işçileri, nasıl oldu da gündemimden bu denli kolay çıkarabildim, anlayamıyorum. Kendimden utanıyorum doğrusu. Oysa, emekli olduğumda kurmayı düşündüğüm örgütlerden birisi de neydi, biliyor musunuz; "Ağaç Kesme ve Tomruklama İşçileriyle Dayanışma Derneği!" Derneğin önce alt yapısını oluşturup, sonra da sendikasını kurmayı tasarlamıştım. Şimdi, benim için çok zor artık. Ötekiler hangileriydi öğrenmek ister misiniz; söyleyeyim öyleyse:

Bir: "Orman Mühendisliği Öğrencileriyle Dayanışma Derneği". Çünkü, "adam gibi" eğitilmediklerini, fakülteyi bitirdiklerinde giderek büyüyen bir oranda işsiz kalacaklarını, orman mühendisi olarak işe girebilecek denli şanslı (!) olanlarının akıl almaz biçimde işlendirilebileceklerini; dolayısıyla mutsuz olacaklarını düşünüyordum.

İki: "Orman İşletme Şefleriyle Dayanışma Derneği". Sayıları 1300 dolayında olan ve en temel ormancılık uygulamalarının yapıldığı bu birimlerde işlendirilen namuslu, özverili, yaratıcı orman mühendislerinin sorumluluk alanlarının genişliği, iş yüklerinin ve çeşitliliğinin olağan bir insanın üstesinden gelemeyecek denli çok olması, siyasal iktidarlar ile yerel yandaşlarının dahası iktidar yanlısı meslektaşlarının bezdirici baskıları gibi nedenlerle analarından emdikleri sütün burunlarından getirildiğini biliyordum çünkü.

Çevre ve Ormancılık Dergisi'ni çıkarmayı, Kırsal Çevre üyeliğimi sürdürmeliydim!

Kırsal Çevre üyeliğimi bitirmiş olmam neyse de Çevre ve Ormancılık Dergisi'ni neden sürdürmedim peki; yalnızca ekonomik nedenlerle mi acaba? Yoksa yorulmuş, umudumu mu kesmiştim ya da örgütçülük gibi albenisi göreceli olarak daha yüksek bir alanda var olmak işime mi gelmişti? En azından kendimce geçerli yanıtını veremediğim bir soru da bu. Oysa iki deneyimde de yol çıkarken, ülkemizde bu türden etkinliklerin uzun soluklu olamadığından yakınırdım. Üstelik ikisinde de benim gibi güç beğenir

Emekli olduğumda kurmayı düşündüğüm örgütlerden birisi de neydi, biliyor musunuz; "Ağaç Kesme ve Tomruklama İşçileriyle Dayanışma Derneği"! Önce derneğini, alt yapısını oluşturduktan sonra da sendikasını kurmayı tasarlamıştım. Şimdi, benim için çok zor artık.

birinin olumlu sayabileceği bir düzey tutturulabildiğini düşünüyordum. Kolaylıkla üstesinden gelemediğim zorlukları vardı kuşkusuz. İyi de; yıllarca üstesinden gelmemiş miydim bu zorlukların? Sanırım yukarda açtığım özeleştirel başlıkların altında sözünü ettiğim olumsuzlukların ortak bir sonucu oldu. Öte yandan; basım ve dağıtım teknolojisindeki gelişmeler, işleri büyük ölçüde kolaylaştırmıştı; çevre/orman duyarlılıkları artmış ve yaygınlaşmıştı. Dahası “e-kitap”, “blog” vb elektronik olanaklar da vardı artık. Sanırım, işin kolayına kaçtım.

Keşke başka birisi sürdürebilseydi.

En büyük beceriksizliğim...

Marks; *“Eğer sen karşılıklı sevgi uyandırmadan seversen, yani senin sevgin, sevgi olarak, karşılıklı aşkı uyandırmazsa, eğer seven insan olarak senin dirimsel belirtin ile sen kendini sevilen insan durumuna dönüştürmüyorsan, senin aşkın ereksizdir ve bu da bir mutsuzluktur.”* derken ne denli haklıymış... Evet, böylesi bir durum kişide mutsuzluk yaratıyor gerçekten de. Ben sevdim sevmesine; eşimi, çocuklarımı, mesleğimi, işimi, ülkemi, MPM’yi, arkadaşlarımın çoğunu, dahası kimi “düşmanlarımı” bile sevdim. Ama Marks’ın söylemiyle; “kendimi sevilen bir insana dönüştürebildim mi?” İşte bundan emin değilim. Keşke bu doğrultuda da daha fazla emek harcasaydım... Harcayabilseydim eğer, bu zorlu dönüştürümü de beceribilirdim; en azından yeterince beceremedim sanıyorum.

Biliyorsunuz, özeleştiri, yalnızca olumsuzlukların ve nedenlerinin açıklanmasıyla sınırlı bir eylem değildir. Olumlu sayılabilecek tutum ve davranışlara da bu kapsamda açıklık getirilebilir. “Acaba, benim olumlanabilecek tutum ve davranışlarım neler olabilir?” diye çok düşündüm.

Sözgelimi; “sulugözlü” olarak değerlendirilebilecek denli duygusal, “çalışmakolik” denebilecek denli çalışkan, abartılı sayılabilecek denli öz disiplinali, “Donkişot”u anımsatacak denli gözü kara, “inatçı” sayılabilecek denli kararlı, “keskin sirke...” sayılabilecek denli sinirli, antikacıları akla getirebilecek denli belgesaklar, çoğu kişinin “enayi” olarak değerlendirebileceği denli özverili, gülünç derecede ütopyacı, giderek artan vurdumduymazlık, kaytarmacılık, ikiyüzlülük, benmerkezcilik, bencillik gibi tutumlara girmekten kaçınan her şeye karşın (!) GS’li olmaya direnmek, olumlu özellik sayılabilir mi, bilmiyorum. Sayılmasa da, ben bu özelliklerimi bundan sonra da sürdürmek istiyorum. Yoksa itirazınız mı var?

Ben sevdim sevmesine; eşimi, çocuklarımı, mesleğimi, işimi, ülkemi, MPM’yi, arkadaşlarımın çoğunu, dahası kimi “düşmanlarımı” bile sevdim. Ama Marks’ın söylemiyle; “kendimi sevilen bir insana dönüştürebildim mi?”

“Ne anlatmaya çalıştım?”

Genel olarak benimsenmiş bir savdır, bilirsiniz: Yaşam en iyi öğretmendir! Ben bu savda son derece önemli eksiklik olduğunu düşünüyorum: Evet; “yaşam en iyi öğretmendir”, ama “iyi bir öğretmen” olabilecek yaşam, nasıl bir yaşamdır; başka bir söyleyişle; her yaşantı “iyi bir öğretmen” olabilir mi? Olamaz bence. Sonra; bu bağlamda yanıtlanması gereken bir başka soru daha var: Yaşam, kimler için “en iyi öğretmen” olabilir; herkes için olabilir mi sözgelimi? Bu soruya da yanıtım; hayır, olamaz. Şimdi bu olmazların gerekçesini açıklamam gerekiyor sanırım. Bir: Her yaşantı “iyi bir öğretmen” olamaz, çünkü, sözgelimi, o yaşantı bilinçle yaşanmamış olabilir. Daha açık bir söyleyişle; yaşantı, baştan sona, ayırdına varılarak yaşanmamıştır ya da neyin neden ve nasıl yaşandığının ayırdına çoğunlukla “iş isten geçtikten sonra” varılmıştır. Böyle bir yaşantının “öğretmenliği”, öğrencilerine yalnızca ders kitaplarındaki bilgileri aktarmakla yetinen öğretmenlerin “öğretmenliğine” benzer; öğrenme süreci, “öğrencinin” sınavdan geçer not almasıyla biter; öğretildiği sanılan kalıcı olmaz. İki: Yaşamın kimler için “en iyi öğretmen” olabileceği ise, yanıtlanması çok daha zor bir sorudur. Bir kez “öğrencilerin” anlama ya da açıklayabilme, daha da önemlisi ders çıkarabilme istekleri ve becerileri aynı düzeyde değildir çünkü. Sonra; “en iyi öğretmen” olabilmesi için yaşamın olabildiğince doğru çözümlenmiş ve “iyi” dillendirilmiş olması gerekir. Bu bağlamda; birbirleri ve gerçekleştirdiği ortamdaki değişme ve gelişmelerle ilişkilendirilmeden bir araya getirilmiş öykülerden oluşmuş bir yaşam anlatısının, “iyi öğretmen” olamayacağı gözden kaçırılmamalıdır.

Bir yaşam öyküsünün “doğru” değerlendirilebilmesi için, en azından başlangıçta, bu türden sorgulamaların yapılmasını gerekli görüyorum. Yapmışsanız eğer, benim yaşam öykümden çıkarabileceğiniz en azından dört “ders” olabileceğini düşünüyorum. Bir: Yaşamın her boyutuyla ciddiye alınması gerekiyor; yalnızca ne iş, ne aşk, ne öfke, ne sevinç, ne hüzün, ne de neyle, neden ve kiminle yapıyorsa yapılınsı kavga değil; ne yaşanıyor ve yaşanmak isteniyorsa... İki: Ayrımsız sevebilmenin, benliğin göreceli olarak en sürekli kılınması gereken bir özelliğine dönüştürülmesi için çaba ve özen gösterilmesi, göz ardı edilemeyecek bir zorunluluktur. Hiç kimseye hemen hemen hiçbir maliyeti olmayan bu çaba ve öznenin getirisi, önünde sonunda ruhsal varsıllık olacaktır. Üç: Gönülleme, anlamsızlaştırılmasına ve giderek geçersizleştirilmesine yönelik tüm çabalara karşın, günümüzde de baş tacı edilmesi gereken bir yaşama ilkesidir. Gönülleme, yalnızca herhangi bir işi yapmaya ya da bir sorumluluğu üstlenmeye kişinin özgür iradesiyle istekli olması anlamına gelen “gönüllü olmak” değildir. Gönülleme, tüm yaşama etkinliklerini istekle gerçekleştirmeyi içselleştirebilme ve olağan davranış biçimine dönüştürebilme becerisidir. Dört: Kim, neden söylemiş, bilmiyorum: “Başarısızlık başarının anası” imiş ! Ben böyle düşünmüyorum. Ama şu Çin atasözüne tümüyle katıldığımı söyleyebilirim: “Başarı belki insana çok şey öğretmez, fakat başarısızlık çok şey öğretir.” Bir koşulla; başarısızlığın nereden kaynaklandığı nesnel çözümlerle ortaya çıkarıldığı ve gerektiğinde göz önünde bulundurulduğunda.

Neden bilmem; yaşça büyüklerin çoğunlukla sergiledikleri bir tutum vardır: Yaşça kü-çük olanlara “ders”, haydi daha “nazik” bir dille söyleyeyim, öğüt vermeyi gerektiğinden fazla önemser; her fırsat bulduklarında da bu çabaya girerler. Bu, bir ölçüde yararlıdır kuşkusuz. Ancak, yaşam, yinelenmelerden oluşmuyor ki; sürekli olarak değişen koşullarda yeni yeni boyutlar kazanıyor. Bu evrensel gerçeklik göz önünde bulundurulduğunda, her kuşağın yaşamının geçmiştekilerin üzerine kurulan yaşantılarla örüldü-ğünün gerektiğince kavranabilmesi daha da kolaylaşıyor. Bu son derece yalın gerçeği erken sayılabilecek bir dönemde kavradığımı; kararlarımı alır ve uygularken elimden geldiğince göz önünde bulundurduğumu düşünüyorum. Dolayısıyla, şimdi gönül rahatlığıyla şunu söyleyebiliyorum: Hangi koşullarda olursanız olun, baştan sona bir iradesiniz; bu başlı başına bir güçtür ve hiçbir gerekçeyle küçümsenmemelidir. Şimdi benden “büyük” bir söz söylememi bekleyenler için söyleyeyim: Bu gücü gerektiğinde kul-lanmaktan yalnızca siz sorumlusunuz; yalnızca siz !

Bunları anlatmaya çalıştım.

Sevgili Okur;

Buket Uzuner, "İki Yeşil Susamuru..." adlı romanında; *"Bir insana asla ulaşamayacak anlar vardır. Kim olduğu, neyiniz, nasıl biri olduğu hiç önemli değildir. Gidilen bütün yolları, girilen bütün kapıları, görünen bütün perdeleri kapalıdır, kimse açamaz."* derken ne denli haklıymış; ben bile bana gönlümce ulaşamadım. Yalnızca ulaşabildiklerimi anlatabildim. Sonuna değin okuyabiliyorsanız eğer, yaşadıklarımın gerçekten de bir "başarı öyküsü" olup olmadığına siz karar vereceksiniz doğal olarak.

Öncelikle şunu söylemeliyim: Bir "başarı öyküsü" olduğunu düşünüyorsanız eğer, bunun tek kişilik bir öykü olmadığını da anlamışsınızdır sanırım. Tamam, önde hemen hemen tümüyle ben görünüyordum ancak ben, başta ailem olmak üzere öğretmenlerim, dostlarım, ağabeylerim, arkadaşlarım, görev üstlendiğim kurum ve kuruluşların yöneticileri ve olanaklarının yanı sıra "düşmanlarım" da vardı yanımda.

Gerçekten de onlarla; onların destekleri ve/veya engelleriyle ben "ben" olabildim. Özellikle "düşmanlarımdan" ve başarısızlıklarımdan çok şey öğrendiğimi söyleyebilirim. Doğrusu, bu yönlerden kendimi son derece şanslı ve varıl sayıyorum.

Öte yandan; zaman zaman üzüntülü, pişmanlıklarımın hoşnutluklarıma ağır bastığı yaşantılarım da oldu kuşkusuz. Ama çoğunlukla güzel yaşadığımı söyleyebilirim; güzel ve anlamlı. Son derece belirleyici olmakla birlikte böyle bir yaşamın tümüyle güzel, iyi rastlantılarla açıklanamayacağını düşünüyorum.

En azından otuzlu yaşlarımdan sonrasını daha akılcıca "yönetebildiğimi" sanıyorum. Tutarlı bir dünya görüşüne sahip olmak, her durumda bunun gereklerini yerine getirmeye özen göstermek, olabildiğince gerçekçi öngörüler ile nesnel ölçütlere dayalı seçimler yapabilmek için gerektiğinde emek verdim sözgelimi.

Kısacası, zaman zaman abartsam da, tüm gücümle Nazım'ın "Yaşamaya Dair" başlıklı şiirinde söylediği biçimde yaşamaya çalıştım. Biliyorsunuzdur ama hiç olmazsa aşağıdaki dizelerini burada aktarmamı hoşgörün:

Yaşamak şakaya gelmez,
 büyük bir ciddiyetle yaşayacaksın
 bir sincap gibi mesela,
 yani, yaşamının dışında ve ötesinde hiçbir şey beklemeden,
 yani bütün işin gücün yaşamak olacak.
 Yaşamayı ciddiye alacaksın,
 yani o derecede, öylesine ki,
 mesela, kolların bağlı arkadan, sırtın duvarda,
 yahut kocaman gözlüklerin,
 beyaz gömleğinle bir laboratuvar
 insanlar için ölebileceksin,
 hem de yüzünü bile görmediğin insanlar için,
 hem de hiç kimse seni buna zorlamamışken,
 hem de en güzel en gerçek şeyin
 yaşamak olduğunu bildiğin halde.
 Yani, öylesine ciddiye alacaksın ki yaşamayı,
 yetmişinde bile, mesela, zeytin dikeceksin,
 hem de öyle çocuklara falan kalır diye değil,
 ölmekten korktuğun halde ölüme inanmadığın için,
 yaşamak yanı ağır bastığından.

Yaşamı, yurttaşlığımı, eşliğimi, babalığımı, emeği, orman ekosistemleri ve ormancılığı "ciddiye almaya" özen gösterdim. Ne denli başarabildim, bilemiyorum. Bildiğim bir şey varsa, bu özenin gereğini yapmanın bedelini ödediğim; dahası, aileme de ödettiğim.

Bundan hiçbir zaman pişmanlık duymadım ama sevdiklerimi hak etmedikleri sıkıntılara soktuğuma çok üzüldüm. "Peki, neye yaradı?" dersiniz, yanıtlım çok kısa olacak: Bilemiyorum. Ancak yine de yapmaya çalıştıklarımdan pişmanlık duymadığımı gönül rahatlığıyla söyleyebilirim. Bu da azımsanacak bir şey olmasa gerek. Söyledim ya; ben gerçekten de çok "şanslı" bir insanım...

Sevgili Okur;

Bildiğiniz gibi değişim, yaşamın temel yasalarından birisidir. İstesek de istemesek de değişiriz. Bu gerçekliğin ayırdındaysak eğer, değişim sürecini yönetebilmenin, yaşamamızda "şansa" bağlanabilecek durumları en aza indirebilmenin ilk gereğini yerine getirmişiz demektir. Sonrası çok kolay bence: Yeterince bilgilenmek; ilkel, tutarlı ve kararlı davranmak; yanlış yapmaktan korkmamak; sevgimizi olabildiğince çoğaltmak; özgüvenimizi sürekli olarak bes-

lemek... Zor olduğunu biliyorum ama kesinlikle olanaklı olduğunu düşünüyorum. Dahası, Ernesto Che Guevara'nın söylediği öne sürölen "Gerçekçi ol, olanaksızı iste!" sözünün yabana atılmaması gerektiğini savunuyorum.

Biliyor musunuz, sizler çok "şanslısınız". Neden mi; bence çok açık: Çoğunuz bizlerinkiyle karşılaştırılamayacak denli demokratik çevrelerde yetiştirildiniz; hem bedensel hem de düşünsel olarak bizlerden çok daha iyi beslendiniz; her anlamda erişim olanaklarını bizler aklımıza bile getiremezdik... Doğaldır ki, bunları söylerken yaşamınızın her alanının "güllük gülistanlık" olduğunu savlamıyorum. Sahip olduklarınızı yoksamamanız, görmezden gelmemeniz, küçümsememeniz gerektiğini anlatmaya çalışıyorum aklım sıra. Üstelik bunu bir de öykümü sonuna değin okuduğunu varsaydığım birisine karşı yapıyorum; Tanrım, bu ne kendini bilmezlik!

İyisi mi, anlatmaya çalıştıklarımı göz ardı etmeyin; etmeyin ama bildiğinizi de bildiğiniz zamanda bildiğiniz gibi yapma çabası içinde olun. "Yücel böyle buyurdu!" dersiniz (!)

Bu dilekle başlamıştım yine bu dilekle bitireyim: Yolunuz açık olsun !

YÜCELLEME

O

o zamandan beri
üreten emeğin egemenliğini savunandı
ne numaralar dubaralar atsa da gaspçılar
hinoğlu hinliklerini anlayan
Yirmibirinci yüzyıla gelinse de
demokrasi memokrasi diye
yaratan emek
kaşkarikoya belense de
bu yapmacıklığı kanıtlayandı
Onun için
konumu gereği
başta olduğu gibi
oluşumların olgusundan başladı
durdu varoluşun tomurcuğunda
nerede haram tosunu
nerede harami varsa
bakmadan arkasına
elinde hak kılıcı
haşladı ha babam haşladı
Ahhh
o o o o denilse de
haramzadelerce gösterilse de
hak sahiplerince bilinmese de
gene de gidiyor
kahretmiyor
ben hak dağlarında yücelim diyor
ben insanım çünkü
halk ve hak için
çağıl çağıl çağlarım diyor
hem de sonuna dek

Hüseyin ÖZDEMİR

(7 Mart 2008; Biga)

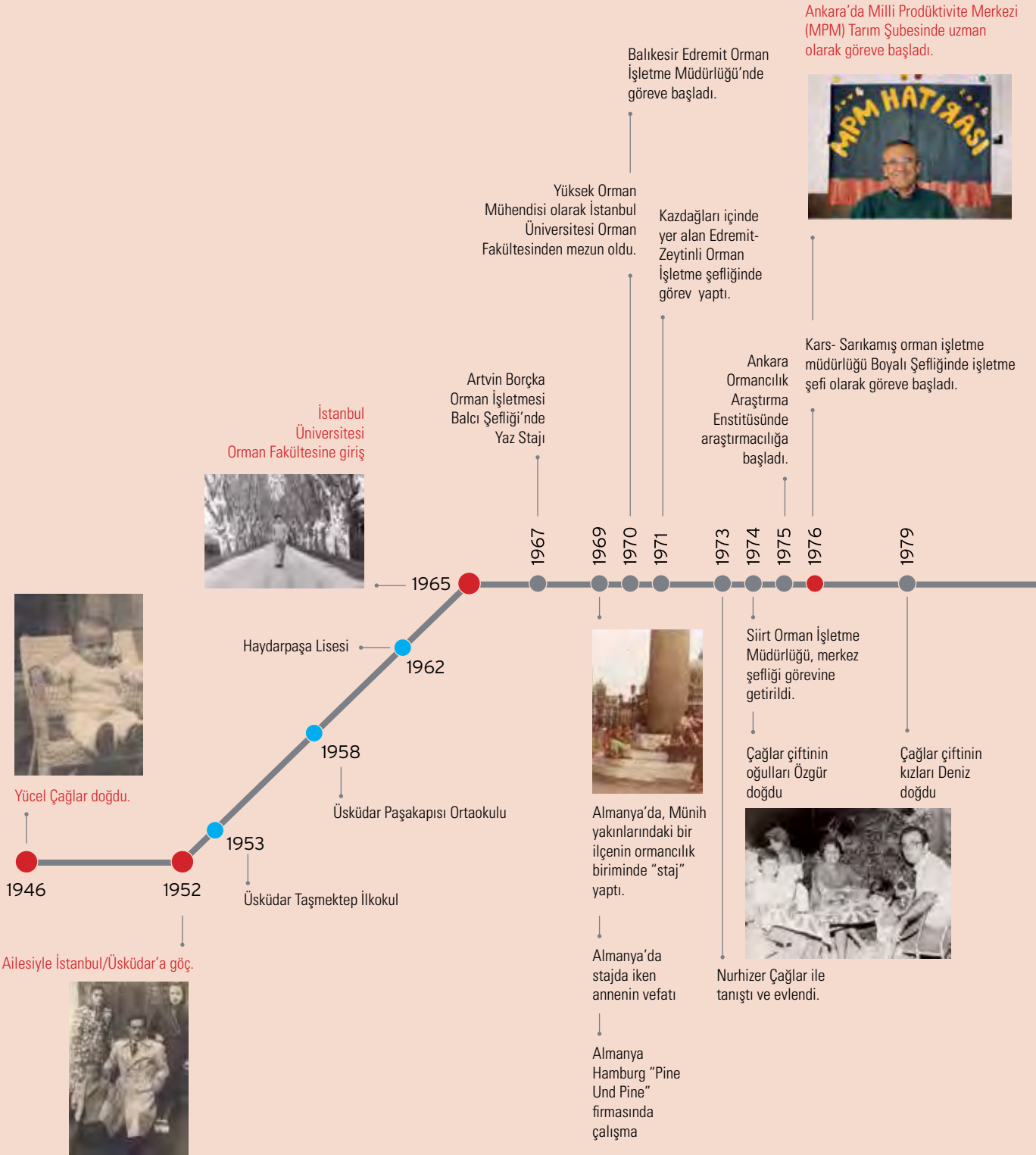
SEN Mİ SATARSIN BU FİDANLIKLARI!

Ah be Yücel Abi!...
Ne yaptın?
Niye yaptın ki bunu.
Sanki başka işin mi yoktu!!!
Oysa,
Adana'nın ortasında,
110 dönümdü.
Hem de tenis kortlarına komşu.
Hem de, hiltona yakın.
Yani ne kadar merkezi be!!!!...
Üniversite yolu üzerinde,
Ne yaparsan o olur???....
Ne açsan gider...
Hem zaten anlaşmışlar da belki,
Kim ne kadarını,
Ne kadara,
Alacaklardı da!!
Payları bile belirlemişlerdi.
Ah be Yücel Abi!!!!...
Ne yaptın.
Niye yaptın ki?
İşin mi yoktu?
Hem yeni il olmuştu buralar,
Osmaniye'ni en baba kurumlarının yerini
yapacaklardı,
Aslında işin kolayıydı hani.
Kimsenin de sesi çıkmamıştı hazır,
En Devlet'inin bile!!!!...
Zaten belediyeye vermişlerdi bir kısmını,
Üstün kamu yararı vardı.
Eh biraz da belediye yararı olsa ne çıkar
sanki.
Zaten bir kısmını almıştı,
Onu da OTSA'ya satmıştı bile!!!!...
Kim bilir kaç gitti?
Niye karıştırıyorsun be Yücel Abi!!!!...
Zaten bu haşere ormancılar ticaretten ne
anlarlar ki!
Akılları olsa onlar satarlardı...

Belediye kadar kafaları çalışmıyor ki bun-
ların,
Oysa Devlet'in bile sesi çıkmamıştı hazır.
Ah be Yücel Abi!!!
Ne yaptın?
Niye yaptın? Bunu!!!!...
Senin işin mi yok be adam!
Nerden bilirsin ki Erzurum'daki, Tokat'taki,
Sivas'taki, Samsun'daki,
Bu fidanlıkların yerini.
Niye karıştırdın be Yücel Abi?
Ne güzel anlaşmalarını yapmışlardı,
Hisselerini paylaşmışlardı.
Kim bilir belki de politik çıkarlar için yok
pahasına satılmaları kimlerin işine gelirdi?
Sen şu meslektaşlarını hiç mi hiç sevmi-
yorsun bilesin.
Bak Antalya'da ne güzel bir alandı,
Kentın güzel yerlerinden birisi,
Güzel bir alış-veriş merkezini engelledin
belki de!!!!...
Tarımcı öyle mi yaptı?
Sattılar 2'ye, alıp küçük ödensin diye
Tabii alan partiden sen sanki bilmiyorsun?
O da sattı 18'e.
Şimdi oldu küçük bir alışveriş merkezi.
İşte şimdi ormancılara bile yarıyor.
Bak işte kamu yararı bunu sana kim öğret-
ti böyle!!!!...
Ah be Yücel Abi!!!!..
Hiç bilemeyeceksin şu kamu yararı denen
zimbirtiyı.
Sanki niye yaptıysan?
Sana kim dedi şu fidanlıklarımızı satıp kur-
tulmamızı engelle diye?
Hiç iyi bir işe yaramaz mısın be adam!!!!...
Bela mısın sen!
Ah bir teşkilatta olsaydın da! sana sorabil-
seydik,
Neymiş bu üstün kamu yararı? sana kim
öğretti bunu yanlış bu böyle.

Oysa ne kadar haklı olacaktı? bir bilsen!!!
 15-25 bin ha alan yangından sonra,
 hesap verme yerine,
 Yordala Dolapla diye bir şeyler yumurtlayıp
 da,
 güzel bir de fidanlık kurma işi koyunca işin
 içine...
 ne kadar akılcı düşünmüş olduklarını
 ne kadar geniş açılı düşünmüş olduklarını
 göstermiş olacaktı!!!!...
 dört bir yandaki fidanlıkları sattıktan sonra,
 her yangın yerine bir fidanlık kurmak ne gü-
 zel akıl olacaktı,
 hem belki de bunu özele vereceklerdi,
 hani üstün kamu yararıyla da
 paylar paylaşılmış olacaktı.
 ah be Yücel Abi !...
 ne yaptın?
 sanki niye yaptın?
 sana kim öğretti ki? bu üstün kamu yararı
 yanlışını,
 ah be bir de teşkilatta olsan!!!!..
 bu yanlış sorsaydık sana.
 söyle bakalım ne olacak şimdi...
 sen hiç gördün mü?
 Osman Hoca'nın kurduğu Ceyhan fidanlığını.
 Nerdeyse bin dönüm,
 İçinde her türün tohum kaynağı olacak alan-
 lar var.
 Hele hiç kimsenin bilmediği yerden biten kı-
 zılçam tür denemesi var mı? ki bitersin.
 Tam da senin yakacak odun projecilik şey!!!!..
 Bitiverdin bu kızılçam gibi ortaya.
 Ah be Yücel Abi!
 ne yaptın sen?
 Sanki hiç bilmez misin?
 İzmir'deki, Manisa'daki o güzelim alanları,
 Hazır en gelişme potansiyeli olanların orta-
 sında yanında kıyısında.
 Ah be Yücel Abi!
 ne yaptın?
 İşin gücün yok mu senin?

Ah bir teşkilatta olsaydın da sorsaydık!...
 Şu üstün kamu çıkarı nasıl olurmuş?
 Senin bildiğin gibi değil işte kazın ayağı.
 Ah be Yücel Abi !...
 hep senin yüzünden,
 Ne yapsak bir türlü beğenmiyorsun.
 Nola!!!
 teşkilatta olsaydın da şu kamu yararını
 bize de öğretseydin.
 Ya da biz sana
 Ne dersin Yücel Abi.
 Ufuk COŞGUN
 (27 Eylül 2008, Antalya)

İstanbul'dan Ankara'ya yürüyüş

Yılın Ormancısı (Türkiye Ormancılar Demeği) Ödülünü aldı.

1985

1986

1988

1989

1991

1994

1995

1996

1997

2003

2004

2005

2007

2008

2014

Doçent ünvanı aldı.

DR. ünvanı aldı.

Garanti Bankası 50. kuruluş yılı etkinlikleri kapsamında düzenlenen "Yarına Dört Işık" adlı bir proje yarışmasında seçici kurul üyeliği yaptı.

Türkiye Ulusal Çevre Stratejisi ve Eylem Planı Ulusal Danışmanlığı

Devlet Planlama Teşkilatı'nda Yürütülen "Çevre Yapısal Değişim Projesi" yazmanlığı yaptı.

TÜBİTAK Tarım, Ormancılık ve Gıda Teknolojileri Grubu Yürütme Komitesi Üyeliği yaptı.

Uluslararası Abdi İpekçi Barış ve Dostluk Ödülü Deneme Yarışması İkinciliği

13 Orman Bölge Müdürlüğü'nde orman işletme şeflerine yönelik "Orman İşletmeciliğinde Verimlilik Yönetimi"seminerlerinde eğitmenlik yaptı.

MPM Stratejik Planı (2007-2011) Projesi Yürütme Kurulu üyeliği yaptı.

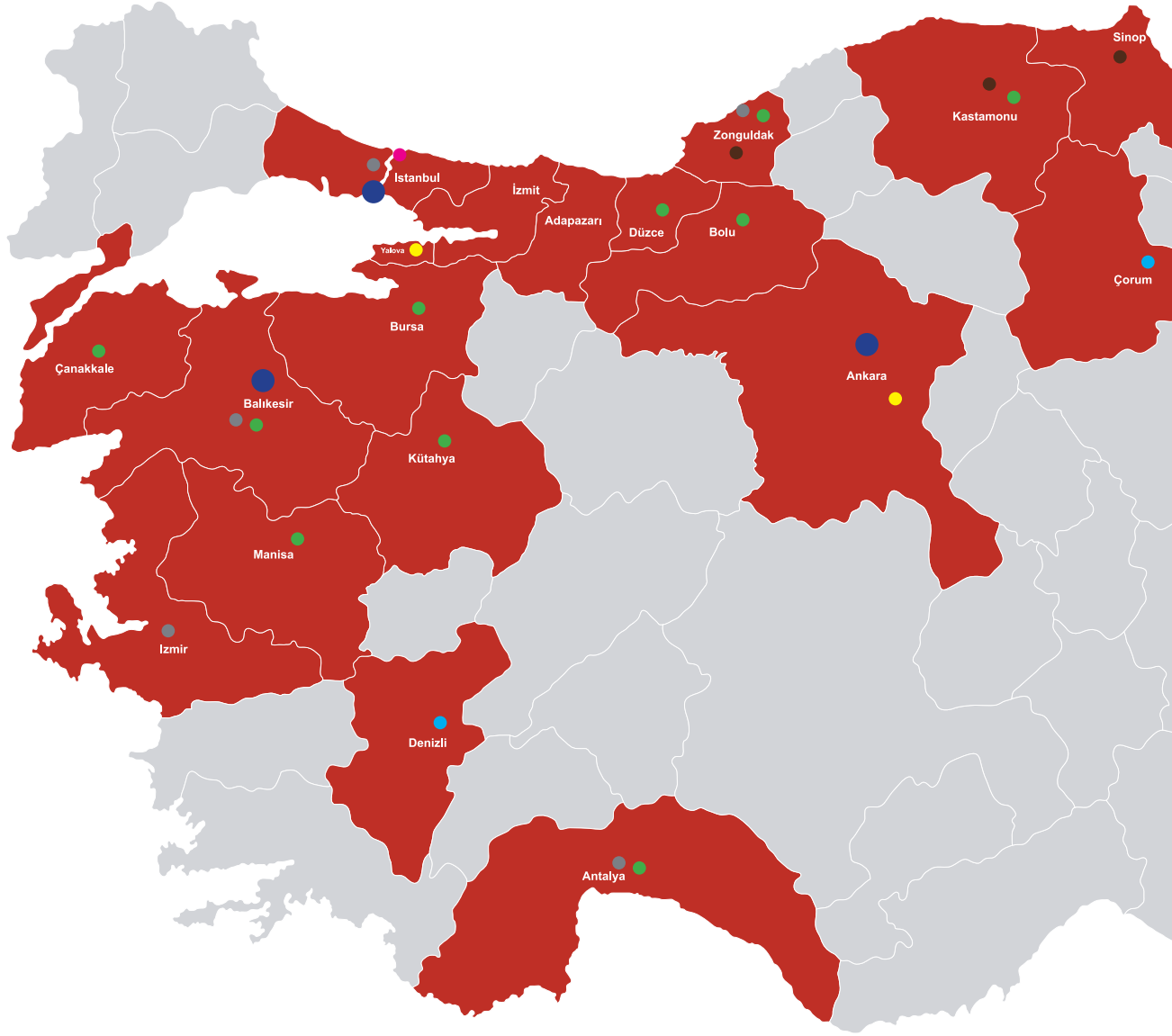
MPM'den emekli oldu.

Çevre Hizmet Ödülü (Akdeniz Üniversitesi Çevre Sorunları ve Uygulama Merkezi)

Çevre ve Ormancılık Dergisi'ni çıkarmaya başladı.

Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği'ni kurdu.

● Öğrencilik

● Ormancılık Kooperatifleri Merkez Birliği (ORKKOOP) işbirliğinde Orman Kooperatiflerinin kapasitesini geliştirme amacıyla eğitim toplantıları

● Ormancılık araştırmaları için teknik incelemeler

● Erozyonu Durdurun Yürüyüşü

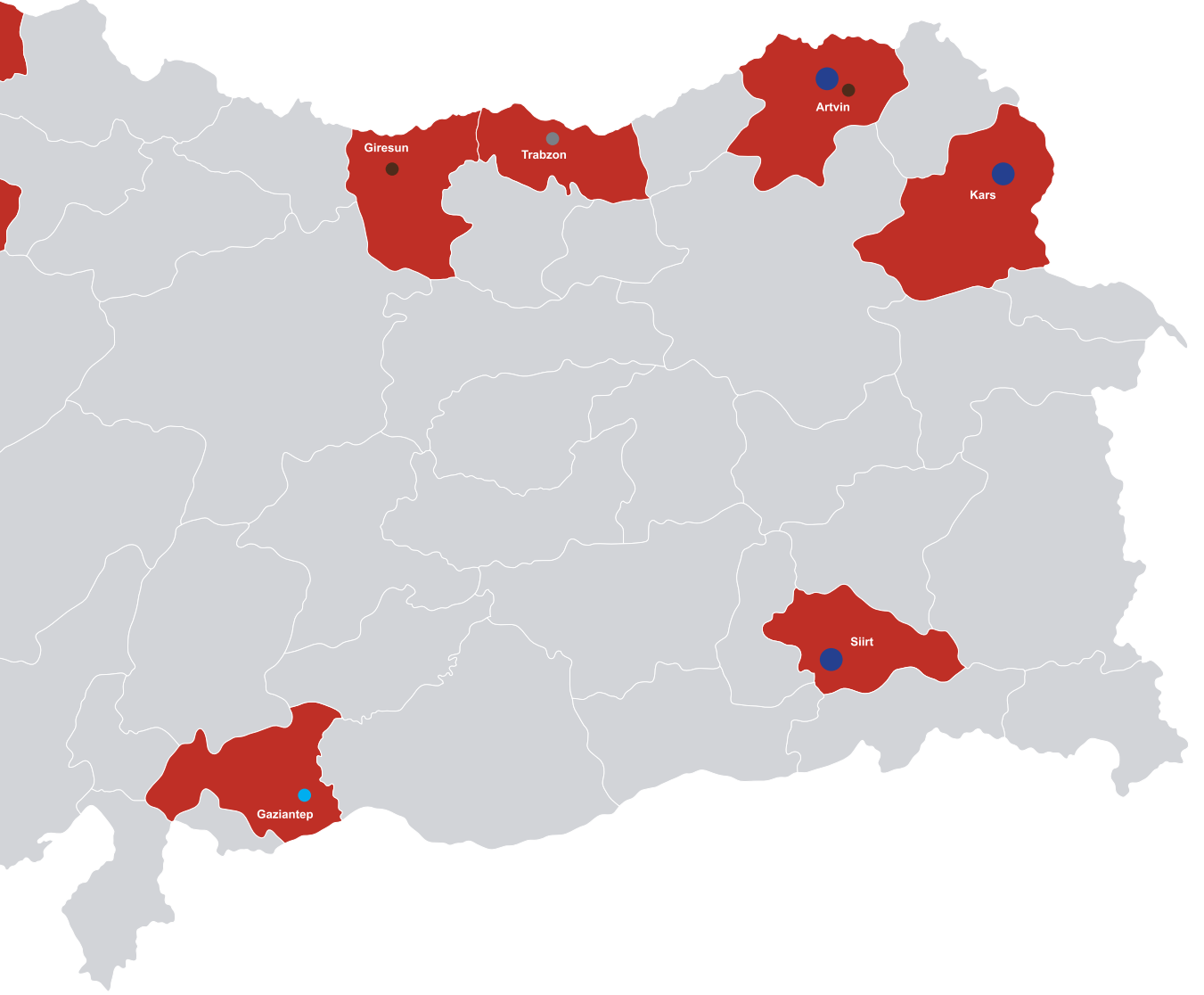
● KOBİ türü işletmelerde verimliliği artırma çalışmaları ve sektörel incelemeler

● Çalışma toplantıları, panel, sempozyumlara katılım

● Saha gezileri

● Çalıştığı yerler

Artvin'den Antalya'ya, Sinop'tan Adana'ya, İzmir'den Ağrı'ya, Van'dan Balıkesir'e, Diyarbakır'dan Trabzon'a kadar ülke topraklarının ve ormanlarını karış karış gezme. Panel, söyleşi açık oturum, çalıştay benzeri toplantılar ve radyo, TV programlarıyla insanlarla buluşma..

Başlıca Yayınları

- Türkiye’de Orman İşçiliği ve Sorunları (1979, MPM)
- Türkiye’de Ormancılık Politikası-Dün (1979-Kendi Yayını)
- Devlet Orman İşletmelerinde Üretilen Hammadde Odunun Ülkede Kurulu Bulunan Odun Kökenli Ürün Sanayilerine En Uygun Dağılımı (1979-MPM)
- Devlet Kereste Endüstrisinde Kaynak Kullanımı ve Verimlilik (1980-MPM)
- Kimi Ormancılık Yatırımlarına İlişkin Bölgesel Önceliklerin belirlenmesi (1983-MPM)
- Ormancı Teknik Personelin İstihdamına İlişkin Sorunlar (1984-MPM).
- Türkiye’de Orman Köylüleri ve Kalkındırılmasına Yönelik Etkinlikler (1986-MPM)
- Devlet Orman İşletmelerinin Temel Ürünlerinde Stok Sorunu ve En Uygun Stok Düzeyinin Belirlenmesi (1986-MPM)
- Tomruk Boylarına İlişkin Kullanıcı İsteklerinin Belirlenmesi (1986-MPM)
- Türkiye’de Köy, Köylülük ve Köy Kalkınması Sorunu (1986-Türkiye Ziraatçılar Derneği)
- Temel Ormancılık Çalışmalarında Yatırım Deflatörleri (1987-MPM)
- Asal Orman Ürünlerinde Maliyet Sorunu (1988-MPM)
- Devlet Orman İşletmeciliği ve Özelleştirme (1988-Çevre ve Ormancılık)
- Odun Kökenli Ürün Sanayiilerinde Dikey Entegrasyon Olanakları (1988-MPM)
- Devlet Orman İşletmelerinde Başarı Düzeylerinin Belirlenmesi (1990-MPM)
- Devlet Orman İşletmelerinin İşlevsel Sınıflandırılması (1990-MPM)
- Çevre Sorunlarının Konu ve Yöre Düzeyinde Önceliklerinin Belirlenmesi (1991-MPM)
- Bitkisel Üretim Artışlarında Maliyetler ve Verimlilik (1992-MPM)
- Türkiye Ormanları ve Ormancılık (1992-İletişim)
- Dendroloji (Ağaçbilim) ve Orman Ekolojisi Okulu Ders Notları (1993-KIRÇEV)
- Ormancılık Kesiminde Çevresel Etki Değerlendirmesi (1993-MPM)
- Çevre Sorunları Atlası (1994-Türkiye Çevre Vakfı)
- Esnaf-Sanatkarlar ve Çevre (1994-Türkiye Çevre Vakfı)
- Enerji Ormanı İşletmeciliğinin Ekolojik ve Ekonomik Getirileri, (1996-MPM)
- Orman Yangınlarını Önleme ve Söndürme Çalışmalarında Etkenlik (1997-MPM)
- Baltalar Kafamızda, (1998-Kendi Yayını).
- Toprak Koruma ve Arazi İyileştirme Çalışmalarında Etkenlik (1998-MPM)

- Esnaf ve Sanatkârlara Yönelik Eğitim ve Danışmanlık Hizmetlerinin Etkenleştirilmesi (1998-MPM)
- Meşeler Artık Gövermeli (1999-Kendi Yayını)
- Denizli, Çorum, Gaziantep ve Kayseri kentlerine ilişkin “çevre sorunları ve çevre eylem planları” konulu araştırmalar (1998-1999, MPM, Çoğaltma)
- Sanayi İşletmelerinde Çevre Yönetim Sistemlerinin Kurulması (2000-MPM)
- Anadolu Yeşillemesi (2000-Kendi Yayını)
- ...Biz Gideriz Ormana (2000-Kendi Yayını)
- Türkiye’de Verimlilik, Kalkınma ve Çevre Etkileşimi (2001-MPM)
- Devlet Orman İşletmeciliğinde Ekonomik Etkenlik (2001-MPM, Çoğaltma)
- Ormanlarımız, Ormancılığımız Kimler İçin, Nasıl Özelleştiriliyor (2001-ORKAMSEN)
- Doğrudan Gelir Desteği ve Verimlilik (2001-MPM)
- Ansiklopedik Çevre Sözlüğü (2001-TÇV)
- Elli Soruyla Doğamızı ve Sorunlarını Tanıyalım (2002-Özel)
- Dendroloji (Ağaçbilim) ve Orman Ekolojisi Okulu Ders Notları (2003-Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği)
- Orman İşletmeciliğinde Verimlilik Yönetimi (2004-MPM)
- Verimlilik ve Eğitim-Öğretim Söyleşileri (2005-MPM)
- Seçilmiş Kimi Sektörler Ekonomik Büyümenin Eko-Etkenlik Göstergeleriyle Değerlendirilmesi (2005- MPM)
- Belediyelerde Verimlilik Artırma Hizmetleri Gereksinmesi ve Yönetimi (2006-MPM)
- Ağaçtan Ağaca Anadolu Yeşillemesi (2010, Bilim ve Gelecek)
- Çevreleme; Çevre Üzerine Sessiz Tartışmalar (2011, İmge Yayınevi)
- Baltalar Bilincimizde: Türkiye’de “Enerji Ormancılığının” Gereği, Kısıtları ve Olanakları (2010, TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası; e-kitap)
- 2Bbecileştirebildiklerimizden misimiz? (2012, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası)
- Türkiye Ormancılık Tarihi, (2012, ODTÜ Vakfı Yayıncılık)
- Orman Ekolojisi Ormancılık Okulu Ders Notları (2012, Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği)
- Dendroloji (Ağaçbilim) Okulu Ders Notları (2012, Kırsal, Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği)
- Hukuksal Kısağıdaki Ormanlar ve Ormancılık, (2014, Türkiye Barolar Birliği)

